U 551

Digitized by Google

U 551

Slovanská knihovna

SLOVANSKÁ KNIHOVNA
3186185349

99184

Digitized by Google

V

8654/1-4

Digitized by Google

Digitized by Google

ПРИКАЗКИ,

2654/1

СКОМПОНОВАВЪ

Павло Білецкій-Носенко.

№ 257

ВЪ ЧОТИРОХЪ ЧАСТЯХЪ.

ЧАСТЬ ПЕРША.

КІИВЪ.
Въ друкарні Е. Я. Федорова.
1871.

Digitized by Google

Дозволено цензурою. Г. Кіевъ 5 Августа. 1871 г.

SLOVANSKÁ KNIHOVNA V PRAZE

Digitized by Google

ПРЕДМОВА ДО МОІХЪ КАЗОКЪ.

А доки-й досі вамъ, моі казки, нидіть;—
Идіть лишь-инъ в'великій світъ
Жартуючи людей учить!
Генъ, геть я кинувъ грімъ гармати,
Прудкоі кулі різкій свистъ,
Каліцство-й стогнъ, убравсь до дідовскоі хати;
(Такъ мні звелівъ погожій рікъ)
Повісивъ шаблю на гапликъ,
Щобъ з'думкой дівонькой латвійше пустовати,
Або в'глуші ладнать косу и діда плугъ,
И васъ компоновати.
А гірше, якъ злий Борей з'юрмою злючихъ хвугъ
Витонитъ із'степу полезну працю-й жарти,
Нидіти під'стріхой!
Тогді-то в'кожушокъ вгорнувшись біля груби,
При світлі каганця, змагаяся з'нудьгой,
За люлькой тютюну, васъ казки люби,
Якъ лізли в'глуздъ до мене на швидку,
Я васъ писавъ д'безділья,
Щобъ Хрону розправляти крилья

Digitized by Google

Піддати швидкості сварливоыу дідку;—
Чи латво стлалися у мене на папіру,
То-й вінъ из'смішками казавъ горливость щиру.
Я васъ писавъ, щобъ гіршь чого не нарядить:
Безділье, бачшь, з'нудьгой тихее зло плодить!—
Спасиби вамъ за те; — блукайте же по міру!
За те-жъ, бачите, я в'грубку васъ не вперъ....
З'казками жмудъ Езопъ и досі не умеръ,
Да-й вічно житиме.—А може-й я не згину,
Коли на добрий шляхъ ізправлю Україну?

Глядіть, казки, во всі втирайтеся кутки!
У досвітки, в'веселиі хатки,
Учить дівчатъ, моторнихъ парубківъ;—
В'будинки панскіи з'маліованною баней
Чи впустять—розважайть з'підагрою панивъ,
И нишкомъ в'подушки вкрадайтесь млиснихъ паней,
Якъ імъ в'охізний день нудьга нажме сморшківъ,
Да буде іхъ тягти зіхотой,
Ви розженіть от'те пустотой.

Колись единъ письмакъ книжокъ
(Чудний Михалъ Монтанъ) боявся,
Щобъ якъ іого казань до хлопцівъ лежебокъ
В'прихожі панскі не забгався;
А я того байдужъ! Ще бувъ-би дуже радъ,
Колибъ вомісто звадъ,
Не-тилько дармоіди,
Васъ слухали, казки: Всі ті, що роблять біди,
Нехай-би в'день святний забгалися в'шинокъ,

Digitized by Google

Під'свиткой, в'пазусі, до вольниці в'скитокъ,
Лишъ до людей попались,
Щобъ в'васъ, побачивши завітний свій грішокъ,
Да нишкомъ исправлялись.—
Кажу—я бувъ-би радъ, коли-би косарі,
Покинувши в'степу роботи,
В'полуденни жари,
Під'грушею в'тині, за ваганкомъ у поті,
Якъ чубъ просьятся од'шумної чари,
Глузуючи мої розказували казки;
Щобъ грізний у войні плечистий карасіръ,
Якій хоробростью добувъ царскіі ласки,
Да гарнотой вдивлявъ престольне місто-й миръ
И щирой вірностью вкрашавъ царскі будинки,
Придибавъ з'милицей на родину до жінки,
Онуківъ од'синивъ на старості доживъ,
Из'люлечкой в'зубахъ передъ вачерей сівъ,
При світлі каганця іхъ слухавъ за новинки,
Свій видъ з'усомъ грізний усмішкой одогрівъ.

Тобі, народъ блаженной Украіни,
Під'міцною стріхой Россіі добрий вірний,
Якъ твій слухмяний вілъ,
Такъ праціовитий, мирний!
Народъ, колись страшний ії врагамъ
На полі битви,
Якъ розтрощивъ ярм., ти носа вверъ Ляхамъ,
Безбожної Орди и беззаконной Литви.....
Тобі, твоімъ синамъ,
Сі казки, мовъ дітокъ моіхъ ввіряю,—
Нехай розродються в'твоемъ родючомъ краю!
Щобъ жадний те чувавъ

Digitized by Google

На дідовскоі мови,
Що Дмитріевъ, Крыловъ, Хемніцеръ—москаліови,
А Геллертъ німцеві такъ гарно розказавъ;
Що Хлоріанъ, Хвочтенъ, зьеднавши жваву Музу,
Пустуя, крутячись всіхъ краще написавъ
Жартливому Француву.—

У ніхъ, що латвее, признаюсь я те взявъ,
Да-й злиціовавъ в'плахти, чи пидголивъ чубрини;...
А инші жартъ моіхъ безвинніі дитини;—
Коли вдалось мині усмішку ізхопить,
Простацкій глуздъ к'добру хочь трохи взворушить,
Я діла важного зложивъ початки.—

Цуръ-пекъ тобі, Зоілъ, я об'тобі ні гадки!
Сичи хочь гаспидомъ, зжуй прикрее піро;
А правда за мене преко тебе горой.

Джерло московскее, якъ бачшь, тутъ ні дочого;
За нимъ не квапивсь я ганять на вашъ Парнасъ,
Вінъ не для насъ.
За-для Вкраіни річъ з'колодця дідовского
Я мусівъ черпати, щобъ тямили мій гласъ.—

Мене поймуть в'землі веселой и плодючой,
Од'гіръ Хорватскіхъ до рівнинъ,
Де Дніпръ реве в'борахъ, мутить піски під'кручой
Під'кельямн святихъ; пливе де тихій Динъ,
Де чумаки гуляють
И по Укуаінскі народи розмовляють.....

Га! сили знайдется очипківъ и чубринъ,
Що на діла дядківъ, сусіда з'лиха строгі,
Да-й вчнуть на самоті з'кумою кепковать,
А об'собі байдужъ, не здумають небоги!
А якъ самихъ роскорписать,
Гей, гай!—у казці-й е, мовъ ніби на куншгині!—

Digitized by Google

V

Я нишкомъ вамъ,
Мовъ панъ-отцю, признаюся и самъ:
Хочъ часомъ бачу-й я в'чужомъ зрачку пилини,
Частенько муляе в'моему оці сукъ.
Такій нашъ Еввинъ рідъ!—Хто-жъ бабі не онукъ!
Ой, я не разъ свої в'нихъ бачивъ образини.
За те, кажу, идіть,
Казки, людей учить!

Digitized by Google

Digitized by Google

ПРИКАЗКИ.

Книжка перша.

I.

Комашка да Цвіркунъ.

Цвіркунъ співавъ все літо;
А якъ убрали жито
И сіверъ забурхàвъ
Чуть бідний не охлявъ;
Припàло пропадàти:
Дасть-бігъ а ні шматкà,—
Ні мóшки й гробачка;—
Харпàкъ чвалà до хàти
Комашки ість прохàти:
›Будь лàскавъ, мні позичъ,
›Ось з'гину сюю нічь;
›Землі з'імъ, віръ на слóво,
›Верну у жниво нóво,
›Весь довгъ из'нàспой в'рокъ.‹
Комàшка недовірчивъ,
От'тілько й мавъ порóкъ,
З'усмішкой зіркъ у вічи
У прохача зпитàвъ:
„Що, брàте, в'дни робочі

Digitized by Google

„До шро́на ти робивъ?—“
—„Добро́дію, не в' гнівъ,
„Прочàнамъ дні и ничі
„Якъ é неугавàвъ,
„Цвірінкавъ да співàвъ.“—
—„Співàвъ? гарàздъ, се гòже!
„Теперъ гарцюй, небòже“.

II.

Ворона да Лисиця.

Дурнійшая з'Ворòнъ вхопивши сиру шматъ
У дзюбъ, на дубі сіла;
Стохитрая Лиса, почувши пахъ, однять
У ней той сиръ зхотіла,
Й вихаючи хвостòмъ озвалася до ней:
›Здорòвъ, добродійко! вельце-ласкáва пáнья!
›Якъ гàрні, ручі ви! Ей—ей
›Коли вже и співáнья
›Такіи гáрні в'васъ якъ пірьячко,—в'гаяхъ
›Ви-жъ найкращій птахъ!‹—
Ворона д'мòви сей найдужше израділа,
Щобъ дать лисі почуть свій ніжний голосокъ,
Ширòкий пискъ одкрила,—
Ажъ обізвався гай; а лáсенькій шматокъ
До дòлу впавъ.—Лиса їого вхопила
Да ось якъ научила:
„Дурнá, знай! з'віку льстець живè на пай тогò,
„Хто брèхні слухае їогò!“—
За учту сю немá сумнінья,
И цілий качкавалъ датуть.
Ворона з'соромà, за влáсне навиженье,
Клялась, що вдруге вже іи не проведуть.

Digitized by Google

III.

Жаба, що дмется дивлючись на вола.

Здоровий, ситий вілъ, десь пасся на луці,
А жáба, що самá-бъ усілася в'яйці,
Хочъ тріснути збажáла
Из'здоровилимъ тимъ зрівняться в'більшині;
Бо зáздра од'пихи ій сèрдце стрикотáла.
Усілась на трухлявомъ пні,
Вчалá собі пихтіть, чимъ дуже надиматься
—›Скажіть, сеструні, мні,
›Чи трèба ще роздаться?
—Да ще.—„Теперь чи не з'него?“—
—Ні, бачься.—
—„Ну, вже-жъ теперь?“—Шкода! далеко до того.—
—„Такъ ось“. Якъ роздулась, да-й мусила розпасться.

*

Багáцько е й людèй
Що дмуться, хочъ пропáсть, якъ вáжні особи,
Не гирше жáби сей,
Покиль не спустять з'рукъ всей батьковой худóби.

IV.

Два Лошаки.

Два лошаки ійшли, не сподіваясь лихъ,
Собі шляхомъ: единъ з'пашней нісъ міхъ,

Digitized by Google

Другій пишивсь з'грішми важкимъ багатимъ юкомъ,
Ні за-щобъ знять з'себе вали той крихтъ не давъ,
В'убранстві з'срібла весь из'бучей басовавъ,
Бряскалець и дзвонківъ удовольнявся звукомъ,
Из'бідного глумивсь, що той у млинъ
Тихенько нісъ овесъ або ячмінь:
Шляхъ вихилявся лісомъ;
Ажъ гайдамаки шасть, давай хапать сребро;
Ушакъ оборонявсь
Що мочи è вихавъ,
За те добувъ в'ребро
Стирчка на віки списомъ.
Упавъ, в'криві лежить,
Заголосивъ харкаючь: „Чи се-жъ ті сподіванья?
„Лошакъ, що тихе — йде по волі вслідъ
›З'пашней, ні гадки злючихъ бідъ,
›А мні згинати се од'мордованья!‹—
—›Мій друже, той казавъ, якъ бачшъ вельможний санъ
›Буває инколь незавидний;
›Колибъ тягавъ у млинъ міхи, якъ я т'се бідный,
›Ти-бъ не згинавъ од'ранъ.‹

V.

Дворовий песъ да голодний вовкъ

Одинъ голодний вовкъ, косчавий: кість да шкура,
(Такъ добре стереглись отари и двори)
Зустрівъ гладкого пса крий гая на зорі,
Якому надоївъ ланцюгъ лежня-й конура,
Да вибігъ на простіръ свою нудьгу провесть;
Од'ситости на немъ лоснилась гарно шерсть.
Голодний вовкъ бажавъ покоштовать собаки,

Digitized by Google

Аж слинку врагъ ковтавъ,
И визвірившн баки
Хотівъ вже мочинать, да якось згадавъ:
А візме чья?—Ще писано те вилой!
Не лихо-жъ из'такимъ одважитися силой?
А й соромъ утікать;—
То ляку щобъ не показать,
Из'лестію почавъ до пса казати гречно:
»Добродію! я радъ сердечно,
»Що бачу пана т'се якъ молоко да кровъ,
»Глянь якъ погладшали, дже такъ мовъ вілъ здоровъ,«
—»Сірко! мій бідний друже!
Казавъ гладкий в'одвіть;
»Чи схочешь, будешь сить:
»Покинь гаі чимъ дуже
»Да—йди до насъ у двіръ.

»В'гаю, ти якъ живешъ?—Голоднимъ гайдамакой?
»Куда посунешся, на тебе з'лихомъ мірь,
»Хто з'друкомъ, хто з'ломакой,—
»А з'нами житимешь неначе в'маслі сиръ.«—
—»Якая-жъ буде мні в'дворі у васъ робота?«—
Зпитавъ собаку вовкъ;
—»Робота?—ніякой; сама лежня й пустота:
»Чи денний гамъ умовкъ,
»Чи нападе зіхота,
Забгавшися в'гайно у волю цупко спать;
»О півничь иногді, да й то коли охота,
»На те щобъ панъ хвалився, на вітеръ побрехать;
»Ну, днемъ выпровожать
»Сліщівъ, калікъ, чужихъ, хто в'двіръ придиба ліпки,
»Да з'нишка харпаківъ на глумъ ханать за жижки,
»Передъ дворовими-жъ усе вихать хвостомъ,
»А ще найбільшъ передъ панами,
»Хочь часомъ хто з'дітей на сміхъ чесне ціпкомъ,
»Визнуть, під'себе хвість да муляти очами;
»За те-жъ після гостей
»Таліркн повні костей!«—
Поквапився на те голодний волоцюга,

Digitized by Google

З'слезами на очахъ од'радости пійшовъ
У холю, в'панскій двіръ, послухавъ песьіхъ словъ;
Ажъ бачитъ у того на шиі смуга.
„А се-жъ у тебе що?“—
—›Се такъ, натерто, од'ланцюга,
›Дурничка, се ніщо;
»Мене, бачшь, инколи на ланцюзі держать.‹—
—›На ланцюзі?‹—„Эге!“—›Спасибі-жъ, братъ;
›Прощай не треба мні твоей лежні да холі;
›На золотий ланцюгъ не проміняю волі‹.

VI.

Львиний розділъ.

Якось собака, вовкъ, да ще шкодливий кітъ
Міщане, той з'села, той з'гаю чи-й з'рокитъ,
В'товаришство зо львомъ вельможей поєдналисъ,
Единостайне такъ собі обовьязались,
Щобъ рівні всіхъ були чи шкода, чи й баришъ:
Ніхтобъ собі не бгавъ од'зября в'долю більшъ;—
Якъ-ось олень попавсь собаці у тенета,
И сподіваючись и шкурки и бенкета
Шамнула звати всіхъ, и левъ ділитъ прибігъ.
Що всіхъ четвирка іхъ
Левъ заразъ зраховавъ, на кихтяхъ без'помилки,
Й здобичу розідравъ на стільки,
Взявъ кращую собі из'головою часть:
›Се мні, казавъ, я левъ, за те-жъ и маю власть;
›И об'сіому ні слова;—
›Другую чверть улова
„Беру собі-жъ, за те що я міжъ васъ
„И всіхъ звірей грізнійшій; —
›До третіоі всімъ засъ!....

Digitized by Google

›Чи чули ?—Се за те, якъ бачьте я мицнійшій
„Хто дужшій той и правъ.
„А сей шматокъ четвертий
›Чи тилькобъ хто занявъ
›То-й буде самъ пожертий.‹—

VII.

Торба.

Колись в'веселую годину панъ Зевесъ
Спустився из'небесъ;
Оддавъ такее приказанье,
Щобъ пред'іого вельбитний маестатъ *)
Усе явилося созданье:
Да чи-йзнайшовъ в'собі хтобъ защо ганьбу дать
Й жадавъ переробить на иншу стать, —
Нехай роскаже все, якъ батькові, без'жаху,
А вже Зевесъ озметься от-те перемайстрить.—
Що дише на землі ізбіглося умить
И почало гудить куму, чи сваху.
Себе-жъ чимъ дужъ хвалить.
Зевесъ зпитавъ найперше обезьяну:
›Всі кажуть ніби я
›Тебе на глумъ зробивъ кирпату да погану,
›Чи правда бакъ сіому?«—›Ні, тату, се брехня!‹
Одповидала та; самъ бачишъ се пеня:
›Самиця из'мене іще не глузовала,
›И я ще на себе родясь не жалковала;
›Спасибі каже весь мій рідъ:
›Да поздоровъ тебе! ми з'цапкими руками,

*) Прославленный престолъ.

Digitized by Google

›А щобъ крадіжъ ховать, в'насъ за щоками
›Здоровий міхъ.—А, ось! дивись, ведмідь!
›Сіого вже, далибі, на віки ти злоганивъ:
›Ніколи змаліювать себе вінъ не звелить!‹—
Всімъ думна вже ведмідь, по ганьбі обезьяна,
Хочъ якъ, а за себе Зевеса погудить
И скаже щобъ юго нереробить;
Ни—й сей зрівнявъ себе трохи не з'купидона
Да глузовавъ из'слона:
›Який незграбний рістъ!
›То правда винъ хочъ дужій,
›Давъ вже зовсімъ невклюжий;
›Неначе пуга хвістъ,
›А уха ті висять мовъ лопуховий листъ!
›Вже треба сихъ вкроіти
›Да надточити
›Смішний огінъ.‹—
Прійшовъ казати-й слінъ
К'Зевесову престолу;
Вінъ гарнотою те-жъ своею величавсь,
Якъ иншіи в'себе те-жъ по уха вховавсь,
Казавъ: що вінъ колись ходивъ до моря в'Колу
И бачивъ тамъ вельможного кита,
Вінъ рістъ из'клуню ма, а мільку лишъ ковта!
›А самъ довольний я собою.‹—
Комашка пасквилась над'дрібною блохою,
А ся над ' мошкою що мае довгий нісъ,
А мовъ у німчика стегенця;—
Дрібному мнімалось що ніби перерісъ
И вибухъ из' левенця.
Зевесъ вдивись,
Якъ од' звірей почувъ инимъ родамъ насмішки,
А ближніого свого ніхто неосуждавъ,
Довольний бувъ, іхъ одославъ;—
Да взявся за живітъ, якъ щиро реготавъ,
Почувши голоі мартинки,
Якъ нашъ Пацдоринъ рідъ хлюбитися почавъ!
И жодні иншему ганьбу давали

Digitized by Google

Ніби врагу, себе-же величали
Для иншихъ жодний рісъ; для себе сліпъ якъ кротъ;
Зевесъ головонькой хитавъ од'жалі,
Казавъ имъ треба всімъ мозги перемайстрить,
Да якось те забувсь и досі изробить!
Од' той доби из'насъ хто є дві торби мае:
Одна пустісінька висить
Из'заді за спиной, друга напереді;
Чужі гріхи усякъ в'переднюю складае,
А власніі хова у ту що на заді.

VIII.

Ластівка да иншіи дрібніі пташки.

Прониза ластовка, що року, в'иръ летала,
Людей и світъ пізнала,
Якъ гракъ в'селі зробилась знахіръ-птахъ:
Дрібнійшіі на ставкахъ
Пророковала хвилі;
Без'ней ніякъ у путь, чи з'сілью чумаки,
Поромъ, чи-йбайдаки
Пускаться по Дніпру не сміли.
Колись весною в'сірий день
В'добу якъ сіютъ ленъ,
Вона глядь,—ажъ гевалъ иде все бороздою
Да сімья розкида,
А хлопець бороною
З'волами загріба.
Шпаки, вівсяночки, синички да щиглята,
Усякі дрібні пташенята,
Ні гадки об'тому, из'кущика в'кущокъ,
Гуляючись летали
Да в'жартахъ лиховань самицямъ щебетали,

Digitized by Google

Чи тішили дітокъ.—
›От-се мні не по серцю,
Вона казала їмъ;
›Да-й вамъ колись самимъ
›Се дійме гірше серцю.
›Небоги, мні васъ жаль!
›Мні не боязко, я заберусь під'хижу
›В'мурованне гніздо и лихо пересижу,
›Або стругну в'заморску даль;
›А васъ біда приспічить жудко!
„Глянь-ось гевала якъ дебелая рука
›По воздуху блука!
›Вона погибель се за вітромъ сіе худко:
›Из'сього поростуть сілки
›Стопакостні сітки,
›Що вамъ грозять турмою
›Або-й сіверодою!
›Послухайтежъ от'се розумний мій совітъ.
›Всю дробину зберіть,
›Да дружно толокою
›В'насіньі сю біду у нівецъ нарядіть!‹—
Щожъ?—Пташки навісні за сі розумні річі
Ій видьмой доідали в'вічі;
Защебетали всі: „Намъ в'полі е що ість!“—
Вже ленъ зазеленівъ точнісінько якъ щітка;
Вже-й геть-то вибився у рістъ.
„Гей, пташки! се росте на вашу шию нитка;
„Таіть од'васъ мні гріхъ;
„Добудете сто лихъ!“
„Покиньте-жъ бакъ безділье
„Да швидко виполіть по стебелинці зілье.“—
—„Зтули зловіщий пискъ! ось почала молоть!
Заверещали зновъ: щебъ надало полоть!“—
Изновъ пустилися в'гульню из'божовілья.
Тимъ часомъ ленъ созрівъ;
А ластівка ще разъ до пташекъ из'совітомъ:
„Ніхто мене послухать не схотивъ;
„А мні таки васъ жаль; теперъ конецъ из'літомъ,
„Не буде в'полі більшъ роботъ,

Digitized by Google

„То люде всі на васъ назамуться войною,
„Да наведуть багацько вамъ клопоту:
„Напнуть сітонь, наставлять западні,
„Да згублять васъ бідой лихою,
„Пріймітъ благий совітъ, кріпъ всі осінні дні
„Ховайтесь у гнізді, повірте мні!
„По волі пустовать у поле не літайте,
„Або Украйну сю за мною покидайте,
„Якъ журавель, деркачъ,
„Зозуля, гуси—й грачъ;...
„Чи здужаете-жъ в'иръ летіть за сине море?
„Якъ ні,—совітую, щобъ пересидіть горе,
„Не витикать носівъ".—
Всі пташки зновъ на сотні голосівъ
На ластівку из'лайкой напустили;—
Колись Троянці такъ, за Грецького коня,
Касандру бідную тежъ навісной зробили;
А Греки шасть в'ночі да Трою-й запалили.
И пташкамъ од'людей увірилась война:
Вони не слухали все пустовали в'полі,
Да-й згинули в'неволі.

*

Дурнимъ хочъ вовкомъ вий, що хочешь вже кажи,
Хиба повірять злу—лихому вже тогді
Якъ на носу біди,
Якъ дітся нікуди.

IX.

Дві миші: одна мійская а другая хуторная.

Якось из'міста мишъ
Прохала хуторную
У гості на вуліщъ

Й ветчину смачную.
„Ти тутъ, з'бідою вразъ,
„Трощишъ цвілу скоринку,
„Побачишь якъ у насъ,
„Якъ гарно у будинку.“ —
Прійшли.—„Бачшь, якъ живемъ!
„Не злиднемъ якъ у хижі;
„Тутъ и в'ночі мовъ днемъ,
„Що-дня печенья свіжі.
„Ось ляжмо одпочить
„На турскее ряденце:
„Бачшь, на среблі лежить,
„Се индика стегенце!“

Зпочили, и до стравъ;
Но тілько вчать хотіли,
Брязь, ключь у двері встрявъ
И миші з'ляку в'щілі.
Не чуть.—Вони на стілъ;
Зновъ грукъ.—Вони з'талірки
Стрибками, кілько силъ,
И тнулися у нірки.
„Не бійся, виходи!
Гукае тій містчанка;
„Крій світъ! недоведи!“—
Одвітила селянка;
„Нема в'мене сребра,
„Да килимця якъ в'Шаха,
„Данъ не зломлю-й ребра
„Втікаючи од'жаха.
„Цуръ-пекъ! не треба намъ
„З'пихою злой години!
„За вічний жахъ не'ддамъ
„Мизерної хатини.

Digitized by Google

X.

Вовкъ да Ягня.

Из'рудки прудкоі ягнятко воду пивъ
Злий вовкъ на тще-сердце побачивъ те з'кущівъ
И баки визвіривъ, шукавъ якой придирки,
Да клами цокотавъ, завивъ на іого з'гірки:
›Ледащо! якъ ти смівъ мні водопій мутить?
›На капость?—Га? На глумъ! щобъ якъ не дати пить!
›Постій! ось я тобі, лукавий врагъ незбожний‹—
—›Змилуйся, панъ вельможний!
Ягня іому в'одвітъ;
›Я ниже пана пивъ; извольте розсудить:
›Багно противъ води чи може бакъ носиться?‹—
—›Глянь, миршаве,-й воно ще дума оправдиться.
›А прошлий рікъ мене ти лаяло при всіхъ.‹—
—›Я! прошлий рікъ! А якъ се лучитися мало?
„Коли ще прошлий рікъ кривъ Бігъ!
›Мене-й на світі не бувало;
›Бо я сосу ще мать;
›Се свідками моттиму доказать.‹—
—›Брехня! коли-жъ не ти, дакъ певно се твій братъ!‹—
—›А брата я не маю.‹—
—›Ти зновъ почавъ брехать!...
›Я время утрачаю;
„Я чую вже давно, що вся твоя семья.
„Собаки, вівчарі, ви всі мене-бъ примили
›Да в'ліжці-бъ утопили:
„Живцемъ изьіли!
„Всіхъ більше ти!—Ось я
„Задамъ тобі, моему лиходію!“—
Да бідного вхопивъ за шию
В'ліщину одимчавъ; тамъ без'суда-й позвівъ
Іого изъівъ.

*

Digitized by Google

Хиба не те-жъ у насъ?—Хто міцний да багатий,
Той правъ;—а неборакъ, хочь правъ да виноватий.

XI.

Чоловікъ да Верцадло.

Якійсь дурний забравъ у голову ману
Що ніби кращого нема якъ вінъ на світі;
Дарма дівчата и зверцадла, правди діти,
Казали за одно, що зьівъ вінъ дурману,
Що вінъ стидкий, бридкий и тричі поганий,
А вінъ, в'себе вкохався, довбавъ одно: брехня!
Такъ тішився що дня!
Якъ—ось избідкався над'нимъ той рікъ слухмяний
Щобъ зкуровать д'мани везді іого очамъ
Світивъ німихъ друзей, що правдой паничамъ
Поганимъ доідають:
Куди підкнется вінъ верцадла визирають,
В'будинкахъ у панівъ,
В'кишені у блазнівъ,
На місцю в'крамарокъ, по будахъ у купцівъ.
Куди втекти од'нихъ вкохавшомусь нетязі?—
Зховавсь на самоту у дикому овразі.
„Не будуть, думавъ, тутъ мене перекравлять.“—
Ажъ чуе рудки грукъ, бурхае водопадъ
А далій ставъ якъ скло;—добігъ и дуже радъ
Напитися води;—тутъ в'світлой гладкой влазі
Изнову ликъ побачивъ свій,
Ще гірш якъ бувъ пидкий.
Лютуе, бісится, каміньями швиряе,
З'досади геть втікае;

Digitized by Google

Бакъ, чи зжадае пить, бриде свій бачить видъ
И хочъ той якъ обридъ
А треба пить;—втоптавъ до чистой рудки слідъ.

*

Ся приказка доволі ясна,
А ось захованний у ней який ще товкъ:
Мурмило, що вкохавсь:—душа хистямъ підвластна;
Сліпа, к'собі пристрастна;
Верцадла де ни глянь;—инихъ людей порокъ;
На сихъ то дивлючись, намъ треба-би справляться;—
Дакъ лихо—якъ сознаться?
А чистихъ водъ потокъ
Се мудрий гласъ казокъ.

XII.

Смокъ стоголовий да змій стохвостий.

Колись бувъ посланець Турецкого Султана,
(Се каже Лахвонтенъ) при Цесарскомъ дворі
И мицъ вельможную хваливъ своего пана,
Цесарецъ тее чувъ: „Що кочешь говори,
„На те Паші казавъ, а Цесарь нашъ мацнійший;
„Підлеглими іому багацько е князей,
„Из'яковихъ наймнійший,
„Участокъ військъ дае од'вашого грізний,
„А особливо піший.“—
—„Се знае всякий з'насъ, казавъ Паша в'одвітъ;
„Хто кілько из'князей німецкихъ здужа раті,
„Сей звістний всімъ предміть;
„Чи буде-жъ духъ единъ у зборної громади?...

Digitized by Google

„Чи буде у такой едина голова?...
„Ось вислухай моі слова;
„Се лучилось зо мною справді
Якъ я б'-сіому митиковавъ колись;
„Дарма, нехай мана,—ти слухай да навчись.—
„В'кіосці, міжъ трояндъ, над'озеромъ під'тінью,
„На коці шовковомъ я лігъ, тютюнъ тягнувъ,
›Розніжився млосной лінью
›У химри упурнувъ;—
›Ажъ чую шелестить;—глядь! ажъ зомлівъ од'ляку!
›Стоглавий змій в'більшки з'здоровую ломаку,
›До мене сичется в'кіоскъ крізь стінну гратку;—
›Що-жъ?—марно я злякався:
›Якъ пильно вінъ ни пхався,
›Головъ з'грізною силой,
›Не мігъ вінъ кріз' щаблі до мене влізти цілий;
›Гільястой шиею усе в'щабляхъ чеплявсь.
›А я розчумався, вхопивъ булатъ у руки
›Да врізнь поодтинавъ всі голови в'гадюки.—
„Да одпочивъ, ще трохи мірковавъ
›Об' дивномъ семъ виденьі,
„Ажъ знову на воді шумить гадюка вплавъ.
„Од'жаха в'удивленьі'
„Зиркъ, голава одна а гибель в'слідъ хвостівъ;
„Вінъ грізно шию нісъ, примівъ мене-бъ из'івъ,
„Ні, вже сіого я ждать крізъ гратку несхотівъ.
„Бо знавъ хвостівъ ні що не буде запиняти
„Коли пролізе голова,
„Да швидко вдравъ до хати
„Вже од'такого тинъ ні який не схова.“—
„Стоглавий смокъ—се повкъ князей Германскихъ
„Другий з'одной башкой всемищного Султана.“

Digitized by Google

XIII.

Два злодія да кінь

Два злодія украли десь коня,
До світа з'нимъ велись да й завѣлись дорогой:
Одинъ хотівъ держать, другій казавъ: „Нічого!
„Самъ бачишь із'нимъ пеня,
„За іого візметься велпкая ціна,
„Мы мусимо продать.“—Не буде такъ, небого,
„Тобі кажу, брехня:“—
Од'сварки добрались до кія.
Покіль латались два злодія,
Підкрався третій сватъ, дінъ чувъ те з'закупівъ
На здобичъ худко сівъ
Да й вдравъ во всі лопатки.

*

Бувае два панки такъ чублються за спадки:
Заки врагъ думас: ось хуторокъ доставъ!
А третій, гіршъ обохъ, судья до нихъ устрявъ
Да хабару зодравъ
З'обохъ, собі ні гадки,
Обомъ вказавши хвукъ
Худобку іхъ прибравъ до рукъ.

XIV.

Пѣнъ спасенний богами.

Колись у Грецві живъ любимець Піеридъ,
Богобоящій сивъ пінта Симонидъ;

Digitized by Google

Якімъ край Еллинскій поправді величався.—
Дакъ що-жъ, хочь вінъ писавъ и мовою богівъ,
А те-жъ, якъ грішни й ми, собі поість хотівъ.
Разъ вінъ з'однимъ бойцемъ за гроші поеднався;
За золотый талантъ (ще й купу не малу)
Щобъ вірши написавъ тому на похвалу.—
Щожъ? тілько льстить узявся,
То-йстало пнемъ пиро, бо той іого герой,
Хочь вибухавсь горой,
Моцакъ плечистий вдався,—
До віршъ не припадавъ: прикметъ сухій.
Ще-й рідъ іого такій:
Чумацкій да простий.
Сказавъ об' немъ що треба,
Вінъ обизвавсь до неба:
Почавъ богівъ хвалить, бойцівъ, возниць
(Кастора й Полукса) ярма и колесниць;
Да такъ що треті дві того віршо-творенья,
Знайшлися в'похвалу небеснимъ близнюкамъ.
Боецъ те выслухавъ: „За треть я гроші дамъ,
„За остальниі-жъ дві,-пожди благодаренья
„Од'тихъ святихъ,
„Якимъ на похвалу ти написавъ свій стихъ.
„Я бачу теплую до нихъ ти маешь віру.
„Вони не видадуть тебе курямъ на сміхъ!
„Одначе приходи до мене на вечеру;
„Я, бачишь, жду гостей:
„Родню, друзей;
„Бесіда буде в'насъ нейзгіршихъ:
„Усе борці, бойці,—всі люде на підборъ."—
Піита обіщавсь, щобъ гроші взять за вірши
Да іми удивить соборъ.
Зійшлись, пили, казились,
Над'двійцею богивъ чимъ дужъ юрмой глумились,
Ажъ в хату хлопець вбігъ и голосно казавъ:
Що хтось піита звавъ;—
Сей вийшовъ, и якій напавъ на іого жахъ!
Два близнюки стоять божественного вида,
Що вінъ прославивъ у віршахъ,

Digitized by Google

Подьякувавъ, вони хвалили Симонида-й
Казали, щобъ уже вечерать не вертавсь,
Якъ мога убірався:
Бо ті завалятьсяпроклятиі будинкі,
Хозяіна з'гистми за пакостниі вчинкі.—
Пророчество збулось:
Якъ все те напилось,
Пійшла заразъ потіха
Да й нарядили лиха:
Щобъ сили запитать вчали трясти стовби,
Що хати підпирали,
Вмитъ, зводи й сволокі роспались:
Товпиги, за блазню, достали у чуби,
Хозяину-жъ борцю, за те щобъ вірпвъ Богу
На віки розтрощило погу.
„Се чудо, весь народъ, у голосъ гомонівъ,
Да жодний віршъ бажавъ од'пестуна богівъ,
Хто батькові, собі, хто родичу, той свату,
Да всякъ за те дававъ іому велику плату.

*

Чи треба даровать розумнихъ віршунивъ
Що хвалять гарноту-йкоханье любихъ дівъ,
Або панівъ ботамъ подобнихъ.?—
Чому-же ні?
Коли вони
Хваля добродія, зправляютъ любо злобнихъ,
Чи латво осміявъ порокъ
Поезьі звучнымъ гласомъ
Розумно подаютъ веселий намъ урокъ.—
Извіку живъ Олимпъ у пріязні з'Парнасомъ.

Digitized by Google

XX.

Дровосікъ да Смерть.

Нетяга дровосікъ, ледве вкрить лахманами,
Крехтя од'дровъ ваги важкої за плечами,
Ще гірщъ од'гніта лїтъ,
Волікся в'бідную хатину;
З'него мовъ градъ катився пітъ.
Втомившись вінъ упавъ, да клявъ лиху годину:
„А доки-жъ из'бідой гіркой на світі жить?
„Чи е такій якъ я де нещастливий злидень!
„Без' хліба из' семьей пробавлюся тиждень;—
„Роблю-же день и нічь;
„Не разъ припало мні без'хліба спать лягати,
„А тутъ давай ченші, заставъ дітей, позичь....
„Ні, годі, годі жить.—О смерте, рідна мати!
„Ратуй, и дай покой!“.. ..
А смерть, якъ той казавъ, од'насъ не за горами,
Під'носомъ в'насъ, а певно за плечами,
За-разъ у вічі тиць кирпатая з'косой;
„Ладнайсь умерть, коли зхотівъ, мій друже,
„Я смерть!“—
Махнула мовъ косарь на очеретъ.—
„Ні, матьоночко, ні!.... Бачшь, утомивсь бувъ дуже;
Тремтя од'ляку весь нетяга д'повідавъ;
„Теперь вже я зпочивъ, зроби же, ненько, ласку,
„Да поможи піднять от'сю на плечи вьязку;
На се-жъ я тілько-й звавъ.“

*

Смерть всі напасті гоїть,
Да якъ близенько—щось ніхто ій не зволить;
Спитай збуйвікъ—калікъ:
Лишъ-би нейзгинути терпіти ради вікъ.

Digitized by Google

XVI.

Підтоптанний паничь у пьятдесятъ літъ, да дві вдовиці.

Одинъ паничь середніхъ літъ,
Собі удався вередливий;
Да вже якъ чубъ зробився до половини сивий
Згадавъ себе остепенить.
А якъ вінъ бувъ моторний, грошовитъ,
То з' долею такой з' любой мігъ задицяться,
И жодна з' удовиць дотіпнихъ и дівчатъ,
За тее на захватъ
Бажала любою іому здаваться;
Бакъ вікъ з'одной зажить—се далібі, не жарти!
За те-жъ не поспішавсь підтоптанний паничь,
Усе вередовавъ;—Бо, кажуть, смачна дичь
(З'підлевой куропатви)
Да якъ саму все їсть
Одно якъ тежъ да тежъ—Такъ дуже надоість,
Хочь з'хати утікати.
Якъ—ось вінъ під конецъ вподобавъ удовиць,
Якіхъ давно бажавъ:
Двохъ гарнихъ милолиць;
До нихъ вінъ учащавъ,
Оби-дві ручіи, розумніі да жваві
И мали добріі, здавалося, и нрави.
Одна, молодченька, цвіла мовъ рожі квітъ,
Друга, хоть вже и геть топтала білий світъ,
Вживала різніі приправи,
Щобъ тее заправлять
Що времья нищечкомъ наважило псувать,—
Вони щобъ любого прикенурить дитину;

Digitized by Google

Пустуючи іого іолозили чубрину;
Да кожна на свій смакъ,
Ворижці на опакъ:
Старійша скубла геть всі чорні волосинки,
Щобъ вінъ здавався, мовляла русъ,
Якъ бойкій прудиусъ;
Підъ часъ не придивлявсь и на ій сморщинки;
А молода, якъ вінъ до неі завертавсь,
Губила те-жъ до тла собі іого сивинки,
Да-й нарядили такъ,
Що бідная чубрина
Бриніла нібі лакъ,
Вся гола мовъ коліна;
И парубку на світъ без'колпака ні брязь.
›Спасибі-жъ вамъ, казавъ, мої невісти милі!
›Що ви мене на вікъ розумнимъ ізробили;
›Дарма що голомізъ! а вже не хочу васъ!
›Бо скоро-бъ се мене в'свої прибрали руки;
›Пізнавъ би з'вами я пекельной кари муки:
›Из'норовомъ такимъ якъ вже катъ ма волосъ,
›Тягали би мене, мовъ іолопа, за носъ.‹

XVII.

Лисиця да цапля.

Стохитрая лиса, що звикла людъ дурить,
И рада за брехню землі из'ість божиться,
Прохала до себе разъ цаплю на обідъ,
Щобъ над'цибатою кумою поглумиться.‹—
›Приходь-же, кумоньку, гляди-жъ!‹—
Поставила для ней у мисочці плоскенкій
Дрібне пшонце з'водой, кулішъ,
Да такъ на глумъ ріденькій,
Що довгій цаплі нісъ утявъ из' миски шишъ

Digitized by Google

›Чому-жъ, сеструнонька, не ішь?
Лиса казала ій; хиба вже не голодна‹,—
Да нишкомъ сміючись злоктала все сама.
›У насъ, якъ бачишъ пістъ, на се в'одвітъ кума,
А в'думці про себе: ›пожди жъ ти стонеродна!
›Мовчи, за хвиглю сю тобі я одміщу!‹—
У скілько дней вона лисицю попрохала
До себе ість борщу.—

„З'охотой, кумоньку, лисиця одвічала;
„З'охотою прийду; з'кумою треба жить
›Горливо, любо, щиро;
›Такъ совістъ намъ велитъ.‹—
Да тішилась впередъ сусідки смачнимъ пиромъ.
В'обіднюю добу облизуясь біжить
До цаплі в'хату;
Готовий бувъ обідъ;—

Носата, щобъ піднять на сміхъ куму пикату,
Всю страву смачную да гарную на видъ:
Из' мьясомъ ковтуни, галушки, шуляки,
Зложила в'узкій да довгій глеки,
Куди куми скулиста пика
Не втиснеться, а тутъ, ще-й ній невелика;
А цапли довгій нісъ
До дна свободно лізъ.—

Лисиця и собі такъ облизня вхопила,
Неяков'сь д'сорома, піджавши бідна, хвістъ,
Мовъ квочка мокрая лукавую побила,
Голодна потягла в'гайно догризти кість.

*

Лукаві брехуни, на вигадки багати!
За брехні певно ждіть собі брехней одплати.

Digitized by Google

XVIII.

Панъ-дьякъ да Школяръ.

Шаленій курохватъ,
Зорвавшись од' дьлка из'школи,
Прибігъ до Удая поволі
На берегъ пустовать;
Да не зпитавшись броду
Шугнувъ блазнюкъ у воду.
Ну, якось на біду не йшло,
И хвилями іого у лози принесло;
Вхопившись за гильяку
Зіпа чимъ дужъ из' ляку:
„Хто віруе ратуй!"—Напався пьяний дьякъ,
Чимъ швидче-бъ ратовать, почавъ іому казанье:
›Такъ, блазню, й треба такъ;
›Ось до чого доводить пустованье!
›Ледащо, га? попавсь;—зхотівъ топиться бакъ!
›Якъ хочь учи такихъ мурмилъ шаленихъ з'ласки,‹
За тимъ обперсъ об'тинъ, надувся мовъ индикъ,
Одкашлявся, да й втявъ, якъ в'школі вже извикъ,
З'Латинью ветхою не до ладу приказку.
Заки панъ-дьякъ молонъ у хлопця зклякъ язикъ.
По щасцю йшовъ мужикъ,
Побачивъ вінъ біду спасъ батькові дитину,
Дьяку загнувъ скотину,
Да такъ іще казавъ:
„Дурний пустомолотъ! ти-бъ першъ поратовавъ:
„А тамъ, колибъ зхотівъ, моловъ-бъ свою Латину."

*

Терпіти не могу надутихъ школярівъ.
Що пилью школьною іще в'цвіту прибиті,

Digitized by Google

Тутъ бідний з' голоду, од'лиха изомлівъ,
Чимъ рихло-бъ помогти, вінъ вякае совіти

XIX.

Півень да жемчужное зерно.

Десь півень кублився на смітьі,
Ажъ зіркъ бринить жемчужнее зерно.
Загубленне в' манитьі;
Казавъ: »на віщо мні воно?
„Дурний-би скнаръ зрадівъ, зховавъ іого в'кишеню,
»А я-бъ такихъ сто давъ за жменечку ячменю.«

*

Мудрецъ, за ліскъ цацюкъ, з'поливой золотця,
Чинівъ з'пихой, во вікъ не дасть в' заміну
Спокойной совісти и лусти буханця;—
Добра навірного вінъ певно знае ціну.

XX.

Оси да бжчили.

Вже майстра знати по роботі.
На купці у болоті
Знайшовся чійсь шматокъ из' медомъ щильника;
Злітілись бжчили знесть іого до улійка;
Дакъ лихо,—віси боронили,
Ще й биться завелись, ніби вони робили!
Сунулись ті й другі тягаться до жука.

Digitized by Google

—Пійшли секстернями гербовні папіри:
Прошенія, позви,
Да слідствія криві,
Бездушні присяги, без' совісті, без' віри!
Морока да біда!—Жукъ знавъ
И самъ—хто правъ,
Та—ба!—Щобъ ябеди, брехливої орацьи,
Мовлявъ, не потурять, одкрить брехню
Да хворму сохранить,
Нехай зовуть посвідчить комашню;
Да силу ту страшну
Всю бравъ по одначці,
А всякъ, хочь тямивъ те, довбивъ одно якъ тежъ:
„Що мабуть е назадъ тому неділь из' двадцять
›Або и першъ,
›Якъ бачця,
„Се добре знае всякъ, що жодною добой,
„Якъ слонце зірне з'хмаръ, то виси або бжчили,
›Сцільникъ той ілп
›На купці той;
„На вірне-жъ, чій вінъ, бжчилъ, чи висъ, сказать не можно,
„Бо з'близку из' осой
„Бжчола якъ разъ похоже!“—
И панъ судья той, жукъ,
Задавши пірьямъ скрипу,
Дурницей изчернивъ папіру цілу кипу,
Зпоганивъ діло такъ, що діла ні до рукъ.
Тимъ часомъ той сцільникъ марніе, пропадае
Да медъ од' росъ скисае.
Якось одна повіренна бжчола,
Розчумавши, що жукъ протягне діло роки
Да пана судіи з' ральцемъ прохать прийшла
Щобъ не терпіти ще и гіршої мороки,
Бо напсовавши діло з' пудъ
Черкне таке рішенье:
„Начати зновъ хвормальный судъ.‹—
Щобъ зпекатись біди од' тяжкихъ волокитъ
Да й подала прошенье:
›Хай бжчилъ да й вісь заставлять ізробить.‹—

Digitized by Google

Панъ жукъ почухавъ чубъ, писнувъ опредѣленье,
Хто втне такій шматокъ, нахай тому й спільникъ;
Мовлявъ: се для уликъ;
Охотно бжчили взялись
А віси одцурались.

*

На ката-бъ волочить?
Чи совість дома е?—Що совісти й судить!—
На віщо той обрядъ у правомъ, ясномъ ділі,
Де часто добрий глуздъ,
Якъ в' Туркивъ, заміня з'важкой ходой статутъ.
Гай! килько гаплики из' торбой вдовъ пустили
Під' віконью міжъ людъ!
И хвормою суда у нівщь нарядили,
О поздоровъ, якъ нашъ правдивий судъ!

XXI.

Дубъ да очеретъ.

Якось-то гордий дубъ казавъ очерету:
„Изправді мусишь ти жаліться на природу,
„Мні дуже жаль тебе прибитого в'цвіту!
„Тобі и горобецъ зробити може шкоду;
›Лишъ трошки вітеръ воду
›Пустуя похвилить,
›Тебе й начне хилить,
„Мое-жъ чоло Казбеку рівно,
„Не тілько освіжа у спеку слонця жаръ
›Ще й мицнні бурханья хмаръ
›Зпиняе дивно.
›Що для мене легенькій суховей
›Для кволого тебе лихій Борей!
›Еще коли-бъ ти рісъ у мене під' захпстьямъ

Digitized by Google

„Якимъ из' ласки се я бороню сусідъ
›Тогдібъ моімъ укритий листьемъ
›Од' бурі не лякався бідъ;
„Бакъ де-жъ, на сміхъ ростешь в'багнищі;....
„Не тямлю, якъ тобі терпінья достаеть!"—
—›Вельце-ласкавий панъ! одвітивъ очеретъ;
›Ти не жалкуй о мні, для пана грізні бурі
›Страшнійши чимъ мині;
›Вони моей не вадять шкурі,
›Спасибі гнучої спині;
›Од' вихра грізних силъ
›Дебелого хребта ще ти не уклонивъ,
„Дакъ пождемо конця."—Ледве сказать успівъ,
Од' края небосклона
У мигъ, якъ врагъ, набігъ завзятійшій з' синівъ,
Що злий Борей родивъ
Либонь коли від' полуничі лона;
Надувши губи дме, свистить, усе трощить;
И кволий очеретъ якъ разъ в' дугу зогнувся;—
Дубъ мицний ще стоить;
Дакъ вихоръ гіршь надувся,
И гордий синъ землі,
Що корні пекла звідъ вагою налягли,
У хмари головой упнувся
Из' грукомъ тяжко впавъ.—
Мизерний очеретъ тогді йому казавъ:
„Чого жъ ти панъ пишився?
„Бачшь, долі бучний синъ,
„От' се навчися:
„Чи шура забурха на насъ очеретинъ
„И треба гнути спину,
„То вамъ
„Од' ней дубамъ
„Доводиться изгинуть."

Digitized by Google

ПРИКАЗКИ.

Книжка друга.

До тихъ, якимъ важко вгодити,

(Узято з' Лахвонтена).

Колибъ небесний даръ дала мні Каліопа
Що пестунамъ своімъ ся Музонька дае,
Я-бъ віршами зписавъ всі вигадки Езопа;—
Брехня з' поезіей из' вікъ в'ладу живе; ...
Бакъ де-жъ мині устрять в' коханіі Парнасса!
Щобъ мовой божскою брехеньки підкрасить.—
Езопу до лиця простий силянскій видъ;...
Да й я вже трохи втявъ; хай вкаже глузда плідъ
Хто краще здавсь до вірнъ, того почуймо гласа,
А вже й в'моіхъ казкахъ злий вовкъ загомонівъ
З'ягнямъ биля воды зовсімъ на иншой мові,
И дубъ з'очеретомъ гетмана річь завівъ.—
Се-жъ чари скаже хто-сь, се рівно знахорові!...
„От-се, удравъ! гукне, в'журнали мій Зоилъ;
Ну, зправді бришкати з'пихою маешь право:
„Ти приказки задля дітвори изліпивъ.“—

Digitized by Google

—А хочешь щобъ я втявъ з'високa—величаво,
З'Гисторьі?—Добре йзволь:—
Якъ Зевсъ, отець богівъ, покинувъ на нзволъ
Неумилимні, мосцевні судьбпні,
Криз' десять літъ забийствъ Троянскі пишні стіни,
И греки запитавъ сто лютихъ січь, осадъ,
Втомились одолять Пріамивъ бучний градъ
То хитрий царь Улісъ, чрез'мудрую Палладу,
Избудовавъ коня,—страшенную громаду;
Созданье дивнее нскусного різця!
Аякса взявъ з'собой, одважного бойця,
Валечного в'бояхъ ироя Діомода;
Из' Грекамн засівъ коня в'бокати недра
З'колоссомъ в'Трою вбравсь для гибелі врагівъ
И в'попелъ нзпаливъ божниці и богівъ.....
—„Будь ласкавъ, одпочн, загримаютъ журнали;
„Якій се періодъ?—Такихъ ще не чували;
„На тежъ древняний кинь
„И весь ироевъ чпнъ
„Такі-жъ брехливі казки,
„Ніби лиси за сиръ к'дурній вороні ласки....
„Да й чи лишь до ладу тобі висока річь?
„Ти прешся з'шкури геть, мовъ жаба та на пічь!—
—Ну, сілкись, я' й спущуся;
Побачу чи вгожу?—Цнотливая Ганнуся
Вкохалася в'Юрка,
Мовъ лебедь, козака;
Й журилася: „боюся,
„Щобъ хто не догадавсь
„З'мене не насміявсь,
„А гірше всіхъ Маруся!....
„Хай-бъ лишъ мій милий знавъ
„Якъ я іого кахаю,
„Слідинъ іого шукаю,
„Де стеженьку топтавъ.“—
Да сівши біля річки
В'кущу плела вінокъ
В'самій же рділи щічки,

Digitized by Google

Мовъ рожі пупьянокъ.
Почувши любой річі
Юрко тиць з'за кущівъ
Д'любви якъ не зомлівъ,
Дививсь у гарні вічі,
Ій хисть свою одкривъ....
„От се вірші удравъ! ізновъ гукнуть Зоіли;
„Се-жъ вірші?—Да се гірш чимсь в'пісняхъ вірші білі;
„Ще дума чимъ вгодить!"—Лихій пустомолитъ,
Тобі все глумъ! Бо дай, тобі стулило ріть!
Чи ти даси коли докончити сю казку;
Якъ бачу щобъ твою запобігати ласку
Хиба тільки язикъ на віки прикусить;
Не дольні бачу й ті кому нельзя вгодить.—
А лихо й самому не можно утерпіть

II.

Громада мишей.

Колись кітъ хитрий Васька
Хапавъ багацько такъ мишей,
Неначе добра пастка,
Що из'паскудной зграі всей
Осталась невелика частка.
Да й сій задавъ такій в'коморі жахъ
Що все роівся ій той кітъ в'очахъ;
Небоги мусіли ховатися в'ниркахъ!
Лий, сало, полотки, московске смачне мило,
Цілісеньке марніло,
Хвостатий мишій рідъ
Казавъ, що Васька, самъ лукавий бісъ, не кітъ.

Digitized by Google

Якось їому в'Марті приспіло пильно діло,
Шабашовать из'кішкой по стріхахъ;—
Покіль мурликавъ з'ней на різних голосахъ,—
Избіглись миші у громаду
Поміркувать собі, яку хто зна пораду,
Що в'світі імъ робить?
Одна старійша всіхъ (була щось головою
Чи мало літъ)
Казала: „Мій совітъ,
„З'котомъ не важиться одкритою войною
„Бо сей лукавий насъ
„Перебере якъ разъ;
„А треба злючому сіому котюзі
„На шію сей дзвонокъ надіти якъ злодюзі;
„Вінъ крадучись до насъ якъ тілько задзвонить,
„Почувши жодная у нірку побіжить...
„И вже ледачій синъ пошіється у бридку
„Да наберется й сорома;—
„Вже кращого да способа нема."
Громада за совітъ вхопилась мовъ за квітку:
„Дзвонокъ коту! Дзвонокъ понурі начепить!".....
Воно-бъ гараздъ—Та-ба!—Хто візме те зробить?
„Крий світъ! я не дурна!" Одна старша казала.
А та: „дзвонка коту я зроду не чепляла!"—
Друга: „я молода, ще хочеться пожить.
Лукавий голова казавъ: „А я вже старъ
„Мині не далеко до маръ."
Закашлявъ да й потягъ в'свою діжу до сала;—
Такъ жодна мишъ в'нору тихенько улізала.

*

Пораду латво дать;—
Ажъ любо чути якъ ізбігшися в'громаду
Силянскіи тузки,
Опершись на ціпки,
Хто краще на захватъ, дають пораду,
Якъ що робить;—А чи припало рукъ додать,

Digitized by Google

Эге,—тогді се інше діло,
Тогді й в'душі остило,
Найпаче якъ капшукъ ще дійде розвязать.

III.

Вовкъ да лисиця перед' судомъ кота.

Вовкъ лярму наробивъ, що будцемъ мае шкоду;
В'сусідстві живъ лукавий лисъ,
Злодійковатий зроду,
И вовкъ перед' судомъ на лиса пожалівсь.
Заразъ пійшли позви, судниі довгі річі,
Папірівъ розвезли, хочь витопить у пічі. —
Все діло розбіравъ самъ Васька ситий кітъ,
Читавъ іого, читавъ ажъ кінуло у пітъ
Да толку не знайшовъ;—обомъ казавъ у вічі:
„Заздалегидь давно я чувъ про вашу мость,
„Тутъ шкоди ні на шагъ, все ябеди лішь злость:
„Обідва розтрусіть кишеню.
„Да заплатіте пеню;
„Ти вовче злий, що-бъ судъ дарма не турбовавъ,
„А ти лукавий лисъ, що першъ багато кравъ."
Коли два злодія в'суду загризлись марно,
Щобъ влучить винного,
Скарати одного
Здалось коту не гарно.

Digitized by Google

VI.

Два бугаі да жаба.

Два гордихъ бугаі
Страшенно билися рогами;
Пороли дернь, ревли кому на всемъ краі
Владіти яловкой да смачними луками? —
Старая жаба скіць з'болотвини сирій
На купу вбралася на той дивиться бій;
Підпершися лапками,
Хитавши головой, дуженько зажурилась;
А ціла зграя жабъ тогді на слонці грілась;
„Чого—т'се, кваконько, неначе изказилась?
„Нехай гуляються! кричали кумки ій;—
—„Сказилась? ні,—нехай іхъ побере лихій!
„Од' панни яловки, побачьте, будуть біди.
„И ми зостанемось для ії мосці в'кривді,
„Одинъ з'двохъ побідить,
„Другій втече до насъ ховатися в'болоті,
„Да буде жоденъ часъ сотнями насъ давить "—
Такъ вийшло-й квакушка не помилилась в'счоті.

*

Такъ из'давнихъ давенъ, од' навіженствъ панівъ
У хлопцівъ чубъ болівъ.

V.

Птахъ іздихающій од'стріли.

На скрізъ проколотий пернатою стрілою
Жалівсь нетяга птахъ,

Digitized by Google

Почувши смерти жахъ:
„Чи треба-бъ помогти людямъ з'своей бідою.
„Ти злючій чоловікъ, берешь из'пташьіхъ крилъ
„Сі піра, щобъ стріла певній неслася в'ціль!
„Одначе не втішайсь, ти гаспідска дитина,
„Вже наспіва година,
„Весь Еввинъ рідъ почне, якъ насъ, себе губить,
„И половина з'васъ другую буде бить."

VI.

Дві ласиці да кажанъ.

У ласокъ з'пташами бувъ миръ, а из'мишами
Катъ зна за щось вчалась кипьячая война;....
Якъ те бува й міжъ нами,
Що бьються а за що,—самъ врагъ того не зна.
Одинъ кажанъ, (чи мишъ летюча)
Об'сей войні бай-дужъ, и не чувавъ,
У ничпори собі при місяцю летавъ;
Застукала іого година не минуча,
З'нечівья у нору до ласици устрявъ;
Ся заразъ на іого й насіла:
„А що? попалася проклята мишь!
„Якимъ се побитомъ тутъ опиниться сміла?
„Од'мене не втечешь, ось я тобі,—пожди-жъ!"—
Кажанъ хочь излякався,
Щобъ зпекаться біди той ластці одвічавъ:
„Чи я-жъ, дивися, мишь? Да хто се набрехавъ?
„Я зверху обірвався;
„Чи бачивъ хто щобъ мишъ або пацюкъ летавъ?
„У мене крила е, из'віку бувъ я птиця
„Якъ оробець, синиця.
„Нехай нанує пташій рідъ!

Digitized by Google

„Вельможнимъ ласицямъ вельбитне пановане!
„А голохвостому, нехай стонадцять бідъ!“—
Такее до ладу да гречнее воланье
Добуло з'жизнію свободу кажану.—
Якось хвостатие докончилі войну
Да одгулявши згоду,
Вчали гуртомъ душить пташиную породу.
Кажанъ байдужъ летавъ вечерною добой
Да зновъ небогъ попавсь до ласиці іной.,
Ся ухопивъ іого за крила
Якъ птаха зьість хотіла.
—„Я птахъ, ти придивись,
„Чи е у мене піра?
„Крій світъ! Чи дзюбъ?-кій бісъ!
„У мене все якъ в'звіра
„Кажанъ и звіръ брати;—
„Дивись, я звіръ якъ ти,
„Такіїжъ зуби маю;
„Да я пташиний рідъ із'віку проклинаю:
„Нехай іхъ бісъ побье!
„Нехай пануе звіръ! Да поздоровь зубье!“—
И сяя кажана без'кривди одпустила.
Розумная брехня ажъ двійчі жизнь зкупила.

*

Розумний по нужді
Де припаде з'біди
З'уміе ізвернуться.—
Щобъ зпекатись од'лихъ,
Нетямлю, чи е гріхъ
Дрібнесенькой брехенькой ізхибнуться?

Digitized by Google

VII.

Щенная сука.

Десь сука щенная прійшла в'лігво проситься
До любої куми (прошу простить) щениться,
Да такъ з'уміла ту схопить лихой бідой,
Що бідна мусила, з'своей нуждой,
Вступить лабзі на часъ свое гайно и кришу.
Улізла щенная під'визиченну хижу
Да й привела дітокъ
Повнісінькій кутокъ.—
У кілько дней кума прійшла собі прохати
Опорожнити хати;
Лукавая собача мати
Розрюмсалася зновъ, давай притьмомъ молить,
Ще трішечки згодить;—
„Які ще вони? Чи бачшь, зо всімъ сліпенькі,
„Не здужають ходить, не мають ще зубківъ,
„Куда ще імъ без'ненькі!
„Хочь потерпи мині ще кілечко денькивъ;
„Щобъ дітки здужали самі добути хліба,
„Тогді, матусєнько, скажу тобі спасіба.“—
Що мали-бъ сте робить!
Хозяйка мусила й неволею годить.
Якъ збігло времья й те, йде зновъ прохать конури;
Но сука з'цюцками на неі загарчавъ,
Казала: „бережи своей, голубка, шкури;
„Мене з'дітьми ніхто з'лігва невиживавъ.“—
Бо цюценята вже издужали кусаться.

*

То каятиметься хто злому помага;
Зроби врагу добро ажъ наживешь врага;

Digitized by Google

Ще й муситимешь з'нимъ за власнее тягаться
Або й свого цураться.

VIII.

Орелъ да жукъ рогаль.

Гордець орелъ гонився за кролемъ,
Сей з'лихомъ за спиной втікавъ чимъ дужъ у нірку;
Да з'ляку не попавъ в'свою да ткнувсь у дірку
Що суміжъ вирита сусідомъ рогалемъ.
Харпакъ в'таку ускочивъ.
(Якъ той казавъ:) У жаха мутні очі.
Орелъ спустивсь,
Жукъ оха за кролемъ: „Царю птахъ измились!
„Добродію помилуй!
„И хати бідної моеі не насилуй!
„Молю тебе, царю! не нароби мні кривдъ;
„Даруй живітъ кролю; вінъ кумъ мині, сусідъ;—
„Коли-жъ не ласкавий, не подаруешь жизни,
„То вже й мене из'нимъ не різни!„—
Тогді Зевесівъ птахъ, мабуть, голодний бувъ,
Ні чого неказавъ жука криломъ шибнувъ,
Ажъ трійчі той перевернувся,
А самъ кроля вхопивъ. Жукъ ледве зхаменувся
И помстой закипівъ,
Побрався у гніздо орлине,
Якее біля склавъ той кедра на вершині
И з'всіхъ іого яець яечню нарядивъ.
Орелъ вернувшися, побачивъ рихло шкоду,
Піднявъ за хмари гвалтъ;
Питався хто да якъ, а винний мовъ у воду;
К'злой тузі, вінъ не знавъ кому одмстить за жартъ;

Digitized by Google

Голосить, бідкае, но вітеръ те розноситъ;
И мусівъ цілий рокъ
Не тішити дітокъ.—

Весной, орелъ гніздо за хмари геть заносить
На верхъ кавказкихъ гіръ, но жукъ-рогаль хитрець
Іого слідивъ;—улучивъ якось времья,
Таки добравсь туда, на капость, до яець,
И зновъ, за смерть кроля, згубивъ орлине племья.
Од'жалю й злісти птахъ ще гіршь заголосивъ,
Що з'пив-року не давъ кунять лунамъ лісівъ,
И помочі шукавъ в'ногахъ царя богівъ;
Зрадівъ що вже останеться в'покоі:
›Ось тутъ вже певно я избавлюсь туги злоі‹—
На свитці Зевсовой собі вчавъ яйця несть;
Мовлявъ: ›защитить сей свою боронивъ честь;
›Да хто бъ мавъ шкодити під'носомъ в'громодержця?—
›Хиба-бъ іхъ Гонимедъ пустуя з'Гебой взявъ
›Обачно да без'сердця!‹
Ніхто-жъ іхъ не займавъ;

А жукъ таки изновъ ще инші хфиглі втявъ:
Вінъ підстерегъ що Зевсъ, ізпекавшись Юноні,
Шапликъ ізпорожнивъ нектару да й захріпъ,
(Якъ часто се було) зпустивъ міцні долоні,
Жукъ гидкой твані взявъ, взобрався на Олимпъ,
Да й капнувъ те іому на нісъ и на одіжу;
Зевесъ зхопившися, побачивъ тую ціжу,
З'досадою свей жупанипой струснувъ,
И яйця геть орла неборака швирнувъ —
Орелъ изновъ остався без'дітвори;
В'жалю Зевесові стонадцять насулпвъ,
Покинути Олимпъ грозивъ,
Да в'недоступнии зховаться гори;
Натуркавъ навіженствъ чи мало,
Що в'Зевса ажъ в'ушахъ лящало.
Тогді передъ судомъ іого рогаль явивсь,
Все діло розказавъ да на орла жалівсь
Зевсъ вилаявъ орла гвалтовщикомъ виновнимъ,
А рогаля ґпризнавъ врагу одмщати склоннимъ,

Digitized by Google

Звелівъ що-бись орли дітей вели
Зімой, коли жуки ховаються в'землі.

IX.

Левъ да комаръ.

›Геть к'бісу дрібна тварь
›Доідливий комарь!‹
Рикавъ од'сердця левъ іого струснувши з'гриви;
Злетівъ комаръ неполохливий,
Сміявсь, на те зизчавъ: ›Дарма, ти дюжій звірь,
„Я не злякавсь; зо мной ти мусишь биться
›Дарма жахаешь мїръ;
›Вілъ більшій од'тебе, да й той мене боіться.
›Якъ розхожусь коли іого у ставъ жену.‹—
Самъ лицаръ вразъ и той що цупко дме в'сурну
Заравъ грізному льву
Під'самий нісъ тревогу;
Да худко налетівъ, куснувъ іого за бікъ,
Изновъ за клубъ, за пискъ
Изновъ упився в'ногу.
Левъ д'злісти бье хвостомъ, не встоіть на ногахъ,
Реве, запінився весь да клацае зубами,
Якъ грізно грука грімъ, од'рику гукъ в'горахъ:
Не ма в'звіряхъ криві од'ляку за губами:
Сумьятиця в'лісахъ,
Усе ховается, усіхъ изцупивъ жахъ!
А лихо все зробило
Дрібнисеонькій комаръ,
Мерзена, квола тварь!
На льва осою пре, у вічі лізе сміло,

Digitized by Google

Неуважа на ревъ;—
Біснуеться од'злисти левъ!
На те-жъ врага неймуть ні зуби, а ні кихті—
И левъ, хочь пику й писъ до крові розідравъ
Дрібного не занявъ
Ні крихти;—
А вінъ, той кволий врагъ,
Невидимкой літа, на глумъ зизчить в'очахъ;
И під'конець той левъ міщний да величавий,
Весь пінявий без'сили впавъ;—
Комарь убравсь из'бою з'славой;
Да якъ на бой сурнівъ, побідну піснь загравъ;
На радощахъ черкнувъ до братьі похвалиться;
Бакъ доля не дала іому повеселиться,
Бо самъ до павука з'нечивья в'сіть устрявъ.

*

Чому з'сей приказки намъ можно научиться?
Що часомъ кволий врагъ:
Нісенітениця, бува страшній грізного.—
А ще?—Ось лихо збувъ, вже одишовъ и жахъ,
Глядишь—пропавъ ні защо од'нічого.

X.

Два вози: одинъ з'грецкіми губками, а другій з'сілью.

Одинъ чумакъ нанявсь під'хури:
Два воза перъ кудись:
На'дномъ вагніла сіль, ажъ вигнулася вісь,
И рогалі тягли-якъ вилізти из'шкури;

Digitized by Google

Другій, мовъ скирда, візъ
Настромленний злегка заморской грецкой губкой;
Пухнатий, не важкій, що везть ні гадки, любо,
И жваво те супругъ биківъ молодчихъ візъ,
Сі моторненькіі старихъ перегонили,
Над' працею трунили;
Да й самъ чумакъ до нихъ на версі губъ излігъ,
Затягъ веселі пісні;
Стариі-жъ сіль тягли, из'працею хочь трісни,
Ажъ риеться земля, риплять ярмо й вийе;
Погоничь знай одно: все пугою іхъ бье;
Чумакъ ще грима: »Гей, гладкій, гнідого хвисни.«
Такъ бейкались кріз'ділъ, кріз'гори, степъ, и лісъ;
Ажъ ось и перевізъ,
И треба йти у броди;
Бо мосту й порома,
(Якъ в'насъ на Половій *)) из'віку тамъ катъ ма;
Здалося, не глубокі води.
Чумакъ на переді перебіравсь,
Казавъ: »я знаю всі тутейші переходи;
»Не разъ я попадавсь
»У шапу.«
Погоничу гукавъ
Щобъ все ик'собі бравъ;
Той слуха, такъ и взявъ
Якъ разъ натрапили глубокую ковбаню
Да й нарядили баню!
И бідні воли в'воді по самий пискъ,
Що з'губами бувъ візъ з'початку вспливъ якъ віскъ,
А якъ узявсь води, а губи обважніли,
То з'возомъ камнемъ сіли.
Покіль чумакъ возивсь, ажъ вибився из'силъ,
Гукавъ людей на помічъ,
На другомъ возі сіль вся розплилась в'росілъ;
И якъ зхопивсь погоничь,
То стариі воли
Порожній візъ легесенько зтягли.

*) Имя річки въ Прилуцкомъ уізді, Полтавской губерніи

Digitized by Google

А молоденькіі, щобъ з'дуру не глумились
Ледве не освіжились.

*

Не всяке чуе те, що буде напередъ:
Де бачиться добро, відти виходить шкода;
А де лиха напасть, за животи бере,
З'нечівья повезе і добра доля й згода.

XI.

Левъ да пацюкъ.

Роби добро не тілько що своімъ,
Даже ледачому й чужімъ,
Не сподіваючись собі за те одплати;
Бо часто й намъ самімъ з'нечівья припада
Спасенія шукати,
Коли, крій світъ, біда
Приспічить в'злюдні.

*

Пацюкъ зо львомъ в'одномъ ліоху живъ ніби рідний;
(Якъ ся хвостата дичъ
Притулится из'віку
На шкоду й чоловіку)—
Левъ проганявши нічь
Зпочить лігъ на зорі;

Пацюкъ з'нечівья тиць, якъ кажуть, дурень з'дуба,
Під'лапу до него наткнувся из'нори;
Така невдача груба
Шугнула перше льва у жаръ,
»Змилуйсь, царю! пусти! пацюкъ тремтя молився;

Digitized by Google

И левъ грізний якъ царъ
Якось змилосердився,
Тогді оставивъ гнівъ
Мизерного пустивъ.—
Що-жъ? добрее се діло
Для льва неізмарніло;
Вовіки вінъ того и в'голову не клавъ,
Щобъ в'дрібномъ пацюці коли нужди шукавъ,
Ажъ нічь прогаявши голодний по балюрахъ,
Застрявъ у тенета неначе в'кріпкіхъ мурахъ.
Рикавъ ажъ біръ стогнавъ да сіпався, да рвавсь,
Земля тряслась;—дарма, а гіршь в'матузи вбравсь;
З'грізною міцью левъ не здужавъ свободиться!
На ревъ вельможного прибігъ іого сусідъ,
Щобъ добротливого поратовать од'бідъ.
Почавъ над'віжками тенетъ чімъ дужъ возиться,
Розгризъ.—И тимъ пацюкъ
Избавивъ льва-царя од'чоловічихъ рукъ.

XII.

Горлиця да комашка.

Комашка разъ, збіравъ над'рудою запасъ,
Якось не гарно такъ ступила
Що потягла небогу хвиля!
Крий берега той часъ,
На липці мижъ гильками,
Сидіти горлиці лучилось на гнізді,
Да тішитись дітками,
Вона избіджалась об'тяжкоі біді,
Схопилась помогти комашці,

Digitized by Google

Гиллячку вирвала худчей
Да й кинула в ручей;
Тимъ побитомъ дала спастись од'хвилі бідняжці.
Комашка розтяглась на сонці одпочить;
Ажъ бачитъ, из'села зорвавшися гульвіса,
У дряпі, босакомъ да крадеться з'за ліса;
Вже горлицю хотівъ
Прицілившись убити
Да в'юшці изварити;—
Да біса з'івъ:
Комашка те вважала,
Свою добродійку швиденько зратовала,
Такъ жудко парубка куснула за пяту
Що вінъ чимъ дужъ зіннувъ,—а горлица й злетіла;
Дурний изполохнувъ бажанну здобичъ ту
Що в'думці з'начинкой в'іого борщу кипіла;—
Такъ благость доброі голубки не змарніла.

XIII.

Відьма в'пашенной ямі.

В'степной глуші жила десь баба на селі,
Така що ніби все що е на світі знае,
Що кумки бачили ії на помелі
Якъ в'Кіевъ мановцемъ в'кагалъ до відьмъ летае;
Чи в'ступу просяну запрягши вовкулакъ,
Підъ' хмарами ганяе;
Що ніби дьякъ
Вгадае на псалтирахъ,
Вона вичитуе усе от'те на зірахъ;—
Таку об' ней куми провадили брехню!—

Digitized by Google

Вона й сама себе все—знайкой розславляла,
Бо тимъ худобу дбала,
Набила скриню и бодню.
Якось захляла тамъ у чоловіка жінка,
Той взявши бубликівъ, да з'хусткой буханець,
(Бо з'відьмой радиться нейди без'базаринка.)
Потягъ до баби на ралець;
И кланявсь и прохавъ дать даванья чи кірки,
Або чи й припаде дивитися на зірки;—
Якъ вміе ратовать;
Чи буде жінка ще весной топтати рястъ?
»Ну, сількись, добре синку,
Казала відьма та,—»я до тебе прийду,
»Якъ згаснуть каганці, одворожу біду,
»Да виратую жінку.«—
Вже півні під'стріхой закрячили північь,
И сумно заскігливъ над' гробовищемъ сичь,
Ось знахірка напьявъ рядно на білу свитку,
Да роспустивъ намітку,
До хворой потягла.
Протягомъ вій собакъ озвався из'села—
Вонà війшла—и якъ в'видіомъ ведеться з'віку,
Дмухала на неі, катъ знае що верзла;
Потімъ задрала в'гору пику,
Да й шамнула на двіръ,
Ніби вгадати долю з'зіръ,
Да шусть—и загула сама в'пашенну яму,
И нарядила лярму;
Гай, гай, из'зіръ все зна, своіхъ не счула лихъ!
Хозяінъ кинувся чимъ дужще ик'порогу,
На бабинъ гвалтъ побігъ,
Поратовати коргу,
Да ій гукавъ: »чи врагъ тебе туди занісъ?
»Да ти-бъ, розумная, дивилася хочь трохи
»Собі під'ноги,
»А то бакъ мовь на глумъ дерешь у гору нісъ? ..
»Да ти-жъ людямъ усе пророковала,
»А тутечки саму злигавъ плюгаву бісъ.«—
Но відьма вже охляла.

*

Digitized by Google

Такъ часто путає лихіхъ нечистий врагъ,
Що тямлють що в'кого коли кипить в'горшкахъ,
До ділъ сусідскіхъ падкі
А об'собі ні гадкі.—
Чого ти нісъ дерешь, мовъ з'школи зорванець!
Гляди під' нісъ що дійде на конець.

XIV.

Полохливий заяцъ.

Вірлатий заяць десь припавъ у бороздину,
Ушки прильнувши жалковавъ
На нещастливую годину:
›Якъ капосно мене той злючій рікъ создавъ.
›На лихо здався я на віки полохливий!
›Чи вітеръ загуде,—мизерний нещастливий
›Од'ляку весь трямчу;
›А в'осени ледве сухенькій листъ шелесне
›Вже, мовъ опарений,-черезъ нивки скачу,
›Ще кажуть се безчесне;
›Яка у ката честь, коли на шиі жахъ?
›А оборона й месть лишь у прудкіхъ стрибкахъ.
›Да й сплю собі з'бідой не стуливавши баки;
›Десь я одинъ вродився такій на світі трусъ,
›Що не-хотя (ні дай, ні винеси) боюсь ‹—
На те-же у селі загавкали собаки,
Схопивсь изновъ втікать,
Да и забігъ у гай.—Тогді тамъ гайдамаки
Злодійствовавши ничъ пристали попасать,
И сподіваючись погоні,
Чуть світъ на кулаці припали покунять;

Digitized by Google

Почули щось біжить, з'просіння щасть на коні,
Неозираючись давай чимъ дужъ чухрать;
Бо совість злодью врагъ.—Вірлатий в'слідъ негнався,
Хочь з'роду не смішливъ, теперь зареготався:
›Гай, гай! да я-жъ и самъ такее нарядивъ,
›Що людъ зо мной робивъ!
›Дивись, вже й я лякаю;
Га, глянь, піднявъ людей яку грізную зграю!
›Теперь здається й я почувъ одваги духъ!—
›Недожену, а тобъ-я всіхъ побивъ у пухъ!—
›Якъ бачу а не ма такіхъ полохливійшихъ
›Якіібъ не знайшли ще од'себе найгіршихъ!‹

XV.

Півень да лисиця.

Одинъ старий моторний півень,
В'обідъ, у зній забравсь далеко від'жилья,
Сівъ одпочить на дубъ в'тіні проміжъ гілья.
Підкралася лиса (лукавий з'віку здидень).
И каже з'ласкою, утончивши голосокъ,
›Здоровъ бувъ, серденько,—добрий день!
›Спустись, родиноцько, до мене на часокъ;
›Чи чувъ? в'нась з'дробиной т'се згода вже из'тиждень?
›Я-жъ се на радощахъ прибігла повістить;
›Одложмо колотню да нумъ по братцкі жить;
›Спустися браліку, я тебе поцілую‹—
—›О, поздоровь тебе, мій любий братъ, гаразд,
Ій півень одвічавъ: ›я дуже згоді радъ,
›Спасеть тебе за добру вість такую!. ..

Digitized by Google

›Заразъ..., а глянь-же глянь, якая пиль курить!
›Се мабуть ще гонці сей миръ благовістить...
›Ні, бачу, се хорти, з'ошійникомъ на шіи,
›Пожди-же я спущусь, чого тебе барить!›—
—›Прощай, лиса, на те, мні треба йти борзіе
›Ще дробини оповіщать.‹
Да в'гай чимъ дужъ на вскокі,
Пустилась утікать;
А півень ошукавъ вхопившися за бокі,
Над'лякомъ хитроі узявся реготать;
Якъ любо брехуну брехнею одвертать!

XVI.

Орелъ да гракъ.

Орелъ, дзюбатихъ царь›
Якъ блискавиця з'хмаръ
Рухнувся на отару,
Вхопивъ собі вівцю да йзновъ удравъ у хмару;—
А гракъ, дурнійшій птахъ,
Такій-жъ злодійковатий,
На те з'куща дививсь; да на лихо в'кихтяхъ
Не стилько міцний врагъ,
(Кривъ світъ насъ од'утрати)
Заздруючи й собі збагнувъ вівцю вхопить;
У думці покладавъ: ›Ягнятка я не хочу,
›Чи стоіться воно щобъ іого потрошить;
Я виберу скопа, або вівцю хорошу,
›Якубъ не соромъ хочь пану судьи
›У свято на ралець за діло підносити,
›Або й зьість панъ-отцю, після куты;

›Бо вже чи брать, дакъ брать из'самихъ ситихъ,‹—
Закрякавъ, розмахався, повіявся кружлять
Неграбно округи ватаги,
Крупнійшихъ виглядать;
Набравшися відваги
Опукою сунувсь на ситного з'скопівъ,
И кихті запустивъ по самі коліні;
›Ось, думавъ, латво се теперь іого вхопивъ‹ —
Но скопъ не сира шматъ,—не тілько не піднявъ,
Ще в'вовні званеной застрявъ и самъ якъ в'длині.
Вівчаръ прибігъ,
Грака дурного взявъ, приборкавъ куцо крілья,
На глумъ дітворі давъ гуляться од'безділья.

*

Ось розумъ казки сей: бери по силі міхъ,
Не то наробишь сміхъ.—
А ще другій: в'ледачихъ совість глуха,
А злий-лихій приміръ долонь злодюзі чуха;
Криз'сіть де павука пробьеться бойка муха,
Застряне певно тамъ доідливий комаръ.
Або, чи удалось, не боячися каръ,
Зробити зле-лихе великому злодюзі,
Малий, за меньшій хвигль, добуде по заслузі.

XVII.

Павичъ, що жалівся Юноні.

Павичь жалівся такъ Юноні:
›Богиня! се-жъ не глумъ
›Вельможності твоей? Се бачшь якъ на долоні
›Що созданъ я тобой мизерний на обумъ,

Digitized by Google

›Я маю жалковать правдивия причини;
›Дивись бакъ,—соловью мерзкому пташині,
›Якій данъ гарний гласъ, якъ вінъ співа в'гайкахъ,
›И радуе весной, урчить, лящить и свище,
›А мій протятомъ вий з'нудьгой нагопить жахъ;
›Я сумно скиглю мовъ той сичь на гробовиці...
›Не соромъ?—Якъ твій птахъ.
›Чому-бъ мні не свистать хочь якъ снігирь, синиці,
»Якъ чепурю твоі жемчужни колесниці.‹—
Юнона в'одповідь: Дурная голова!
Зажирливе созданье!
Тобі, чи заздровать од'співъ соловья?
Коли тобі дано за те яке убранье,
Д'веселки *) сьючій квітъ,
У тебе диво хвістъ:
Весь изумрудами, бруштинами горить!
Якъ бучно ти несешь іого піднявъ дугою.
Чи кращій е тебе хто з'птахівъ під'луною?...
Нікому не дани
Всі в'купі совершенства:
Прудкій полетъ-орлу, з'одвагой на войні;
А кобцю гострий зракъ; коханія блаженства
Судились голубкамъ;
Пророковать біду воронамъ да галкамъ;
Сороці да шпаку брехать до навіженства;
Невзрачнимъ соловьямъ
Дани небесни співи,
Тобіжъ без'глузду чубъ; дакъ піръ з'огнемъ одливи.

XVIII.

Кішка переліціованная в'дівчину

Колись одинъ панічь такій дурний удавсь,

*) Веселка—радуга

Digitized by Google

Що в'кішку по уши в'кохавсь;
Не тямивъ якъ годить, не нявъ пещеній вірки,
З'собой на ліжку клавъ и івъ з'одной талірки;
А далій такъ здурівъ,
Що Зевсу в'вічи лізъ, не давъ спочить годину,
Щобъ кішку зліціовавъ на чудо у дівчину;
Такъ Зевсу надоівъ,
Що сей помірковавъ: »Перемайстрить не диво,
»На косу—хвістъ, мурло—на видъ,
»Бо вже вінъ з'нею мні огидъ;....
»Дакъ хисти якъ?—Сіого, дасть бігъ! мовлявъ жартливо;
»Таки нехай и е, яки були при ней:
Кошачіі:—хапать мишей.«—
Да дівку гарную зробивъ из' сірой кішки.
Паничъ од'радості чуть зправді не здурівъ
Пустуе з'любою, цілуе в'ручкі, ніжки,
Мовъ куколку одівъ.
Невіста и сама кипьяча од'любові,
Вдае себе на вікъ з'душею женихові;
Бо гарний самъ, палкій; ще вельми грошовитъ;
Такій лучшійшь сто разъ чимсь Васька сірий кітъ.—
Забігались скакать весілья;
Покиль рідня, свашки, од'танцівъ и безділья,
Крутились, тупсали, да паковали в'рітъ,
Женихъ из'молодой, палавши д'нетерпінья,
Під'гамъ музикъ тихенько улизнувъ
У самі кутні хати;
У жартахъ любу самъ пустуя роздягнувъ;—
Вона й сама кипья вчала іого ласкати....
Вмить!—вирнувъ з'рукъ, якъ народила мати,
Да скиць, присіла крий кровати
На цибкахъ долі прислухати.—
»Чого ти серденько?«—»Цить, цить! тутъ шкряба мишь!«

*

Хибети рідної ні чимъ не зкоренишь.
Адже й Панько учивсь перше в'дьяка у школі,

Digitized by Google

А далі всячини у бурсі ще доволі;...
Що-жъ?—Од'лихої волі
Зробився ледачимъ гіршъ

XIX.

Левъ з'воломъ на поліованьи.

Вельможний левъ гетманъ збірався на поліованье;
Сіого вже не скажу: чи сина вінъ женивъ,
Чи праздновать схотівъ
Нарсиментъ обранье;
А тямлю що у львівъ
Бенкетъ, небы якій, якъ, в'нашего те брата,
Такімъ не горобці або хочь курупьята, —
Тутъ треба оленей да кілько кабанівъ;
Да ще й не в'чорномъ тілі.
Щобъ певний мати спіхъ в'сіому поважному ділі,
Левъ нарядивъ з'собой за сурнача вола,
Якому доля гласъ мовъ з'кухви надала.
Левъ заховавъ іого в'кущі укривши хмизомъ,
Звелівъ ревти чимъ дужъ да дуже товсто дзызомъ.
Запевно сподівався, що сей страшенний гукъ
Всіхъ вижене звірей з'ярівъ дуброви й лукъ,
А вінъ ихъ цюбере до рукъ.
Озвався воловий ревъ, ажъ кори одгнули;
Якъ світъ стоіть, в'гаяхъ
Такого ще не чули;
Заразъ в'лісныхъ звірей сердця изцупивъ жахъ,
Схопилися втікать, бакъ лиха не минули;
Бо дужій левъ догнавъ, кого збивавъ хвостомъ,
Того хапавъ иклами,
Кого душивъ кигтями;—
Вінъ згине вже воломъ.

Digitized by Google

И сей рогаль з'пихи, дурного гордованья
На себе бравъ усю удачу полiованья.
›А що, вельможний панъ, чи гарно я робивъ?‹
—›Дже бачишь, левъ на те: ти дуже грiзно вивъ;
»Колибъ я й самъ испершъ з'тобой не обiзнався,
›Ябъ може й самъ злякався.‹—
Озвався реготъ, смiшки, гiкъ
Од'сорома в'вола оклякъ язикъ;
Вiнъ в'думцi покладавъ: ›колибъ не пискъ, да кихтi,
›Ябъ доказавъ, тобi що не злякавсь нi крихти;
›Пiзнавъ-бъ враженний левъ, якiй воловий гнiвъ.‹

*

Терпiти фастощи незносно д'ледащицi.—
Нехай-бъ и глуздъ водився у воливъ,
Дакъ бришкать ей-же-ей недоладу ихъ пиці.

XX.

Тестаментъ изтлумаченний Езопомъ

Коли то з'правдi все що кажуть про Езопа,
Про чвору филозопа,
Не взявъ його нечистий врагъ:
Вiнъ мавъ бiльшь глузду самъ, якъ весь Ареопагъ;
У Грецiї його мовъ знахора питали.
Ось приказка об'немъ, коли ще нечували.
Одинъ дукачъ трохъ дочокъ мавъ,
У якiхъ, мовъ на глумъ, бувъ розмаiтий нравъ:
Одна пьянюга записная,
Другая пiрка навiсная,
Що-бъ все бриніть в'гостяхъ, убравшись натанець;

Digitized by Google

А третяя жмикрутъ, така мовъ жидъ скупая.
Панъ батько свій почувъ конецъ,
Зволівъ списать пергаментъ,
(Папіру не було) до себе визвавъ судъ,
Якъ в'Аттиці казавъ статутъ,
Да и зробивъ тестаментъ:
›Щобъ кожная з'дочокъ достала рівний пай,
›А матері грішми тогді-бъ дали по волі,
›Якъ вже ні в'одній не буде більшо долі.‹—
Якъ батько з'світа зслізъ у пекло, може й в'рай,
То доньки узялись притьмомъ до завіщанья.—
Читали доки те,—підсудки, писарі,
Повіренни крути, завзяти да старі;—
Шкода! розчумать те, се марне турбованье!
Якъ в'світі розібрать?
Коли не буде вже дідичства а ні части,
У жодної во власти,
То матері тогді грішми всі мусять дать;—
Да се-жъ не певний побитъ
Вдові добуть з'наслідья хочь на чобітъ,
Якъ в'тіхъ не ха ні брязь;
Яка тутъ в'дідька звязь!
Що вигадавъ той батько?,...
Давай зновъ мірковать, читать, мизиковать;
Здавалось хочь негладко
Ришили: тремъ сестрамъ імінье розібрать,
А матері грішми од'каждої давать;
За тимъ худобу всю розбили на три части,
Всіхъ дочекъ сходно страсті:
В'одну посудокъ, стілъ, підноси, чарочки,
Барила з'винами, з'наливками бочки,
Чумичекъ, шапарівъ, шпикліри, ліохъ, ледовню;—
В'другу: парчи, карабліки, жемчугъ,
Будинки гарніі, ридвани для гулянья
И все, що для убранья;
Аз'тимъ погоничей, кравчихъ, ледачихъ слугъ;
На третью-жъ: хутора, кошари, сінокоси,
Робочій скотъ, плуги, рала, ціпи да коси;—
Що жодній из'сеетеръ по хисті йшлось,

Digitized by Google

То тее й довелось.

Се такъ в'Ахвинахъ розсудили.—
И той розділъ жреці, архонти й весь народъ
Громадой пітвердили.
Одинъ Езопъ—уродъ
Бувъ недовольний тимъ; казавъ: »Небесни сили!
»Чи треба глуздъ було дурницей турбовать,
»Години неговать,
»Щобъ изробить до щенту
»На опакъ тестаменту!
»Колибъ небівчикъ вставъ,
»Гай! якъ-би неборакъ нотилицю чесавъ,
»Да якъ би виламъ,
»Що обиватели Ахвинъ найміцнійшихъ,
»Що хлюбяться,—вони всіхъ Грековъ розумнійши,
»Не до ладу втяли такее на обумъ;
»Ось якъ сказили смислъ и волю духовниці;
»Чи замішавсь тутъ умъ?
»Що дийде бідної ікъ матері вдовиці,
»Якъ скнара буде все казати, недорідъ,
»Піяка все пожре да випье,
»А пірка подере плахитье!...
»Народъ, дурний народъ!
»Повірь, що гапликі з'тебе зробили глумъ!—
Народъ звелівъ іому.—Вінъ кожній давъ сестриці,
На опакъ ихъ хистей, що брать нейшло на умъ:
Убранья и поіздъ на долю давъ ивяниці;
Жмикрутці—кухню всю з'посудою и ліохъ,
А цірці-хутора, щобъ сіяла горохъ.
Всі три забігались на пробу
Якъ найдче збуть худобу,
Котори ни одній по сердцю імъ нейшли;
Заразъ на гроші все вони перевели;—
Да якъ уже в'руці наслідія не мали

Digitized by Google

По силі заппса вдові по части дали,
А самі пз'грішми вступили в'честний бракъ,—
Сміялась· Грецiя узявшися за боки,
Що пундь Езопъ, крепакъ,
Мавъ глузду більше самъ чимъ всі приказни доки.

Digitized by Google

ПРИКАЗКИ.

Книжка третя.

I.

Старая вдовиця да дві наймички.

В'селі жила вдова,
Що инколь ціли ничі
Не стуливала вічи;
Бо вся, якъ той сморщокъ и сива голова;
А сонъ и в'молодой вдови була коротчій;—
У ней дві наймички були робочи,
Да тонкопрядухи, вже кращйхъ пошукать;
Ще-жъ гарно пряли такъ без'сварки;
Пекельни пряхи, парки,
Рівняючи до сіхъ, нікчемний валъ валять;
Такъ на лихо собі любили цупко спать
И тілько стара би сама не розбудила,
Ужебъ ихъ не зняла уся нечиста сила.
А то до завтрені не дзвонить панъ отець,

Digitized by Google

Ще на дворі и не сіріло,
Ще й крій колодця не скрипіло,
Стара накинувъ шушунець
Мурмоче й дибае до наймичевъ у хатку
Будить, кистчавою рукой гребе трійчатку,
Да світить каганець;—
Стара би инколи втомившись и заспала,
Дакъ півень під'стріхой на сидалі сядавъ;
Вона заразъ вставала,
Ледве крикунъ співавъ,
Заляпавши крилами;—
Небоги мусіли крутить веретенами.
А тутъ якъ би на сміхъ—коли світокъ,
А віе на зорі свіженькій вітерокъ,
То сонъ такъ солодко злипае юни вічи;
Дакъ півень не дае; да такъ що божой ничи;
Вінъ пряхамъ такъ остивъ,
Ажъ поклялись, щобъ врагъ головки незносивъ;
Да й справді одкрутили.
Що-жъ?—гірше нарядили:
Стара сама неспить, все дума: се вже світ!
Мовъ відьма у повничь уже встае будить.

*

Такъ люде навісни справляються з'ділами:
Здається розичли, розклали на долонь,
Ажъ дивишься—ще гіршь собі попсули сами,
Застряли з'полимья в'огонь;
И часомъ щобъ избуть пустісинькую кривду,
Из'Сціли вирнувши да плюсь изновъ в'Харибду.

Digitized by Google

II.

Глекъ изъ молокомъ.

Маруся, жвава молодичка,
На голові з'глекомъ,
У ранці на базаръ шла пішки з'молокомъ.
На ней була басвая спідничка,
Корсетъ без'рукавокъ.
День гарно починавсь и золотівъ востокъ;
Заря на небі рділа,
Маруся білая вермьяномъ гарнихъ щекъ
Змагалась з'пупьянкомъ, якъ роза червоніла;—
Здавалось кріпко ставъ той на очіпку глекъ;
Иде, співа собі;—вмістъ зароіло в'думці
Розбогатіть.—Якій не дума чоловікъ?
Узявшися під'бікъ,
Розмірковала вразъ що буде грошей в'клунці:
›Якъ молоко продамъ,
›(Бо дурно кухлічка и батькові не дамъ)
›За те куплю яечекъ;
›По троху краще все, не треба мні овечекъ—
›Усе з'ними гонись; а розведу курчатъ,
›Вже мушу доглядать,
›И в'ниченьку холодну
›У хату буду брать;
›А тимъ и проведу куму лісу голодну:
›Вона якъ ни хітри а дасть, таки продать;‹—
›Тогді куплю собі десятокъ поросятъ;...,
(У неі, якъ бачшь, все діло
За думкой худко спіло)
Завівсь заводъ свиней!
›А чи багато взять ихъ вгодовать пашней?

Digitized by Google

›Черідка щобъ не надоіла,
›На ярмарку продамъ;
›Чи мало накуплю за то корівъ з'телямъ,...
›Тогді якъ буду рада,
›Якъ вибрикомъ вбіжать вони мича од'стада,
›Да якъ запрядае край яловки—бичокъ!....
На радощі-й собі такъ латво підстрибнула,
Що глекъ той молока до долу обернула;
И вінъ роспався в'черепокъ!
Прощайте череда, корови, бузувьята!
И паці, и курчата!
Все тее пролилось из'думками в'потокъ!
Заплакавши у двіръ вернулася, небога!
И чоловікъ ії за те ще лаявъ срого,
Либонь чи й не набивъ.

*

Хто з'насъ колись от'такъ не дувъ баньківъ?
Не заносивсь гень-гень у хмари?—
О думки! ваши люби чари,
Не тілько молодихъ, да тішать и дідівъ!
Хочь, правда, инколи гуляючися з'вами
Й те губимъ, що тогді тримаемъ під'руками.
Я иногди забравшися в'кутокъ
Якъ дижчикъ в'осени у шибки тарабанить,
Чи хвуга забурха,.... до грубки любо манить,
Из'люлькою в'зубахъ тягну собі димокъ;—
Якъ живо думки васъ клубками вінъ малюе,
Кружляе першъ густий по воздуху хвилюе
И вмить зграса,—такъ мні здаеться, що я панъ,
Що милость даровавъ за службу мні Гетманъ,
Я правди судъ даю, старшину всю ледачу
На добрую оначу,...
Ажъ схаменусь—сижу у шубці, в'колпаці,
Да якъ Маруся та журусь об'молоці.

Digitized by Google

III.

Жінки да тайна.

Ні-що не муля такъ, якъ инколи у роті
У жінки молодой язикъ,
Коли що ввіришь на самоті
Да ще й попросишь, щобъ вона тобі ні пикъ.
Одинъ сілянскій жмудъ хотівъ извідать жінку—
Чи можно тайну ій ввірять?
Для сього у ночі улігся на перинку,
Почавъ пручатися, чимъ дужъ стогнать:
›Охъ, леле! лишенько!... терплю пекельни муки!....
›Ратуй!.... а се-жъ бо що—дивись!
›Свіжисенькє яйце я зніслъ!‹—
Яйце?—›Эге, дивись!‹—Да й давъ курине в'руки.
—От-се-жъ!—›Гляди-жъ мині, нікому некажи!
›Язикъ на привьязі держи!
„Бо люде назовуть мене за тее квочкой!‹—
И жінка заклялась нікому не казать,
Мовляла, щобъ взивавъ ії бісовской дочкой,
Колибъ одважилась брехать.
Но клятва зсіяла геть из'мракою за ночкой;
Бо та цекава річь, ще тайная, з'яйцемъ,
(Якъ той казавъ) у ней ось на душі вагніла,
И бідная, из'ней місцинки не зогріла;—
Чимъ світъ повіялась до кумоньки прямцемъ.
—›Мигай-бі! кумонько! а що, ти сердце, знаешь?....
›Да тильки я боюсь ти ниншимъ перескажешь;—
„От-се то вдивовижь!—Такіхъ чудесъ
›Повірь, якъ світъ наставъ, не чули ще до днесъ;....
„Якъ люде вчують, мні достанется по спині,....
„Гляди-жъ... Мій чоловікъ, сю ничь яйце изніслъ;

Digitized by Google

„Да ще здоровее такее мовъ з'гусини.“—
—Чи справді?... глянь, от-се-жъ, яке чудне, дивись!—
„Крий світе, кумонько! ни пикни, бережись!“—
—Чи справді-же? Да я такого й не чувала;
Сусідка в'одповідь;—иди-жъ, не бійсь!—
Не на таку напала,
Я такъ мовчлива мовъ карась!
(А вже мордуе й сю, яйце в'печинкахъ мучить)
Щобъ швидче тугу збуть из'відрами знялась
К'криниці за водой;—тутъ трапилось улучить
Куму, да тітоньку, ще трохъ якіхъ-сь жінокъ,
Ось тамъ.... кілько води, добудешь новинокъ!
Вона сердешняя (бо ій припало гірько)
Вагу щобъ з'сердця знять
Зверзла: »Сусідъ мій зніс, сю ничь лець четвірко....
„Да крий світъ! тілько що кому об'тимъ казать;
„Бо буде вінъ мене брехухой віншовать!«—
З'сіхъ жодна встрітившись добавила по стилько,
Все нишкомъ на ухо, щобъ те не туркотіть.
Що-жъ?—Марне турбованье:
Еще було заранне,
Не мусіли б'сіому обачно говорить;
И хто-бъ в'селі не знавъ, чи изнайшовсь о новині.
Такъ поздоровъ
Жоночихъ язиківъ, моторнихъ кумъ-удовъ,
До вечера знесли з'брехней лець дві сотні.

* * *

Да цитьте лишь либонь, якъ правду розибрать
У насъ е на Украйні,
Багацько и людей, що гиршь од'жінки тайни
Не тямлють якъ сховать.

Digitized by Google

IV.

Швець да индутний.

У городі, в'повіті,
Живъ працьовитий швець.
Співака ручій, що такіхъ с трохи в'світі.
Не жавря іще зоря, зімою чи у літі,
Вже в'іого блискае у хаті каганець;
Не просипа робити;
Ще півень не кричить,
Вінъ прибива рубець, співае, ажъ лящить.
На те-жъ вдалась шевчиха,
Не жінка,—цілий скарбъ, не чувъ від'пеі лиха,
Було й дітей кутокъ, у свято сала шматъ;
Все збіжье йшлось на ладъ...
Чого-жъ и сумовать?
В'сусідстві крій него у камьянномъ будинці,
У бучі да в'писі индутний живъ дукачь.
Вінъ грошей мавъ хочь гибель в'скринці,
Дакъ лихо на душі вагнівъ мірянскій плачъ;
Не те щобъ заспівать,—на щовковой перинці
В'ночі не дасть очей на волосокъ зомгать.
Э, друже! совість намъ не братъ!—
Хочь инколь на зорі, якъ спать забьються сови,
Бажалось закунять,
Щобъ зновъ почать кутить, придбавши сили нови,
Дакъ лихо—швець-сусідъ давно до світа вставъ
Да пісні, стукотню до пізніхъ зірь погчавъ,
И неборакъ дукачъ, під'бучнимъ аксамітомъ
На сміхъ не закунявъ;—
А знае й навісний, що сна ни якімъ світомъ
За гроши не купить:

Digitized by Google

Вінъ в'хатки, у хлівці самъ лізе на солому,
До злидней, чи малому
(В'якого совість спить)
Даремно очи мжить.
Якъ злагодить з'сусідомъ?
Ийти з'похнюпимъ видомъ
Шевця прохать?
Здалося якось соромъ;
Питався гримать, унімать,
Куди тобі!—ще гіршь дере из'перекоромъ;...
Згадавъ: вділить іому своіхъ клопотъ
И тимъ зтулити ротъ.—
Звелівъ іого кликнуть до себе на часинку,
И швець прибігъ на зовъ;
›Чи ти здоровъ,
›Мій синку?‹—
—›Якъ бачишь, пане, самъ‹.—›Чи твій великъ доходъ?
›Багацько заробляешь в'годъ?‹—
—›У годъ! Ого! я такъ не раховавъ из'віку?‹—
—›Ну в'день?‹—›У насъ що день веде свою копійку
„Да свіженькій шматокъ,
„Чимъ годовать дітокъ;—
„Ще треба заробить на шарварки багато:
„На подушевщину, а гіршь всіого—на свято...
„Біда з'святками намъ!—На те-жъ еще нашъ піпъ
›Все нови видирае,
„Колижъ за ними дбать робочому на хлібъ?...
„Хай, кажуть, піпъ те знае;—
„Іому-жъ на сповідь в'пістъ,
„А часомъ лучаться кресбини а чи й гість,
„А-те не водиться из'роду без'горілки,
„И треба все копійки!
„Хочь лишняго дасть Бігъ, за те-жъ не мае й шлійки!“—
Дукачь сміявся над'сердегою простимъ,
Сказавъ шевцю: „ось я зроблю тебе заміжнимъ;
„Возьми от'сей капшукъ из'скарбомъ золотимъ,
„Ні кому не кажи, да не зроби порижнімъ,
„А бережи про чорний рікъ;

Digitized by Google

„Придиба чи коли з'бідой костчава старость
„И вже издашься до калікъ,
„То и харчитимешь шкодливую недбалость.“—
Швець віри першъ не нявъ,
А далі хопъ и драла,
Засапавшись в'оселю прибіжавъ,
Боявся щобъ земля од'заздри не пожрала;
Вінъ зроду одного червінця не тримавъ,
А тутъ—іому здалось, уся нечиста сила,
Все з'пекла золото у той кашукъ зносила,
И вінъ у себе мавъ
Неоціненну купу!
Теперь—куди зховать?—Дай перше ткнуть у грубу;—
Бідна головонько!—всю ниченьку не спавъ,
Все настороживъ уха,
Вертівся весь в'поту, мовъ бідний заяць трухавъ,
Щобъ скарбу хто не вкравъ,
И ранкомъ не співавъ.

Возивсь якъ з'саломъ кітъ: у кухву ткне, у діжку....
Не те—взодравъ помостъ да й закопавъ під'хижку,
А з'тимъ покой, вссилье, співи й сонъ!
В'заміну налягли пекельни подозрінья,
Блідий вірлатий жахъ, з'нудьгой важкою стогнъ!
Очей не зводить днемъ, в'ночи-жъ—чи стукне кішка,
Чи шкрябне мишь, біжить—От'се вже під'помістъ
Забравсь незванний гість;
Да чи на місці й хижка?
Припало з'лиха лізть хочь в'петлю, хочь на ніжъ,
Або в'ріці топиться;
Да на біду не йшло—не пивъ и не освіжъ.
За тимъ поворовавсь из'жінкою різниться,
Схопивсь нетягъ за умъ.
Розчумавъ, що дукачь издумавъ те на глумъ
Бідою поділиться,
Чимъ дужъ одривъ кашукъ.
Побігъ до дукача в'будинокъ:
„Спасибі, панъ, тобі! возьми сю торбу мукъ
„И злихъ годинокъ!

Digitized by Google

„Живи собі з'грішми в'турбаціи з'пихой,
„А мні верни мое: сміхъ, співи да покой."

V.

Дурень да мудрець.

Пришибенний Самусь урвався з'шпиталя,
Наприндясь басовавъ на конику лозовомъ,
Взроівъ в'башці що вінъ важнійшій короля.
Зустрівся з'хвилософомъ,
Підскочивъ до него, у вічи заглядавъ,
Якъ дурень реготавъ,
А далій тріопъ ляща тому у пику,
Ажъ искри в'мудреця сипнули из'очей.—
Дарма—той усміхнувсь, да винувши худчей
Одну копійку
И бовдуреві давъ,
Ще з'ласкою казавъ:
„Спасибі, друже мій! ти все роби такъ гарно,
„Не будешъ працювати марно:
„Шагивъ більшъ наберешъ!"—Самусь розмірковавъ,
Шо вінъ лящівъ такіхъ не куповавъ,
Да ручищи в'него здорови,
Побачивъ що вдалі валить
Гладкій якійсь старшина повітовий.
Розчумавъ: у сіого більшъ можно заробить."—
Підскочивъ в'мить
Да тріопнувъ и того у пику,
Но вміcто грошей взявъ кіями по зашійку.

*

Теперь багацько е доідливихъ, дурнихъ.
Що погулять охочи

Digitized by Google

На пай чужій; коли таки полізуть в'очи
Неруште сами ихъ,
Подужать—може в'васъ ненабереться сили
Щобъ дурня проучить;
Такихъ замість себе іому ви навьяжить,
Які-бъ іому бока за васъ кіемъ нагріли.

VI.

Хвортуна да школяръ.

Школяръ иголкой ткнувъ дьяка у бокъ,
Из'школи драла давъ, боявсь добуть різокъ,
А догадався зновъ що й дома е трійчатка—
Уже небігъ до батька,
Да пустовать к'колодцю завернувъ.
Печини кидавъ, такъ пустотою втомившись,
На цямрину излізъ, улігся да й заснувъ.
Всякъ добий чоловікъ на тее подивившись,
Од'ляку би чимъ дужъ на сажень одстрибнувъ,
А мартоплясъ байдужъ и в'усъ собі недувъ,
По щасцю мимо йшла кудись в'палацъ Хвортуна;
Вона іого тихенько підвела,
Мовъ добрая матуня,
Сказавъ: »мий голубе, я жизнь тобі спасла;
»Будь ласкавъ да за глуздъ узмися,
„Впередъ на цямрину колодця не ложися.
„Бо тилькобъ утопився,
„Уже би лаяти дурпп мене взялись,
„Зіпали на весь пискъ: Хвортуна се причиной,
„А я,—сямъ поміркуй, чи я була-тутъ винной?“—
За тимъ повіялась кудись.

*

Digitized by Google

Все що ни зробиться не гарнее на світі,
Що надурять старині діти,
Кричать: Хвортуна се! сліпая да дурна!
Колиже й вдасться имъ якее марне діло,—
Се розумъ, бришкають, умінье нарядило,
Се не хвортуна,—ні! куда ій, не вона!
А на Хвортуну всі невдачи да пеня.

VII.

Папуга.

Якійсь цекавий панъ продавъ воливъ три плуга,
Купивъ собі за те, заморского папуга,
Заморскій птахъ!... Э, хрінъ іого невзявъ,
Ученний бувъ из'сина:
Вінъ лаять іолопа на всякой мові знавъ;
За тежъ іому що дня шла всяка лагомина
И в'клітці золотои спавъ;...
Ну, якось занудивсь, зхотівъ блукать по волі,
Черкнувъ світъ за очи, бо ще, гладкій, ніколи
Не запитавъ лихоі долі;
У хату крізъ окно до мугира влетівъ
И сівъ на стилъ, заразъ загомонівъ:
„Здоговъ, коко, дугакъ!"—Чому не зна причини,
Гевалъ пожалуе те вмитъ у чортовщини;
И сей родясь не чувъ такіхъ словеснихъ птахъ;
Не те щобъ бачивъ де. Напавъ на іого жахъ....
Блідній зробився глини:
„Охъ, лихо, мірковавъ: се-жъ в'образі явивсь
„У білий день якійсь з'пекельноі старшини!"—
Папуга-жъ якъ на те из'мовой розносивсь.
Тутъ жінка, хочь во вікъ того не чула дива,

Digitized by Google

Да не була якъ той на лихо полохлива....
Да, кажуть, що жінки на догадки хитрійшъ.
Знялась на ципочкахъ и птаха похрестила,
Золільникъ ухопивъ худчійшъ,
Из'заду хопъ—накрила,-й
Побігла до попа чимъ дужъ добуть кадила....
Покіль базікала з'попадею, з'дьякомъ;
Покіль ще по селу засапавшись трубила,
То бідная нечиста сила
Горкала, билася й зомліла під'горшкомъ.
У слідъ забігались служки усімъ дворомъ
Шукать утікача, заморскоі сороки.
Набігли якось слідъ;
Вона-жъ ледве жива здимала тилько боки,
Да витянувъ лапки покинула сей світъ.

*

Біда розумному до дурня встрять,– хочь к'пану!
Коли-жъ понявсь—мовчи.... лиху добудешь шану.—
Гляди-жъ, мій синку, цить—ни пикъ,
Из'іолопомъ держи на припьязі язикъ!

VIII.

Два пси крий моря.

Коли *Нехай* недобрий чоловікъ,
Що одкладать удаль роботи все извикъ,
То те-жъ *Колибъ-мичі* ще гірш іого поганий:
Такого четверний Маѳусаиливъ вікъ
Чи вдовольнить бажаній;—
Коли-бъ мині скружляти хуторець,
Коли-бъ то ще грішьми набити повни скрині,

Digitized by Google

Коли-бъ розбухавъ садъ, избудовать дворець!...
Колибъ до здо и тло якъ доучить латини!...
И, братіку, нельзя бажаній пережить:
Се ціле море зпить!
На березі морскомъ два пси що дня трощили
Усякихъ ракушекъ, що викидали хвилі,
Й гладкі роз'ілись геть,—ажъ любо поглядіть.
Разъ дивлються, дме вітръ и море закипіло,
Вдалі несе вода якееесь мертве тіло.
„Рябко! казавъ одинъ:
„Дивися, ти молодчій,
„У тебе кращи очи,
„От'се пливе чи вилъ, чи кінь?"—
„А намъ якее діло?...
„Пливе?—„Нехай пливе! казавъ Рябко дурний:
„Ще розбиратиму, що вінъ такій...
„Колибъ воно само приплило,
„То буде намъ запасъ
„На довгій часъ!"—
—„Колибъ не хвилі бакъ а степовая травка,
Казавъ старий Рябко: а нумъ на іого гавкать,
„Бо плисть морока вслідъ—бачшь якъ бурха вода."—
И випучивши баки
Загавкали собаки;
Дакъ лай розвіявъ вітръ, втомилися—„Шкода!
„Старий, ти не вгадавъ, бачшъ—такъ не припада
„Чи знаешь, дядьку, що?—у насъ простирни пасті,
„А нумъ все море пить,
„Се певно в'нашей власті,
„Ми духомъ утнемо іого до дна зсушить.
„Да вже колибъ допасти,
„Тогді би вже було на тиждень що намъ ість"—
Взялися море пить, ликтали да ликтали
Да худко перестали,
Бо й духъ из'ніхъ изгасъ;—
И сами довелись воронамъ на попасъ.

*

Хто вічно недовольний,
Що Бігъ іому дае,
Той певно глуздомъ больний,
Мовъ песъ той море пье.

IX.

Орелъ да пугачъ.

Орелъ изъ пугачемъ од'помсти утомились,
Окончили войну и щиро помирились.—
Орелъ поклявсь якъ царь, той гономъ сови,—
Вже годі потрошить колеги дітвори.
«Чи знаешь же моіхъ? Нудна зпитала птаха.
«Ні, одвичавъ орелъ.— «Крий світъ, даси якъ маха!
Забідкався пугачъ: »якъ инколъ нападешъ,
«Да обізнавшися у кихті приберешъ.
«Ти царь, а всі цари ривнісенько мовъ боги,
«Будцемъ у вибори людей не дуже сроги:
«У васъ одно: що князь, мугиръ, дукачъ, чи вбогій.»—
—«Дакъ ти своіхъ дітокъ будь ласкавъ, покажи,
Казавъ орелъ: або яки вони, скажи,
«Щобъ зправді не зробить помилкою тревоги!
«Тогді вже, далі бігъ,
«Клянуся доглядать ніби орлятъ своіхъ »—
—«Ти заразъ угадаешъ,
На те в'одвитъ сова:
«Ось слухай, якъ споткаешъ
«Милесенькіхъ пташатъ, мовъ кулька голова,
«Очици, пірьячко, ажъ любенько дивиться,
«Носочекъ гарненькій—ну, що вже, янголь—птиця,
«От'то моі дітки—чи можно-жъ помилиться?—

Digitized by Google

«Що краще совенятъ?
«Якъ можно не вгадать?
«Гляди-жъ, не дай вівка!»—Совиці Бігъ давъ діти;
И яснимъ вечеромъ при місячному світі
Вона знялась собі,
Якъ злодій на розбий,
За дичью по балюрахъ,
За дробиной в'хліва.
Орелъ летівъ и зіркъ, ажъ копишіть у мурахъ,
Карлючкою носи, з'опуку голова,
Всю тушку під'себе хова,
Щось сирее, скіглить анаѳемой до вмори,
А вічи мовъ в'кота—«Се-жъ птахи? ... се прочвори?—
«А чья-бъ то чекарь ся?
«Конечне не мого пріятеля семья?—
«А нумъ вечерати!»— Да цупко якъ принявся,
Зостались самісенькі носкі.—
Тимъ часомъ з'добичью пугачъ в'гніздо вертався,
Побачивъ лихо те д'жалю, важкой тоски,
Піднявъ до хмари гвалтъ, ажъ сумно муръ озвався!
Тогді прочанъ в'бору не в'жарти излякався;—
Пугачъ моливъ того забійцю накарать;
Но хтось озвався з'неба:
«Чи врагъ тобі надавъ, дурний! чого не треба,
Плюгавихъ совенятъ
Рівняти до орлятъ!...
Вомистъ поганого—да гарне малювать!»

X.

Орлиця, кішка да веприщя.

Орлиця з'дітками собі звила гніздо
На дереві, на самому вершечку,

Digitized by Google

Веприця вигребла під'корнями кубло
Из'поросятами засіла мовъ у глечку;
А кішка промижъ ихъ забралась у дупло.
Всі матері, дарма хочъ різної уроди,
З'початку всі жили у доброй згоді.
Г'адючка кішка те згадала попсовать;
Щобъ ихъ дітей захапать,
Полізла до орлиці,
Да ій збрехала се. „Намъ лихо од'веприці!
‹Вона насъ хоче зъість...
‹Коли-жъ не насъ—дітокъ; а без'дітей чи жизть
„Бездольнимъ матерямъ?—Дивися під'господу,
‹Якъ рветься що дня, щобъ нарядити шкоду:
‹Якъ дерево зовсімъ додолу упаде,
‹Проглятая орлятъ на икли прібере,
‹Колибъ тобі одно покинула на радость!
‹Гляди же, свахоньку, гляди же не куняй,
‹Не то,—орляточокъ якъ звали поминай! —
Однявъ покой в'сіей, стохитрая на капость
Спустилась до свині,
Тихенько й той брехала:
Біда тобі й мині!
‹Орлиця из'орломъ, я чула, мирковала:
‹Якъ виведешъ з'гайна.
‹На пашу поросятъ, из'злістью вона,
‹Ихъ вхопить для орлятъ;—но не кажи ій, кумка,
‹Що чула від'мене:
‹Вона мині буде мстить; вона и такъ кляне,
‹Що у мене з'тобой одна из'віку думка!—
Успіла бідну й сю злякавши під'дурить!
Упутавші обохъ у подозрінья сіть,
Забгалась у дупло из'радостію ждала
Удачі од'брехні.—
Орлиця не летала,
Засіла на лихо, стеречь дітей д'свині,
А ся, з'бідой, собі
И пики видкнути не сміла,
Голодная в'тайні з'дітворою марніла;

Digitized by Google

Одна журилася: ось вічный дубъ впаде;
Друга: ось поросятъ кіхтями роздере;
Да такъ, сумуючи од голоду и жаха,
Всі мусили похлять,
А та брехлива сваха,
Дітьми свині и птаха,
Одпасла кошенятъ.

*

Якой не забучитъ смути
Брехливий злий язикъ!
Крий світъ, не вірь іому, що вінъ точити звикъ;
Нема лютійшъ отрути
Якъ злючій клеветникъ.

XI.

Песъ, якому обрізали уши.

«Ой, лишенько мини! Що бідний я зробивъ?
«За віщо такъ мене панъ нівицчіть звелівъ?
«Мнѣ соромъ показать себе,—не те собаці
«Лягавий, чи хорту—надвірний гольтипаці;—
«Бо дай же й вамъ наглумъ хто уха такъ чікрижівъ!»—
Такъ молодий британъ Зарізъ
На вітеръ марно скігливъ;
А псюрникъ да свинаръ (ни трохи не барився)
Збарахтавши іого гладку, здорову пику,
Ни гадкі, часомъ тімъ
З'усмишкою, будцемъ не чують зику,
Крівимъ книпцемъ, да щей й тупимъ,

Digitized by Google

Зрізали геть до тла без'милосердья уха.
Зарізъ терпівші сю мордацію важку,
Забравъ собі в'башку,
Що се іому біда;—якъ вигоівсь, рознюхавъ,
Ажъ в'дилі вигоду велікую пізнавъ:
Бо на лихо собі дотепу бридку мавъ,
Подобнаго собі чи де кого натрапить,
Притьмомъ шаршать, чи грабіть,
З'такой натурою колибъ зоставсь
З'ушами,
Изгоди врагъ, що дня до дому би вертавсь,
З'дирявими шматками;
Безухому-же—лихва!—Ще панъ звеливъ надіть,
Щобъ мавъ вовківъ душіть,
Ошейникъ весь колючій.

*

И чоловікъ, чімъ меньшь що мае боронить,
Бувае, вірте, лучшій!

XII.

Ласиця у хижці.

Прохира ласиця з'тонесенькою тушкой,
(Бо з'трясці перед тимъ чуть не простилась з'душкой)
Не здужала смоктати куръ,
Улізла в'кладову кріз'рішину и муръ.
Ось тамъ допалась ість;—всіого покоштовала:
Гусинихъ полотківъ, чи мало сира, сала;
За кілько днеи одпаслась геть,
Що любо шерсть
На ней ліснится,

Digitized by Google

Ажъ гарно подивиться;
Бажала й вікъ тамъ жить.—Ажъ якось чуе грукъ
И треба утікать; сипнулася до щилі,
Гладкая стрибала и тислась кілько сили,
Но дежъ у ката лізть, розъілась мовъ павукъ;
Не тямить ради дати:
›Що се за вража мати?
›Здаеться тая-жъ щіль,
›Що я пролазила нема и двохъ неділь,
›Чому-жъ назадъ не можно?‹—
—За тимъ, казавъ з'нори, почувши те пацюкъ:
›Ти влазила костчава да поріжня,
›А тсе однаслася мовъ той опукъ;
›Тебе попсула страва;
›Було вертатися якъ ще була кистчава.—
›Се можно би еще до когось прирівнять,
›Да Бівъ з'нимъ, неякось діла іого б'ъявлять.

XIII.

Комликъ да іого бурханъ.

Комлику одному по смерті батьки
В'дідитство довелися зпадки,
А з'ними глиняний бурханъ (ихъ лисий бігъ)—
Комликъ що дня якъ мігъ
Моливсь тому бурхану.
Що тиждня на ралець приносивъ по барану,
Не разъ на рикъ коня, що дня кадивъ під'нисъ,
Да пику медомъ теръ и підливавъ кумисъ;
Все сподівавсь, нетягъ, чи не придба у скрині.

Digitized by Google

Бурханъ розвісивши два уха мовъ ослини,
Байдуже й нечувавъ,
Піднявши лапу з'глини
Порожню все тримавъ.
Комликъ прохавъ в'іого хочабъ добути клада,
Чи в'кості вигpаша, або приплидка д'стада,
Бое ще якъ світъ наставъ, то ни единъ бурханъ
Не тріскавъ николи такъ смачно,
А комлику за те самий накладъ в'гаманъ,
Що вчне, то все не вдачно,
Неначе мовъ на глумъ.
Побачивъ під'конець, що впрокъ нейдуть поклони,
Вінъ годі величать, да взявся за прокліони,
Мовлявъ, зхопивсь собі за умъ,
Неубоявся душъ переселенья й муки,
Вхопивши малахай
Цупкій в'обидві рукп
Да бурхана чухрать давай
По спині да по пиці.—
Щожъ?—Якъ в'шматки побивъ зажавряли червінці,—
Винъ бувъ пустий якъ глекъ.—Тогді казавъ комликъ:
›Га, врагъ, дивись, шайтанъ! покиль я гнувъ кадикъ,
›Да нівицчивъ скотину,
„Медачого прохавъ,—
„Шага на сміхъ недавъ.
„А якъ загнувъ у спиину—
„Копицю золота заразъ мині наклавъ.“

*

Такій-жъ е й міжъ нами,
Що лаской не доймешь. хиба лишъ розанами.

Digitized by Google

XIV.

Порося в'торбинці.

Багато в'світі є людцівъ,
Що гудять з'заздрою великее созданье
Правдивихъ знахорівъ,
Якъ біднее корпанье;
Такі з'пихи, принявши санъ судей.
Не-й звідавши путей,
Якіі майстерство искусно побідило,
Ніби сліпці дурни объ'красці брешуть сміло.
И майстерства прегарний образець,
Що смакъ з'природою велять признать за диво,
Все судять та опакъ од'заздри крпво;
На пачканье-жъ дурне, якъ долото—ризець,
На кволее, нікчемне корписанье,
Готови вздить вінець,—
Но ось бакъ приказка на сее вамъ казанье.

*

Одинъ гевалъ чудакъ,
Чвалавши по базару
Да заховавши пискъ собі у кобенякъ,
Мовъ порося визжавъ, да хрюкавъ живо такъ
Що цілий торгъ вдивлявсь іого удачи й дару;—
И перепродухи, дегтярки, крамарки,
Казали в'голосъ всі: точнісенько свинкі,
Якъ до гайна біжать коли бува од'сліоти!—
Котора бублика, яка маковничка,
А инша ткне й шажка,
Щобъ ще додать охоти,
Да тілько-бъ ще визжавъ.—
Якійсь веселий жмудъ собі на усъ мотавъ;

Digitized by Google

Вінъ порося чимале,
На той часъ під'полой в'торбиноцці трімавъ,
Іого за сердце взяло:
›Глянь, хабару гевалъ дурницею побравъ.›
Взбачнувъ; ‹да мій підсвинокъ,
‹Якъ візгне на весь пискъ, то певно базаринокъ
«Я більше наберу!› — Самъ заховавъ свій ріть
Під'кобенякъ да свинку ну щипать за брюхо.
Тягти за хвістъ,
За ухо,
И бідне порося анаѳемой кричіть;
Чимъ дужъ по своему якъ знае
Курника, затинае,
Що акъ в'ушахъ лящить;
А навісний базаръ глумиться да гукае
Іому у слідъ:
‹Тю-тю, дурний, тсе втявъ! Шкода, твоеи праці!
‹Чи чули щобъ коли ось такъ визжали паці?
‹Сховайсь! ну де тобі того перемайстрить!....
Гай світе мій соколу!
‹Тобі-бъ, небожъ, ходить прітьмомъ до іого в'школу›—
Коли хочъ разъ народъ
Вподобае собі яке кривее діло,
Упарто вже стоіть. зипае на весь ротъ
На чорнее—се біло.
Тогді мий жмудъ вхопивъ из'торби порося:
‹Дивиться, чи се я?
‹Ось хто визжавъ.›—И показавъ базару;
„Чи сей в'того учивсь, чи той перенімавъ?
„Ось вашъ зо'мной судья!—Хай сей розсудить свару!›—
Да такъ дурнихъ пристрастнихъ осміявъ.

Digitized by Google

XV.

Ярмарка.

„Ось такъ ярмарковала!...
„Бо дай ся ярмарка пропала
„З'бісовскими людьми!"—
Такъ пьяна баба виншовала
Жалкуючись своей куми,
Розтринкавши копійку,
Да ще за вчинокъ злий добувши по завийку:
„От'се в'послідне я в'Ромні,
„Нехой іому зовсімъ абищо!"—
—„А я довольна всімъ, колибъ хочь такъ по вікъ;
„Я все купила ни завіщо,—
Кума в'одвітъ: дивись, ось гребень ще и днище,
„Се давъ мні добрий чоловікъ!
„Колибъ ще пришлого дождати!
„Ще на всіому з'людей взяла соді баришъ.
„Теперъ якъ заберуся в'тишъ,
„На тиждень ляжу в'хаті".—
Якъ сі пройшли, тягнувсь чумацкій караванъ,
За нимъ в'шесть коней бігъ, сіяя весь ридванъ;
Зновъ сила кибітокъ, малїованнихъ колясивъ,
В'нихъ натоптомъ тяглось панівъ, попадь, міщанъ,
Старихъ и жевжиківъ, дівчатъ и мартоплясивъ,
Неначе в'пекло пруть по торному шляху,
Або чи впало в'лісъ втікать од'насъ ляху,
Да всі по своему об'ярмарці гадали:
Смазливеньки ii нехотя покидали,
Бо не вдались издрайцеві в'обманъ;
Які де рюмсали, да швидко утікали.
Матусі мацая зовсімъ пустий гаманъ

Digitized by Google

Куняючи чимъ дужъ хапалися до хати,
За тимъ що за дочкой не мала бідна мати
Покою у Ромні —А иншій просвиставъ
Худобку всю у карти,
Мовъ песъ опарений до дому утікавъ,
Щобъ за ничні жарти,
Пусту з'фліпками дурь
За капості й безділья
Не встрять під'каравуръ,
Да ярмаркъ проклинавъ з'похмілья.
Якъ те провіявъ врагъ
Самий остався прахъ.
А я из'люлькой сівъ під'липкой крий дороги
В'тіні собі димокъ пускавъ,
Те все на усъ мотавъ:
Що всякъ богатий, чи убогий,
Розумне, чи дурне,
Старее й молоде
Якъ самъ з'людьми водився такъ об'людяхъ судивъ,
Хваливъ або гудивъ.

*

По власной такъ хибеті
Об'иншихъ судить людъ!—
Хто добрий, всякій часъ готовий стать на судъ.
Оддать в'ділахъ одчети,
Той кулю сю з'багна не буде вікъ гудить
Дарма хочь зліплена з'лушпинъ другой планети,
То й на неі добре жить.

Digitized by Google

XVI.

Дідъ з'хлопцемъ да бовкунъ.

Зімой, в'пупкій серенъ, дідъ на базарь санками
Тягнувся бовкуномъ
Из'внукомъ да мішкомъ;
Корова перда те да ляпала ушами;
Вони по троху вслідъ
Собі звалали пішки.
На встрічу пхався жидъ,
Да ихъ піднявъ на смішки:
„Ци мозно-зъ бакъ, такій поцнівий дідъ,
„Да піски тсе бриде, залкує коровцини;
„Хиба взе винъ не вартъ мизерної статцини?"—
Дідъ думавъ: може й такъ!—Присівъ на верхъ мішка.
Ще не одтягъ упруга
Зустрівъ знова ідуть два волами мужика.
„Дивись, казавъ единъ: а де лишь, братцю, пура?
„Сидить неначе піпъ, а хлопець неборакъ
„Насилу диба й такь;—
„Да ще-жъ тп бодрий дідъ, и не зогнувсь у ключку,
„Нема т бі гріха!
„Нехай сядае внукъ, а ти злізай з'міха!"
Дідъ бувъ слухмянъ, ізлізъ—и давъ присістп внучку.
Знова пішки в'слідъ побрівъ.

Ажъ ще зустрілася іому ватага дівъ;
Зацокотали всі: „Дивись, гадючій хлопець!
„Усівся на міху, мовъ на копиці кобець;
„А дідъ бриде; а нумъ ледащо се зопхнімъ....
„А ке лишь шпильку мні!—Здається можно-бъ имъ
„Усістись обоімъ!"—
Послухавъ дідъ, присівъ; ще не од'ізхавъ гони

Digitized by Google

Якъ ихъ надибали кацапи-пилипони,
Да-й загарчали на весь ротъ:
„Смотри-ка, братъ, смотри; ну ужъ народъ!
„Прямые вѣдь хохли! замучатъ животину;
„Усѣлися вдвоемъ
„На бѣдную скотину!
„Ну што-бъ пройти пѣшкомъ?
„Да хоть бы и съ мѣшкомъ;—
„Да знать, ненадобна корова!“
Дідъ зновъ и москалівъ послухавъ слова,
И бачивъ самъ що вже корову утомивъ,
Почухавъ чубъ, мішокъ на плечи наваливъ,
А хлопець підпіравъ иззаді;—
Кахикавъ дідъ, пихтівъ, про себе мурмотівъ:
„Теперь не буде людъ на мене у досаді;
„Похвалять певно всі; здается угодивъ!“—
А засі, голубе!... Лишъ добіравсь базару
Весь торгъ зареготавъ,
У голосъ зазіпавъ:
„От’се скаженний дідъ, зовсімъ залізъ у хмару!
„Корова навісна бриде сама,
„А вінъ таскае міхъ, жалкуючи товару:
„Чому-бъ еще на сміхъ не вздіть собі ярма?“—
Тогді вже з’сердцемъ дідъ поворотивъ до дому,
И внукові казавъ малому:
„От’сее в’глуздъ убгай,
„Що я скажу, мій сину:
„Людей совітъ вважай,
„Да розумъ свій тримай;—
„Не те—звилять на спину
„Звалити ще-й скотину.“

Digitized by Google

XVII.

Собака да її мана.

Собака десь вхопивъ чималий мьяса шматъ
Ударився втікать
Во всі лопатки,
За рудку черезъ кладки;
Година ясная тогді була:
Вода мовъ чистее верцядло гололіла;
Ледачій песъ из'кладки зиркъ,
Ажъ тиць з'води з'шматкомъ собачій пискъ;
Вмить заздря гадиной ій в'сердці зашипіла
Да й з'глузду извела;
Дурній здалось ніби сусідка той несла,
Да у пустий мани, ману однять захотіла,
(Якъ те бува извіку в'ледащиць)
Гарчить, наіживъ шерсть, у воду скиць,
Да біса ухопила:
Свій ласенькій шматокъ.
Якій несла собі, на дно пустила
В'глибокій токъ.
Несита заздра такъ ледащо накарала!
Хочь пізно, да вона з'бідой своей пізнала,
Що хапкій марнотравъ,
Щобъ вдовольнить свою хибету дуже бридку
Хапать чужу кишень, те губить що тримавъ.—
Чи чувъ?—Очей якъ не продравъ,
Дакъ розбери калитку.

Digitized by Google

XVIII.

Здоровье, хороба, да сліпий случай.

Здоровье из'хоробой
Споткались, завелись,
Да в'батька лаясь з'пробой
Допалися до кісъ.

Ледача чмише пекломъ
Наважила вдушить;—
А бідне з'цуромъ-пекомъ
„Ратуй!“ ледве пищить.

Почувъ такую сварку,
Сліпий случай набігъ;
Двома пиднявъ ломаку
Щобъ збить хоробу з'нигъ.

Гараздъ, колибъ улучивъ
Изгинулабъ вона;
А чи й здоровье вжучивъ—
Те згине за щеня.

Не тямивъ строй природи
Найбільше лікарівь
Лїченьемъ роблять шкоди.
Да такъ псують людей.

Вдалося—честь и слава,
Ще й гроши имъ давай;—
А ні—труна да лава...
Якъ звали поминай!

Digitized by Google

XIX.

Заячи уши.

Якійсь рогаль—олень, чи цапъ, чи бикъ—
Штирхнувъ ночной добой царя звірей у бікъ;
Озвався льва страшенний рикъ;—
Не знавъ огурного, засвриготівъ зубами,
Звелівъ писнуть грізний указъ:
Щобъ звіри всі з'рогами,
З'приплидками до тла збірались геть заразъ,
Під'карой гарла, се покинути владінье.—
Тутъ всякій, хто що мавъ подобнее на рогъ,
Злякавшись повелінья,
Изпекавшись логва, да швидко, яко могъ,
Ударився втікать, спасаючи лишь души;
Те-жъ заяць, на тіні свої побачивъ уши,
Од'ляку задрижавъ;—
›Охъ, лишенько мині! сумуючи казавъ:
›Колибъ за довжину, на глумъ, хто не назвавъ
›Ихъ гострими рогами!«—
Прищуливъ на спину, да прудко тяги давъ
Криз'нивки мановцями...
—›Куди, косий. стий! гукавъ цвіркунъ;
»От'се якъ розігнався?«—
—›Пропавъ же я!.. .. Се ти? Охъ, якъ же я злякався!....
»В'кого рога—біда! казавъ ушакъ стрибунъ.«—
—›Цуръ, дурню, ти сказився!
›Кій врагъ тобі збрехавъ, що в'тебе є рога?
›Ти-бъ, трусе, роздивився,
›Не пекався логва,
›Се-жъ уха;—схаменися!›—
—›Дже уха, тямлю й самъ, дакъ стряпчій вовкъ у льва,
›Переоначивши указії слова,

Digitized by Google

›Перед'судомъ докаже,
›Щобъ міхъ зодрать
›З'мене, що уха сі,—рога; а даже
›Що майстеръ я бодать;
›Да ще й рога моі гострій чимъ в'однорога,
›И се од'мене такъ розлютовавсь гетманъ,
›И рогалямъ тревога;
›А я, якъ бачиш, не панъ,
›Да ще и не багатий,
›Якъ разъ и буду виноватий;—
›Коли не ма що дати,
›Питай в'людей, з'невинностью біда!
›Хиба дурний на сю захоче сподіватся;
›Певніе загодя
›Чимъ дуже убіратся!—

XX.

Квочка.

Чубата квочка, десь свою покинувъ кучу,
Такую розвела грізную бучу,
Що весь дробинний двіръ од'ляку издурівъ;
Неначе од'піджоги,
Схопивсь чимъ дужъ на ноги.
Вона-жъ, то скиць на хлівъ,
До долу зновъ летить, тиць в'хижу, пиръ на токъ,
Кудакче, да з'кутка опукою в'кутокъ,
Ажъ бідная упріла.
Всі думали до нихъ з'нечивья де засіла
Лиса, принаймій тхиръ,
Такій же курохватъ;—ось буде перебіръ!...

Digitized by Google

Од'жаху курки всі и важнні индики,
Піднявши гвалтъ и зикн,
Увірвались ногамъ.
Да що об'тихъ казать: ось ручій півень самъ,
Хвістъ долі да прямцемъ у хлівъ чимъ дужъ пустився;
Побачивши того,
Дробинний людъ увесь ще гірше показився.
Що-жъ?—Тхіра й не було.—Такъ од'чого
Той зикъ причина сей тревоги?—
А може сівъ тіпунъ
На язиці в'небоги?—
Коли-бъ тіпунъ, дакъ ні—вона знесла бовтунъ.

*

Оте-жъ не тілько се бувае з'дробиною
На смітнику в'хлівцяхъ;
Я чувъ, міжъ старшиною,
В'будинкахъ, городахъ,
Такій піднимуть галясъ,
Ажъ залящить в'ушахъ;
А розберешь—кума негарно пробрехалась!

*

Громаді у селянъ,
На виборахъ в'дворянъ,
Промижъ паней в'дивані,
На з'їзді у пословъ,
Тежъ у духовномъ стані,
Де не жалкуютъ мовъ,
Бувало щось похоже,

Digitized by Google

Коли змагалися за слово, за обрядъ;
А може
И теперъ? — На врядъ;
Крий Боже!
Теперь и людъ не той, чи можно бакъ рівнять?

Digitized by Google

ПРИКАЗКИ.

Книжка четверта.

I.

Индикъ.

Индикъ взмайнувъ летать (хочь зроду не летавъ.)
Напринднвшись и шмигавши крилами
Ажъ гувъ, вертівся й похожавъ
З'пихой перед'курками,
Да такъ брехавъ:
»Дивитесь, пебожата!
„Тсе кулею пущусь;
„Чи чувано коли про наського панбрата,
„Щобъ де индикъ летавъ?... Оте-жъ я вознесусь
„Генъ, генъ за хмари;
„Рога у місяця зломлю,
»У гний зобью волосожарп,
»Орла кихтистого зхоплю!«—
Почувши мову сю курчата,

Digitized by Google

И дрибни пташенята
Злякались: лихо намъ, біда!
Якъ зправді винъ черкне то сподіваться
З'руйной блискавиць стонадцять!—
Тогді хлівця незнайдемо й сліда
А вже хочь якъ а бачця
Винъ нажене грози.—
Глазіють всі, роззявши носи,
Зтаівши души ждуть.—Индикъ чимъ дужъ надувся,
Напрындивсь розмахнувся,
Важенько пидстрибнувъ, да й зновъ опукой сівъ.
Вмить реготня роздалася,
Вся дробина озвалася:
Харпакъ оторопівъ,
Спустивъ до долу хвістъ да й почухравъ у хлівъ.

*

Такъ бідний риѳмоткачь, без'глузду и без'дара
Грозивсь бісnуючись од'словодури жара,
З'сумбурной одою залізті на Парпассъ
Парить межъ зірними кругами
И кидать в'насъ
Відти громами,
Лечь ось вже під'конець,
Вельможі на ралець,
Віъ напиндаривъ оду;
Читаешь—глумъ народу!
Нитенисениці на виршахъ изразець.

*

Колись такъ Бонапартъ скажений,
Що нівпчивъ людей, и нежалівъ коварствъ
Розлютовавшися, из'скилько знайде царствъ
Европи измарненний,
Збагнувъ одно зліпить —

Digitized by Google

Не глумъ?—ще заходивсь святую Русь побить!
Нахлинувъ— и біда!—Де глянь—ризня кипить!....
Щожъ вийшло?—Врагъ шалений
И самъ устрявъ на острові Елени
Да й досі тамъ лежить.

II.

Дубъ, очеретъ да поросята.

Гильястий гордий дубъ вибухався з'предвіку
В'верцадлі озера бринівъ,
Свого чола красу велику,
Од'спеки и вітрівъ окиль все боронивъ;
Під'нимъ рісъ очеретъ тиндитний,
Побачивши що дубъ, якъ батько рідний,
Іого під'синь собі узявъ.
На товариство вчавъ
Дивитця пишнимъ окомъ
Що тиськомъ поросло в'багні
На березі широкомъ.—
„Нетяги! вінъ казавъ, васъ дужс жаль мині,
„Для кволихъ васъ важкі дрібнійши пташенята,
„А мні байдужъ орелъ під'тінью Мецената:
„Вамъ лихо крий води, весенній тиховій,
„Мині-жъ байдужъ Борей!"—
Борей не думавъ дуть, пабігли поросята
Шукати жолудей;
Потупсали в'круги, весь дернь до тла взорали
Да й очеретъ піджали.

Digitized by Google

Панъ дубъ собі байдужъ, того а не вважавъ
Да тилько головой з'усмішкой похитавъ

*

Пидлизухи—панки, лабзи вельможи,
На очеретину сю трохи ви похожи!
Заки глузуете над'ближніого бідой,
Уже своя напасть вагніе за спиной.

III.

Ворона в'павьихъ пірьяхъ.

Ворона хитрая дарма сама неклюжа
Взбагнула павичемъ у бучи щеголять
Да в'бідних павъ піднять
В'непевную добу писклятъ;
Дарма що бридкая наружа,
Негарний куций взрістъ,
Знайшла десь павьихъ піръ убрала чубъ пхвіс тъ,
Натикала у крилья,
Наприндилась бува якъ пані на весілья.
И сподиваючись на гарний свій убіръ
Тихесенько закралась
На панскій двіръ,
Де зграя павичівъ из'бучей сьючіхъ зіръ
Из'павами на слонці гралась;—
Дурная корга та, собі на перекіръ,
Невтерпіла, нсзгребно велічалась,
Горкала павичамъ без'глузду лиховань;
Всі пави на неи дивпися із'коса,

Digitized by Google

Невірячи очамъ; казали. »Глянь, же глянь!
Вдивлялись товщині іи воронья нбса
Недоладу ричать;—а дали всі змигнулись,
И почали у голосъ риготать
Да з'разу на неі сипнулись,
Давай іи тягать....
Не те що пірья павьи тілько зняли—й
Родими ощипали
Дай витягли за двіръ
Щобъ насміявся миръ.

*

Якъ бришкае гевалъ подобний робить сміхъ.
Скажить—чи до ладу таки соболій міхъ
Надвірному кнурові,
Або-й сідло корови?....
Крий світъ! недоведи шляхетство мугирови!

IX.

Куцая лисиця.

Одна прохирная стара лисиця,
Ледаща из'лисиць—лукавий не було,
Псовати дробину велика майстериця,
Застряла на біду огономъ у сіло.—
Ну—на погібель ій якось зовсімъ нейшло:
До того сіпалась покіль не одирвалась;
Сама-жъ втекла, та ба:—хвоста зовсімъ ддуралась....
А се-жъ на віки глумъ! Да се-жъ лукавій—встидъ!
Якъ в'світі без'хвоста! Що в'світі ій робить?

Digitized by Google

Взбагнула куцими всіхъ лисівъ нарядить;
На те-жъ вони якъ разъ збігались у громаду
Для пользи общої на якусь пораду •
Ні в'сіхъ, ни в'тіхъ з'бідп,
Явилася й вона передъ лукавихъ стадомъ
Да з'сорома, до пня усе тулілась задомъ:—
›И я поражу щось, смиренний и худий,
›На вищо намъ той хвістъ, важкій да щей рудий;
Озвалась куцая; хіба щобъ волочився,
›Да мовъ деркачъ змітавъ калюжи да багно?
›Се-жъ намъ сміховище природою дано!
›Я свій хотіла збуть давно...
›Повирте, треба намъ громадой созеднаться,
Якъ сеі не доладу никчемниці зцураться,
›Сю пакостную річъ, никчемную згубить!‹—
Сама-жъ, якъ той мовлявъ, лукавий очищі,
Ховала у торбинці
—›Розумний твій совітъ!
Сказала из'юрми одна стара лисиця;
›А повернись, сестриця;
›Почуешъ одповідъ.‹—
За сею мавою такій роздався гикъ,
Що куцая втекла, а всі якъ зперш'ъ на вікъ
Остались з'хвостами.

*

Такі дурисвіти трапляются й межъ нами.
Вони, якъ всю свою худобу з'рукъ збули,
А соромъ зароблятъ, неякось гайдамачить
Й пришало за дасть—Бігъ під'виконью мантачіть;
То т-се давай притьмомъ точить краглі
Заразъ орацію об'волі почали,
Щобъ калитой чужой свое наситить скнарство;
Покій людскій у нивицъ нарядить
На прахъ изруйновати царство,
Давай дурнихъ людей свободою мутить
И юрму сатани, пекельне карбонарство
Из'пекла виводить на світъ;

Digitized by Google

Тагаі изгіне все що е в'людей святого....
Гей, стережитеся дурисвіта такого!

V.

Чабанъ да моро.

Крий моря живъ чабанъ;
Винъ мавъ овецъ ватагу,
Степокъ, загінъ, собакъ, цвяхованний жупанъ,
А инколь в'день святний вишнівки флягу.
Ну—не пустий гаманъ.
Дохидъ іого хочь бувъ для недовольнихъ скудний,
Давъ вірний; и чабанъ, не тилько в'свято й в'будні,
Мавъ на вареникъ масло й сиръ.
Якъ ось лиха користь, що ослінляе мїръ,
Над'нимъ поглузовала,
И гори золота за моремъ обіцала.
Разъ, бачить, у притинъ наперли кораблі,
Да гибель з'Индіи худоби навезли:
Коринья, ласощівъ, да перлъ страшенна сила.—
На тее дивлючись бідашний задрижавъ,
Ватага вразъ іому остила:
И вінъ, на те ії, худобу, все що мавъ
Продавъ
И гроши на каюкъ оддавъ;—
А той в'безодні сівъ;
Зажирливий чабанъ, якъ кажуть, дулю зьивъ,
Що масте робить?—Зівавъ злой долі кару,
Изновъ узявся за отару,
За нею не купивъ,
Робить не угававъ;

Digitized by Google

А якъ своей дав—Вігъ. ни уха, ни шерстини,
Піддавшися судьбині,
Вже наймитомъ чужу ватагу пасти гнавъ.
З'приплідка-бравъ десятокъ,
Глядівъ хозяйский статокъ,
За тежъ й собі придбавъ изновъ достатокъ,
И швидко зновъ загувъ богатимъ чабаномъ.
Колись на берегъ сівъ, ні гадки об'печалі.
Веселу пісню тягъ и на свистильці гравъ.
Зиби злегка саги *) верхнивье колихали;
В'ніхъ слонця промена легенько потухали.
Погожій вітръ каюкъ, в'притинъ погнавъ:
„Ні, море вражес, вінъ гирько докорявъ;
„Мене не проведешь; вже разъ моей худобой
„Из'дуру вамъ платився брехливій струї;
„Хапайтесь ще дурить ось тихъ пустою торбой,
„Хто гоши дума збуть, якъ я колись свої:—
„Доволенъ я собою
„И шагъ свій на руці
„Певнійшимъ числю чимсь ті скарби за водою
„В'заморскомъ рудниці."

VI.

Бжола.

Якъ любая весна гай одягла й поля,
Не грізни вже були Борея з'хвугой транди,
Роспускались квітки, цвівъ блекотъ и троянди,
Трудящая бжола
Вкруги дзижчала
И соки обірала;...

*) Сага—заливъ морской.

Digitized by Google

Те бачивъ чоловікъ, казавъ: »Дурна, се-жь ядъ;
»Квітки не'днакови; всі гарни на взглядъ,
»Да е багато з'нихъ що точать злу отруту
„Ти смокчешь изо всіхъ під'рядъ,
»Да й наживешь годину люту!« —
„Спасеть Бігъ! за совітъ,
Бжчола іому в'одвітъ;
»Я тямлю що роблю: отруту одкидаю
„Геть,
„А вибіраю
„Медъ.“ —

*

Міряне! слідуйте приміру
Розумної сеї бжчоли при избіраньи книгъ;
Коли вони ворушать Віру,
У пічъ кидайте ихъ.

VII.

Ворона да лисиця.

Якось ледащо десь,
На шляхъ пидкинуло шматокъ з'отрутой мьяса,
На пакость: хай се зьисть та й здохне дядківъ песъ;
А якъ на ситий шматъ була й ворона ласа,
То'дна от'той знайшла да й сіла на дубу
Готовилася з'істи.
Якось на ту добу
На тімъ лучилось місті,
Старій лисі втікать;

Digitized by Google

Од'мьяса пахъ смачний лукавая почула,
Заразъ собі взбагнула
Іого однять
У вайловатой птиці.
Да якъ?—Стрибнуть на дубъ?—Непрнпадало щось:
Бо врагъ ще не дорось;—
Вчала дурить: взвела умильнні очиці,
Вихаючи хвостомъ, зтаівъ юхидний духъ,
З'солодкой лестью в'слухъ
До птаха обизвалась:
›Мигай-бн батеньки Зевеса гарний птахъ!‹....
—Голубко! ти, здається обизналась:
Я з'роду не була на небесахъ
И в'тебс ще се перше на очахъ.—
– ›Якъ в'перше? ій лиса лукава одвічала;
›Чи я-жъ тебе орла-царя да не пізнала?
›Да ти-жъ добродій мий орелъ, пернатихъ царь.
„Коханая Зевеса птиця:
›З'кнхтей твоіхъ перунъ лишь т'се рухнувъ из'хмаръ;
›Черезъ тебе, мий царь. Зевесова десниця.
›Даруе мні що дня з'сіого дуба гостинця;
›Чи можно-жъ мні тебе добродія не пізнать?
›Теперь еще однпъ у громоносних лаптхъ
›Благоволишь тримать;. ..
›Я сей амброзіі небесной чую запахъ!‹—
Ворона з'радости в'мить згубила глуздъ.
Взяла в'головоньку: Да се-жъ лісний весь людъ
За грімоносицю теперъ мене признае,
Нехай же й ся дурна за божественну мае.—
Роздувшися пихой,
Д'щедроти навісной.
З'отрутой шматъ впустила,
Довольная собой
В'дуброву полетіла;—
З'юхидной радистью лиса шматокъ вхопила
Дя з'необачностью и реготомъ изьіла.
Бакъ сміхъ
Ій не помігъ.

Digitized by Google

Лукавая лабза од'злой отрути здохла.

*

Стохитрні льстеці!
Бодай на язиці
Та лесть у васъ присохла!
Бо дай и вінъ оклякъ....
Ви-бъ не дуріли такъ!
Теперъ и дурень зна, що лесть вже не монета,
И що встряваете у власнні тенета.

VIII.

Ліщій да прочанъ.

Давнимъ давно, ще в'срібний вікъ,
Живъ ліщій щирий чоловікъ
В'глухомъ бору из'жінкой ручой,
Крий нихъ весели діти кучой;
В'тиши на пахкому моху
Пріемно в'днкому ліоху.
З'семейкой миси вкругъ за ложкой
Провадить деть нудьгу з'усмішкой!—

Разъ бирь гуде, лье ливьмя днжчъ
Прочанъ измокъ, ажъ цупить дрижъ,
Набрівъ той ліохъ.—Гостю зраділи
Й до миси з'лижкой присадили.
Прочанъ голодний, то й неждавъ,

Digitized by Google

Щобъ лішій кланявся прохавъ;
Дме д'холоду у жмень косчаву,
Зновъ хука на гарячу страву.—
›На віщо, гість мий, робишь такъ?
›Чи се-жъ не выйде на опакъ?—
—›Ні, грію пучки подубіли,
›А зновъ стужу се борщъ упрілий!—
„Якій же, брате, ти чудний!
›Студенний до зхочу й душний....
›Цуръ, пекъ тобі! не знайсь зо мною!
›Крий світе, жить під'дной стріхою
›З'такімъ хто в'одному роту
›Дмє лесть—и стужу й духоту....
›Втікай од'мене, вражій сину;
›Бо візмешь стусана у спину‹.

XI.

Мужикъ да гадюка.

Езопъ розказуе: що десь однъ мужикъ,
Хочь вельми сердобольний,
Да трохи божевольний
Зімой пійшовъ на тикъ;
Ажъ бачить на снігу здубілую гадюку,
Избідкався над'нею, да й взявъ якъ добру в'руку;
Забувъ що гаснидъ змій
Из'віку злий-лихий;—
Що за добро ізвикъ точити ядъ в'одплату;
Принісъ іого у хату;
Й до пічи положивъ,
Одогрівавъ з'жалемъ да такъ и одогрівъ.

Digitized by Google

Ледві в'криві лихій душа заворушилась,
То вразъ и злість изновъ гадюча воротилась,
Роззявъ писькъ, сичить,
Клубиться, шелестить;
И жало точить врагъ за ласку щиру
Да сичеться добродія вкусить.
Мужикъ поостерігсь, да ухопивъ сокиру,
»Згинь, лютий гадъ, казавъ.«—
И на шматночки невдячную розтявъ.

*

Од'злого за добро жди певно віроломства;
От-те-жъ у слідъ іому за те готова й помста.

X.

Діти да шпаки.

Два хлопця крученихъ, а вже чи мали,
Гонили пасти поросятъ,
Да пустовавши изгадали:
Ходімъ у гай шпаківъ шукать!
Чередка хай сама пасетця в'полі!
Байдуже об'лихої долі
Пустились вибрикомъ блукать,
Задравши куций нисъ у гору.—
Вони карабкались на липи, на дуби,
Без'лайки й перекору.
Якъ ось в'однімъ дуплі
Гніздо шпака знайшли;
Спорхнула бідна мати!

Digitized by Google

Вони-жъ давай шпачятъ у пазухи складати;—
Изліэли, прядають да плещуть у долоні.
Той дума свий полонъ
Запровадить у клітку,
А той звязать на нитку:
Вже буде погуляти чимъ;
Усілись на траві разъ кілько в'бриль лічили,
Нараховали сімъ;—
О якъ вони зраділи!
Якъ бідніі шпачки здавалися имъ мили!..
Но думки люби сі розвіялись якъ дымъ;
От-се припало імъ ділиться.—
Бо кажуть в'ділижу и братъ уже не братъ.
Дотіль все йшлось на ладъ.
Ось почали казиться;
Вже по три довелось—що-жъ имъ робить з'сідмимъ?
Ще-жъ сей піздався крацій.—
„Хай сей тому шибне хто гилкой дальшь—ходімъ!"
Казавъ схопившись старшій.
—»Не хочу такъ, се мні;
Визжавъ малий мурло, надувши губу бридку.
Бсре шпачка з'землі.
—„Не рушь, ледачій синъ, Бо дамъ тобі у пику,
»Ажъ днемъ побачишь зірку.«—
Тутъ пінявий малий,
Здався на лихо палкій:
„Не диждешь, вражій сину;
Вхопивши ту шпачину
Да в'пику брату й кинувъ.
Старшій из'пазухи швирнувъ свою з'розмаху;
Схопилась замьятня: молодшій в'одповідь
Зновъ тріопнувъ брата в'видъ;
Да жодний з'помсти злий губивъ злигодню штаху;
Всі долі бідніі побити якъ одна!
Трепещущи в'крові укрили поле битви!
Такъ Эдигей, колись, з'Витольдомъ, княземъ литви,
Крий Ворскли завелись, др вкрили степъ Литвой
И грізной Татарвой.

Digitized by Google

На ту добу вертавсь до дому батько з'ниви,
Здалі почувши вий да визгъ,
Пізнавъ, що се іого гульвиси такъ шкодливи
Глядять за чередой, небоячися ризгъ,
Намъявъ обомъ чубрини;
Казавъ: „Іонъ же іонъ! з'такоі-жъ дурной причини,
„Бувало инколи скаженні панки,
„Мовъ злодіі за поділъ од'масла вишкварківъ,
„Псовали марно людъ якъ дурні сі шпаківъ,"

XI.

Хвебово прорицалище да безбожникъ.

Хто дума ошукать богівъ,
Той розумъ изгубивъ;
Бо ясно бачуть те ихъ вічи,
Що в'складкахъ е души, що ще робити мавъ,
(А ще й не починавъ)
Во мряці темной ничи.
Якійсь злий бусурманъ що смалятиной пахъ,
Бо ніколи не каявсь у гріхахъ,
А вірившъ инколи тильки за те у Бога,
Що недовіркові написана в'книжкахъ
У пеклі кара срога;
Взбагнувъ разъ Хвеба ошукать;
И горобця в'руці ховаючи живого,
Прійшовъ іого в'божницю запитать:
„Чи вінъ ще живъ, чи мертвъ?"—Напасквиться з'святого;
Чі скаже Хвебъ—живий—пташину задавить,

Digitized by Google

А мертвий—то й пустить.
Хвебъ бачивъ що в'іого роілося головці.
Давъ одповідь:
„Винъ живъ, чи мертвъ, якімъ покажешь на долонці....
„Га, недовірку! се-жъ зхотівъ мене дурить!
„Я бачу з'неба скрізь твою душу гадючу.
„Да в'неі из'гори улучу,
„Вмить у вочахъ твоіхъ, хай згасне світъ!"—

XII.

Здихающій вовкъ.

Злий вовкъ лежавъ на вічноі дорозі,
А по просту здихавъ в'берлозі;
Взбагнувъ якось зирнуть на давніі діла,
Припамьятавъ яки за нимъ водились блохи,
Якъ думка з'совістью не у миру жила;—
„Охъ, грішний бачу й я! казавъ, да ще-й нетрохи,
„Вже нігди правди діть.—
„Щожъ? мижъ вовками е ще гіршь мене злодіі,
„Ще важшее ярмо гріхівъ у ніхъ на шиі:
„Мні лучилось таки колись добро зробитъ:
„Разъ миршаве ягня одбилось од ватаги,
„Я латво мігъ іого вхопить,
„Да в'гай з'нимъ дати тяги,
„Колибъ зхотівъ, ..
„От-тежъ іого не зьівъ!. ..
„Ще навісна вівця, іого невклюжа мати
„Прійшла тогді на глумъ мене перекривляти,
„Млекоче все, да тупсае ногою,

Digitized by Google

„А я собі, бай дужъ, хитавъ лишь головою.“—
—„Э, тямлю, кумоньку! на те в'одвітъ лисиця;
Що з'нимъ на ту добу прибігла попроститься,
Да душу підлегчить покутой од'грихівъ;
„Тогді повісивъ нискъ ледве ти не змарнівъ;
„Казали, кісткою пришлось тобі вдавиться,
„Тогдіжъ дурний журавль тебе освобонивъ,
„Прохавъ у тебе плати,
„А ти за ласку ту, грознвъ зубівъ задати.“—

XIII.

Земля недорікъ да кульгавихъ.

Помовка е у насъ: „Чи встрявъ промижъ ворони,
То кракай якъ и вони.“
Колись, десь кажуть, бувъ такий землі кутокъ,
Де всі, хто е, жили кульгавиі каліки,
Да всякій, мовъ на сміхъ, из'роду недоріки.—
Якось прочанъ, якъ ми, що не кульгавъ,
Да ще й не заікався,
В'той край до нихъ попався,
Побачивъ ихъ порокъ, казавъ:
„Се бідний людъ! Вони мні скажуть, дьяки,
„Якъ научу ходить ихъ прямо без'кіяки!“—
Да браво, якъ москаль, почавъ ходить при всіхъ....
Одвсіль озвався сміхъ:
„От'се, от'се иде, дивіться на прочана;
„Навчіть ібго ходить, да дайте прочухана,
„Нетямить, неборакъ, и на ногу кульнуть.“—

Digitized by Google

Одповідавъ: „чи сежъ бакъ справедливо?
„Навчитесь од'мене, покиньте свий навикъ,
„Не шкандибайте криво!"—
Ще голоснійшій гікъ
Озвавсь од'недорікъ.—
Якъ ще почули що пр6чанъ не заікався:
„Глянь, батечки! в'него не дрпгае язикъ!"
„Не соромъ, га?"—Да всякъ у вічи насміявся.

*

Отежъ коли ви не льстеці
Учить не важтеся громади,
Крий світъ! бо люде якъ сліпці
На нарови свої дивиться звикли завди;—
Вони не люблять правди.

XIV.

Одшельникъ да ведмідь.

Давно живъ чоловікъ, в'гаю на самоті,
Далеко од'людей, в'глубокому байраці;
В'сердешній простоті
Да праці:
Розвівъ собі садокъ, городъ,
И мавъ на цілий годъ,
Собі доволі істи;
Бакъ жизнь така бе'в'вісти,
На одині, в'глуші,
Не всімъ щось по души:
Швиденько надоість; бо й радість, злую тугу

Digitized by Google

Утішно розділить,
Утішно пожалітись другу;
А тутъ нема кому загомоніть
И слова.
Дакъ скажутъ: а квіти, а якъ шумить дуброва,
Співае соловей, довбе удодъ, жовна,
Да у горі гука пустинная луна *) ...
Все такъ, колибъ душа живуща хочь одна,
Колибъ якій сусідъ.—
Ось такъ то без'людей одшельникъ занудився,
Кризь гай на оманu пустився,
Шукать, чи н'набриде якой людини слідъ?—
Ажъ дивиться, валить Мишукъ—видмідь
В'більшки з'вола, гладкій да волохатий;
Злякався неборакъ; що в'світі тутъ робить?
А де вже утікати?
Щобъ кули нишкомъ лить, вінъ чинно знявши бриль
У поясъ уклонився: „Добродію, видкіль?"—
Питавъ, чоломкався—й прохавъ до хати.
Видмідь хочь и брюзга,
И вікъ изживъ ведмидіомъ,
Тогді знуднвсь собі згадавъ жить підсусідомъ;
Да бачивши що той покладливо проха,
Самъ ласково зкривився,
Горливо лапу давъ
За нимъ у слідъ поплівся.—
В'оселю в'двохъ прійшли
И зажили
За пани брата;
Такъ любо, в'цілий день не чути й пари словъ;—
Щобъ лаялись коли, не чувъ и самъ Криловъ;
Все покришкою хата!
Одшельникъ мовчки звикъ,
Мишукъ собі держався на привьязі язикъ;

*) Луна—эхо.

Digitized by Google

Одинъ не осуждавъ діла другого криво,
То й збижье шло на диво;
Одшельникъ садъ щепивъ, копавъ, половъ городъ
Мишукъ, чуть світъ, з'дрючкомъ ходивъ на полюванье;
Хапався до обідъ заранье,
Навьючивсь дичиной розмаітихъ породъ.
Чи дідъ втомившися з'сапою, чи з'лопатой,
У зний, о півдні спать лягавъ,
Товаришъ волохатий
Крий іого присідавъ,
Горливо мухъ ганявъ. —
Якось дідокъ прилігъ у холодку під'хатой
Спочити, да й заснувъ.
Мишукъ почувъ
Зразъ на дибки сівъ до діла,
Ставши духъ,
Гонити мухъ.
На те-жъ одна допливая сіла
У діда на носу; махнувъ—вона злетіла,
Да зновъ на лобъ, зогнавъ—изновъ на нисъ;
Такъ Мишці надоіла,
Що загарчавъ: „Постий, тебе изтриска бісъ!"—
Да згребши каменець вагою у нивпуда,
Повисше голови занісъ,
Приціливсь, муху тріопъ,—и друга, без'пробуда,
На той зпровадивъ світъ.
Дурний Мишукъ не знавъ якъ краще изробить!

*

Пришибений слуга,
Бувае гірш врага.

Digitized by Google

XV.

Бабакъ да барило.

По грізному указу,
Два жевжика з'суда
Мабуть запутать гиршь наякуюсь проказу.
Сіого вже не скажу, куда,
З'дзвонкомъ без'голови, да без'души скакали
В'повітъ пич'пирною добой;—
Вомісто совісті, (якоі за собой,
Давъ Вігъ. из'віку й не чували)
Вони в'запасъ з'виномъ,
З'истця, в'відро барильше взяли.—
Хто хлопитъ мавъ з'судомъ,
Той бідний з'лихомъ знае,
Що діло не Статутъ, хмиль криво совершае,
Да що не винъ безмездний и святий,
Удовъ и сиротъ слезъ виною,
А вражіі сини, из'пьяной головою.—
Чи просто, судъ кривий.--
Ті жевжики вино потроху такъ цідили,
Що під'конець, без'сили,
Хитаючись собі барило упустили.—
Воно якъ разъ на дно
Да бордо долі-й сіло;
Повіявъ вітерокъ, воно в'степу одно
Гуде; бо в'тулку дме, окиль душить вино;—
Мовъ пьяний голова в'селі про яке діло;
Бабакъ тиць из'нори, почувъ барила шумъ,
Не бачивши людей, да й вякнувъ на обумъ:
„А се-жъ, дивися, що?—Чи н'чоловіча пика?..

Digitized by Google

„От'се яка велика!
„Да якъ душить, да якъ гуде вона:
„А глянь-же глянь! Да се-жъ вонб зовсімъ дурна!"

*

Ну, дали-би! на се похожій панъ учитель.
Шо часто учаща Бахусову обитель,
Якъ кухва самъ душить,
А об'тверезості, чи виспався й гарчить.

XVI.

Жаби, що просять собі царя.

Знудились жаби жить, якъ Запорожска Січь,
Без'пана й рейментарства;
З'болотъ підняли гвалтъ, прохали день и ничь
В'Перуна царства.
Перунъ имъ давъ
Царя, здорового товпигу;—
Бакъ нюня, Максимъ—книшъ, неначе з'їхавъ з'плигу,
Не зрушь іого, то й вікъ на місцю-бъ пролежавъ.
За те-жъ старинного бувъ дуже роду,
Трехвічний бучний панъ:
Перунъ из'хмари пхнувъ дубову имъ колоду;
Упавъ из'грукомъ царь, ажъ росплюснулась твань;
Рухнулось ходоромъ багнючее все панство,
Вирлатее пидданство
Из'ляку хто чимъ дужъ
Плюснуло до калюжъ
У нирки й поховалось,
И нищичкомъ царю про себе дивовалось;
Не худко на него из'за купья здали

Digitized by Google

Криз'очеретъ, рогізъ, дивиться почали,
Не сміли и підлізть до царскоі особи;—
А якъ ще не знайшлось диковинки особий,
Що трохи позіхавъ, не придивився-бъ людъ,
То й тутъ,
Якъ квакушки трохи зпочинули од'жаха,
Якось одважились здалека підстрибнуть
Да кланятись; а тамъ и близше да й торкнуть;
А далій вже така инимъ пришлась одвага,
Щобъ до царя, мовъ до свого,
Не тилько щобъ підсісти бокомъ,
Да верхи сісти на іого
Ще—з'реготомъ, нарокомъ.
Державний все терпить,
Не поворушиться, з'пихой собі лежить.
В'три дні огидло имъ такее управленье,
Заверещало зновъ к'Перуну доношенье:
Щобъ славъ в'горлатий рідъ
Царя на славу;
Да щобъ грізний вже бувъ, дававъ управу;
Сей здався лишь на плитъ;
›Нехай-би намъ хочь гиршій,
Да тильно би вже иншій;
А сежъ, дивись, гладкій не ростуляе ріть!‹—
Перунъ почувъ дурнихъ нудную жалобницю,
Послявъ царемъ до нихъ носату гайстра птицю.
Сей справді бувъ живий,
Вже не лежачая колода,
Недума шановать огурного народа:
Всіхъ виннихъ смачно івъ; а хто-жъ мавъ буть правий,
Коли в'обідъ, у день, в'вечерю треба страви?
За те-жъ усякій часъ, чи схоче ість—росправи;
У бідныхъ жабъ розоръ, якъ в'злючую чуму,
И царь цибатий все по царству важно диба,
Да чи кого надиба—
Заразъ и судъ, да й ковть.
Ось гірше кваканье й прокліони
Вкруги з'болотъ:

Digitized by Google

›Біда багнючої короні!
Горлатихъ жабъ озвалося тьма темъ:
›Погибель з'сімъ царемъ!
›Не ма й в'очерету од'іого оборони!
›Уже не льзя ні якъ—
›Не те щобъ вільно квакать,
›(А жить чи можно такъ)
›Да з'нирки виткнуть бакъ,
›Покійненькихъ оплакать.
›Вінъ гірше намъ допікъ од'спасовскіхъ засухъ.‹—
—›Дурни! гукнувъ Перунъ: вгамуйтъ огурний духъ!
›Не ви-жъ об'грізному (бо дай вамъ стілько дихать)
›Царю мні допекли?—Чому зхотіли лиха?
„Вамъ тихій царь бувъ данъ;...
›Казали той вайло; из'іого глузовались,
„Юрмой зарунтовались:
„Невміс писк'ъ одкрить! от-тежъ и горлопанъ;—
›Га! сей вже пекломъ чмише?—
›Живіте-жъ з'симъ;—ані?—ще диждете гризнійше‹.

XVII.

Ридванъ да муха.

В'жнива, криз'біръ, в'кипьячій зний,
Якъ в'повдень холодка женці в'тині шукали,
У гору по сипкімъ піскамъ ридванъ важкій
Шесть коней в'мплі всі ледве таскали;
Тягли, тягли, да й стали.
Ось пани, з'ней скубентъ *) и з'дівкой товстий панъ

*) Студентъ; слово карикатурно обращенное отъ глагола скубти, рвать за волоси.

Digitized by Google

Вилазять нехотя чинчиковати пішки;—
Бо ще из'заду звисъ з'худобой чамаданъ;—
Ледве руша ридванъ;
Морока упряжнимъ! Панамъ лишь жарта, смішки,
Покинули самихъ погоничей гукать.—
Де муха ни возмись, лабзивая юлиха!
Не сподіванная поратовать од'лиха,
(Розумно на словахъ) якъ помочи не дать!
Сипнулась на ридванъ, до коней, ну дзизчать,
Кусне того, другого,
То в'пику дишлевого,
Сядае на вийе,
Лютуе да сиуе,
Мордуеться небога!
Гуде погоничамъ, льне в'уха, в'нісъ, на бриль,
Хлопоче скилько силъ,
Мовъ закупний жидокъ у ярмаркъ по базару,
Не уважа проклїонъ погоничей, ні свару,
И дума що вона сама везе ридванъ,
Дзизчить, що ій ніхто ні чимъ не помагае;
И зправді, в'біръ чогось побрався з'дівкой панъ,
А пані нищечкомъ скубентусу моргае,
Щобъ крався пошукать суниці у бору.—
Тимъ часомъ коники якось нога за ногу
Рідванъ узяли на гору.
›Ну! муха каже имъ, теперъ спасибі-жъ богу!
›Я рукъ вамъ додала, ідіть в'свою дворогу;
„Пора й мині зпочить;
›Бо, ей! не здужаю й крильцями ворушить!‹

*

О тежъ в'чужи діла такъ жевжики встрявають;
Во місто помочи ще гірьше доідають;
Ісля ще й бришкають.—Такихъ притьмомъ гонить.

Digitized by Google

XVIII.

Дзигарная стрілка.

„Хто розумнійшь мене?—Хочь військо пруть старшини,
„Чи лікарь до хаптуръ, якъ крехче старий панъ,
›Чп преться лиховань
›До гарної дівчини,
›До всенощної піпъ,—вельможний самъ Гетманъ—
„Всі ждуть якъ имъ вкажу години;
„Я всімъ указую діла.“—
Наприндившись пихой такъ бришкала стріла,
Побачивши що людъ, задравши в'гору пики
На башті роззіравъ ії дзигаръ великій;
Байдуже, що тайкомъ засівъ під'ней на слідъ
Пружина ручая стрілі давала хидъ.

*

Хто ся пружина, що орудує стрілою?—
Панъ писарь.—А стріла?—
Дже тямите коли з'розумной головою,
Теперь и дурень зна, якъ десь идуть діла.

Digitized by Google

XIX.

Заець да ружина.

Такихъ що кулі лькть
Якъ треба воювать, из'насъ везді доволі,
А межъ звірями в'полі
Полохлівійшого од'зайця ще не чуть.
Одинъ такій, собі на лихо полохливий,
Разъ виткнувся з'куща чужой одвідать ниви,
Напастися у смакъ.
Ажъ тиць—ружина тамъ у борозді лежала,
Такъ куцого изцупивъ лякъ,
Що в'тушці чуть душа на віки не одхляла..
Не зтямивсь утікать, якъ вкопаний стоіть,
Прищумивши ушки, задравши нісъ моргае,
Трямтить и дожидае—
Ось лихо загримить!
Пройшло из'півгодини,
Не чути ще ружини;
Минула й пілая—ще грімъ мовчить;
И заяць дивиться вже трошки веселійше;
А тамъ, яки обізнавсь, и геть еще смілійше;
Стрибнувъ од'неі в'бікъ,
И зновъ до неі скікъ!
Вкруги ружину оглядае:
»Ось ся то, каже, насъ дурнихъ зайцівъ лякае!
»А подивлюся ще.—Вона мовъ кій мовчить,
»Якъ той рубель лежить;
»Без'чоловічихъ рукъ, якъ бачу, и ружина
„Безміцна, мовъ дручина!“—
Вирлатий збувши лякъ,
Ні гадки ні о чимъ, для іого грімъ пустякъ,
Пустився бігать вдовжъ и поперегъ стрибками

Digitized by Google

И на ручницю скиць, давай топтать лапками.
„Геть, пакостний звірокъ,
Вона іому казала;
›Щобъ блискавиця вмить моя не накарала,
›Од'неі не втече злодійковатий вовкъ,
›Од'ней в'норі тремтить стохитрая лисиця,
›И падае из'хмаръ міцная Зевса птиця,
›Самъ грізний левъ мене боіться;
›Втікай дурний, бо я спалю тебе на прахъ!‹
—›Брехня, ружино, зась! не грізна ти небого,
›Коли якъ се лежишь; якъ ти в'рукахъ
›Стрільця лихого,
›Ну такъ, тогді біда, а якъ з'тобой вінъ спить,
›Або й сама..... нічого;
›Теперь розумний світъ,
›Бачшь, заяцъ се вже знае!«

*

Ні що, Статуте й ти, якъ судъ з'тобой куняе.

XX.

Сова да скупець.

В'глухомъ гаю, проміжъ ярівъ
Старинніі мури стирчали;
Се бувъ колись палацъ, да погорівъ,
И перше де краса з'коханьемъ жартовали,
Одвага з'силою бенкетовали,
Втікаючи од'сваръ з'дітворою сова,
Г'отуя ихъ людьми, тихенько загніздилась.

Digitized by Google

Об'мурахъ сіхъ брехня окиль носилась:
Що будцемъ то коли, чи місяць лякъ хова
В'непевную добу, за черни хмари,
Міжъ скалъ,
Ніби то відмъ кагалъ
На упирахъ з'іздиться за для чарівъ,
И вне тамъ мертвець,
Котрий тамъ стереже під'баштой скарбъ багатий.—
Якось одинъ дукачь—скупець,
Якій-би за грішми потягъ до біса в'хати,
Не тилько що в'руіну к'ворогу,
Да у самее пекло,
В'глухую нічь якъ все під'хмарами осмеркло,
Ліхтарню взявъ глуху,
Ще заступъ и лопати,
Потягъ той скарбъ шукати.
Прійшовъ, давай окиль всю землю ворушить,
Не жалковавши поту,
Узявся рить.....
И що-жъ?—За сю роботу
Знайшовъ червінця скарбъ. Дукачь такъ израдівъ,
Що в'тілі грішний духъ іого ледве вдержався.
Якъ на осиці листъ тремтівъ,
И плакавъ и сміявся
Да гроши загрібавъ...
Ажъ чуть!—протягомъ вий
У мурахъ обізвався;
И мій дукачь скупий,
Такъ бідний излякався,
Що баньковатий жахъ
Уткнувъ кирпату смерть ледачому в'очахъ.
Здалося що прійшли остатніи години,
Мертвець покаятись взивас з'домовини;
Но жахъ от'той пустий: се вий бувь од'сови
Пиката з'радости, що харчь знайшла дітворі,
Скиглила до умори,
Тягла из'мура мишъ суху без'голови.
Розчумався и скнаръ, казавъ ій од'досади:

Digitized by Google

„Не соромъ се тобі, годованці Паллади,
›В'ночі мишей шукать?‹—
А самъ якъ мога скарбъ хапався убірать.
Сова на те в'одвітъ: ›Що бись з'семьей не вмерла,
›Из'дьякой харчъ беру, яку собі знайду,
„А ти, ледачій синъ, людей к'стиду
„Гребешь излишнее од'скнарства на біду;
„Бо дай з'грішми покой твій ся земля пожерла.“

XXI.

Злиі хисті и кара.

З'якойсь спесенної глуши,
Де цноти, миръ души,
Из'працею запановали,
Тикъ збожемъ и ліохи виномъ напаковали,
Везді засьяла благодать,
Зли хисті, плідъ проклятого бездільля,
З'злочинствами схопились утікать,
Злякавшись каръ на новосілья.
По якому цляху нечисте ихъ несло
Везді зосталося лихее зло:
Слідъ застилала ихъ—руіна,
Хороба да лиха година.—
Здалі по нихъ жене, тихенько шкандиба,
На милиці, грівная з'пугой кара:
›Ось я васъ, злодіі! вона на нихъ зіпа.
Вони-жъ глузують з'ней: ›Кульгай, гидка машкара.‹—

Digitized by Google

—›Лайть, гаспидски спини! а я васъ не мину,
›Дарма, нехудко да вже певно дожену.‹

XXII.

Виси *).

Одрідья знатного, Аравы синъ,
Баскій да гордий кінь,
Якій бистрійшь бувъ лані,
Не разъ з'кривавой брані
Князей зо славой виносивъ,
Природі довгъ на вигоні плативъ:
И здохлий злігъ; над'нимъ справляли похорони
Голодніі собаки да ворони.
За тимъ, не худко щось, під'черепомъ коня,
Гадюка злюча загніздилась;
Од'гаспида сіого була усімъ пеня,
Вона изъ'злістію на всіхъ точилась,
Ажъ під'конець, якъ ся кудись запропастилась.
В'тому же черепі завівсь
Рий висъ.
Почавъ окиль в'садахъ робити шкоду.
А тамъ якъ розвелись,
Давай хвалить свою породу,
И бришкали, будцемъ ихъ предокъ знатний кінь,
Байдужъ що знае всякъ, що висі,
И досі плодяться од'гробакивъ у лісі.

*

*) Осы.

Digitized by Google

Спитайте шляхтича, чи Грека крий маслинъ,
В'крамку: Хто вінъ?
Винъ зразъ підведе тобі туруси:
›Мій предокъ бувъ гетманъ;—а мій Овзеевъ синъ.‹—
Незгирше мовъ Крилова гусі.
А сей из'Влохів прохирний селянинъ,
Що топче Рима гробовище,
Да з'макаронами коли по світу рище,
Се вже запевно Римлянинъ.

XXIII.

П с и.

„Якій тутейшій песій рідъ,
›На віки полохливий,
›Зо всімъ изледащивъ; да сежъ біда и встидъ.
›Се д'роспусту у васъ такі хибети криви;
Такъ пудло говоривъ бришкливий,
Приіхавши з'за моря в'кающі,
Избігшимся инимъ собакамъ на луці;
„Ще в'Индії живуть правдивії собаки,
„Такі одважніі якъ з'Січи гайдамаки,
›А наши що—куда ни глянь,
›Усе нюха да дрянь;—
›Чи піймете мні віру?
»Тамъ ти хочь би якому звіру,
›Самому льву просвідку не дають
„Да сичуться, а вже брехать не устають,
„Не уважаютъ рева.‹—

Digitized by Google

—›Чи вже-жъ то такъ якъ ми вовківъ
„Вони валяють лева?“
Зпитавъ британъ —›Э, ні—того бігъ кривъ,
„Ни единъ песъ еще іого не задавивъ “—
„Дакъ тямишь чимъ ти пси од насъ велійши?
Казавъ британъ: „вони дурнійши“.

Кінець першої часті.

Digitized by Google

Digitized by Google

2654

ПРИКАЗКИ.

Книжка пьята.

I.

Ракушка.

Орелъ у хмари впуринавъ,
Китъ-риба море ростинавъ,
Ужака плівся долі—
И всі без'заздрості;
Не такъ якъ ми людці,
Бай-дуже об'чужої долі.
На тее ракушка, не бачивши біди,
Дивилась из'води,
Да з'дуру почала жаліться на природу:
„Тю, к'бісу, писнула, хиба уже из'роду
„Не дано мні самий
„Дотепи ні одний?
„Зпитаймо полетіть!.... Ні бачу, не посилі.
„Дакъ нужо плить!... Щось не здіймають кілі.

Digitized by Google

„Дай поплетусь якъ ужъ!“...
Кій врагъ! хочь приндилась чимъ дужъ,
Осталася лежача.—
А тутъ ще гіршь невдача:
Якійсь пидкрався врагъ, да ма будь те почувъ,
Вхопивъ ії у ротъ да вразъ и проковтнувъ!
Такъ смерть кирпатая собі людей ковтае
И безконечний бажанья ихъ зпиняе.
Під'слонцемъ рідкій чоловікъ,
Довольний, з'долею своею звикъ,
И дьяковавъ-бъ за ту яку іому давъ рикъ;
Всі хтивостію хори,
Й бажають до умори.—
„Да годі, добре й такъ.—Вже годі пнуться бильшъ.“
—„Стий! в'краще попаду!“—Ажъ зразу встрявъ у гіршъ:

II.

Рада звірей, для обранья собі царя.

Левъ, царь звірей, изгинувъ
И весь звіриний рідъ, нарочно по зову,
Збігався, гаі, логва покинувъ
Оддать послідній довгъ, утішити вдову,
Да нового царя обрать.
Якъ трохи вий нудний в'бору угамовався,
Ніби велика рать,
Звірей збіжалася громада,
И почалася рада:
Кому-бъ то на уши той бриль царскій надіть?—
Небізчика синокъ хочь гарний бувъ левченокъ,

Digitized by Google

Та-ба—бачшь, правди нігди діть,
Неправнихъ літъ,
Не давно ще з'пеленокъ,—
„Нехай!"—Вінъ матері казавъ,
„Еще я не одхлявъ;
„Нехай! рейментовать нельзя еще зо славой,
„Такой грізной державой."—
—„Чи хочешь, синоньку, якъ царь рейментовать,
„На те казала лвиця:
„То рачь себе вкрощать;
„Грізнихъ, валечнихъ ділъ історіей займися
„Своіхъ дідивъ,
„Великіхъ львивъ,
›Пильнуй з'ними рівняться;
›Покиль твій дийде часъ:
›Рейментъ е важна праця!‹—
Тогді піднявся барсъ,
И визвірився очами,
Заревъ: ›я царь над'вами,
›Хто важитися в'томъ
›Зо мной посміе?
›Хто силу з'швидкостью таку якъ я имie?
›Я більше всіхъ зо львомъ,
›Удався подобенствомъ.‹—
Ведмідь собі
Гарчавъ оскаливъ кли, вспинившись на диби:
›То що? я перед'тимъ одержую первенство;—
›Да я не тямлю зпершь якъ сей на уха бриль
›Давно я не вхопивъ!—Дурнимъ у вічи-бъ сіль!
Дже я, ніби самъ левъ, такій-же бачься хищний,
›На віки з'сина міщний; . . . .
›Дивись бакъ, іонъ же іонъ!.
›За віщо-жъ бувъ змарніонъ?
›Я зверхъ зубівъ, пазюръ, з'вязовою ломакой
„Управлюсь хочь з'якой огурною звірякой!"—
—„Гараздъ ще й гайдука."—Казавъ глузуя слинъ.
—„Ще й бжчили викрадать!" заржавъ басуя кінь;

Digitized by Google

„Мні дайте реіментъ; мні пановать над'вами:
„Хто з'васъ мене гарній?
„Из'віку з'кращими кохаюся панами;
„За те-жъ и важитись зо мной нихто не смій,
„Коли нізнатися не зхоче з'копитами!
„Дивиться, я одинъ печатаюсь гербомъ!"—
—„Ось бришка чимъ, дурний, лисиця одвічала:
„Дже бідний ти умомъ;
„Природа хочь копитъ тобі здоровий дала,
„Дакъ на реймент бакъ не швидкою ногой,
„Орудують из'глуздомъ головой.
„Повірьте, звіри, мні доводиться сей бриль:
„Я стаі всей хортивъ пускаю в'вічи пиль;
„Хто е з'звірей од'мене моторнійшій,
„Розумний, прохирнійшій?
„Здается вже ни якъ
„Не можно у хлівець украстись од'собакъ,—
„Ажъ дробини—катъ ма!" —„Тю на! дивись чимъ бришка!
Озвалася мартишка;
„Да якъ же одличить тебе з'инимъ звіромъ,
„З'куницею, песцемъ, из'пакостнимъ тхоромъ?.....
„За те що у хлівці ви над'курками ручи,
„Не доладу одітъ васъ у царскіи бучи....
„Пання! чи знаетс кого зобрать?....?
„Мні якось совістно казать....
„Я вамъ що дня все корчитиму пики-й
„Стрибками буду утішать,
„Все царство буде реготать,
„Всі веселітьмутся и злидні и каліки!....
„Да я-же из'прямимъ вселенния царемъ,
„Из'чоловікомъ е подобная во всемъ."—
—„Глянь визвалася з'чимъ, мерзеная звірина!
Тутъ гаркнувъ попугай, брехливий какаду;
„Твоя гидкая образина
„Кривить іого якось не доладу;—
„Сховай ії плюгаву!
„Я маю мовну річь, певнійшій глузда знакъ!
„Оддайте звіри мні державу!"—

Digitized by Google

—„Цуръ дурню; ось удравъ! Се такъ,
„Се-бъ на лихо пійшло; крикнула обезьяна;
„Нехай я й погана,
„Яка-жъ у тебе річь?
„Дже-жъ и сорока те гиркае все без'глузду
„Точнісенько якъ ти не доладу, пз'пусту,'
„Не звязну дичь! . . .
„Да ти-жъ чого приплівся до звіряки?“....
Вся рада кинувъ злихъ,
Да навіженихъ вяки,
Курямъ на сміхъ,
Дала звіриную корону,
Достойнійшому слону,
За те що дюжій хочь, всегда розумний, тихъ,
Пихою не надуть, ні злистію инихъ.

*

Колиби на урядъ по правді обірали
И в'насъ людей!
А криводушниківъ ледачихъ одганяли!....
Чи можно людямъ бакъ рівняться до звірей.

III.

Відмідь танцюра.

Якось видмідю надоіло
З'циганами якъ тежъ дакъ те робити діло:
Мантачить по миру, да тупсати укругъ;
А гирше—вьязовая ломака да ланцюгъ;
Зцурався лагоминъ и сала,

Digitized by Google

Да за Десну в'бори давъ драла.
Куми, сусідъ, ридня
Утікача пізнали
И з'ласкою приняли:
„Се нашъ Мишукъ; раздалась геркотня;
„Ось, ось Мишукъ!- -ведміді всі гарчали,
Коли якій сусіда надибавъ;
Забігались за нимъ юрмою.
Мандрівний розказавъ,
Що трапилося з'нимъ, якъ шлявсь за гарабою;
Якъ де видіомъ лякавъ,
Якъ бабъ возивъ на спині,
Що бачивъ на Вкраіні;—
Якъ водиться, що знавъ,
Чого й не бачивъ в'вічи,
Усе переказавъ—и під'конець.
Мишукъ пустився у танець
Такоі дивной річи
Не бачилось во сні лісноі грубой дичи:
Взявъ голову на бікъ з'пихой взодравши пискъ,
Якъ гайстеръ знявсь и гордо ставъ на диби,
Передні лапи стискъ,
Затупотівъ и в'стриби;
Лісовики роззявши ріть
Зомліли д'дивованья;
Ніхто не мігъ собі у думці вобразить,
Такого гарного в'видмідю похожанья:
Якъ важно той стоявъ,
Якъ латво присядавъ;
Хвалили всі танцюру,
Да танчити собі якъ вінъ пустились з'дуру.
Дакъ в'школі не учивсь не тилько басовать,
Да дурни бодро стать
Якъ вінъ не вміли:
Хто тріопнувся об'пень
Не гарно головою,
Побачивъ зірки в'день,
Той бокомъ, той спиною

Digitized by Google

Валявсь мовъ жита снiпъ,
Потилицю заскрiбъ;
Сi не хотя задравши в'гору ноги,
Трусили ихъ, була школяръ якъ од'ожоги;
Мишукъ ще мовъ на смiхъ,
Завзятiйшiй усiхъ,
Да вже щобъ показать моторну всю повадку
Ударивъ трипака,
Сядае гайдука,
Якъ збитенщикъ москаль в'присядку.
Зразъ од'заздри всi знялись на мишука,
Що танчити собi якъ вiнъ не вмiли;
Схопились за дручки, щобъ ще бока нагрiть
Ледве мишукъ утiкъ;—вони у слiдъ.
Гарчали скилько сили:
„Тю—тю дурний, и iонъ же iонъ, дивись!
„Якъ бришка навiсний!—Дере у гору нiсъ!“.—

*

Чи розумъ е?—З'умiй зховать науку
Пред'неукомъ дурнимъ;—щобъ жемчугъ утоптать
Кнурові грубому не дати у багнюку,
Ще-й халипа за те од'заздри не надбать.

IV.

Козакъ городникъ да панъ псюрникъ.

Одинъ козакъ в'селi чималу мавъ леваду,
Оселю гарную, вишникъ, городъ;

Digitized by Google

Грядки з'капустою, тутюнную розсаду;
Такъ що бува в'дородъ
В'кишеню одкладавъ чи маленькій доходъ;
Івъ смачно з'саломъ борщъ у будень якъ у свято;
Було й на шарварки й на хабару багато,
Було й з'чого дочці и жинці на кожухъ,
На стрічку, ягнусокъ на добрее намисто;—
Й собі купивъ жупанъ, московскій капелюхъ;
Було из'чимъ ганять на місто.—
Що-жъ?—з'заздри зле-лихе плюсь в'гості на біду.
Русакъ лихій заживъ в'іого саду;
Городину, тютюнъ все нівицчавъ на чисто;—
Козакъ засівши в'кущъ, ломаками кидавъ,
Бакъ—маха все дававъ,
Да власни качани псовавъ;
З'Сіркомъ дворнягою не разъ гонився,
Вже й ставивъ западні,
Но куцій врагъ глумився,
А в'ті сусідскій кітъ, собака од'стадні,
А инколъ самъ сірко из'пустощи ловився.
Що в'світі тутъ робить? в'лихой біді своей?
На тежъ тютюнъ ось спіе.
Дивись якъ маторіе!
Узявши клуночъ дуль, да бубликівъ, худчій
Побігъ на паньскій двіръ з'поклономъ,
Хай панъ бере хортівъ
И псюрниківъ,—до ста чортивъ
На русака гуне, юрмой всією гономъ;—
Дорогою за те що вже до пана нісъ
Ворчавъ собі під'нісъ
Из'лайкой да прокліономъ:
„Пожди-жъ ушастий бісъ!
„Теперь твоя не уціліе шія
„Улучуть вже тебе запевно лиходія!"....
Вклонивсь, підніс ъ ралець: „Ну, пане, вже-й русакъ!
„Здоровий да пушистий,
„Да на лихо гладкій, прохірний мовъ бурсакъ,
„Не можно злагодить из'пакостнимъ ніякъ."—

Digitized by Google

„Нехай самъ врагъ нечистий;“—
Схопившись крикнувъ панъ,—а мій кобель борецъ,
„Іого дойме в'щипець....
„Чуть світъ ти жди гостей; гляди-жъ мні щобъ курчата
„На сніданье були;—сдається се невтрата;
„А псюрникамъ чара, по буханцю на брата,
„Да зграі кулишу из'саломъ похлистать;....
„Чи чувъ?—идижъ, прощай!“—Лишь почало світать,
Вкруги собачій гавъ и тамъ рогівъ роздався
И весь сусідній бірг
Од'ржанья кіньского и тупотні озвався.
Самъ панъ из'бучею валить до іого в'дзіръ,
Козакъ за буханець из'сілью—за вороти
Вклониться панові й побачити охоти:
—„Здоровъ, козаче!.. Э, діяковати другъ;—
„Да ти живешъ тутъ не убого;
„Гляди-жъ мні нагоду моіхъ хортивъ да слугъ,
„Ихъ трохи—бачишъ самъ. . А сежъ чія небога“?..
—„Моя дочка.“—„Дочка!“....
„Дивись, якая гарна;
„Ей, ей! се хочь кому; моторная мовъ панна“....
Да заразъ и підсівъ до неі до бочка;
Ласкае, тріпае ії по пухкой щичці,
Туркоче на ушко солодкіі словця,
Да цмокъ ії в'уста, в'блакітнні очиці;
Ажъ за потилицю куснуло панъ отця;—
Да нічого робить: настала паньска воля.
Покиль дочці була од'лиховані холя,
То мати бідная варила да пекла,
Все тупсала сама якъ по шпилькахъ од'пічи
Швиденько до стола,
Да чувши лохованья річи
Ховала у торбинці вічі;
Ажъ бідну в'жаръ шуга, .. хапалась набірать;—
Насилу все готово;
Ажъ зновъ бездолье ново:
Поівши панъ курчятъ,
Потішившись еще цнотливой доньки лаской,

Digitized by Google

Надбавивши запасъ геть з'засіка хозяйской,
Пустивъ в'городъ собакъ.—
Прощайте праці рікъ, тютюнъ, капуста, макъ!
Все в'гору з'корнемъ геть, иа прахъ изплюндровали,
А ще щобъ хиртъ врага лукавого доівъ,
То не дивилися тинивъ:
Усі пороскидали;
И бідний мий козакъ
Попавсь якъ на міль ракъ!
А куций врагъ русакъ
Біди не дожидався,
Почувши гамъ рогівъ,
Завчасъ худчій криз'тинъ убрався,
Да-й бувъ таківъ!
Козакъ почухавъ чубъ, хитавши головою
Да гірькую слезу обтеръ полою;
Казавъ:—„Сежъ бачу я глупець;
„Нехай-бъ русакъ изгризъ качанъ и тютюнець,
Да вінъ за ціли годи
„За цілий вікъ, такой не нарядивъ би шкоди.
„Якъ панъ з'юрмой от'се все знивицчавъ в'конець."

*

Селяне, козаки! хапайтесь без'уґайки,
Якъ мога, миръ згодить;—
Біда коли суди васъ візмуться мирить!—
Найгиршій миръ— все кращій гарной сварки.

Digitized by Google

V.

Олень, русакъ да оселъ.

Олень, краса гаівъ,
З'рогами якъ гильіни,
На якіхъ зраховавъ-бъ більшъ двадцяти сучківъ,
Юрму хортивъ з'одвагою розбивъ,
Вродливий, самъ гулявсь нігадки у ліщині.
Тогді-же, крий села, залігъ косий русакъ;
Вирлатий неборакъ,
Почувши гавъ дворняти,
У той-жъ ліщинной лісъ
Чимъ дужъ собі давъ тяги,
Да в'хащнику зтаівсь;
Мовъ на осиці листъ, мизерний без'одваги,
Якъ в'трясці весь трямтить:
Листка сухого шумъ, деревъ безвинний шопитъ,
Якъ тихій суховей лишь трошки ворушить,
У-се іого лякa,—ажъ вчувъ оленя топіть;
„Теперь лиха біда! ... Охъ—дума—уберусь!
„Дарма, що скажуть трусъ,
„Всі бо на мене падкі!“—
Да й вдарився стрибать дурний во всі лопатки.
Пробігши марно щось пустий покинувъ жахъ,
Вернувсь изновъ в'кущі, да ставши на дибкахъ
Дививсь на бучнее творенье;
Побачивъ мирнее того хиленье,
Байдужъ—удовольнившсь красой іого рогівъ;
А тамъ кивнувъ дурною головою,
Казавъ: „Чого рогаль сей бришкае собою;
„Да ми й самі—хиба в'мене не ма усивъ?
„То з'ляку у хортивъ ледве вціліють души.“—

Digitized by Google

А самъ все озіра щобъ якъ удрать з'кущівъ.
Оселъ дурний те чувъ, да ляпая ушами,
Іому казавъ: „Эге! такъ, друже милий, такъ;
„Чого вінъ носиться з'великими рогами;
„Да вінъ не стоіть насъ удвохъ з'тобой, русакы!"
Олень почувши те, з'усмішкой озирнувся,
Да гордо в'частой гай од'дурней одкачнувся.

* *

Багацько е такіхъ, що бриндкаютъ тогді
Коли не чуть біди;
А чи приспичила незгода не велика,
То бідніі зовсімъ из'ідуть з'панталика!

VI.

Оселъ одітий во львовую шкуру,

Оселъ, дурнійшій из'скотивъ,
Якось добувши львову шкуру,
Накинувъ на себе из'дуру,
Такихъ придибенныхъ якъ самъ лякать зхотівъ,
Мірочниченко Іванъ (самъ катъ
Іому не братъ)
Зірнувъ—ажъ уха щмать;—
Погнавъ іого з'розмаху
Ломакой по бокамъ
У млинъ до борошна к'міхамъ.
Дурніі дітвора од'ушака зховались
За тинъ, а хто в'бурьянъ;

Digitized by Google

Роззявъ роти вдивлялись:
„А глянь! чи можно льва у млинъ погнавъ Иванъ!“—

*

Из'віку людъ, кравці робили да жупанъ,
На брюсі гладкому аксамітъ сути паси....
Без'ніхъ ученье—тьма, честь—марниі возгласи!
Хай всадять пса в'золочений ридванъ,
Лишъ з'заді бовдури-бъ стирчали в'лібереі,
Да басовало коней шесть;. ...
Якъ шапковатимуть, якъ корчитимуть шіі!—
За блескъ шумихи й псу людці окажуть лесть!
А блазневі уборъ зобье глуздъ из'дороги;—
Видкіль гордованье, з'гріхомъ фальшива честь?
Все лихо те: уси, брязкучіі остроги,
Шаблюка з'китицей, московскій з'цяцей бриль!
Колижъ ще загуде під'нимъ хочь трошки хміль,
Втікай коли без'кія;
Біда! коли не гнуча шія!—
Зними з'такіхъ цяцки—зостанется чурбанъ:
Шляхетство иншого—святний іого жупанъ.

VII.

Два горщики—спіжевий да глиняний.

Спіжевий горщикъ загадавъ
Варильнику простому,
Щобъ з'нимъ в'дорогу почвалавъ;

Digitized by Google

Не радъ нетяга бувъ се гонору такому,
Казавъ изъ ласкою, щобъ одмьягчить одказъ:
„Яспевельможного зволенье,
„Слуга горливійшій радъ зполнити заразъ;
„Се-жъ особлившее для мене поваженье;
„Готовий щиро я за паномъ на Кавказъ.
„Дакъ де-жъ нетязі мні?—По волі злой годины,
„Якъ бачишь пане самъ, я зліпленъ з'простой глины;
„Извольте-жъ мирковать,
„Чи рівно-жъ бакъ з'такимъ вельможей мні шагать?
„Я кволий,—боязко, хочь трохи оступлюся,
„Одинъ невдатний шагъ—
„Я певно разобьюся;
„Да якъ покинути ще теплий мій очагъ!—
„Ино—се панові: у васъ мицнійшій черепъ,
„Не дийме паша кій, а може й кричний келепъ;
„А мні мизерному легесенькій стирчокъ,
„И я вже не горщокъ.“—
—„Ну, годі брате, з'мной не встрянешь в'непокриту!“
Казавъ той спіжъ: „Ти трусъ!
„Ну я тобі божусь,
„Під'міцную мою беру тебе защиту,—
„Коли хочь трохи де грозитиме біда,
„Заразъ обороню, не буде вереда.“—
Такее увіренье
Стрекнуло харпака,
И глиняне творенье
Попхалося рядкомъ
В'дорогу за спіжомъ.
Колибъ вони ийшли, а то бакъ шкандибають
На трохъ своіхъ нижкахъ
Залізнихъ таганкахъ,
Чи ступлють шагъ,
Одинъ другого пхають;
Да тилько все терпить из'глини кволий синъ:
Ось вінчика шматка, а тутъ не стало уха,
Ось знову випала и цілая краюха;
И вже чи мало вкругъ зробилося щербинъ;

Digitized by Google

Не одійшли вони й третини ще дороги,
А спіжъ кліентові такъ латво давъ стирчокъ,
Що глиняний горщокъ,
Упавъ черепьями спіжевому під'ноги.

*

Хто не родивсь багатъ—
Тому пани не братъ.
Везді товарищей собі шукайте рівні,
Коли не хочете на вікъ пошиться в'злидні.

VIII.

Білка да кроти.

Голінна білка разъ пустуя такъ
И сякъ,
Стрибаючи легенько
А де чепляючись з'повагою тугенько
Неначе ракъ,
Обачно в'гору пхалась
Из'долею добралась
Трохвічного дуба на самий шпиль.
Дурний здалось відтиль,
Що рікъ той божевільний,
Якъ окомъ озирнуть от'те ій все піддавъ,
И під'луной хать-мавъ
Кого нибудь ій рівній;
На те-жъ окиль на сміхъ не бачила сорокъ,
Що може-бъ бідної хочь трохи збили дури;
Пухкій напринда хвістъ з'пихи полізла з'шкури.

Digitized by Google

Тогді кроти дивилися з'нірокъ.
Ій заманулося побришкать якъ вельможи,
З'гори гукнула имъ: „Кроти, небожи!
„Чи можно бакъ
„Мизерно жити такъ
„Що дня из'працей побиваться
„Для коринця, або чи й гробачка.
„Да все лякаться
„Ужа, або дхирка,
„У мраці, під'землей нидіть пекельнимъ жахомъ!
„А я..... дивітеся, без'крилъ летаю птахомъ;
„В'тіні такъ весело гуляю;
„Хто сміе око взвесть де я проміжъ листківъ
„Найкращи з'жолудкивъ
„З'вершечку обіраю;
„И де в'горі,
Вся волохата тварь не вадить мні;
„А бідниі людці такъ дрібни мовъ комашки,
„У зпеку жнуть, мордуються бідняжки!"—
Ошпеченни кроти,
Силянска дрібна дичь,
Почувши білки річь
Повірили з'сердечной простоти;
Мовляли: зправді се найкращее созданье!
Да схаменулися, ось якъ од'дивованья:
Шулякъ, пернатихъ катъ, під'хмарою паривъ,
Якъ блискавиця шасть, да пишную й вхопивъ,
И стиснувши в'кихтяхъ, попсувъ іі мани.

*

Хто в'долі—стережись; бо за спиной напасті....
Чи довго бакъ до долу впасти?
Пани що в'купихъ жупанцяхъ,
Въ корковихъ чобітцяхъ
Ледве держитеся на лаковомъ помості
Не бришкайте, що ми здаемся ніби прости;
Ми бачимъ школи, якъ злий незгодний рокъ

Жартуючи из'вами,
Да трюпнувши дае вамъ жудкій врокъ.....
Тогді бува неяковось из'панами!

XI.

Вовкъ да баранчукъ.

У зний, якъ вівці всі вляглисе спочить в'кошарі,
Вівчаръ з'дівчиною собі базікавъ в'парі,
Мурко из'Жаркою під'тінью цупко спавъ,
Вовкъ нишкомъ до стадні допавъ,
Залігши в'кропиву здобичу виглядавъ.
Огурний баранчукъ, на лихо божовальний
Примусомъ вівчаря полезнимъ недовольний,
Нечувши об'вовкахъ,
Об'ихъ грізних иклахъ,
Глумився з'вівчаря и гава Жарки старой,
Пролізъ кризъ тинъ гулять по волі за кошарой,
Ажъ вовкъ в'траві лежить—Вінъ сміло підбіжавъ,
Пита іого:—„Зачимъ?"– Вовкъ тихо одвічавъ,
Улестивъ голосокъ: "Побачиться з'роднею;
„Дружка шукать;
„З'якімъ я радъ душею
„Вікъ любо коратать.
„Я добрий;... совість, миръ, се більшъ всіого бажаю;
„Од'брехень, колотні—жахаюсь, утікаю!
—„Мій друже, ти-жъ мене до себе прихиливъ,
Казавъ дурний блазнюкъ; мні вівчаря не треба;
„Уже-жъ мні давно в'печинці з'лайкой сівъ!
„Се-жъ тебе самъ Велесъ до мене зкинувъ з'неба!

Digitized by Google

„Ходімо-ж на лужок,
„Щипать трави душистой.“—
—„Ні, любенькій дружок,
„Бачшь душно на дворі, у тебе-ж кожушок,
„Дак краще в'гай тіністой;
„Так свіжо там,—казав юхидний вовк:
„Травиця там така росте, не неначе шовк;
„Там рудка по піску дзюрчить води прозрачний.“—
И блазень необачний,
Запрядав бибрикомъ, у слідъ пустився в'ліс,
Но вовк сей хвилозоп изкинувши личину,
Пришибену дитину
Туда на плечахъ знісъ
И з'блазнюка знявъ худо й кожушину.

*

Втікай світъ за очи завчасу од'людей
З'цукровими річами,
Що пруться силою, для хабари своей
У пазуху твою друзьями:
Ихъ лесть буває гризлійшь
Чимсь гаспидъ мижъ квітками.
Гляди-ж щобъ не розкаяться пізнійшь!

X.

Олень, що любується собою.

Колись у майскій день,
В'ріщі мовъ скло прозрачній,
Собою любовавсь осанистий олень;

Digitized by Google

Хваливъ гилья рогівъ своіхъ и взрістъ ихъ врачний.
А ноги швидкіі, яки той ясний день
В'верцадлі водъ, дрибнійшь манячивъ веретенъ
Гудивъ из'дуру необачний
›Чи можно бакъ рівнять незграбну кволость нігъ
„Из'бучной гарнотой гилья рогівъ моіхъ!
»Якіми верхивья ліщини досягаю.
›А ноги до чого?‹—Лишь се розміркувавъ,
Ажъ гончоі озвався гавъ
И в'слідъ хортивъ побачивъ стаю;
Вінъ в'чагарникъ частий на втіки пострибавъ;
Тамъ думавъ изнайти спасенье,
Бакъ роги, марнее вкрашенье,
Іого чепляли жодний мигъ,
Все вадили услузі нігъ,
Якіі мусіли самі спасати д'лиха.—
И неборакъ олень, уже насилу диха,
З'слезами на очахъ, хочь пізно, да признавсь—
Що з'навиженья лбомъ рогатимъ величавсь.

*

Ми більше гарнее потребного вважаемъ,
Хочь часто насъ воно псуе на вікъ,
Да видиме добро на згадане міняемъ.—
Такъ людъ дурний извикъ!

XI.

Левъ, ведмідь да вовкъ.

Якъ правда по світу ще міжъ звірями шлялась,
В'безодню не ховалась,

Digitized by Google

У мідний вікъ, коли було ще трохи кривдъ:
Тогді й вовки ще не робили бідъ,
И ніби іли ще не мьясо тилько лики,
Царь левъ и панъ ведмідь
Звеліли поскликать звірей дрібнихъ, великіхъ,
Щобъ правди судъ зробить.—
Явилась первая жалітися корова:
›Я вийшла досвіта з'теляткомъ на морігъ,
›Да тилько одишла за стигъ
›Скубнуть сінця,—хтось вихопивсь из'рова
›И бузувья вхопивъ,
›Не давъ и микнуть слова,
›Да такъ живцемъ и зывъ.
Правдивий левъ окіль окинувши очима,
Чи не подасть хто вість,
Который міжъ звірями
Почавъ телята ість?....
Ажъ злий завивъ вовчище:
›Ясне-вельможний царь! землі изымъ, не я!
›Извістно: злодій лишъ по досвіткамъ и рище,
›Чи не вона сама потріскала теля?
›А на мене сіого во віки не докаже.‹—
—›А хто жъ тебе винить?‹
Зпитавъ іого ведмідь.—
—›Ся-жъ ябедниця каже‹....
—›Цить, злючій враже!—
Крикнувъ на вовка левъ, од'сердця закипівъ,
›З'злодійскою душей не диждешь мать покою;
›Ти себе обличивъ:
›Ти безувьитко зывъ,
›Изгинь же смертью злою!‹—
›Возміть іого порвіть!‹—Такъ здохнувъ вовкъ лихій.
Коли іого шарпали
Знайшли телятиной набити бебехи,
И сроґій судъ царя всі звіри оправдали.

Digitized by Google

Невільно злодій самъ явля свої гріхи.

XII.

Жайворонокъ з'дітьми да хозяінъ поля.

Толокою хочь робиться скорійше,
Да якъ изробишь самъ, либонь чи не спорнійше.

*

Весной, якъ все везді коханьемъ кипить,
Ведмиді у бору, на дні морскому кітъ,
А жайворонки в'житі,
Одна из'самочекъ, якъ се годиться в'світі,
Взбагнула и собі любить;
На нивці изнайшла містечко,
Швиденько извила гніздечко,
Яечекъ изнесла, да й привела дітокъ
Чималенькій кутокъ.
А жито той добой росло да красовалось,
У слідъ колосовалось,
И спілее уже садилося зерно;
За тиждень припадало й жати.
Писклята, якъ на тежъ, не здужали летати
И бідная та мати
Знай все роби одно,—
Сама везді летай
Да дітямъ харчъ шукай.
»Глядітежъ люби дітки!

Digitized by Google

Вона казала имъ;
›Щобъ вамъ було що істи
›Я з'дому полечу, а часомъ тимъ
›Хозяінъ може прійде ниви,
›Чи самъ, чи й з'кімъ,
›Не будьте полохливи,
›Мовчіть собі да все що буде вінъ казать
›Все патриті й собі на усъ мотать,
›Щобъ из'нечивья насъ не виперли коліномъ!‹—
Лишъ мати ся з'двора
Прійшовъ хозяінъ з'синомъ,
Да голосно казавъ: ›Се жито жать пора,
»Дивись, воно зовсімъ пополовіло,
›Ось завтра и за діло;
›Біжи, мій сину, тсе сусідъ, друзей проси,
›Щобъ не барились жать, чимъ світъ нехай усі
›До насъ идуть толокою изъ серпами,
›А чи й з'косой, з'грабками.‹—
Якъ мати до гнізда вернулася назадъ,
Семейка вся ії зустріла на порозі,
Всі в'голосъ почали нищать:
›Матусеньку, чимъ світъ намъ треба буть в'дорозі;
›Хозяінъ извелівъ прохать друзей-сусідъ,
›Щобъ жито жать, косить.‹—
—›Да й тілько, більшъ нема?—небійтеся-жъ, небоги!
›Поклюйте, дітоньки, да з'Богомъ и засніть;
»Од'сіхъ друзей во вікъ не діждемо тревоги.
›Я рано полечу зновъ харчи добувать,
›А вамъ изнову доглядать!‹—
›Вже слонце припекало,
Сусіда, ни друзей на помочъ не бувало,
Хозяінъ зновъ прибігъ:
›Ось, сину, знай, крий Вігъ!
›Не доведи шукать коли сторонню помочь!
›Да вже й не разъ!
›Ось такъ учила насъ
›Друзей непевнихъ зволочь!
›Біжи-жъ теперь, проси всіхъ родичей, кумівъ,
›Да дядькові вклонись, янъ батьку,

Digitized by Google

„З'ними вже ми ни гадки".—
Зновъ бідканье в'гнізді: »Хозяінъ приходивъ,
„Казавъ прохать дядькивъ,...
„Біда намъ буде, ненько!"—
—„Не бійтесь, дітоньки, поіжьте хорошенько,
Ласкаючи дітей
Розумная казала мати;
„Да ляжмо з'Богомъ спати;
„Я тямлю сіхъ людей,
„Незлагодниі нрави;—
„Не діжде вінъ з'дядьками справи!"—
И зправді: ні куми не йшли, ни дядько жать.
Хозяінъ в'третье ще прійшовъ зирнуть на жниво,
Зновъ синові казавъ:
»Той дурень, на чужихъ хто квапиться горливо
„Колибъ я досі самъ з'своей семьею жавъ,
„Давно-бъ се жито все стояло на гумні;
„Не ма, якъ самъ собі, родні!
„Сю учту, сину, вікъ держи собі в'умі!—
„Нехай заразъ стара, твоі брати з'сестрами
„Сюда якъ найраннійшь
„Приходять из'серпами;—
„Ми пожнемо и самі;
„Такъ буде бачшь певнійшь!."
От'се почувши пташекъ мати
Казала дітворі:
„Се певно вже и намъ припало утікати,
„Да й ви перелетать могтимете в'горі;—
„Черкнімъ!"—И рано всі зпорхнули на зорі.

Digitized by Google

XIII.

Оселъ в'процессіі.

Давно колись на вербне воскресенье
Біскупій на ослі в'процессіі возивсь,
Згадати общее спасенье,
Народъ на те дививсь,
Дзвонивъ, чухравъ поклони
Кадивъ ослу під'нісъ,
Ушакъ вдпвлявсь своей гаптованной попоні,
Заразъ у голову пришибену забравъ,
Що поваженье те народъ іому казавъ,
Басуя вбігъ у стайню
Й пред'кіньми похвалившсь.—
Почувъ дурну пиху, такую незвичайну,
Одинъ казавъ ослу: „Цуръ дурню! зхаменись,
Се не тобі;—вгамуй пиху погану:—
Се святу воздавали честь."

*

Оте-жъ роіться такъ и навісному пану,
Що самъ не заслуживъ, породі чуе лесть,
Байдуже що мугиръ шапкуе лишь жупану.

Digitized by Google

XIV.

Мана.

В'добу якъ Сіверъ дме, да з'хвугами бурхае,
Ирве сипучій снігъ, якъ море степъ рівняе,
Бринять од'инея баділья да трава,
И нехворощь вдалі чорніе якъ древа,
На бойкой тройці в'степъ санками,
Чогось скакали два панки.
Вдалі манячить щось передъ очами:
„Чи не село?"—„Ой ні, другій казавъ, шинки."—
—„Ми збилися з'дороги;"
„А вже я цупко змерзъ. ажъ подубіли ноги.—
Пробігли ще;—„Се не шинки. а лісъ".—
—„А де-бъ тутъ взявся лисъ?"—Ще й боръ якій, дивись!
„Невірний ти Хвома!"—
Добігли—дивлються и хащника нема
Стирчить степнее зілье
Да окрите инеемъ бадилье.

*

Такъ на морі Езопъ вказавъ кіівъ ману,
Щобъ доказать людей правдивую ціну,
Багато міжъ панивъ е по світу такого
Що здалеку бринять,
А з'близку—ні до чого,..
Ну, далиби скибками гидко взять.

Digitized by Google

XV.

Лисиця да кітъ.

Лиса да хитрий кітъ, під'старость з'божовільи,
Зцуравшися пихи,
Взбагнули будцемъ то д'покутовать гріхи,
Чи й поханжить, в'двойга пійшли на богомілья;
Кітъ кинувъ голубьятъ одпастись на гумні,
Лиса зцуралася селянской дробини;
Зложили на себе таку питемью срогу!
И з'тимъ пустилися в'дорогу.
Да щобъ ій шляхомъ укоротать,
З'нудьги вчали діла сусідскі осуждать;
А далій завели й проміжъ собою сварку:
Хто з'двохъ на вигадки бувавъ колись хитрішъ?
—„Да я д'тебе мурла, и бігаю худчійшь.“
Лисиця бришкала; зпитай хортиху Жарку,
„Якъ я колись ії на полі провела:
„Дала хвоста під'нісъ, ій ткнула помела,—
„Щобъ піддурить в'мене е всякіі вигадки;
„Не разъ спасалась я из'пастокъ, из'сіла;
З'прохірствами собі я у біді ні гадки,
›Чи в'тебе стилько е?‹—Кітъ одповідавъ: Ні,
›У в'мене куций счетъ; я тілько 'дну и маю,
›Но з'ней стопадцяти твоіхъ не треба мні.“—
На те-жъ вдалі хортивъ почули зграю;
›А ну, курнякнувъ кітъ; теперъ ввинайсь кума!
›Побачимо того великого ума:
›Из'сотні хитрощей хапайся за любую,
›А я з'своей одной и в'усъ собі не дую;
›Дивись, чи добре я змайстривъ!‹—
И з'мовой сей, якъ птахъ, на дереві засівъ.
Лисиця по-полю ганяла,

Digitized by Google

Ввивалася туда, сюда, хвостомъ вихала;
Не разъ хованась у нору;—
А довелась таки у руки чинбарю.

*

Багато хитрощей в'напасті негодиться,
Тогді не знатимешь за якую вхопиться,
Тримай одну розумную в'запасъ;
Така в'незгоди часъ,
Якъ лихо нападе, одна за сотню вдасться.

XVI.

Ермій да тесля.

Щось тесля цюкавъ крий води
Да й упустивъ на дно сокіру,
Остатнюю надію од'нужди;
Без'ней прійшлося хлібъ лабзюкати по мїру
Голодному й собакъ пид'вікнью дратовать,
И дасть-бігъ не смачний в'порижню торбу класть;
Да се-жъ не світскій соромъ
Тому хто дюжъ родився и може заробить;—
З'сердечной тугою, умильності з'укоромъ,
Харпакъ почавъ молить
Зевеса, пань-отця, припавши на коліні:
›Зевесъ! звели мині сокіру воротить!
›Недай изледащіть з'безділія до ліні;
›Бодай и я погибъ,
›Чимсь марно істи хлібъ!‹
Зевесъ на тежъ тогді в'Олимпі находився,

Digitized by Google

Веселий трохи бувъ, над'нимъ змилосердився
И Ерма, посланця, поратовать послався.
Сей вздівъ крплатий бриль, крий теслі прудко ставъ;—
„Неплачь, небожь! еще твоя сокира ціла.“
Покладливо казавъ; чи тибъ ії познавъ?
„Здається, що вона нп трохи не змарніла;
„Тсе тутъ ії в'воді не далеко знайшовъ.“—
Да й показавъ іому сокіру золотую.—
Но тесля той цурався: „Я загубивъ не сю.“—
Маенко *) ще впурнувъ, да витягъ срібну зновъ,
Бакъ честний пекався прохавъ усе залізну;—
„Не треба мні чужой; ще скажуть я укравъ;
„Нехочу скарбу я. Верни мою дідизну.“—
—„Возьми-жъ собі всі три! божокъ іому казавъ;
„Дарую всі в'награду,
„За щиру твою правду.“—
Об'чуді семъ якось
Окиль по селамъ рознеслось,
Знялися брехуни без'совісті, без'віри,
Щобъ Ерма піддурить,
Свої топить сокіри,
Да ну іого молить
В'ріці у твані рить.
Горливий Ермъ не знавъ тогді кого и слухать,
Да в'думці обіщавъ
Ледачимъ за брехню потилицю начухать:
Для жодного нирявъ
И бравъ сокіру золотую.
„Чп ти згубивъ такую,
У брехуна питавъ.
А сей помірковавъ: „Хиба-би я сказився,
„Щобъ не за сю вхопився....
„Такъ батьку рідний мій!“—
—„Изгинь, брехуне злий!“—
Загримавъ дуже Ермъ; з'твоімъ лукавимъ духомъ,..“
Да ляпаса дававъ по голові обухомъ.

*

*) Маенко—сынъ маи, т. е. Ермій или меркурій.

Digitized by Google

Чому бъ не приховать зажирності своей,
Да дбать не квапиться-бъ чуже добро брехней!—
Бачшь злодія жало жаданія стрекоче,
Мордуе щобъ чужу худобу запопасть,
И знать того не хоче,
Що той, над'смертью хто з'предвіку мае власть,
Себе в'обманъ не вдасть.

XVII.

Родини гори.

Роздулася гока од' тяжкоі короби,
(Простить) в'родахъ трямтить, окиль напавъ ажъ жахъ;
Реве чимъ дужъ: »Ратуйте, проби!«—
Видсіль из'хуторівъ, долинъ и гіръ,
Миряне збіглися на лихо те дивиться,
Да дума всякъ: »Ось певно тутъ родиться,
»Якійсь чудний прочвіръ!«
Бо сподіваючись по муці,
Вже треба викинуть уровище з'Парижъ,
Принаймній з'городокъ, коли були в'Прилуці:
Бо все гора тряслась, все розбухала гіршъ;—
Що-жъ?—Під'конець гора родила мишъ.

*

Частенько й люде такъ: зобьють велику бучу,
Да з'лиха ділъ в'суді понавертають кучу,
Здається розгадать нельзя того во вікъ;
Подивишься—ажъ глумъ!—и з'бучи тилько пшикъ.

Digitized by Google

XVIII.

Гарбузъ да жолудь.

Самко селянскій розгильдяй,
Осиннею добой пійшовъ по губи в'гай;
Набравши козубню, втомився,
Зпочити лігъ під'дубъ;
Хочь в'бурсі не учився,
Да глуздъ мавъ дуже грубъ,
А в'химри мовъ школяръ, учениі пустився:
Будцемъ на опаки зробився не гарно світъ!—
„Чому-бъ мене тогді не попрохать в'совітъ?
„Якъ сперше все творилось.—
„Ну далиби, воно-бъ погожше змайстерилось.—
„А то куди ни глянь, неначе все на глумъ,
„Ну, де тутъ бачься умъ?
„Дивись, гарбузъ, кавунъ, бува в'бильшки з'підсвинка,
„Ось вьеться по землі;
„А дрібна жолудинка,
„Що колихалася-бъ з'соломой на роллі,
„Повішена росте на товстому комлі,
„Куда ледве сягне за нимъ проворна білка;—
„Тутъ е якаясь то нелюдская помилка.
„Бо-дай же я пропавъ,
„Колибъ гарбузъ здоровий,
„З'лушпиною дубовий,
„У мене на дубу сіому не созрівавъ!"—
Ось такъ міркуючи, пискъ у гору задравъ,
Не хотя й закунявъ;
Ажъ вітеръ похитнувъ трохвічного вершину—
И жолудіокъ упавъ
Да майстеру мірнвъ, Самку, стуснувъ у нісъ;
Такъ жудко, що зробивъ неначе плюслу диню.

Digitized by Google

Харпакъ чимъ дужъ зхопився
И кисло изкривився;
Нестямився,—жолудіокъ, причину болі й жаха,
Попавъ у жмень неначе птаха;
„От'сежъ, казавъ, дивись!
„Яке воно дрібне, да жудко якъ стусnуло!
„Колибъ іому вагу
„Такую мовъ гарбузъ, да якъ з'гори гунуло,
„Прощай Самусь, попався-бъ ворогу!
„За те щобъ не хапався переробляти мїра!—
„Бігъ, бачу, осе найкраще сотворивъ!
„Хвалю и дьякую Тобі од сердця щира!"
Самко чрез'нисъ свій глуздъ на вікъ причепуривъ,
До жінки з'губами побрівъ,
И за вечерею, при світі каганця,
Хваливъ созданья строй, да милості Творця.

XIX.

Гадюка да терпугъ.

Розказують, колись гадюка
Жила в'сусідяхъ коваля,
(Сусідка ся в'него чи добрая була)?
Нечувши в'кузні грука,
Вона голодная заліза на верстать,
Поісти пошукать;
Ажъ тамъ, вомісто страви
Знайшла ковальски справи:
Ковадло вершляги, підкови да терпугъ.
Мовляла: „Сей їдять."—Напала їсти в'духъ
Но кривди ни якой кричному не зробила,
Собі-же зуби всі надвередила;—

Digitized by Google

Тогді тєрпугъ без'сердця ій казавъ:
„Ти думала мене изісти, ледащиця!
„Мене зубами ще ніхто не утинавъ;
„Я тилько ржи боюсь; я тверда, чиста криця!

*

Езопъ пришивъ сю квітку вамъ,
Юхиднимъ головамъ!
Котори ні до чого,
А такъ—аби кусать;—
Ви сичетесь на всіхъ, на мертвого й живого,
Не правосудно й строго,
Од'злисти нападать.
А цнота васъ ні трохи небоіться:
Вона для гадини була твердій чимъ, криця.

XX.

Орелъ да критъ.

Орелъ на дубі сівъ казавъ кроту:
„Мизерний, жаль тебе, ти далшь не бачишь носа,
„Працуешь вікъ во мраці да в'поту;—
„Ти мусишь жалковать на ліоса,
„Що вінъ тобі недолю навьязавъ;
„А я на слонці бачу плями,
„Да з'хмаръ, де звіръ якій упавъ
В'байраці або ямі;
„Хто ма такій гострійшій зракъ!"
—„Що правда—правда; що-й казати!
Дакъ ніза що й мні тежъ ліосу, ганьбу дати,
„Одвітивъ критъ:
„Я бачу божій світъ

Digitized by Google

„И слонечка тепло из'дьякой чую,
„И в'усъ собі не дую,
„Нехай святе горить!
„Не хочу знять, чи е на нему плями;....
„А з'хмаръ ти бачишь падло в'ямі."—

*

От'такъ була у насъ людей!—
Не заздрую тому, хто ма гострійши баки,
Да ближніхъ претьсяя буть судьей,
Бо знае де зімують раки;
Все бачить тилько плями в'ніхъ,
Гудить невинность ні за віщо,
Добра-жъ а ні на сміхъ.—
Нехай тому абищо!
Чи се-жъ таки не гріхъ,
Вінъ в'оці ближніого побачить и пилини,
А в'ласному своемъ не чуе и бревнини.

XXI.

Заяцъ да перепелиця.

Чи можно кепковать над'ближніого бідою,
Коли ніхто из'насъ
Не певенъ, що в'самимъ прилучиться за-разъ!

*

В'сусідстві під'одною
З'перепелицей бороздною,
Кумъ заяць любо живъ,

Digitized by Google

Доволі в'ніхъ було не тілько що луківъ,
Да з'збожемъ цілихъ нивъ;
А якъ не треба імъ було ділиться,
То й ні за що сварпться;—
Такъ цілий вікъ в'мпру з'жили проміжъ собой.
Колись, осеннею добой,
Вони чинненько розмовляли,—
Ажъ вмить побачили хортівъ,
Які якъ разъ на ніхъ простісенько біжали;
И бідний кумонька злякався ихъ зубівъ,
Навтіки мусівъ умудриться;
На тее дивлючись кума перепелиця.
За боки взявшися зхопилась реготать.
Да над'бідой іого глумиться;
Якось то ушаку не довелось здихать:
Іому вдалось, забивъ хортівъ чутье,
Прибігти одпочить на перше кочевье.—
„А що, косий, набігався?
Сусідка глузовала такъ:
„Іонъ же іонъ, дивись, да якъ же трусъ задихався!
„Чи можно бакъ
„Лякатися собакъ?
„Нисенитениці—гай, гай, да сежъ безділья,
„Побачивъ-би якъ я свої струснула крилья;
„А в'тебе лишь одно спасеніе в'стрибкахъ!....
„Ой, лишенько! ахъ, ахъ!"...
Да й опинилася у кобцевихъ кихтяхъ.

Digitized by Google

ПРИКАЗКИ

Книжка шоста.

I.

Квочка з'золотими яйцями.

Ось'ще вамъ учта, скнарі!
Ви злидні, нічь и день
Мордуетесь якъ більшь надбать собі в'кишень,
Да з'жизні робите собі пекельни кари;
А що була найгіршъ,
Ви надто на лихо схибаетесь в'рахунці:
Здається розічли, по вашій думці
Вамь доведеться більшъ,
Ажъ тілько вийде шишъ.

*

Якомусь дурневі скупому
Хвортуна квочку разъ таку чудну дала,

Digitized by Google

Яка іому по золотому
Яйцю що в'Бога день несла.
Якъ-би дарункомъ сімъ скупяга бувъ довольний,
То бъ гибель золота у скриню накопивъ;
Но скнарі колибъ ставъ грішми насипавъ повний—
Наврядъ чи вдовольнивъ;
А тутъ ще вижидай, бери що дня по трошку.
„Дай, здумавъ, сю заріжу квочку,
„Вже певно скарбъ у ней захованъ в'бебехахъ,
„И я зроблюсь заразъ багатъ на прахъ,
„А то що дня харчи да ще гляди якъ жінку—
„Сежъ очевидячки накладъ."—
Нсдумався и дуже радъ;
Вхопивши ніжъ, за ней пустився у догінку,
Поймавъ, по глотці черкъ—розкривъ....
Но золота ні брязь, знайшовъ лишь требушинку,
Яка бува в'курокъ.—Такъ облизня вхопивъ:
Що мавъ и те згубивъ.

II.

Рибалка да дрібниі рибки.

Рибалка на човні попхався рибъ ловить;
Угаявъ марно день, ще разъ закинувъ сіть,
Потягъ—ажъ уловивъ все дрібнні щучата;
Подумавъ: все такі спасибі, дню невтрата;
Почавъ в'відро складать,
Щобъ вже нести до дому,
Ажъ щучки почали по своему казать:
„Рибалко! що тобі в'такомъ лову дрибному,
„Будь ласковъ насъ пусти!
„Погладшать, підрости;

Digitized by Google

„Ми будемъ щуками, теперъ самъ бачишь діти,
„И дрібни и не сити,
„Чрез'кілько літъ
„Могтимешь знову насъ великими вхопить;
„Тогді-бъ було вже що у ночви положити;
„А то куди ще мп?"—
„Куди?... В'відро, да в'борщъ.—Розумни ви вельми!...
„Що вже в'руці, те е; що буде—ще побачимъ;
„Обіцанки—брехня; недовіряй ледачимъ.
„А де мій, братцю, ножъ?...
„Идіть дружки у борщъ!"

*

Не обіщай дрофи під'небомъ,
(Якъ той казавъ) синицю в'руку дай!
Обіцанкамъ не довіряй,
Из'роду ще вони не годовали хлібомъ.

III.

Вовкъ одягшійся вівчаремъ.

Пришибенний в'цвіту гладкій злодюга вовкъ,
Якій не разъ тягавъ в'ночі з'ватагъ ярокъ,
„Дай, думавъ, ще не такъ, на хитрощъ піднимуся,
„Ще, вівчаремъ передягнуся;
„Днемъ краще братиму."—Якъ изгадавъ, зробивъ:
Натягъ собі свитинку,
Надівъ на уши бриль, а за спину торбинку,
За поясъ застромивъ
(Якъ водиться) свистілку,
Взявъ в'лапи довгій кій.

Digitized by Google

В'убраны семъ гладкій,
Потягъ одважно до ватаги,
Мовъ спражній ватажокъ.—
Бівчаръ в'тіні кунявъ, овечки у кружокъ
В'траві зпочить лягли, и самъ Бровко, мовъ з'браги
Зховавши пискъ, у волю цупко дрихъ.
Здавалось, латво мігъ
Вовкъ ухопить любую,
Дакъ врагъ іому надавъ прикрасить мовой збрую:
По імені овець до себе викликать;
Такъ, думавъ, краще ошукать,
Да и попсувъ все діло:
Лишь пискъ лихій одкривъ,
Кругомъ в'кущахъ завило;—
Зразъ вівчаръ озвавсь, кіяку ухопивъ,
Бровко собі узявсь
И вмигъ пійшла потіха;
Злодюга мавъ втекти, дакъ зась!
Манитье й бриль були поміха;
Тогді дурний пізнавъ,
Що самъ наклікавъ лиха;
Вівчаръ з'него—не те жупанъ и шкуру знявъ.

*

Злисть кілько хитрощей ні точить
А під'конець свого доскочить;
Вовкъ муспть вовкомъ буть,
А не майстрить лисой,—щобъ шкури не попсуть

IV.

Гринжоли з'сіномъ.

На провисні, коли туманъ лягае долі
Да теплая юга
Одмякуе сніга,
Мугиръ напаковавъ гринжоли
Погейкавъ сіно самъ воламп набазаръ.
До города було не близко,
То й вінъ потягъ якъ ще сверкавъ волосожаръ;
А якъ чвалать в'ночі у слідъ не гарно й слизко,
То вибравшись на шляхъ, щобъ не попсуть чобітъ,
(Дарма, нехай-би ноги)
Залізъ на сіно, врився,
Кобенякомъ укрився;—
Захріпъ, .. Воли тягли, да збилися з'дороги,
Зарізались в'замітъ;
Гринжоли стали
(А ще не почпнався світъ
И волики собі тихенько полягали.
Мужланъ очунявся, замурмотавъ,
Криз'синъ з'під' кучми виглядавъ,
Загейкавъ: к'собі, цобъ!—Но рогалі ні з'міста;
Вінъ лае да кляне, из'верху пугой хвиста,
Но де тутъ потягти,
Коли нельзя идти;—
Загрузли, а мугіръ не хоче злість од'ліні,
Урився по уха в'сіні;
На тежъ в'степу не чуть
Ні гласа чоловіка!
А тутъ ще розходивсь холодний вітеръ дуть,
А мабуть ще бурхне й хуртовпна велика!

Digitized by Google

Тогді вінъ изхопивсь,
Да годі вже свариться —
Давай святимъ молиться,
Да помочі прохать;—якійсь змилосердивсь,
Невидимо казавъ: „Я тебе поратую,
„Якъ візмешся робить;
„А годі байди бить,
„Зкинь кучму сю важкую.
„Злізай лишь, вражій синъ; здиймп геть кобснякъ!
„Гараздъ!—Теперь топчи весь снігъ передъ волами.
„Чи вже?—Ну, добре, такъ!—
„Теперь еще гараздъ топчи передъ скорзами;—
„Чи все зробивъ?"—
—„Да вже."—„Колп-жъ ти чубъ нагрівъ,
„Ось помічь дамъ и я тобі за сю послуху,
„Гринжоли повезу; а ну, берись за пугу.
„Налигачь ухоши . . .
„Чи взявъ?—Нужъ, погоняй к'собі!"—
—„Дивись, якъ потягли!"—„Ось такъ впередъ роби,
„Чи бачшь, якъ я помігъ тобі!"—

*

Давно примовка е: „Дай Боже!
„А Той в'одвітъ: „Роби, небоже!"

V.

Война у звіряк'ъ из' птахами да кажанъ.

Колись то у звірей да птиць,
Од'хитрощей лисиць,

Digitized by Google

З'сорочей цокотні калабалик'ъ піднявся;
(Якъ се бувае в'насъ)—Вінъ може-би й замьявся;
Дакъ на лихо устрявъ кажанъ, прочвірь,
Ні птаха, а ні звіръ,
Бо мае зуби й писк'ъ и шкурятяни крила;
Природа мовъ на зло такого нарядила.
Вінъ од'звірей до птахъ з'зорей перелітавъ
И нишкомъ из'обохъ глумився и брехавъ;
Огонь незгоди дувъ, вливавъ на жаръ олію;
Да якъ бажалось ликодію,
Такее нарядивъ, що из'пекельна дна,
Вспальнула злючая, неситая война.
Схопилися видвсіль крилатиі з'дзюбами,
Паклатиі з'зубами.
Покинувъ болота, кущі и темний біръ,
Из'гніздъ, з'підземних'ъ ниръ,
Мьягкіхъ берлогівъ,
Під'бунчуки орливъ
И бучную хорогівъ.
У табори до львівъ,
И з'ворогомъ чимъ дужъ кусались,
Да щипались.
Стопакосний кажанъ, початокъ зла, втішавсь
От'сею лютой кривдой,
Над'обома сміявсь
И вештавсь за побідой;
Коли над'птахой звіръ мавъ верхъ за гріхъ,
И з'нимъ подобний свійствомъ,
Ийшовъ впередъ зо львомъ рядкомъ, одважній всіхъ;
Коли-жъ крилатиі забийствомъ
Г'онили в'болота звірякъ,—
Тогді зо птахами ввивався мовъ козакъ,
Орудуя крилами и гаками,
Похожій на сову,
У купі з'шуляками
Надоідавъ и льву.
Ледачій пасквився зо всіхъ до навіженья.
З'початку у пилу випьячого сраженья,

Digitized by Google

Громади птахъ, звірей,
Байдужъ, не стямились о здраді сей.
В'якежъ вони прійшли безмірне дивованье?
Якъ зіркъ на кажана, ледачее созданье.
Розчумали, що вінъ
В'обохъ військахъ одинъ—
Кого напавши бивъ, тому набивъ моргулю.
Поставивъ з'боку дзюбъ:
Сіому ткнувъ латво дулю.
Тому подравъ тулубъ.
Такихъ багато кривдъ, юхидної изради
Примусили орла да лева до поради
Войну рішить,
Шобъ общому врагу якъ треба одомстить:
Зъеднавшись кажана зхапали;
Да на шматиночки ледащо розшарпали.

*

Дволичники! ви злий
Язикъ уймітe свій!
оПкиньте сіять свари;
А ні?—Дакъ ждіте кари!

VI.

Козакъ да іого кінь.

Одинъ козакъ втікавъ з'войни
Чимъ дуже верхи на коні;
Прибігъ, нетягъ, к'байраку.

Digitized by Google

Ажъ добрая лука и треба попасать,
Изнявъ з'коня кульбаку,
Уздечку и пустивъ на волю поблукать;
Трава якой шукать:
Солодкая, душиста,
И тутъ-же протіка
Криниця свіжа й чиста,—
Коню се рай, а не лука!
И вінъ, напасшися до сита,
Задравши пику й хвістъ, давай ганять, вихать,
Чи лігши на спину дригать,
Одкинувъ у гору копита.
Ажъ вмить вдалі курить: не видко світа.
Валить Орда, мовъ на голову снігъ,
Козакъ засапався прибігъ:
»А нумъ, гнідко, на втіки!«—
—»Чого? гнідий в'одвітъ; чи хочешъ, самъ втікай;
»Мні добре-й тутъ, собі ти иншого шукай!
»Твоі враги, якъ ти такіі жъ чоловіки,
»Ще мабуть кращіі;—однакъ
»Не понесу и в'ніхъ двоіхъ кульбакъ....
»Скажу тобі не в'брові
»А в'вічи просто—чувъ? на Украінской мові:
»Мій врагъ—кого вожу, Ординець, чи козакъ!«—
Мабуть сей вражій кінь бувъ турскій аргамакъ.

*

Теперь крий світъ! казать у вічи такъ,
И іолопъ кінь у слухъ не вякне такъ не гладко,
А вінъ казатиме: »хто піпъ, той мні и батько!«

Digitized by Google

VII.

Вовкъ да цапля.

Хто е живні знають,
Що вовки цілі шматки ковтають;--
Одинъ такъ пильно івъ,
Що трохи не змарнівъ,
Либонь уже й не вивъ,
Бо кістка у него застряла дуже в'глотці.
На щасце цапля йшла;
Вінъ уклонивсь молодці;
Кивавъ щобъ помочі дала.
Ся збідкалась, взялась заразъ до діла:
Свій довгій ніс.
У вовчу пасть глибоко запустила,
Да й витягла ту кість.
Прохала за одслугу
Чимсь небудь наградить: »Невдячная, дивись!
Гарикавъ вовкъ;—кума десь ти зпилася з'кругу.....
»Коли з'зубівъ моіхъ из'головою шію
»Ти витягла цилісеньку назадъ—
»Да щебъ-то дьяки вимагать!—
»Втікай, бо видавлю з'тебе олію!
„Ну, якъ тобі не гріхъ,
»Чи по христьянскі се? Чу е у тебе Бігъ?—
»В'тобі той совісти нема ні крихти;—
»Не попадайся же ледащо, мні у кихті«

XIII.

Пацюкъ заховавшійся од' мира.

Колись читавъ я у Пилпая,
Що будцемъ десь пацюкъ,
Злякавшися пекельнихъ мукъ,
Й прямуяся до рая,
Забравсь од'суети у ситий качкавалъ.
Спасенний скребъ іого на самоті. довбавъ
Працюючи зубками,
Голінними лапками,
Да й розкорпавъ
Пещерку гарную кругленьку да широку,
И хочь и самъ харпакъ (іому не вроку)
Гладенькимъ геть зробивсь,
А з'виґодой містивсь;
Ни гадкі ні об'чимъ: ні'б'трапезі, ні'б'хаті
Чого-жъ еще бажати?
И вінъ ніколи не жалівсь;—
Той щедро милості низпосилае звише
Тому хто набоженствомъ дише,
Хто тіломъ и душей до іого прихиливсь.—
Якось-то до пустинной хати
Спасенноі души, понури пацюка,
Зайшли од'крисього народа депутати,
Прохати сухаря шматка,
Да грошей трохи милостини;
Казали: ихъ пославъ пацючій ватажокъ,
Шукати помочи в'чужбині
Противъ могущихъ війскъ кошокъ.
›Теперь Крисополь нашъ, столічний градъ в'осаді,
„То намъ припало такъ без'грошей мандровать,

Digitized by Google

›Хочь дати що були-би й ради;
›Дакъ в'общої біді отчизни де-жъ узять?—
›Намъ уділи грошатъ в'незгоді сей хочь трохи!
›Но черезъ кілько дней
›Не будемо убогі,
›Бо сподіваемось підвозу сухарей
›Ще в'помічъ силу військъ мишей.‹—
—›Моі возлюбленни о бозі братья й другі!
Умильно имъ казавъ з'слезами пустосвятъ:
Зложивъ лапки на крестъ ›якую помічь дать
›Затвірникъ може вамъ сей бідної пічкуги?
›Давно я одцуравсь од'суети мірской
›И погребохся на покой.
›Я возноситиму за братію моленье.....
›Пріймить мое благословенье.‹—
И ситий калуеръ
Из'сімъ захлопнувъ дверь.

*

Кого малює тутъ пацюкъ жестокосердий?
Чи н'мниха?—О, глядить;—се й думать гріхъ.—
Дакъ певно дервища, бо зроду всякій мнихъ
Бувае милосердий!...

IX.

Гайстеръ.

Колись то гайстеръ десь носатий
Да з'довгой шіею, цибатий,
Шагавъ на березі, мовъ чисте скло, ріки,

Digitized by Google

Дививсь на жвавиі рибки.
День ясний запалявся гарно.
И берегъ до води спускався не крутий.
Тамъ риби купами, а иншіі попарно
Крутились по піску.—Пливъ коропъ золотий.
У слідъ вилися щуки:
Чому бъ таки не взять?—Колибъ не навісний;
Вони-жъ самі плили у руки!—
Такъ бачшь ще треба ждать:
Вінъ братиме коли почуе голодъ;
Ще рано—и тогді вже буде вибірать:
Вінъ мавъ в'головоньці на все готовий доводъ....
Вже якъ на тіще сердце вінъ істи захотівъ.
Подибавши до водъ прозрачних
Ще изнайшовъ линівъ
Да ситихъ, необачних,
Що вирнувши з'багна
У березі плескались.
›Ні, гайстеръ мірковавъ: ся риба щось нудна.
›Чи можно щобъ мині лини уподобались?
›Щобъ я такъ пістно івъ;
›А за кого-жъ мене вважають?
›Мні треба коропівъ!‹
Лини поплили геть, а ті не винируютъ:
Еще година протяглась;
Ось за живітъ бере, захотівъ вже проби істи,
Но щуки й коропи пішли на дно без'вісти.
Не скоро вже пливе дрібний карась:
„Чи можно щобъ на сю такую я поквапився?
›Мні істи карасі!...
›Да Боже упасі!—
›Пливіть моі рибки до иншихъ мартоплясівъ:‹—
Самъ ждать, да виглядать;—
Лишь граютъ бобирці, де винирне плотиця,
Да стадо мількы гра—и крупних вже. Бігъ дасть!
Чи можно коло той такому заходиться!
Щобъ вінъ дрібную бравъ.
Щобъ носа вінъ паскудивъ?—

Digitized by Google

›Крий світъ! я більше ждавъ,—я кращимъ ганьбу давъ!«—
Бакъ пізно в'вечері, якъ голодъ вже дошкуливъ,
Хардакъ повіснивъ нісъ,
Да вже пьявушничкомъ нудникъ удовольнивсь.

*

Кого в'сей приказці намъ гайстеръ виявляе?—
Хто вічнее добро на згадане міняе.—
А ще?—Дівчатъ пишнихъ,
Що задирають нісъ з'білявой гарной пикой,
Бракують парубківъ моторнихъ, молодихъ,
Засидівъ до сморчківъ однаються з'калікой,—
Не краще-же такіхъ вигадливихъ дівчатъ.
Бува коли нашъ братъ;
Що вередуючи, якъ гайстръ утявъ у літку;
Из'лихомъ під'конець, бере собі накритку.

X.

Кітъ да пацюкъ.

Чотире пакостнії тварі:
Нудна сова, шкодливий кітъ,
В'амбарі
Верховідъ,
Ще ласиця з'гадючей тушкой,
Да ще пацюкъ гризунъ-усі з'злодійской душкой,
Унадились в'дупло
Старої дикої іли.
Лісничій підстерігъ, що кору поскребло;

Digitized by Google

И певний що звірки ii обсіли,
На тежъ знайшовъ и слідъ;
Кругомъ розставивъ сіть.
Кітъ до світа побравсь шукать собі здобичи;
Да вмісто дичи,
У сітку поночі попавсь;
Тиць из'бідою смерть несподіванна в'вічи;
Лукавий излякавсь,
Давай курникать, пробі:
Ажъ гай окиль озвавсь.
Пацюкъ почувши гвалтъ з'своей трущоби,
Прибігъ у торопьяхъ;
Да якъ злякавсь, нетягъ!
›Се кітъ! се-ж' наше лихо!‹—
Чимъ дужъ на цибкахъ зновъ в'нору потупавъ тихо.
Но кітъ вже не грізний, застрявши у сіткахъ.
Пацюкъ розмірковався,
Зрадівъ ажъ реготався;—
Кітъ збідкався, молився:—
Цукровими словками;
Зтончивши голосокъ, курникавъ из'слізками:
›Вельцеласкавий панъ! пацюку! умились!
›Добродію! зроби добродіяньe!
›Ратуй и поможи!
›Якъ льву се доказавъ; се извістно округи;—
›Якъ бачишь! мое незнаньe,—
›Зовсімъ безвинного в'сю сітку запесло.—
„Ти пацюківъ чоло!
„Розумний, гризти дока!....
„Да я-жъ тебе кохавъ,—
„Якъ ту зенницю ока!
„Из'віку шановавъ.
„Уставъ, лягаючи, творю що дня молитви,
„Якъ богомільний кітъ;
„Шобъ Зевсъ тебе зховавъ од'вражої ловитви,
„От'се теперь я ишовъ всюнічную служить;
„И смерть и жизнь моя теперь в'твоєі волі!

Digitized by Google

„Змилуйся, серденько! згризи от'сю сіть!“—
— „Бо дай ти не дождавъ! Кота освободить! “
Казавъ пацюкъ: „хиба зхо івъ лихої долі?
„Неначе я дурний?! мініжъ самому не жить!...
„Ну, сількісь, якъ спасу; яку даси мні плату?“—
—„Якую?!. Серденько! мурливъ лукавий кітъ;
„Землі тобі изымъ кленусь во вікъ якъ брату,
Що я тобі за те горливійшій слуга!
„И кихті всі моі на твоего врага!
„На ласицю, сову на всякую готови;
„Ти тямишь що од'нихъ не ждать тобі любови!“—
Пацюкъ зареготавсь: „Лукавий, вражій синъ!
„Крий світъ! тебе спасти? —Прощай! стохитрий, згинь!“
И самъ потупавъ в'нору;
Ажъ відти ласиці мелькнула голова;
Вінъ думавъ що душло, од'неі захова;—
Було полізъ у гору;
Изновъ біда! тамъ лупала сова
Огненними вічми, готовая попасти.—
Окіль іого напасти.
Вінъ меньшу изобравъ, вернувся до кота;
И зо всіого рота
Вчавъ ручо гризти нитки,
Да такъ и випутавъ лукавого из'сітки,—
На те якъ разъ набігъ лісникъ;
Коту подякувать тоді не удалося:
Вінъ изхопився на иль; гризунъ собі утікъ.
Чрезъ кілько дней здалі якось імъ довелося,
Побачиться самімъ.
Пацюкъ не дурень бувъ да обережний з'нимъ
Солодкому в'річахъ, понурі-ліцеміру,
Не треба няти віру.—
И сей недовірявъ;
Прохірний кітъ іому казавъ:
„Магай-би, серденько! ходи, я поцілую!
„Ти-жъ мій добродію, я помню милость тую,
„Що ти мні доказавъ;
„Ти думаешь що я коли от'се забуду?!

Digitized by Google

„Якъ народився зновъ черезъ тебе на світъ;
„Божусь, во вікъ, до суду!
„По бозі, первого, тебе якъ батька чтить...,.
„Чого-жъ ти од'мене, якъ од'врага втікаешь?"—
—„А ти! казавъ пацюкъ; „хиба того незнаешь,
„Що злихъ дотепъ коту ні якъ нельзя зпинить?
„Що мишамъ из'котомъ водить не треба дружби;—
„И дяки од'кота, коли чекать за служби?—
„Якій из'злимъ союзъ?
„Коли іого еднавъ з'лихой бідой примусъ!"—

XI.

Звірі в'чумі.

Лютійшая біда, що сіе общій жахъ.
Якую небеса для кари избагнули;
За гріхъ землі в'сердцяхъ:
Чума (бо дай-об'ній нечули)!
Котора смерть, кирпатую ману
В'единий день втомляе,
И пекло натоптомъ душами набивае!
Всімъ що ганя в'гаяхъ наважила войну,
Зле гинуть птахи и звірі!
Безгиднимъ ніколи за лихомъ до хлопотъ,
Якъ злохитріше в'смакъ напаковати ротъ;
Усі, мовъ тіні шлялись хіри!—
Лиса и вокъ лихіи тогді не стерегли,
В'кущахъ невинноі здобичи;
И туркоти гнізда у купці не вили;
Лякались заглядать коханці любо в'вічи;
Спорхнули ґеть в'гаяхъ и радість и любовь!

Digitized by Google

А без'неі що гріе мило кровь?—
Левъ, грізний царь гаівъ, зозвавъ звірівъ громаду,
Ось якъ заголосивъ:
»Возлюбленні моі! се васъ зову на раду:
»На насъ за гріхи кара небесной правди гнівъ;
»То щобъ зхилить іого на милость;
»Нехай, хто більшь лихіхъ учинківъ наробивъ
»Окаже всімъ горливость—
»На жертву вдасть себе одинъ за миръ;
»Исторія не разъ явля тому приміръ.
»Не будимо льстить себе, розсудімо безпристрастно!—
»Усякъ своі діла;—
»Що е у пазусі, нехай все буде гласно.—
»Охъ! совість и со мною не все в'миру жила!
»Що бідні мині робили бузувьята
»Безгласні ягнята!
»Не разъ ідавъ я и бика;
»Да що гріха таіть?—Жеръ и чередника!—
»Я жертвую собою щобъ гнівъ уняти неба;—
»Да тілько всякому покаятися треба:
»Бо хоче правди гласъ,
»Щобъ згибъ виновнійшій из'насъ.“—
—»Найяснійшій царь!„ озвалася лисиця;
»Ви ізволили вельми о бездількі журиться,
„Зысть тварь, дурня бика, нельзя за гріхъ почесть!
„Ясневельможний зывъ—се-жъ особлива честь;....
„А чередникъ?—се-жъ врагъ!—се чоловікъ, злодюга!
„Да од'него звірямъ и льву самому туга;
„Безвинная напасть!
„Се-жъ каже правди гласъ: вінъ зыхавъ вельми з'круга!
„Забравъ в'головоньці що ма над'нами власть.“—
Лисиці льстиву річь, всі звірі вподобали;
Діла ведмидівъ, злихъ вовківъ,
Лисиць, лихіхъ котивъ
Якъ львови оправдали.
И жодного хто мавъ задать зубами жахъ,
Хвалили;
Таки и простихъ дворнягъ,
Якъ не святими поробили!—

Digitized by Google

Ажъ черга ось прійшла мичати и волу:—
„Ми винни! ми тягли разъ мимо степу сіно!
„Вмить изхопилася біда и ми ріллю
„В'багно змісили по самее коліно.—
„Ми вибилися з'силъ;
„Не здужавъ пастися лягли по під'скиртою,
„Тутъ голодъ, а найгірше, самъ врагъ мене підвівъ,
„И я скубнувъ сінця тогді ночною добою,
„А самъ я не косивъ,
„А досаднійше те—воно було церковне!"—
Ледві вілъ промичавъ,
—„Ось лихо од'кого!"—Соборъ весь закричавъ:
„Се-жъ діло уголовне!"
А вовкъ—юристъ
Іще донісъ:
„Чи можно?—сіно ість!
„Да ще в'ночі! да ще пакъ и духовне!
„Се святотатьця—бісъ!
„Такого горломъ панъ велить карать Статутъ!—
„Ось за кого гнітуть—
„Наши праведніі сили!"—
Заразъ правдивий судъ,
Писнувъ: „Законъ велить и ми опреділили: ....
„Розділа!.... артикулъ!"....
(Де взять волу мантулъ)?
И бідного вола за всіхъ гріхи знялили.

*

Біда з'невинностью да простотою на світі!....
Судъ дивиться в'якій ти свиті.
Чи в'простій, чи натягъ жупанъ?....
Нехай неправъ; а давъ, або вельможний панъ,
З'всіми тягайся сміло;
А якъ пустий гаманъ,
Хочь маешь праве діло,
Терпи, небоже, гинь, не суйся позивать!

Digitized by Google

Бо якъ учнуть писать,
Из'білого те-бежъ изроблять чорнимъ;
Самъ бачъ, чи припада, буть правимъ да мизернимъ.

XXII.

Лисиця, мартишка да иншіі всі звірі.

Розсказують: якъ левъ звіриний царь скончився;
Весь волохатий рідъ
Громадою заходився—
Изновъ царя зробить;
И слухати того усімъ без'перекору,
Кому небіжка бриль на уха буде в'пору.
В'громаду принесли той бриль,
Обдули пиль;
И жодний бравъ іого по черзі приміряти;
Но щось той бриль на сміхъ, чи на біду,
Усимъ не доладу:
Тому великій, той на лихо вдавсь рогатий,
Або якъ слінъ пикатий;
Которому тісний.
По черзі, да-й собі, припало запитати
Мартишці навісній.
Вона кривлялася и казилася такъ смішно:
Стрибала крізь'него, мовъ в'обручь, такъ утішно:
Що зграя вся звірей
До вмори реготала—
И реіментъ отдала
За жарти ій—;

Digitized by Google

Якъ ізьедналась, ій горливо покорилась;—
Дарма, хочь бриль царскій висівъ у ней з'плечей.
От'такъ мартишка и воцарилась!
Лисі досадно те, да нічого робить;
Хочь якъ за сердце сце, а треба те укрить.
Ска авши куцее свое повиншованье,
Лукавая іще добавила царю:
„Я з'віку до царя горливостью горю!
„Я знаю десь таке зхованье,—
„Де скарбъ неізчислимий пшона.
„И певно крімъ мене ніхто того не зна;
„А всякій скарбъ царю по праву припадае"...
Тутъ ласий царь у мігъ
До скарбу за лисой побігъ,
Бо нікому не довіряе.—
Ажъ изпайшовъ тамъ пасть,
В'яку хочь нехотя, а треба вже попасть.
Тогді лисиця ій за всіхъ одвіншовала:
„Чи може думаешь іще рейментовать?
„И, годі! бачшь дурна! себе нешановала! ..
„Не тямила свою хибету заховать?!—
„Не треба всякому хто бреше довірять."—
И всей громадой розсудили:
Що трохи тихъ звірей,
Якімъ той львиний бриль у пору до ушей,
А реіментъ по силі.

XIII.

Лисиця да виноградъ.

Одна лисиця Сербъ, а инши кажуть Ляхъ,
Набігла виноградп що вився по тичнахъ;

Digitized by Google

Мабуть вже бувъ и спілий,—
Бо весь почервонілий;
Мовъ аксамітъ лиснивсь. Голодний, куций врагъ —
Ковтае слинку, тай потріскавъ би очами;—
Дакъ на лихо собі не дотягне зубами.
До вмори стрибала: „Нехай такому бісъ!
Од'сорома казала:
„Дже вінъ зовсімъ прокисъ!“—
Піджавъ під'себе хвістъ и нишкомъ улизала.

XIV.

Лебедь да кухаръ.

На чистій якъ скло, прозрачній воді,
В'яку вдивлявсь бучний будинокъ и сади,
Гусакъ да лебедь жили.
Той сито вдовольнявъ в'печеньі пана смакъ,
Сей напустивши піра білі,
И важно розсікавши хвилі
Полюбоватися остановлявъ зівакъ.
Разъ кухаръ, черезъ край заливши піною вічи,
Во місто гусака, да лебедя, попавъ
За шію и притаскавъ до печи,
Вже нижъ гострівъ,—зарізать мавъ.
Ажъ бідний птахъ почавъ,
Смерть бачивъ на носу, жаліться в'гарній пісні;
Од'дивованнн панъ кухаръ вразъ освіжъ.
„От'се-жъ якій гусакъ!—Такому збавить жизні,
„Хто гарно такъ співа? казавъ, геть кинувъ нижъ;
„Крий світъ! різнути шію?!
„Такъ гарно заспівать, я и самъ не вмію;—

Digitized by Google

Живи собі небожъ да все співай;—глядижъ!"—

*

Ось Лахвонтенъ! що радить:
Якъ лихо припече, солодка річь не вадить.

XV.

Лошакъ, що бришкае шляхетствомъ.

Здоровий молодий лошакъ,
Біскупа Лядского слімакъ,
Все бришкавъ матерью своей кобилой—
Байдужъ що батько бувъ іого оселъ—ушакъ:
Вона була в'того, от—те робила такъ,
Якъ латво да з'якою сплой.—
И в'голову забравъ,
Що вже нема іому мижъ кінской шляхти рівні.
И хроникъ записати мавъ
В'Гісторіі діла обоіхъ дивни.
Край світь щобъ довелось тогді іому служить,
Селянскому плебану!
Гай, гай!—вінъ заразъ задавъ іому копить,
Но якъ ось пережив дурний до пізнихъ літъ;—
Не лихо? бучному такому пану
Прійшлося у жида кружляти млинъ.
Ось тамъ уже згадавъ, що вінъ
Ослиний синъ.

*

Digitized by Google

Коли біда и на те годиться—
Що-бъ часомъ дурня навернуть,
На добрий путь;
То справедливо говориться,
Що гожа і біда на що нибудь.

XVI.

Левъ недужій да Лисиця.

Од'льва, звірей Гетмана
(Якій бувъ тяжко лихъ,
И ма-буть десь за гріхъ,
И самъ доскочивъ прочухана:—
Недужій у логво залігъ)
Од' льва, кажу, прійшли універсали,
В'ніхъ пильно' знаймовали:
Щобъ весь звіриний рідъ,
З'старшинъ и козаківъ, з'шляхетства и поспільства,
Прійшла до іого вельможності посільства
В'хоробі навістить:
„Варуемо гетманскімъ нашимъ словомъ!
„Що будуть посланці під'нашимъ міцнимъ кровомъ;
„Нематимуть ніякіхъ кривдъ;
„Утрата панивъ радъ, в'дорозі переіздъ—
„На кошті все скарбовімъ" ...
Підписанъ: власною гетманскою рукой."
И за печатью войсковой.
По увіренію ізласкою такой,
Од'всіхъ породъ звірей збігались депутати
У стольне місце льва:
Самі лисиці лишъ не покидали хати.

Digitized by Google

Одна із'нихъ стохитра голова,
Знайшла тому таку причину:
„В'ліоху недужого хто бувъ щобъ навістить,
„Дивиться на пісокъ: чи повертався слідъ?
„Мабуть з'тихъ ни единъ не винісъ кожушину!
„Спасеть, вельможного; за вільний переіздъ,
„За ласку паньску щиру! . .
„І вже! що жалуе звірякъ
„Ясневельможний—такъ:
„Се певно!—да якось все жудко няти віру;
„В'пещеру бачимо уходъ куди;
„Да щось-то відтіля назадъ нема слідивъ."—

XVII.

Сонце да жаби.

Давно якійсь тиранъ
(Таке лихее зілье,
Якъ в'насъ колись Мазепа бувъ Гетманъ!)
Гулявъ дочки весілье;—
Сліпий народъ журбу свою в'меду топивъ,
На радощахъ казився.—
Езопъ з'жалемъ на те дивився,
Сей приказкой іого на глуздъ навівъ;
Бо лихо спіе де,—тамъ радость божовілье.

*

У жабъ, казавъ: розвіялась брехня,
Якой не думало и сниться,
Що сонце буцімъ то, бажало ожениться;—
Ось ізхопилася велика замьятня;

Digitized by Google

Вони зо всіхъ болотъ Судьбі вчали жаліться:
„Се-жъ намъ хиба пропасти? да се-жъ зовсімъ біда!
Якъ сонце розплодиться.
„Од'одного в'ставку пересиха вода,
І в спасовски жнива приходиться намъ гірько;
„А тутъ паливода якъ накотить
„Огненнихъ сонченятъ четвірко,
„Тогді-не те рогізъ, купье все погорпть;
„Тогді прощайсь кітп!—і море закипить.“—
Оте-жъ дивитеся, якъ жаби ті ни мали,
Здається що вони нейзгірше мірковали.

XVIII.

Парубок, щигликъ да кобець.

Частенько дивлючись на злі вчинки злихъ,
Ми хочемъ оправдить себе саміхъ;
Но ось що каже намъ законъ природи:
У лихо не вдавайсь и не зробишъ шкоди.

*

Селянскій жмудь ловивъ щиглятъ, зробивъ точокъ,
Води насипавъ в'черепокъ;
Посипавъ сімья на принаду,
Звязавъ рушнихъ щиглятъ на нить;
Окіль роскинувъ сіть—
І заховавшися в'засаду,
Тихенько виглядівъ: ось пташка прилетить,
Кропивьянка, снігирь, зелений чижъ співака!

Digitized by Google

Якь вмигъ з'гори насівъ,
Давить приборканихъ щегливъ.
Воздушний розбішака,
Кобчина, пташій врагъ
Да и впутавсь у сіткахъ.
Тогді почавъ на свіей мові
Молиться птицелові:
„Добродію! змилуйсь! на що мене держишь;
„Я не тіі породи!
„Не борони свободи—
„Здається, не зробивъ тобі ні якой шкоди?"—
—„А пташки сі, хиба тобі зробили гіршь?
Одповідавъ гевалъ; ще трошки посидишь!

XIX.

Шкапа да іі хазяіва.

Разъ шкапа такъ жалілася судьбині:
„Яке се міні житье? еще не брежже світъ,
„Непросинались півні,
„Вже мушу нехотя, день в'день усе возить;
„До міста на базаръ гурки, капусту, дині.
„Щебъ стийло, милий сонъ, такъ нагло покидать,
„Да ту городину тягать!—
„Чи важная причина?"... .
Над'шкапой збідкалась недолі господиня,
И довелась вона у рукп чинбаря;
Із'сімъ ледве зажавріе зоря

Digitized by Google

Тягае до ріви важкії хури,
З'кваслини полоскать гидкі запащні лікури
Ізновъ жаліться почала:
„От'се ти міні за гріхъ казяіна дала!
„Якъ жаль городнина моего пана!
„Колись бувало в'нимъ приіду на базаръ,
„Чи перепродуха хочь трохи не погана,
„Вінъ коло неі, а я учну трощить товаръ;
„А в'сіого пугою лишь заробишь прочухана....
„Не треба вже певельнихъ каръ!"—
Ізновъ послухала вельможная судьбина,
И шкапі знов припала переміна;
Вже тсе припало ій возити крамарокъ:
Бабівъ, очіпківъ, скринь повнісинькій возокъ!
Тягай бездольная, а кілько духу
В'охизу, мряку, в'нічь, або чи и в'завірюху!
А бабска цокотня? лящить—гіршь—гіршь той дзвонокъ;
Ганяй по ярмаркахъ од'Ічні до Прилуки!
Ось тутъ-то од'гребель пізнала іспражни муки!
Зновъ шкапа збідкалась, до неба воніе;
Судьбина уха затикала,
І крамарка ії на віки затягала;
Вже зграя галичья над'шкапою грус.

*

Якъ вередливая мудруе, такъ и людъ;
Судьбі ніякъ іого не можно вдовольнить.—
Де насъ нема здасться тее раемъ,
Найгірше те для насъ що у долоні маемъ.

Digitized by Google

XX.

Лисиця да цапъ.

Лиса з'приятелемъ цапомъ, собі вдвойга,
В'дорогу ізнялись. В'цапа були рога
І космата борода, на диво щось великі;—
Дакъ дурень-же вінъ дальшъ своеі небачивъ пики;—
А та, пройшла на скрізь брехнею цілий світъ,
Звичайно якъ лисиця—
Ідуть, кажу, вдвойга, захотілося імъ пить....
Якъ разъ колодязь и водиця—
І треба імъ якось туди спуститься.—
Якъ в'доволь напились: „А що теперь робить?
Казала та цапу, вже часъ и вибіратися;
„Да якъ?—А ну лишь, кумъ,
„Міркуй, хапайсь за умъ;“
Крий світъ! (казавъ рогачь) щебъ лихо турбоваться;
Якъ тямишь ти, кума,
Міркуй сама,—
„Такъ ось же, Васю якъ: спинись на задні ноги,
„Передніми да лобомъ у цямрину упрись,
„Да цупко такъ держись.
„А я по спині вміть вскочу тобі на роги,
„Лишъ цямрину-бъ достать,
„А тамъ и кумонька міні латво зратовать.
—„Ну, далібі, гараздъ!—О добре розумъ мати!
Казавъ дурний, людямъ такімъ вже непитати,
Признаюся: я вікъ такъ хитро-бъ не взбагнувъ.
Цапъ диби ставъ, у стіну лобъ уперъ,
Лисиця вибралась неначе по драбині,
А кумонько зосівъ в'колодязі на дні.

Digitized by Google

Да мусівъ слухати казанья о терпіньі:
„Ось трошки посиди,
„Без'клепки, бородачу!
„Колибъ в'тобі ума, е скілько бороди,
„То з'лихомъ не хапавсь робити на удачу.
„Бачшь, дурний ізразець!
„Во всіхъ своіхъ ділахъ дивися наконець."—

XXI.

Дві кози

Десь міжъ високіхъ гіръ, якъ сонечко вже сіло,
В'яру повечеріло,
Дві кизоньки зійшлись
І розмовою завелись:
„Га! якъ же я втомилась,
Казала одна другій.

„Генъ бачишь шпиль гори от'той зовсімъ нагій,—
„Що вище хмаръ, оттежъ, я и туда добилась:
„Ніхто ще з'нашихъ тамъ ніколи не бувавъ,
„Я перша одважилась взобратися такъ високо.
„Куда ледве сягне орлине око."
—„Якую-жъ добула ти од'того користь?
Товарішка одповідала:—
„Користі ніякоі, такъ вдовольнила хисть;
„Я на скалі и травинки не зискала.
„Дакъ-же казатимуть, що міні те удалось,
„Чого ще ні кому із'насъ не довелось."—
—„Жартуешь, кізонько! була-жъ тобі охота

„За хмарами блукать?
„И цілий день проголодать;
„Мояжъ знатна робота
„Я не гонилася за хлюбом пустой.
„И вдовольнилася помірною висотой,
„За те-жъ напаслась в'волю, ..
„І дякую благую долю,...
„Да ще несу хозяйці молока!“

*

Дурний собі шука:
Пустої пяні, да щобъ тилько похлюбитися,
Розумний думае, якъ пользою вдоволитися.

ПРИКАЗКИ

Книжка сіома.

I.

Вовки да вівці.

Після з'предвічнихъ войнъ,
Коли рудками кровь текла безъ остановки;
З'кошарою вічний міръ зьіднали вовкі,
Здавалось вигодний для обудвохъ сторонъ:
Бо вовки хотъ овець з'нечивья де и хапали,
Дакъ же и вівчарі з'вовківъ кожухи драли
Тремтя злодюги сі. боясь: собакъ, кіівъ,
В'непевну саму нічь и пишкомъ лізли красти;
За те-жъ і вівчарі жахалися гаівъ
(з'обережностью ватаги гнали пасти.—
Кажу, зробивсь бажаний вічний міръ—
Да вже щобъ буъ на вікъ, списали на папіръ,
Дали собі залоги:
Овечки—цуценятъ,

Digitized by Google

(Бо дурни сі пусті робили все тревоги)
А вовки на обмінъ в'отару вовченятъ.—
Чи бачили ви миръ коли на вічни часи?
Бо злий да дужій врагъ на кволого вікъ ласий.
Чрезъ рікъ, чи два, зало и из'вовчатъ,
В'кошарі поросли здоровими вовками;
І вже природну хіть овечу кровь лактать,
Орудовать іклами
Не думали спинить —
Колись у меженину
Вівчаръ якъ загулявъ,—улучивши годину;
Вовки щобъ вдовольнити злість,
Вчали душить ягнятъ, а спгшихъ хвать на спину,
Да и стругнули в'гай.—
А гаіови з'собакъ, од'мира необачнихъ,
Собі бенкетъ зробили смачний
Пошматовали всіхъ; якъ звали поминай!
И святобливий миръ зновъ на вікъ прощай!
Дарма що списанъ на папіръ!

*

Миръ добра річь—се такъ; да на кого падія?
Якъ совісті за шагъ нема в'твого злодія?

II.

Старий левъ.

Збуйвіка-левъ, першъ жахъ звірей,
Предъ смертію своей
Здітинився зо всімъ, оплакувавъ удальство;

Digitized by Google

Своіхъ молодшихъ дней,
Бо все іого підданство,
Черезъ іого недугъ
Розлютовавшися, взяло незваги духъ,
Ізбіглась пасквиця над'старого бідою.
Кінь здуру розигнавсь —
Вихвувъ іого ногою,
Вовкъ з'помсти злоі шарпавъ
За черево іклами,
А вілъ бодавъ рогами;
Усякій дотинавъ!
Бездольний левъ од'хорості каліка—
Все мовчки те терпівъ и смерті виглядавъ;
Не здужавъ одвести и рика
Ажъ дивиться, в'берлигъ,
И кнуръ падлець прибігъ;
›Се-жъ надто вже, казавъ: не боязко мні вмерти—
›Но кривда од'кнура страшній самоі смерті‹—

III.

Павукъ да гостець.

Росказуе Криловъ.. Чи правда?
А може в'жартъ брехня!?
Що буцемъ то гостець да павуку рідня:
Обое пекла чада.
Хочь вірте, або ні, а тилько панъ Криловъ
И в'казці правдою шпига пороку в'бровь:
Перед'вельможей львомъ не дума лицеміритъ—

Digitized by Google

Да вже намъ и кому
Якъ не іому
У приказці й повірить?
Нехай- же правда и сіому.

•

›Моі возлюбленнні діти!
Казало пекло імъ; міні ізвістна ваша злість,
›Ідіте пакостить на світі!
›Но вкупі намъ не треба жить.
›Ви мусите усіхъ мирянъ переділить:
›Одинъ з'гевалами нехай живе в'хатинкахъ,
›Другій з'вельможними в'мурованнихъ будинкахъ;
›Чи не зьіднаетесь самі, то кіньте ліосъ‹—
—›Ні, батьку! одізавась павукъ; міні не по сердцю щось
›Мизерниі хатини,
В'тісноті негараздъ сновати павутини;
›Я вибіраю двіръ.“—
Гостець казавъ: ›А я не хочу на простирь;
„Міні лишь-би до покою;
›А в'городі пропасть, багато лікарівъ.“—
Да и вклюнувсь на ногі у пучку до гевала;
А той іого байдужъ: скрізь з'собою возивъ:
До плуга, борони, чи рала,
Тягавъ у гай, чи степь косить;
Чимъ гірше гостецъ болить,
Той доідае гіршъ, да не дае спочить;—
Лихому допекло, припадо вже пропасти;
Потягъ завидовать на павуково щастэ;
А братъ павукъ забравсь у панскій бучний двіръ,
В'золоченні хати,
И нищечкомъ до зирь
Почавъ шпалери скрізь серпанками вкривати;
Вже и мухъ чи мало наловивъ;
Ажъ хлопець на зорі узявъ крильце да щітки
Да и чисто ізодравъ ночної праці сітки;

Digitized by Google

Павукъ полізъ за двері, за комінъ у кутокъ,
Немя і тамъ житья од'щітки да стірокъ.—
Огидла такъ іому вельможного комната,
Що и вінъ, чимъ дужъ побравсь на хутора до брата;
Зострівъ гостця, зовсімъ зтурбованний на прахъ,
Ледве бриде харпакъ собі на костиляхъ.—
›А що, братъ, яково?“—Зовсімъ біда! якъ бачишъ:
З'гевалами не можно жить:
Вони за працею чимъ світъ“.—
›И міні житья нема, в'будинці ненастачишь
›За чистотой сітей.‹—
›Не заховаешься од'Хамовихъ дітей.‹—
—Дакъ поміняймось.—Братъ уступае брату:
Паукъ в'село закравсь до мугира у хату
И не жахавсь уже щітокъ,
Вінъ засновавъ у мигъ з'іконою весь кутокъ;—
Собі ні гадки з'мугирами;
Тамъ мухъ да комарівъ незчислимо хапавъ,
Гостець, у городі зьеднавшись з'лікарами,
Ясневельможному дідьку в'нозі застрявъ;
Тонувъ в'пуховій подусці,
В'теплі, добрі, мовъ в юшці;
І, поздоровъ, обтекъ, *)
На іого шло що дня мастей, запарокъ глекъ;
Чого бажати душці!
Вони од'той доби
Довольне зажили собі:
Той з'неохайними у хаті мугирами,
А той веридовавъ з'роспустними панами;
И жоденъ радній бувъ що долею заминявсь,
Бо навіжений людъ неначе в'нихъ вкохавсь.

*) Обтекъ, начало Обтека—Аптека.

Digitized by Google

IV.

Левъ, вовкъ да лисиця,

Старий, недужій левъ пославъ везді зайцівъ,
Швидкіхъ гонцівъ,
Во всі кутки лісного царства,
Щобъ одо всіхъ звірей прислали знахорівъ
Да ізнайшли іому од'старості лікарства.
Казати в'вічи львамъ
На впрямъ,
Що се ваньки, се вигадки, дурниці,
Булобъ, крий світъ! достойне шибениці;—
Се тямпвъ хитрий лисъ,
За тимъ вінъ од'лисиць до льва и не явився.
Вовкъ рано, в'вечері, край хорого постелі,
Старшуе все ганя, щоби запарки гріли:
Узваръ, масті а самъ лікарство колотивъ;
И часомъ тимъ все льву про лиса туркотівъ.
Зла вовчія брехні на той часъ не змарніли.
Левъ тяжко розсердивсь, звелівъ писнуть заразъ
Грізний приказъ:
Огурного щобъ лиса
Гонити курищемъ з'нори,
Якъ ладономъ виганяють біса;
Да за уха тягти, щобъ пильно ставъ в'дворі.
Стохітрому лису крутенько приходило!
Іому шепнувъ те кітъ,
Що зкаверзивъ се діло
Злохитрий вовкъ, іого недоброхітъ.
Тащать лиса до льва: Царю ясневельможний!
Казавъ: »злотворили доносъ на мене лживий,

Digitized by Google

»Я виненъ лишъ за те що не поспівъ у срокъ;
»Дакъ я-жъ ходивъ на богомілье,
»По обіцанію об'немощі твоей,
»Щобъ Бігъ послявъ мині людей;
»Або вказавъ які масті, чи зілья ....
»Хороба давня,—чи далеко од'маръ? ...
»Твое величество злякався справедливо;
»Пуднее з'зілья пиво
»Чи здужа зворушить в'закляклімъ тілі жаръ?...
»А кажуть, знахорі, що зробить тее диво,
»Свіжа вовчатина з'підливою,
„Од'вовка свіжій паръ;
»Оце одмолодить ослабшую натуру!
»Нехай вельможний вовкъ свою позичить шкуру;
»Любья царя, чи вже-жъ не здийме свій кожухъ?"—
Левъ уподобавъ те;—щобъ о'дмолодить старого,
Вовкъ мусівъ ізпустити духъ;
Такъ згинувъ злий од'злого.
Левъ шкурою вовчою себе одягъ
А тушу на вечері зьівъ.

*

Полупанки, служкі придвірніі в'панівъ!
Під'ближніого не рийте ями
Бо латво ввалитеся самі.—
Добродіянія запоминають вмигъ,
За лихо-жъ оддають із'помсти сотні лихъ!

Digitized by Google

V.

Два чоловіки, одинъ ганяе за Хвортуною, а другій виглядае ii дома.

Хто не бажавъ Хвортуни?...?
Хотівъ-би я десь такъ стоять
Щобъ бачить якъ скаженний людъ пидлунуий:
Пани, купці-и попи на взаводи біжать,
За голою маною
Сліпого случая, дочкою навісною;
Щобъ власною рукою—
Изнівичить на прахъ сімейственний покой
А не піймать ні чого;
Або устрять в'гіркого.—
Васъ жаль бідашні харпакі!
(На дурней гріхъ сердиться)
›Дакъ, кажуть, той садивъ не давно буряки,
›Да панoй довелось святиться!
›Чи яжъ іого не вартъ?‹—
Ти кращій, любий друже!
Ти кращій, да ще й дуже!
Кажу без'жартъ.....
Но до чого твоі талани, чи заслуга,
Хиба-жъ ти не чувавъ?—Хвортуна сліпа и глуха.—
Чи папа вартъ того що кидаешь в'тиші?
Неоціненнии скарбъ здоровья, миръ душі!....
Що небо даруе в'раю своімъ блаженнимъ,
Якіі не живуть по'щастямъ навіженимъ?

Digitized by Google

Повірь мінї, не гонись за сей дурний у слідъ;
Тогдї вона сама тебе ізнайде в'хатї,
Коли ще спатимешь, прилаще нїби мати;
Такъ звикъ на перекіръ робить жоночій рідъ.

*

Два чоловіки десь жили собі тиженько,
Без'зайвого однакъ доволі багатенько;
Одинъ бувъ радъ тому що Бігъ іому надавъ,—
Другій Хвортуни все бажавъ;
Колись от'сей тому казавъ:
›Чи знаешь, брате, що в'моій риіться думці?
›Продаймо хати, степъ, поля, городъ и тікъ;
„Накіньмо за спину по сумці,
›Бо хто в'отечестві прорікъ?
›Да пустимось шукать скрізь по світу щастя.“—
—›Шукай! казавъ первий; почуемо чи вдасться.
„А кажуть що воно, само людямъ на сміхъ,
„Несподіваннее накупиться якъ трясця;—
„А гнать у слідъ, се взять собі обувь міхъ.
„Послухай, я тобі пораду,
„Зпини киньячую од'сю хибету вражу;—
„Бо худко вернешься з'жалемъ назадъ.....
„Неслухаешь?—Прощай!... Покіль тобі блукать,
„А я буду робить и по праці цупко спать.“....
Той зпродався зовсімъ, потягъ дорогой дикой,
Де бодре ишовъ, де гнувсь, а де и рачки лізъ,
Да такъ харпакъ дотягъ, из'працею великой,
У сторону, де всі лукавні мовъ лисъ;
Де, кажуть: треба знать коли якъ що казати,
А ще найбільшь під' часъ якъ прикуспть язикъ;
Хвортуна, нїби тамъ собі зробила хати,
Сю сторону взивать дворомъ народъ извикъ
Побігачь тамъ зостався.
Чи князь коли гулявъ, чи, нї, чи спать вкладався,—
Хвортуну щобъ эхапать, се кращая доба,
Вінъ гнувся день и нічъ, де золота толпа.

Digitized by Google

Кишить, то край дверей, то терся край стовба,
Бакъ хочь і змердовавсь, хочь бідкався щось довго,—
Да не добувсь нічого.
„Шкода! помірковавъ: хвортуни тутъ не ма,
„Вона десь з'иншими дріма,
„Бо честолюбія и ехідства не кохае;
„Тутъ жодний ближніого з'нечівья в'яму ихае
„Прощайте любиі! гонітесь за маной,
›По слизскому шляху, якъ навісни, хапайте;
›Мани, пустую тінь!—Да знайте:
›Що я прощаюся из'вашей стороною!"—
Почувъ, що буцімъ то десь в'Індіі в'Сураті
Хвортуна зажила у золотій хаті,
Да жменею де дае, туда за неі шугнувъ;
Сівъ заразъ на окрутъ *) да и за море черкнувъ.
Хто зпершь за золотомъ пливъ первий крізъ безодну,
Той душу твердостью мавъ золоту подобну!—
И сей всіого зпитавъ: дорогою бувъ нерадъ;
І думкою вертавсь в'село не разъ назадъ:
Не разъ терпівъ біду од'тишини без'вітра,
Од'кісъ и хвиль, од'морскихъ одважнихъ розбішакъ;
Крізъ які з'працею слідять за смертью хитро,
Щобъ в'дальній чужбині змижити вічно бакъ,
А ся, непроханая марно
Несподіванная хапае не забарно.
Побігачь наконець припхавсь з'бідой в'Суратъ;
Ажъ тамъ давнимъ давно Хвортуни не чувать.
Казали: що вона відти помандровала
И жемчуги своі в'Японіі роздавала,
Якъ шіі не ввернувъ, туда худчій побігъ,
Но и тамъ такійжъ успіхъ,
Хвортуни и тамъ дасть Бігъ!
Казали що давно відти вона стрибнула,
За тридевять земель, буцімъ, ікъ'дикарямъ,
Америки в'кутокъ, да з'ними вже и заснула;
Ізновъ з'бідою! до тихъ давъ драла по морямъ.—
Чи мало шлявсь, дотягъ.—Од'сіхъ дітей природи

*) Окрутъ—корабль.

Digitized by Google

Почувъ благій урокъ:
„Роби в'своей землі, незнатимешь незгоди;..
„Хвортуна тамъ"—І се пішло упрокъ:
Покинувъ швенданья опасния, нудниі,
Побрався на прямки в'свое село;
Побачивъ іздалі стріхи рідниі
Од'радості іого за середце узяло,
Заплакавши казав: „Блаженъ, кого жало
„Бажаній не стрекоче!
„Той хати батьковой покинути незхоче!
„Той з'працею живе; нудьги, души блезна;
„Той лишь по чутці зна,—
„Не запитавши лиха,
„Незна твою Хвортуно власть;
„Що е на світі двіръ, якъ море бурей уміха;—
„Не зна що злюча е напасть!—
„Хвортуна, бачу я из'долею *)вічно в'сварці,
„Из'миромъ не живе у парці;
„Худоби лискъ, чини,
„Хвортуни той мани.
„Щастливими іще нікого не зробили:
„Да тілько заздрості опасни стріли!
„Прптівъ себе гострили.
„За вами годі гнать, щобъ не придбать біди,
„Впередъ з'села свого неіду нікуди."—
Противъ дурноі, сліпоі мани, Хвортуни взявъ
Такі мицниі міри,
Приходить—ажъ знайшовъ от'ту край друга двері;
А той собі байдужъ! да цупко в'хаті спавъ.

*) Доля—благополучіе, блаженство.

Digitized by Google

VI.

Собака що несе хазяйскій обідъ.

Нема такіхъ очей, якіибъ не муляли!
Край гарненькіхъ дівчатъ;
Нема-же и вірнихъ рукъ, щобъ трохи не зпитали
Вділить собі в'кишеню червінцівъ якъ бринять,
Що заховать імъ дали.—

*

Хвидель, лягавий песъ,
Усякоі хитрощи собачоі наученій;—
І в'панскому дворі за те од'всіхъ почтений;
З'серветкою в'зубахъ обіцъ хозяйскій нісъ:
Печенье, пирожки, да смачніі ковбаси.
Хвидель на чудо бувъ не ласий:
Шо хочь якій лежить під'пикою ласий шматъ,
Чи зьісти не звилять,
Ніякъ не дума взять.
(Бо знавъ что кій не братъ)
Такій то чесний бувъ, надежний,
Розумний обережний!....
Не диво! ось собакъ
Хочь кій воздержиості, хочь з'лихомъ а доймуе;
А грішнихъ чоловікъ и кій не дуже пакъ:—
Несита заздра іхъ вікъ цілий все мордуе!
Хвидель з'обідомъ вже до пана добірався;
Ажъ з'нимъ на улиці двірний Сірко зпоткався,
Почувъ лагоміну,
Збажавъ ії однять;—
Хвидель из'щиростью зпитався оборонять:

Digitized by Google

Обідъ зложивъ під'стіну,
А самъ наіоживъ спину,
Оскаливъ грізно видъ;
Сірко не ізлякавсь, не дума одступить:
Обое загарчали,
Зпинялись в'злючій бій.
Зо всіхъ сторінъ озвався вій:
Собаки з'улиць набіжали,
Шо не лякаються ні кія, ні плітей.
Горливий сей лягавий
Вже бачить, що з'всіми одинъ не знайде справи,
І якъ ниборонить, а пропаде обідъ;
Казавъ: „Панове, згода!
„Я бачу, пану вже, якъ не робить, а шкода!
„Обідъ розділимо без'лайки, без'обідъ,
„Я тілько свій возьму участокъ,
„А вамъ нехай остатокъ.“—
Сказавши, ухопивъ собі смачний шматокъ,
А вольтяпа и собі. хто хлібъ, хто пирожокъ,
Хозяіну покинули серветку,
Розшарпану зовсімъ;—негодну и на обіртку.

*

Гай, гай!—хиба не те-жъ бува
Из'скарбомъ у людей з'общественнимъ доходомъ?
Ускяе ділиться кишеню набива,
Да гладко виведе приходи із'разходомъ.—
Нехай по пьятницямъ чита собі контроль,
А врагъ вже дякуе на вікъ за хлібъ, за соль.

Digitized by Google

VII.

Рачиха да її раченята.

Рачиха вилізла край рудки на пісок,
Дивилась на дітокъ,
И гримала: чому вони повзуть не прямо,
Да пруться все назадъ?
Якійсь одвітивъ ій? „На насъ не гримай, мамо!
„Всякъ лізти прямо радъ,
„А насъ навчи сама чимчикувать не криво;
„Ми за тобою всі нападемо на ладъ.—
„Дакъ, лихо!? шляхъ правий тобі самий за диво.“

*

Що роблять пастирі, батьки, пани и двіръ,
Тому як дітвора послідує и миръ.
Нехай не грімають, да подають приміръ!

Digitized by Google

VIII.

Поединокъ двохъ кнурівъ.

Не простий кнуръ, а тумъ десь лізши у калюжу,
Товарища кнура торкнувъ з'нечивья в'бивъ,
Сей вискаливъ ікли наружу,
Якъ углі двое пакъ,
Захрюкавъ: „Се за що?—Іонъ же іонъ, плюгавий!"—
—„Э, бачшь, підсвинка синъ? Виходь заразъ до справи!"
—„Изволь на двохъ ступняхъ."—
„Тобі чи міні не жить; виходь на поединокъ—
Зо мною на іклахъ!"—
„Звичайно мовъ кнури"—Взяли свідки свинокъ;
Лишъ годнихъ тілько впрокъ,
Пришибеннихъ якъ сами,
Тремтя од'лютості, да цокотя иклами,
Той мигъ зложили срокъ;
За сажемъ на луці юшиться не на жарти.
Одміряли землі межъ пиками на чвертъ,
Щобъ латво різатись не на живітъ на смерть;
Почався бій врагівъ якъ се обоіхъ вартий;—
Озвався різскій хрюкъ!
Свинарь із'виникомъ рубалися у карти,
(Байдужъ що в'перепустъ чи мало впало барди,
А пану в'калиту рублівъ на кілько хвукъ)
Якъ надоівъ той зикъ, вхопивши добрий дрюкъ,
Завзятимъ обоімъ набили спини и ребра,
И засадили в'сажъ,
Де швидко кинула молокососівъ блажъ:
Фастливой честі хвебра.

Digitized by Google

Колибъ и в'насъ, такіхъ блазнівъ з'душкомъ,
Пришибенихъ—завзятихъ—
Що з'разу за словце готові вже рубати
Сажали хочь не в'сажъ, да у блазенскій домъ!

IX.

Вовкъ да кінь.

Весною якъ теплий вітерокъ
Кохае да живить в'стену зелени трави,
А звірі кидають дубрави,
Щобъ начинати новий рокъ,
Одинъ голодний вовкъ,
И собі потягъ з'кущівъ шукать якоісь здобичі;
Лишь виткнувсь на луку, тиць—кінь нетязі в'вічи,
Котрого побрикать пустивъ—
З'села гевалъ на пашу.
Щастливий рікъ іому здавалося годивъ!
„От'сежъ ми наімось теперь у волю нашу,
Од'радості тремтя про себе вовкъ мурливъ:
„Чомубъ Велесові не дать мині барана;
„Га! смачно якъ би я іого у духъ изьівъ!
„А з'сімъ ще повозись, задасть и прочухана;
„Дарма! з'умітимемъ де треба змайстерить!“—
Ка, знахіръ вінъ, ще учень Гиппократа,
Зна всякі немощі якіі е лічить,
Ще и грошей небере, навіщо тая плата;
Вінъ з'жалемъ дивиться на немощного брата....
Коли вельможний кінь.
Яку хоробу мавъ, од'якоі причини,

Digitized by Google

То вінъ,
Горливий вовкь, заверне з'домовини;
Побачивши іого з'росою на траві
Такъ рано, одного, вінъ тямить по науці,
Що вінъ недужъ зовсімъ, а наче з'голови,
И трошкибъ, ще! пропав-бъ навікі в'тяжкоі муці.
—„Якъ бачъ самъ, кінь в'одвітъ, я весь дрижу, я хвіръ;—
„У мене на пьяті пухиръ!"—
—„Да се-жъ дурниця все; ліченье в'нашій власті:
„На всякі болячки я маю дивни масті;
„Се згине вмигъ, повірь, вже я ручуся в'тімъ!"—
А самъ наважився іому вчепиться в'пузі;
Дакъ кінь не промахъ бувъ, и лукавому злодюзі—
Такъ ляснувъ копитомъ,
Що розтрощивъ на прахъ и щелепи и тімья;
Ледачому казавъ: „Прокляте вовче сімья!
„Вже годі лікаремъ; дурить не будешъ вікъ!
„Бо з'роду ти різникъ.
„Коли не піпъ, не суйся в'ризи.—
„Чи можно довірять ледачому зарізи!"

X.

Прудкий потокъ да тихая річка.

Із'ревомъ грізно з'гіръ,
Прудкий потокъ дробивсь и пінився між камінья
Вслідъ жахъ з'нимъ клекотавъ; од'кіпінья;
Тремтіли ниви и степъ и гувъ окільний біръ.
На іого дивлючись живихъ мертвіли очи:

Digitized by Google

Пустинний пугачъ. спинъ Эрева чорной ночі:
Одважний самъ орелъ. геть відтіля летівъ:—
Прочанъ почувъ здалі страшенні гуки дикі,
Здалі од'жаха вже тремтівъ:
Що треба запитать грізної перетики.
Дакъ в'наглої біді бувають меньшой ради:
Близенько верхи тутъ
На борзому коні проізжій іхавъ в'путь;
З'нечивья зиркъ!—ажъ гайдамаки прутъ
У слідъ із'заді:
Рішився той потокъ грізний перебіжать
И швидко—міжъ собою и ними,
Страшенни хвилі ті покинувъ бушевать,—
Лишь жахами пустими.
А ще такі прочанъ біди своеі неізбігъ:
Бо и гайдамаки те-жъ ізновъ за нимъ слідили:—
Тутъ трапилась ріка;
Ну, що робить?—біда!.... Накъ перший той успіхъ
Іому придавъ одваги і силй,
Хочь трохи тутъ ріка була и широка,
За те-жъ якъ чисте скло котила світли хвилі,
И маліовала тихій сінъ:
Ще и берегъ не крутий да и латвні ізходи,
Везді на дні пісокъ; усе здалося броди.
Кідается в'ріку. и борзий кінь—
Іого уніс од'гайдамаківъ;
Дакъ лихо світлні брехливні струі,
Обохъ зтягли в'пекельнні краі;
В'безодню годовати раківъ.—
И такъ, и кінь и чоловікъ
Ізгинули на вікъ.

*

Що добрий Лахвонтенъ з'сеі приказки виводить?
Понура тихій тайно шкодить:
А ті що гримають;—
Собі лишь тимъ псують.—

Digitized by Google

XI.

Зеленая Корова.

Не разъ розумний жмудъ
Черезъ смішну вигадку,
Зумівъ ошпетить людъ
Убравъ в'блазенску шапку.

*

Юрко на ярмарокъ збірався
Вести продать корову,
Да з'жінкою еднавсе:—
Купить яку-бъ обнову?- -
Біда!.... коровчина була непоказна:
Москаль, ні чоловікъ, не зхоче подивиться;
Якъ з'рукъ таку зопхнуть?—Врагъ-дідько тее зна!
Якось взбагнувъ Юрко вмудриться:
Помірковали з'жінкой в'двохъ.
Да взявъ (щобъ не давали ганьби)
Розвівъ із'кізяка якоісь зеленой хварби,
Да з'голови до нігъ
Окрасивъ коровчину:—
Да гарну-жъ нарядивъ!—Накінувши ряднину —
Повівся в'ярмарокъ,
Швиденько яко мога:—
Лишь вибравсь до ятокъ,
Де кілько окомъ глянь колишеться шапокъ,
Усатихъ пикъ, дівчатъ, очипківъ, намітокъ;
Якъ хвилі на Дніпрі, край Січи на порогахъ;—
Веде—зкопилась сумотоха!
Народъ у слідъ
Кишить, мовъ комашня, товпиться

Digitized by Google

Корови поглядіть:
Що гарная, мовъ чижъ, да якъ павичь сизиться;
Валізають на вози, вороти, на тини,
На хати, на дзвонниці;
Весь людъ мовъ іздурівъ: попи, жінки, пани
Хотять побачити зеленої, гарной биці.
Усякъ шага суливъ
Колибъ існявъ ряднину.
Юрко за глуздъ узявсь: цікавую здадчину
Зховавъ у дядька в'хлівъ;
Такого к'вечеру з'людей набравъ шагівъ,
Що вже-бъ було купить запаску, чи свитину.—
По городу всему якъ е весь день и нічь,
Лишь об'корові річь;
Недужіі од'неі хоробу забували.
Нянькі, щобъ у ночі приколихать ляліокъ,
Геть пісню бабину покинули котокъ.
Да об'зеленої корові вже співали.—
На другій день ізновъ, занявся лишь світокъ,
Народъ з'шагами в'хлівъ пре до Юрка юрмою;
Якъ зграя галичья корови той глядить;
Да не дае покою,
Нагодовать, поіть;
Юрко ізновъ велику силу
Набравъ шагівъ,
Що сподіватися? купити и волівъ?.—
Зхопились Москалі міняти на кобилу;
Дали придачи щось:—взять думали баришъ;—
Но та диковна річь для всіхъ була не нова.
Корови не зхотівъ ніхто дивиться білышъ—
До вечера об'неї ні слова.

*

Нехай якаябъ річь химерна ни була,
Лишь новая—уже-бъ народъ з'ума звела:
Тогді не суйсь ніхто з'розумною казанью
Людей учить.—

Digitized by Google

Годинці дай насцітъ, да міркованью
Вона од'навіженствъ уміе людъ злічить.

XII.

Кінь да дрікъ.

Одинъ лицарскій кінь, арабскоі породи.
Що просто виводивъ свої вельможні роди
Од'коней, на якіхъ самъ Магометъ ізжавъ,
Під'збруею золотою пишивсь и басовавъ.
З'него клубомъ валила піна.
И лився пітъ ніби вода
Се в'самий зній коли киньячая година,
Коли роіться дрікъ, літають овода;
И жнуть у полі гречку;
Одинъ дзижчавъ да и сівъ коневі на уздечку,
Бажавъ:
Зпочити трохи
Да піни посмоктать, що кидавъ кінь під'ноги.
Почувши дріка кінь із'злісти заіржавъ:
›Іонъ, іонъ, ого!—дивис, а хто се давъ,
›Тобі такее право?
›Ледащо ти, плюгаво!
›Що т'се одважилось край мене присідать?—
—›Нехай, не гримае, вельможний панъ ласкавий,
Тоненько дрікъ зизчавъ;
›Я паньский рабъ бажавъ побачить паньскоі слави;
›Да трошки одпочить.‹—Геть‹! знову кінь заржавъ;
›Га? глянь! а зась!‹—Тряхнувъ лишъ головою—
И дрікъ до долу впавъ;
Да помстою кінця правою,

Digitized by Google

Взбагнувъ задать коню по силі прочуханъ:
За нимъ у слідъ пустився,
Гуде якъ той торбанъ,
Да лізе в'вічи, в'ніс, да в'уха. все кусавъ;
Кінь на диби зпинився,
Трясъ головою, хріпъ, визжавъ, чимъ дужъ вихавъ.
Но все на воздухъ марно:
Да такъ стрибнувъ негарно,
Що ногу збувъ бідняк.
Потімъ калікою звозивъ з'двора кізякъ.

*

Подобно и людямъ гнівъ з'нихою дуже шкодить:
Частенько дрібний врагъ велике лихо робить.

XIII.

Ведмідь да два охотники.

Юрко з'Самкомъ, ляхи, охотники лихіе,
(Бо, по розказамъ іхъ, чп нападуть на слідъ:
То вовкъ, або ведмідь,
Прощай,—вже біса з'ість! нехай вже хочь не жіе.)
Якъ випавъ першій снігъ.
Надибали якось в'бору сліди ведмідя.
Вінъ певно буде іхъ;—
Вже заіць не ведмідь а не втече од'ніхъ;—
Од'радості заразъ пішли у шинкъ до жида;
Да и продали іому з'живого звіря міхъ;
Посвідчити взяли сусіда.

Digitized by Google

Якъ водиться в'людей запили могоричъ
И гроши поділили.
Теперъ лишь об'тому пішла пустячна річь,
(Бо важнее усе здавалося зробили)
Якъ шкуру з'Мишука ізнять?—
Агу!— Що довго об'дурниці
Такої мірковать?—
Заразъ взяли рушниці,
Пішли одважно в'лісъ.—
И доля-жъ!—Чимсь лукать, валить бортевий бісъ
Прямцемъ, в'більшки з'вола, що вийшло-би дві шуби...
Тутъ стріляти-бъ—В'Самка зацокотіли зуби;—
Вінъ знавъ що Мишка врядъ захоче жартовать;
А де вже утікать:
Врагъ сяде вразъ на спину
Геть кинувши ружину,
Чимъ дужъ собі мовъ кітъ, на дерево полізъ.
Смільчакъ Юрко павъ ниць, зховавъ під'себе нисъ,
Затаївши духъ лежавъ, неначе справді мертвий;
Про себе на 'одхідъ душі канонъ читавъ,
Бо сподівавсь що врагъ почне іого вже жерти.
Ведмідь прибігъ, нюхнувъ, не бережко хитавъ;
Понюхавъ ще, да вмигъ, виднявъ у гору ногу ....
Потягъ з'повагомъ у берлогу.
Тоді Юрко уставъ
Вздохнувъ, перехрестився,
Що на світъ народився;
Посунувшись стоявъ.—Самусь. провора, злізъ,
Да в'вічи із'Юрка сміявся, ніби скрутився:
›Кажи, чого—оце той кудлатий дідько в'нісъ
›До тебе зазиравъ, да колихавъ, мовъ ненька!
›Да ще и на ухо щось тобі казавъ тихенько?‹—
Юрко іому в'одвітъ:
›Ось що казавъ ведмідь;
»Із'трусомъ не водись; якъ от'такъ іздуру
›Завчасъ не продавай з'живої звірини шкуру.«

Digitized by Google

XIV.

Мишъ да слінъ.

Набгать в'головоньку, що ми то щось такее,!?
Мижъ нами не повее:
Інний дме в'гору нисъ буцімъ вельможний панъ,
А розберешь—ажъ вінъ цвяхований жупанъ.

*

Одна дрібная мишъ сміялась над'важкою—
Великого слона ходою,—
Котрий преважно ішовъ напаковавсь вагою.
На немъ бувъ золотомъ гаптованнний покривъ,
Да китиць да дзвонківъ,
А зверхъ бучний будинокъ.
Багацько подушокъ, худоби всякой: скринокъ,—
Сідала ханша в'німъ, а з'ней рядкомъ
Кірпата моска, обезьяна,
Папуга мелетень із'Ваською котомъ,
Да ще старая няня;—
На шіи поганявъ корнокъ із'молоткомъ.
Ся юрма піднялась кудись на богомілье.
Да пробіралася тихенько крізь ущілье:
»Міні диво! тиць з'нори собі казала мишъ:
»Що людъ дивується на сю незграбну тушу!?
»Якъ ніби займе хто собою місця більшъ?
»Той має вже и більшу душу!
»Колибъ хочъ слінъ годився на солонину врокъ,
»Іно-се, такъ;—а то хиба лякать дітокъ!—
»Гай, гай, дурни людці! де бродить той умокъ?..
»Хочъ пашъ мишиний рідъ здасться трохи малимъ,

Digitized by Google

›Дарма,—а ми себе слонивъ не гірше ставимъ:‹—
Вона би ще верзла, дакъ Васька ниръ з'сідла!
Мовъ із'лука стріла;
Да в'вічи доказавъ що мишъ дрибній слона.

XV.

Кітъ да кухаръ.

Десь кухаръ, ще и нісьмакъ!?
Бо з'молоду іому дававъ суббітки дякъ;
Одложивъ попеченье:
Вареники и печенье;
Попхався у шинокъ, ковтнути пінної в'смакъ:
На те-же лучилась вселенька панахида;
›Нехай царствуе кумъ! такъ водиться в'хрестянъ!‹
В'господі-жъ стерегти од'пацюківъ обіда—
Покинувъ лишъ кота.—Вернувсь до дому пьянъ.
Що-жъ бачить?!—Кітъ, якъ кітъ, хазяйничавъ на волі:
Ялшні шматъ, пирігъ—
Знайшовъ під'ніч'ю долі;
А васька зо всіхъ ніхъ
Вхопивъ курча v пискъ із'нимъ мурча забігъ
За опетне барило,
Ажъ дивиться да пха у пискъ:
›Дивись, злодюго, врагъ!—га! капосний мурмило!
›Чи тп сказивсь, чи що?—гладкій, га! басівъ тискъ!
›Чи се-жъ тобі не соромъ?—га?—Да годі....
„На що-жъ пакъ краще вамъ!—Чи сежъ тобі не гріхъ?“—
А кітъ мовчить да ість—„Чи е у тебе Вігъ?....
„От'се взпватимуть тебе всі люде: злодій!

Digitized by Google

„Се-жъ злодій! скажуть всі, кітъ Васька курохвать;
„Кітъ Васька—пре-ледащо,—
„Іого не те сюда—нельзя на двіръ пускать,
„Вона зовсімъ ні нащо“....
А кітъ мовчить да їсть.
Покіль хитаючись вінъ вякавъ се ученье,
А той умьявъ печенье—
Да під'стріху потягъ собі задравши хвістъ.

*

А я би кухару, дурного батька сину,—
Звелівъ накарбовать на спину:
Де треба власть худчій,
Шкода псовать річей.

XVI.

Улісъ да іого товариство.

Якъ Грецкіі героі
Крізъ цілі десять літъ,
Забуйства, лютихъ бідъ,
Натрілись коло Троі;—
Ітакскій царь Улісъ,
Хитрійшій межъ царьками,—
Забравъ з'собой в'кого уділівъ нисъ
Черезъ моря підрізъ,
Вітривъ по волі з'каюками.
Не тямивъ о собі блукавъ з'лихой бідой;
Десь врізавсь у косу и застрявъ ночною добою.—

Digitized by Google

Се дикая була невідома землиця,
Орудовала де велика чарівниця:
Кіркея, сонця дочь,—
—Пред'нею всякъ падавъ ниць:
Вона страшенную такую мала міць,
Що пекломъ ворушила;
Заразъ Улісовихъ людей всіхъ потруїла:
Що-би з'царькомъ своімъ
Не здумали на втіки,
Дала напиться імъ
З'отрутою наливки.
У мигъ на всіхъ напала дуръ,
За тимъ іхъ із'людей вона ізліціовала
В'звірей розмаітихъ статуръ,
Якъ треба всімъ понадавала
Ікливъ, копитъ, пазюръ;
Грізнійшого старшину
В'грозу оділа ліну;
Хто красти мавъ тишкомъ,
Окутала вовкомъ;
Іого незграбного, сердитого сусіда,
Ізліціовала у ведмідя:
Хто плутавши хири ногами, до двора—
Вертався із'шинку по твані—у кнура;
Неусипущого без'глузду домосіда:—
У бабака, бобра;
Придворпого лабзу—в'мартишку дармоіда —
Одинъ улісс
Поваровавсь тої наливки пити,
За тимъ и не сказивсь;
Да якъ мудрійшій бувъ на світі:
Мавъ річь солодкую и богатирскій лпкъ
Якъ кращій чоловікъ,
То и Кирка дивлючись собі взяла отрути,
Одмінной од'тої: вбралась сама на вікъ
В'коханья важкіі, хочъ золотні, путп.
Богі все вискажуть що мають за душей,
И ся привязалася іому в'любові своей.

Digitized by Google

Улiссъ розумний бувъ щобъ тутъ не умудриться,
Чого у ней прохать, примусівъ побожиться,
Що в'Грекiвъ знов із'звірей
Переліцює знов вона іого людей.
„Нехай и такъ;—спитай своеі голі,
Казала Кірка такъ іому;
„Но тілько се од'волі:
„Лишь той зліцюется, захочется кому;
„Сумнюсь, охотою щоби сь яке зхотіло
„Людиной знов терпіть; уже імъ надоіло
„Без'талану з'тобой
„Блукати гольтяпой.
„Вони теперъ обути и не голи;
›Не проміняе звірь своей счастливой долі.
„Іди-жъ до ніхъ у лісъ—
›Гукни и вони збіжаться;
›Я імъ вертаю річь; могтимешь розпитаться.‹—
Пійшовъ до ніхъ Улiссъ,
Гукнувъ—ізбіглись звірі,
Що будучи людьми іому казались щирі:
›Возлюбленни друзья, казавъ:
„Я васъ на те зобравъ
›Щобъ у честнихъ людей ізновъ переробити;
›Кажіть, чи хочете зо мной якъ перше жити?‹—
Левъ першій одвічавъ,
И думавъ що рикавъ;
»Крий світъ, ще я на глумъ не зьіхавъ з'панталика!
›У тебе що я бувъ?—Крепакъ,
›Чуть не простий козакъ,
›Теперь, якъ ти, я царь; нігадки чоловіка!
›И всяка тварь трямтить мого почувши рика.
›Хиба не бачивъ я твоіхъ балюръ
›Мизерноі Ітаки?
›Або щобъ ще ізновъ задавъ мене в'жолдаки?
›Коли, не зхочешъ, царь, спитать моіхъ пазюръ,
„Впередъ не попадайсь мині на баки!“—
Царь посомъ закрутивъ, ведмідеві казавъ:
„Якій-же братіку, ти ставъ

Digitized by Google

„Незграбний, волохатий!...
›Покинь ліса; іди існову жить у хати.«—
—›Ні, братіку, Улісс;
›Ти краще роздивись;
›Побачишъ я такий якъ треба буть ведмідю,
›Тобіль об'міні судить по чоловічу виду?
»Зпитай ведмідицю, із'двохъ хто кращий з'насъ,
›Що певно я, вона докаже вразъ.
„Втікай же, бідний мій Улісу,
›А я не хочу з'лісу;—
›Удруге не приходь, бо встрінемо дручкомъ;...
›Я тутъ, якъ ти в'Ітаці вольний
„Ні гадки ні об'комъ,
»Якъ бачшь собою довольнпй.«—
Вхопивъ зновъ дулю царь,
Сунувсь питати вовка,
А сей наіоживъ шерсть уже іклами щовка.
›Не соромъ се, кажи, теперъ ти жахъ отаръ,
›Першъ бувъ синъ добрий, Грекъ и місчанинъ Ітаки
„Теперъ ти зліший гайдамаки;
›За віщо нівичшшъ ти без'жалю ягнятъ?
›Дівчата гарні тебе за те винять;
„Змилуйся над'собою, будь чоловікомъ, друже!
„Да добримъ якъ и бувъ;
›Міні соромъ за тебе; якъ се ти честь забувъ?‹—
—›Чи зправді?! вовкъ казавъ; щось васъ такіхъ не дуже!
„Ти злійшій врагъ отаръ:
„Якее о вівцяхъ ти маешъ попеченье?
„Обжіра! ти-жъ іхъ самъ годуешъ на печенье.—
„Ти найлютійша тварь!
„Іще вовки вовківъ не сикалися жерти,
„А люде за словце вбиваються до смерти.
„И я скажу тобі у воко, а не в'бровь,
„Ви гірьше од'вовковъ,
„Ви-бъ всі порізались злодюги,
„Коли-бп не лякались пуги.
„Щобъ васъ ізпекатись доволі сіхъ причинъ;
„Я ліса не покину
„И краще вовкомъ згину...

Digitized by Google

„Втікай-же вражій синъ!
Улісъ питався ще з'іними,
Великіми и дрібними,
Да одповідь одна: „Тебе не треба намъ!"
В'лісахъ звірямъ свобода
Удовольнять хистямъ,
Біда, нахаба, злисть, лиха лиха и незгода
Прираховалися, од'нихъ людямъ.—
Ніхто и не зворухнувсь Улісовимъ казаньемъ,
По світу, на войні прославитись дияньемъ;
И всяке думало що вольнее собі;—
Байдуже що були своіхъ хистей раби.

XVII.

Намаліованний левъ.

Якійсь маляръ намаліовавъ:
Що нібто всість на льва вдалося чоловіку
Неначе на коня да ще-й стирчка дававъ.—
И левъ, харпакъ, не смівъ и розтулити пику.
На те дивилося чи мало щось зівакъ,
Да бришкали: „Дивись! ось сили чоловічи!
„Якъ бідного ізцупивъ лякъ!"—
Ажъ тиць, валить грізний іспражній левъ у вічи;
Заразъ у всіхъ язикъ оклякъ»—
Левъ гордо подивився,
З'усмішкою казавъ:
„Здається мні маляръ [вашъ трохи помилився.
„Що чоловікові побіду написавъ;
„Колибъ львы, якъ ви такъ маліовати вміли,

Digitized by Google

›Щобъ написали те що бачите на ділі:
›Якъ всі от'се при мні од'ляку помарніли ‹—

XVIII.

Вовкъ да кащавий собака.

Якійсь то вовкъ дурний зустрівъ
За цариной костчавого собаку;
И заразъ в'гай іого тягти хотівъ.
Бідашний песъ почавъ молитися із'ляку:
›На віщо здався я?
›Добродію змилуйсь, к'услузі вашой мості:
„Хозяінъ затіва бенкети, весілья;
›Вінъ оддае дочку, тамъ доля е и моя: наідутъ гості!....
›Од'всякіхъ мьясъ, помий;—чи диво-жъ мні од'пастись?
„А ще костей, костей—на тиждень буде гризти!
›Повірь, я самъ вернусь, на якій зложить срокъ!‹—
Дурний повірив вовкъ,
Пустивъ.—Чриз'кілько дней потягъ в'село дивиться,
Свого пріятеля,—чи на обідъ годиться?—
Лукавий песъ тогді гулявся на дворі,
Одпасся зправді такъ, що и геть то у порі;
Пізнавъ пріятеля, гукавъ іому крізъ гратку:
„Заразъ, заразъ іду, мій батьку!
„А я тебе давно вже виглядавъ;
›Пожди лишъ позову Горлана;
›Ти знаешъ Меделяна;
„З'тебе насъ буде и двохъ!“—Горланъ бувъ вовкодавъ,

Digitized by Google

И вінъ не разъ дававъ злодюзі прочухана,
Но вовкъ не дожидавсь,
Піджавъ під'себе хвістъ и швидко в'лісъ убравсь.

*

Хто льстить себе надіею пустою,—
Колись то взяти більшь,
Той губить часто й те, що має під'рукою,
И заробляе—пишъ.

XIX.

Два півня.

Два півня у миру жили десь під'стріхой;
Де квочка ни взялась—и роздулись пихой—
Эротъ! ти нарядивъ із'Троі пепелища!
Тогді и боги чимъ дужъ з'Олімского ігрища,
Сипнулись, щобъ рудой своей почервоніть
За честь Олесину, кришталъни хвилі Ксанта.—
Бий злючій завьязавсь, у півней зле кипить;
Дробиний двіръ зо всіхъ сторонъ біжить
Дивитися, якъ два скубуться іхъ драбанта.—
Единъ утікъ, другій узявъ тому на жаль
За звитенженіе в'награду
Олесь у пірьячку, цилісенькій сераль.
Побитий д'сорома лиху оплакать звaду
Чимъ дужъ утікъ у хлівъ,
Хвістъ долі опустивъ;

Digitized by Google

Видтіль крізъ тинъ дивився—
Якъ той удатний врагъ
З'коханками іого возився
На глумъ, в'іого очахъ.
Се помстою ще гіршъ іого палило гнівъ;
Вінъ грізно пісъ гострив,
Од'лютой ревности од'зістти лопа
Крилами на вмани, по вітру хлопа;
»Пожди, урчавъ, пожди!«—
Да мстить не мавъ нужди:
Остилий врагъ іого з'пихою
Взлетівъ на хлівъ,
Під'якімъ супостатъ іого сидівъ,
Насупився з'бідою лихою
И трійчи прокричавъ свою побідну пісь;—
Но з'сімъ окончивъ жизнь:
Соколъ кружлявъ під'облаками,
Шугнувъ—и той простився із'славой и курками.
Тогді почубленний собі на двіръ з'хліва,
З'пихой веселою на радощахъ співа—
И, дьякуя счастливой долі,
З'куркими закутивъ поволі
Моторнимъ остива.

*

Якъ після ясних дней насуплюють охизни,
Такъ и за долей в'слідъ бридуть педолі грізни;
Хвортуна, якъ жінкі, за коротенькій спіхъ
Із'необачного на віки робить сміхъ.

Digitized by Google

XX.

Цапъ да цюцикъ.

Нема поганшого дивиться,
Коли де сивий стариганъ
Учне, здурівши, молодиться;
У ключку вже зогнувсь, насилу пре в'ридванъ,
В'нозі гостець и смерть утісками гукае,
А вінъ пиднявши лиховань,
Дівчатамъ підморгае.—
Або, крий Бігъ!
Ще гірьше тихъ,
Ізбуйвікъ молодиця,
В'якой й без'очокъ
Надивишься сморщківъ, а дума ще казиться;
И сивий хочъ високъ,
Зтончивши голосокъ
Нявчить коханьи лиховані.
Да и всякъ бува смішний,
Незграбний да пишний,
Хто не в'свої сідае сані.

*

Здоровий цапъ гладкій, з'паклатой бородой,
Дурнійшій ніжъ той вілъ з'важкой ходой,
Разъ вибрикнувши з'стайні,
Дививсь, якъ цюцика ласкала іого пані;
А той коло неі пустуючи брехавъ,
На задніі лапки служити присідавъ
Паклатий той кацапъ, уперши в'землю вічи,

Digitized by Google

З'собою мірковавъ:
›Коли сіого лишь пані зичить,
›Да се-жъ дурниця й мні такъ поцілуі брать,
›И я з'умітиму тоненько млекотать
›И лапку подавати мило;—
›А вже стрибати,
›Бодать,—
›Се наше діло!‹
И ось мій пудофетъ,
Такъ розсудивши любо,
Скрививши пискъ на бікъ и вигнувши хребетъ
Не латво, грубо—
Дригнувъ ногою, підстрибнувъ—
И, настороживъ рогя,
Зпинивсь на задні ноги,
Да вибрикомъ до пані сунувъ.—
Щожъ?—Пані ізлякалась:
Озвався галасъ,
›Грицько, плітей, кіівъ!
›Глянь, Васька іздурівъ!‹—
Здоровий Гриць прибігъ із'пугой—и за жарти
Цапу нагрівъ бока, що вінъ вже годі іграти.

XXI.

Павичъ да соловей.

Якъ рано промена червоної зорі
В'ставу розжавряли й тремтіли
И гарно запалали хвилі,

Digitized by Google

Прочнулись весело співаки снігири
И птахи у саду день гарний захлюбили, *)
Всіхъ краще соловей на линці заспівавъ,
И души млосниі пріемно умилявъ;
Коли перестававъ,
Ще слухали іого предивни співи
И чари голоска поважни, жвави й живи.—
Весенній тиховій, щобъ слухати, залігъ
В'пахучій лігъ
Запащноі троянди.
Ажъ тутъ наприндивши свій чубъ и хвістъ павичь,
Із'павами покинувъ транди
Пишивсь, мовъ на балу паничь,
Квоктавъ з'досадою, вмитъ голосно заскігливъ,
Ажъ пташки всі в'кущі од'ляку геть забігли;—
›Чого ти все якъ тежъ да тежъ кричишь?
Озвавсь до соловейка:
›Такъ можно надоість, свистишь да верещишь,
›Мовъ з'шкури хочешь лізть, якъ той погоничъ гейка;—
—›Нехай и такъ, одвітивъ соловей:
›Я чувъ не разъ хвалу за піснь мою д'людей;
„Коли кращійшій ти ще од'мене співака,
„Ти ганьби не давай,
„Чимсь маешь річь пустую вякать
„На ділі докажи—а ну лишь заспівай!“

*

Не уподобавъ ти, Зоіле, сіі вірши!
Вони здались тобі найгірши.
Хай такъ, щожъ маемо чинить?
На світі всіхъ ни якъ не можно вдовольнить!—

*) Начали хвалить.

Digitized by Google

А ти, чимсь матимешь за нихъ мене заїсти,
Будь ласковъ, кращи самъ зроби
И компоновать мене навчи без'зліcти,
Я буду дьяковать тобі.

ПРИКАЗКИ

Книжка восьма.

I.

Півень, кітъ да мишеня.

З'нечівья мишеня дрібнее,
Що перше на роду покинуло нору,
(Зовсімъ іще дурне)
И купку—кротовую, все мало за гору,
Ледве в'біду не встряло,
Да ось якъ матері вернувшися казало:
„Я вибравсь за мижу,
„Ну вибрикомъ во всі мишиния лопатки,
„Якъ руче мишеня, ні об'чому ні гадки!
„Ажъ погляжу—
„Стоять якісь-то два звіря:
„Одинъ любесенькій, звернувся у клубокъ,
„И шубка на нему, якъ би и наша сіра;
„Другій такий грізний! тутъ на чубу шматокъ

Digitized by Google

„Якійсь червоний да зубчатий;
„Да якъ захлопа чимсь! да грізно закричить!.....
„В'ушахъ ажъ залящить;
„А самъ такій носатий,
„Якъ жаръ тутъ борода, а хвістъ якъ помело;
(Се об'півні мишеня таке верзло
З'дурного жаху,
Якъ об'заморскому неначе птаху.)
„Такъ, мамо, в'боки бье, такій підниме гвалтъ?!
„Що якъ хочь, поздоровъ тебе, неполохливий,
„Проклявъ ледачого, да вдарився утікать,
„Вінъ помішавъ мині другого привітать;
„Що має тихий видъ, гарний да зносливий;
„В'того точнісинько такі якъ в'насъ ушки,
„Такій-же довгий хвістъ, пухнатеньки ніжки,
„А що вже гарніи' да світлі оченята?—
„Ну, такъ-би й ціловавъ! - Не можно і сказать;
„Вінъ мусить щиро весь мишиний рідъ кохать!“—
—„Ось диво! що коту, по сердцю мишенята!“
Бувъ материнъ одвітъ:
„Послухай, навісне: що ма смиренний видъ,
„Се той лукавий кітъ,
„Лютійшій врагъ мишей, ехиднійшій понура—
›Якого стережись;
„А той, кого врагомъ принявъ еси із'дура,
„Намъ не страшний—небійсь!
„Того частенько й ми печенимъ ізьідаемъ.
„Кота-жъ самі під'часъ здобичею буваемъ
„Од'необачності своей.“—

*

По тварі *) ніколи не вибірай людей.

---

*) По твари—по лицу.

Digitized by Google

II.

Потварець *) да гадюка.

Все брешуть на врагівъ,
Що в'пеклі ніби то вони не роблять правди;
Оте-же й вони не завжди
Кривдять Хвемидини ваги.
Криловъ се доказавъ; Видкіль імъ те узято—
Сіого вже не скажу!—Було у пеклі свято:
Родивсь чи Бонапартъ, або Каракалла,—
Не тямлю я, бо сімья се проклято,
За те що людямъ зла
Багацько наробило,
Для пекла дуже мило.
И всі такіі дні у нихъ в'календарі
Записані червонимъ,
И вже святкуються у Пековомъ **) дворі
З'процессіей обходомъ церемоннимъ:
В'такій процесіі
Повелено ідти потварцю да зміі;
Забулись розсказать, кому на переді;—
А в'пеклі той важніший
Хто на світі лютіщий.
Ось почали свариться да шипіть:—
Кому впередъ, кому у слідъ?
Гадюка виставила жало
Яке дурницею багато покусало;
Потварецъ гаспидскій язикъ!.....
Но де тобі!—змія такий пидняла зикъ,—

*) Потварецъ—клеветникъ.
**) Пекъ—Плутонъ, у древнихъ Славянъ богъ ада.

Digitized by Google

Сунулась напередъ, що той ажъ опинився
За нею назаді геть;
Пакъ сатана не мігъ сей кривди ізнесть—
И за годованка, спасибі, самъ вступився,
Гадюку осадивъ
И ось якъ розсудивъ:
„Хочъ пеклу и твоя заслуга превелика—
„Ти тяжко—лютий гадъ,
›На неповинних точишь ядъ,
›Да ти кусаешь тілько зблизка;—
›Потварця-жъ гаспидскій язикъ
›Язвити здалека ізвикъ;—
„Од'сіого не зхова ні дальная чужбина,
„Ні гори, ні моря, ні вічна домовина!....
„У пеклі вінъ великий чоловікъ:
„Бо самихъ злихъ гадюкъ далеко ще лютійшій;—
›Бачшъ, треба уступить тобі.“—
Од'той доби
Потварці од'гадюкъ у пеклі почотнійши.

III.

Свиня, коза да ягня.

Коза ще ярочка, ягня,
Да ситая свиня,
Були в'дорозі:
На ярмарокъ іхали на возі;
Вже певно не гулять,
Або з'музиками водиться—

Digitized by Google

Хазяінъ іхъ повізъ продать.—
Свиня не угава, дорогу всю кричить,
Неначе вже різникъ за ней з'ножемъ гониться,
Що ажъ в'ушахъ лящить!
Товарищки ії, простосердечні обидві,
Тихесенько лежать, да щось жують в'зубахъ;
Дивуються: де бачить Хивря жахъ?
А ся анаѳемой скиглить: »Ратуйте пробі!«—
Хазяінъ до неі: »Чого ти такъ лящишъ?
»Тихенько не лежишъ?
»Якъ се.?—»Вони далеко розумніши.—
»Не соромъ се тобі, не сміхъ?
»Ти-бъ благовісная, навчилася у нихъ!„ —
—»Хиба, скажи, дурніши,
На те іому свиня:
„Коли-бъ и імъ така якъ мні грозить пеня,—
„Побачивъ-би, якій вони підняли галасъ—
„Якъ глотка-бъ не роспалась!—
„А то, бачшъ, думають, що тилько д'нихъ хотять
„Що лишнее забрать,
„(Ма буть вони и прави)
„З'кози лишъ молоко, а од'вівці руно,
„А я лишъ вгодная для страви.....
„Прощай на вікъ мое гайно!"

*

Здается, що свиня розумно розсудила;
Но до чого той зикъ,
Коли лиху напасть судьба опреділила;
Дже одмінить ії не може чоловікъ?
Хто бідъ собі завчаси не віщуе,
Той мудрий—и журби не чуе.

Digitized by Google

VI.

Сорока да горлиця.

Крий горлиці гнізда
Свое сорока згородила;
Такій сусідъ біда,!
Того и бережись—ось зкаверзиться діло.—
В'семьі у горлиці такъ любо, тихо, мило;
А у сусідъ що дня,
Мовъ в'казані кипіло:
Крикъ, сварка, колотня!
Чи чоловікъ коли скубне свою сороку —
Вона, якъ навісна, до горлиці біжить
Да плаче, верещить.
Жаліться на свою безгодную мороку:
Що вінъ у ней лихий,
Сердитий да цупкий,
Ревнивий, верідливий,
А самъ на лихо вдавсь до галокъ женихливий;—
А гидкій, а стидкій!
Да сотні бридкіхъ ділъ змишляе неподобнихъ—
Що соромъ и казать; який ій лютий гнівъ
На думці туркотівъ;
Да вічно од'сорокъ те чути невгомонних.
—„А за тобой, хиба нема, сусідко, бліхъ?"
Зпитала разъ голубка;—
„Хиба ти без'гріха?"—„Охъ, де-жъ то, серце—любка,
„Чи можно без'гріха?—Теперъ якъ ми у двохъ,—
„Якъ панъ отцю, во всемъ на сповіді признаюсь:
„Я пирка, якъ и всі кохаю парубікъ;

Digitized by Google

„Не втерплю закусить якъ треба де язикъ;
„Частенько и сама катъ зна за віщо лаюсь;
„Мні любо, якъ коли мій злиться чоловікъ;
„Ось тілько-й е за мною!“—„Признаться, се не трохи!
„Сусідонько, и за тобою е блохи!—
„Послухай же мене.... Конечно й вінъ не правъ;
„Но й твій незносний нравъ“....
—„Мій нравъ!?—незносний нравъ!—прикрикнула сорока,
Зхопившися під'бока;
›Дивися!—я прійшла про лихо росказать,
›Мовъ добрий, а вона вчала ще докорять!
›А ти-жъ сама якая?...
„Гляди—чи не святая!....
„Ти-бъ патрила своіхъ, небого, голубьятъ!

*

Під'часъ ми любимо ввірять свої пороки,
Но крий світъ, упаси, давать тогді уроки!

V.

Чередникъ да лісовничий.

Гриць, парубокъ, що дня гонивъ
На пашу батьковихъ корівъ;
Да якъ не бравъ з'собою за чередою Гальки,
А кручений вродивсь,
То й худко надоівъ іому кащникъ та лісъ,
Корови, степъ и балки.
Колись якъ вінъ нудивсь,

Digitized by Google

Ажъ лісовничій з'яру
Кульга з'собакою, засапавшись од'жару,
Грицкові такъ казавъ:
„Ось з'ранку все гонюсь за дикою козою,
„Стрилявъ в'проклятую, два рази маха давъ,—
„Да также утомивсь, що не ступлю ногою."—
—„Зпочи да погляди покіль моеі стадчини;
„Возми свистілку і бриль, а мні позичь ружини;
„Я бачивъ якъ коза стрибнула у хащникъ."—
—„И-носе погляжу:—возми ще и Заріза!"—
Грицько із'віку не стрилявъ;
Дарма;—ладунку вздівъ, рушницю борзо взявъ,
Да у гущину ліса
Із'радостью потягъ.
Зарізъ шука чутьемъ, да шастае в'кущахъ.
Напавъ горячій слідъ, не упускае пьяді;—
Піднявъ—коза біжить;
Гриць, дуже радий,
Націливсь, ажъ дрижить,
Не всидить у засаді;—

Ось, ось! бацъ!... Щожъ? вінъ промаха не давъ:
Якъ разъ в'горливого Заріза жмудъ попавъ:
Той, неборакъ, задравши пику в'гору,
Піджавши хвістъ заскігливъ до умору;
Да ніжку під'себе на трохъ пошкандибавъ;—
Грицко и самъ трухнувъ, и одцуравсь ружини;
За нимъ стругнувъ без'духу в'слідъ;
Прибігъ нема скотини;
А лісовничій врагъ, задравши в'гору видъ
Хропе да цупко спить.
Грицько майнувъ шукать, ізбігавъ всі стежинки;
Гай, кущи, яри—на волосъ не зпочивъ;
Корівъ не чуть шерстинки!
Втомившися, з'плачемъ вже пізно у ночі,
Пришкандибавъ до дому.
Тутъ правди нігде діть, все батькові сказавъ;—
А сей, щобъ розуму додать, спинку дурному
З'стіни трічйатку взявъ,

Digitized by Google

Придержавъ за чуприну—
Да дичі надававъ у спину:
„Колибъ, казавъ, одно робивъ,
„То-бъ ти, ледачій синъ, не загубивъ корівъ.“

VI.

Два голуба.

Крий клуні, на гумні, в'маліованній будці,
В'приязні голуби жили собі у двохъ;
Купались и пили в'прудкій, світлій рудці;
Клювали золоту пшеницю и горохъ.
Із'долею-бъ такою ізжить до домовини!
Ні—треба-жъ одному, здуріть:
Цекавость да нудьга підъіли бачить світъ;
Вмить заманулося іому рідні стіни
Покинуть для чужбини.
(Одно з'другімъ була ніколи не похожъ)
Мовлявъ: якъ тежъ дакъ тежъ.—Да такъ и занудився:
Із'тугой, буцімъ то, коханому одкрився
И друга од'жалю укинуло у дрожъ;
Змилившись сей казавъ: »Куда? змилосердися,
„Милесенькій дружокъ! нащо себе нудить
„Розлукою гіркою!
„Мні важко буде жить
„Без'тебе самому, з'нудьгою.
„Да и самъ ти поміркуй: чи се-жъ теперь доба
Летіть в'далекую дорогу?

Digitized by Google

„Вже и осинь крий порогу!
„Жовтіе гай, скрипить верба,
„Пожди хочь до весни якъ птахи вернуть з'іру;
„Пожди, голубоньку, міні од'віку щиру!
›Чогобъ тобі спішить?....
›Чи чуешь—гайворонъ якъ голосно кричить;....
›Охъ, сердце у мене не дармо щось віщує,
›Се вінъ комусь із'птахъ не добре пророкує....
„Пропавъ же я теперъ! все думай, день и нічь:
„Чи не вхопивъ дружка злий шулякъ, або сичь?
„Чи ще мій любий живъ, чи не згина голодний?
„Або не змерзъ в'лісу на чужбині без'годний?"—
Но дурневи розумна ричь—
Ніби вода у рудці
Дзюрчить, да и мимо геть пливе;
И сей, хочь слухае, вздиха да знай свое:
›Ні, братіку, вже и мні припало згинуть в'будці».
„Од'нудної сидні!
„Вжо я надумався.—Не плачь! черезъ три дні—
„Я буду зновъ з'тобою,—
›Клювать, голубоньку, під'одней стріхою;
›В'осінні вечора я буду розважать:
›Розказоватиму, де трапилось блукать,
›Яке де бачивъ див ;
›Де такъ, якъ ми собі, живуть щастливо;
›А ти наслухавшись ізробишься и самъ
›Розумнимъ, якъ би шлявсь по дальнимъ сторонамъ.
›Прощай!‹—Да з'мовойсей вомісто слізъ да охівъ,
Прощанія мороківъ,
Взглянулися дружки,
Кліовнулися умильно,
Якъ ніжні голубки;
Вздохнули тяжко вмить розкинулися врізь:
Одинъ забгався в'кутъ, да бідний зажурився;
Другій черкнувъ стрілою, летівъ, летівъ такъ пильно,
Що чуть не опинився—де з'стеномъ неба край!

Digitized by Google

Зійшовсь, и просто шляхъ у гай;—
Якъ піръ у вічі дощъ да з'вітромъ шура—буря;
Припало нехотя ховатися у гай;—
Колибъ на сміхъ дупло або пічура,
А дощъ ілье мовъ із'відра!
Надувшись, неборакъ, одсидівся на гільці;
Дарма вже хочь нема сухенького піра!
Гроза промчалась геть, віпъ обтрусивши крильці,
На слонці обсушивсь, изновъ пустивсь у путь;....
Летить—до долу зіркъ!—розсипана пшениця,
У мисочці водиця;
Голубка крий сидить; мовлявъ спущуся тутъ,—
Пожартовать, кліовнуть.—
Підсівъ—ажъ вміть запутався у сітки;
Біда! почавъ криломъ,
Ногою тягти, носкомъ—
Ірвать, якось пробивсь кризъ не міцніі нитки.
Утікъ!—тенетки із'шматкомъ;—
Покинувъ трошки піръ;—дарма-бъ потімъ,
Ось лихо зновъ: тиць шулякъ з'хмари
Рухнувсь за харпакомъ, щобъ не різнивсь од'пари;
Вже кихті розпустивъ,—
Вже й вітеръ віе д'крилъ:
А той туда, сюда, ізпутанъ мотузками,
Мовъ звязенъ із'турми;—
Небачиться-бъ іому во віки із'людьми;
Під'рідними стріхами—
Якъ вмигъ орелъ із'хмаръ на той часъ нагодивсь,
Якъ блискавиця шасть! на шуляка набивсь;—
Такъ некотя зробивъ нетяжному услугу;
И злодій панъ орелъ, зьівъ меншого злодюгу;—
Несповідимою судьбою
Злодюги збіглися ізбавить волоцюгу!—
Втікая од'біди, ізновъ зпоткавсь з'бідою:
Ховавшись під'стріхою,
Забивъ крильце об'хату,
Нетяга охавши насилу одпочивъ,
И вже втікать хотівъ—

Назадъ до дому к'брату:
Ажъ де ни взявся тутъ
Селянскій байда жмудъ!
(а въ вклепці и в сіого бувъ глуздикъ голубиний)
Лукнувъ шматокъ пичини
Такъ латво, що нетяъ не освіживсь чуть—чуть!—
Тоді проклявъ годину,
В'якую ізбагнувъ покинути родину;
Чуть теплий да живий, смерть бачивъ на очахъ
Ледве, ледве дотягъ,—
Волочучи крило да ногу
Калікою в'гніздо оплакать учту срогу.

*

Чи хочете блукать,
Щастливиі влюблени?
Идіть, кажу, самдругъ, під'тинъ гайківъ зеленихъ
Із'любою жартовать;
Не будьте навіжени—
З'цекавости одноі коханихъ покидать,
Одно живіте для другого,
Для любоі будьте все однимъ!
Да такъ, щобъ кращимъ все здавалися нового;
Во вікъ не зробитесь нуднимъ;
Коли сторонніі вамъ будуть ні до чого.—
Якъ я кохавъ колись:
Га, світе мій! тогді Гетманскіі будинки,
Блакітний зірний звідъ я бъ промінявъ на лісъ,
Де любоі ніженьки осталися слідинки;
Де мова милая ій якъ медъ лилась;
Де першъ кохатись ми на віки поклялись.—
Повірьте, краще жить не знайдете и в'раі—
Коли у хатці в'васъ любовь з'дружкомъ витае.

Digitized by Google

VI.

Два пріятелі.

Пріятелі, Юрко з'Тишкомъ,
Шли пішки із'села кудись крізь гай шляхомъ,
Якъ тиць—надибали капшукъ з'грошима повний.
Юрко чимъ дужъ вхопивъ, да швидко у кишень.
Тишко, собі довольний,
Казавъ: „От'се-жъ якій для насъ щастливий день!"—
—„Для насъ?... Чи ти сказився?—Чи ми з'тобою крівни,
„Чи що?... Дивись, дурний, для насъ!.....
„Да я не дамъ тобі ні гривні.—
„Відкілсь се родича бісъ ткнувъ до мене васъ?"—
Тишко вже не озвавсь....
Идуть—вже й пізно, вечеріе,
А гай ще не рідіе;—
Ажъ чу! із'боку свистъ:
Злякавсь Юрко, трямтить якъ на осиці листъ:
„Пропали, друже *ми*, се чую я злодіі!"—
—„Чи ти-жъ сказився *ми*? Се-жъ *ти*!
„Не *ми*—ти самъ!"—Тишко в'одвітъ,
Да самъ в'кущі и давъ тяги;—
Юрко стоіть якъ пень од'ляку мовъ оглохъ;
Два злодья без'одваги,
Якіхъ би латво самъ Тишко уклавъ обохъ.
На Юрася напали—й
За неподільчивость мовъ білку обідрали.

*

Хто в'щасті будучи нехоче мать друзей—
В'незгоді ратовать нехай не жде людей!

Digitized by Google

VIII.

Золотий дощъ.

Давно колись, во дні чудесъ,
В'Олімпі загулявъ Зевесъ;
Да ненарокомъ зпркъ на землю у віконце —
Що робиться під'сонцемъ?—
Гай, гай! якій зхопився калабалик!
Весь людъ загувъ, відсіль чутно прошенье:
„Зевесъ войди в'мое мизерне повоженье!....
„Я мушу зароблять; я далибі, не звикъ;
„Змилуйся! грошей дай мні повнні кишені.“—
А далі и зовсімъ здурівъ народъ хрещений,
Казавъ:—„колибъ я мавъ творить,
„Я бъ краще змайстеривъ сей світъ!
„Я-бъ ізробивъ, щобъ всі були багати й рівни,
„Да такъ якъ звірп вільни.“—
Ось такъ Пандоринъ рідъ
Брехавъ, мовъ навпженій.
Зевесъ зареготавъ на весь Зевесівъ рітъ;
Загримавъ, ажъ небесний звідъ
Да затрусилися підвалини підземні.
Увесь божківъ синклитъ
Зхотівся подивиться
Чого—це, панъ отецъ ізволитъ веселиться?—
Зевесъ гукнувъ заразъ двохъ кручених нудівъ,
Що мають власть й над'нимъ якъ припаде глумиться,
Момка, божка блазнівъ,
Да Комуса, іого товарища смішного;
Звелівъ дурних людей
Провчить по свійскі, срого.
Щобъ головою своею

На довгій часъ пізнали,
Чому се лика забаганли.—
Божки—жмуди, зхопившися худчій,
З'чуприни сонцевой насмимали лучей;
Червінцівъ наплескали сили,
Да з'неба й повалили.—
Посипався дощикъ золотий!..
Пішли мужедіи божкамъ повеселиться:
Вельможний панъ, гевалъ, збуйвіва й молодый!
Баби, дівки, попи—всі мусили сказпться;
Каліки, що ледве іздужали тащиться,
Кульгаючи, собі за дужими слідномъ;
Хто рачки, хто бочкомъ,
Сунулися хапать, ще завелися й биться.
Ніхто не улежавъ,
Ніхто не затинивсъ намісті;
Да всякъ чимъ дужъ згрібавъ
Червінці жменею, чисти.....
А дощъ не угававъ,
Усі того байдужъ, що по ушамъ черкало;
(Було тутъ не до ухъ
Коли в'очахъ сіяло)
Хапали всі в'капшукъ,
У бриль, кишень, клобукъ;
В'очіпокъ,—а якъ те вагою все розирвало,
То під'конець,
Ватько, самъ панъ-отець,
Дівки и молодиці
(Що-жъ маете чинить?
Приняло всімъ одно: чимъ більше накопить)
Взялись гребти в'спідниці.—
За золотомъ (давно казавъ якійсь мудрець:)
Людъ преться, мовъ сліпець,
И сромъ гарнихъ жонъ, дівчатъ невинних цноту;—
Все числить за пустоту —
А дощикъ, якъ на тежъ, ще більше все брянчавъ,
И землю якъ заслявъ:
Що золото, мовъ жаръ, окіль аякъ червоніло.

Digitized by Google

Тутъ годі всяке діло;
Усе свого одбігло:
Дівчата гребеня, плугалорі—плугівъ,
Верцаделъ панночки, а сотники судівъ;
Жреці швирнули геть кадило!—
Одинъ на ту добу казаніе казавъ:
Якъ грішно собирать сокровища земніі;
З'налоя гримавъ такъ; „Сліпці! се-жъ тля и моль;....
„О горе! тамъ васъ жде стогибельна юдоль!“....
А якъ у вічі мелькъ червінці золотіі!
То першій зо всіхъ нихъ із'храма ночухравъ;
И самъ чимъ дужъ хапавъ!
А тамъ два війска десь ізбіглись воюваться,
Ажъ зиркъ—червінцівъ благодать,
Поміркувалися: „За віщо се намъ, братця,
З'бідою пропадать?“....
И вмісто чимсь чубиться—
Почали золотомъ лядунки набивать;—
Да виткнувъ язики, мовъ школярі дразниться;—
А далі й се ще дурниця:
Припало з'світа утікать,
Лихі години з'тимъ настали;
Бо все—повага, санъ, підданство, реиментъ—
В'единий мигъ пропали,
До тла із'корня геть;
Настала золотая воля—
Равенство становъ!—Га, чи не лихая-жъ доля?—
Гевалъ старшину згрібъ за чубъ,
Стусуе кулакомъ, за те що дужъ да грубъ,
А наймичка із'лайкою
За коси треплеться з'хозяйкою.....
Той паномъ ізробився в'кого важчій стусакъ;
Од'лиска золота у всіхъ душа затмилась;—
Все гибло на опакъ!
А тутъ хуртовина з'червінцівъ розходилась
Ще гирше, знать те буває зімою,
Що світа божого не видно;—
Або якъ інколи з'летучею сараною,

Digitized by Google

Всі гарбали, гребли—Вже й золото огидло!
Всі потомилися, бо весь сей шаръ земний,
Що дразнять кулею з'глини,
Зробився золотий
По самі коліна;
И золото пішло, тогді в'ніщо, в'багно!
Пізналася біда! почали мірковать:
Біда, коли воно
Якъ снігъ бувае не розтане,
Одже з'нимъ тогді якъ разъ стонадцять лихъ нагряне,
И дійде з'золотомъ без'хліба пропадать.
Давай упьять к'Зевесу припадать,
Громадою молиться:
„Помилуй насъ, Зевесъ,
„Од'гибелі златия
„Спаси насъ днесь!
„Ми бачимъ, що були із'кругу навісні!
„Очисти землю зновъ, ми ради працовать,
„О долі золотій не будемъ турбовать!"—
Тимъ часомъ панъ Зевесъ, за бебехи узявся,
З'громадою божківъ до вмори реготався.....
Якось змилосердився: звелівъ своімъ жмудамъ,
Щобъ дощъ унявся,
И золото заразъ повіялось к'чортамъ;
Якъ прошлогодній снігъ ростало,
Або якъ гасне димъ.
И все якъ спершу стало;
Тогді почули гласъ із'хмари, ніби грімъ:
„Дурноголовні, нерівни стани!
„Для общества добра надани
„Инимъ з'здоровьемъ глуздъ,
„А злимъ, щобъ іхъ карать, з'худобою божевілье
„Да мать нудьги—безділье;
„Сімъ вьяжеться людей общественний сою'ъ,
„Чрез'те багацько праць, обузъ;
„Що вже ні якъ нельзя подужати самому,—
„Богатий оддае з'заплатою іному."—

*

Digitized by Google

Дурисвіти, брекень негладкихъ ковачі,
И ви вельможніі без'глузду дукачі!
Ошуканні в'ирахъ дурницями коварно;
Теперь самі розчумайте, чи гарно,
Колибъ весь світъ
Равенствомъ наділить?

IX.

Заець дя черепаха.

„А ну-мъ в'закладъ!
Казала зайцю черепаха:
„Дарма швидкій стрибать,
„А далибі, даси ти маха;
„Я перше од'тебе до мети добреду-и
„Швидкого, якъ се ти, у соромъ приведу."—
—„Чи ти сказилась, сваха!....
„Або в'жару?- -Лічись: тобі дать треба кладь. *)"—
—„Сказилася, чи ні—кажу, держи закладъ!"—
Зьедналися—свідківъ й заставъ дві поклали.
Пакъ скілько, що, кого?—сіого не можно знать;
А срокъ на утро зклали:
У мети буть якъ світъ;—
›Чого спішить?‹
Такъ заець мірковавъ:—»покіль день розсвітліе,
Я цупко висплюся, вхоплю чабцю, шавліі,
Із'свіжою росою,
З'зайчихою пожартую,
»А тамъ пущусь—и мета предо—мною,
„Да з'свахи нюнявоі у волю покепкую!—

---

*) Кладь—жидкое лѣкарство (микстура)

Digitized by Google

›Чи міні-жъ боятись бакъ?!
›Коли я цілу зграю
›Хортівъ—швидкіхъ собакъ,
›Далеко покидаю!
Якъ ізгадавъ—робивъ; а часомъ тимъ желва,
Мовъ важний боргомистръ в'процессіі бува,
Широкій да пухнатий,
Бриде з'повагою до мети, з'цілою хатою;
Потрошку да спішить.—Стрибунъ прочнувсь, наівсь,
Об'пройграшу ні гадки;
Ще трохи покрутивсь,
И пирь—во всі лопатки,
Мовъ із'лука стріла!—
Но сваха нюнява давно вже дотягла.
›А що, впрлатий, взявъ? Бачышь, швидкость якъ изводить;
›Ти сее памьятай:
›Хто каже ще нехай—
›Собі той певно шкодить!‹—

X.

Перунівъ піпъ да дві іого дочки.

Давно колись одинъ Перунівъ піпъ
Мавъ гарнихъ у себе двохъ дочокъ,
Кипьячихъ мовъ окріпъ.
Татусь іхъ хочь кохавъ, таки-жъ все не осліпъ,
Стерігся вечорниць, точка да ясныхъ ночокъ;
За те й хапавсь оддать
Швиденько під'намітку.

Digitized by Google

Бо дівка вже геть—геть, ну далибі, не жартъ!—
Тогді було в'попівъ.... хочь викрути калитку;
Приданее в'дочокъ—якъ бачишь, у чімъ стоять.—
Богівъ такого хочь не можно зараховать,
Да щось од'олтаря не лізло дуже в'бодню—
Лишь не лягали спать голодні.
Теперь заміжнійшій у насъ и паламаръ.—
Старшую вподобавъ моторний огородникъ,
А меньшую заразъ узявъ собі гончаръ.
Чрезъ кілько день, панъ тесть, якъ звіку се годиться,
Поіхавъ веселиться,
У гості до старшої.—
›Здоровъ, дочка!—Перунъ з'тобою!
›Якъ маешь, якъ живешь?—Чи хліба е багато?‹—
—›Спасеть тебе Перунъ, мій тато!
›У мене добрий чоловікъ,
›Я з'нимъ зживу якъ з'долею вікъ;
›Коханье з'згодою у насъ пануе в'хаті.
›Намъ жарти любячись на градці праціовати;
›Да ще-жъ и не ревнивь;—Чого-жъ мні білшь бажати?
›Коли-бъ от'се дождать частенькихъ намъ дощівъ,
„Да на базаръ вхопить мерщій продать гурківъ!‹—
—›Да й все?‹—„Чого-жъ іще?“—›Не зничишь ти багато!
„Мовчи-жъ: в'насъ скоро у Перуна свято,
›Ти, донечку, пожди,
›Я для тебе словце шепну іому з'дожчі!
›Шануйся, прощавай!‹—Потягъ самъ ик'гончарці,
Прійшовъ, чоломкався, зпитавъ б'долі й ту.
›Спасеть тебе, татусь, в'насъ добре у биту!
›Да буде що и в'ларці;
›Ми з'долею в'троіхъ тутъ весело живемъ:
›Горшківъ не надаемъ.
›Дакъ лихо! інколи подивишься в'віконце,
„Ажъ хмари з'сліотою од'насъ ховають слонце!
„Дощъ нівицчить товаръ.
›Я бъ нічого на світі не бажала—
›Щобъ сліота намъ посудку не псувала.

Digitized by Google

„Да все би зпека й варъ,
„Щобъ ажъ трава шкварчала.
„Тогді-бъ ні гадки мій гончаръ!
„Тогді-бъ уже сказивсь од'заздрости нашъ дядько;
„Тогдібъ нетямили куди дівати хлібъ....
„Молися об'сіому—одже ти Перунивъ піпъ.“—
Простивсь із'сею батько—
И обіщався ій об'суші помолить:
Да в'думці зхаменувсь: »Се-жъ буде щось не гладко,
»Що в'світі тутъ робить?
„Ся зпека, таѣощу,—якъ обомъ вгодить?....
„Нехай, Перунъ якъ знае,
„Такъ самъ разпоряжае!“....

*

Із'дякою пріймай
Охизу чи й годину;
Зумій собі вхопить в'пригоду переміну,
Да мовчки зподівайсь
На божью благостиню.

XI.

Селянинъ да іого діти.

Працюй, небогъ, роби, не гайся—літо в'полі,
То матимешь всего доволі!—

*

Digitized by Google

Колись одинъ
Заміжний селянинъ
Почувъ смертельную хоробу.
Кликнувъ своіхъ синівъ
Без'свідківъ, імъ казавъ: »Держіть свою худобу,
»Що довелась мині в'наслідство од'діднвъ!
»Бо на однімъ з'ланивъ,
»Не тямлю на которімъ:
»Захованъ сутній скарбъ.—Всякъ зна,—робить не соромъ.
„Дакъ лихо! щось не всякъ бувае праці радъ;
„Не хоче рукъ додать.
„Кажу, ви не губіть охоти:
„Всю землю зворушіть, то візмете и кладъ:—
„Кажу, працюйте в'поті!
„Чи вітеръ вчавъ зривать листи з'деревья жовті—
»Хапайтеся за плугъ —
»Везді, во всіхъ куткахъ, де е переоріте;
»Нігде огріхівъ не пустіте:
»Кажу . . . . . « И згаснувъ духъ,
Сини, зховавши батька,
Взялись копать, орать,
Не жалуючи праць, ні статка:
Що-жъ?—грошей не знайшли; за те-жъ на прійшле літо—
Таке родило жито,
Що тісно на току скирди ставлять.
Отець синамъ хотівъ у вічі доказать,
Що праця невний кладъ.

Digitized by Google

XII.

Брухо, да всі иншіі состави.

Се учта для поспільства,
Щобъ одучить народъ огурний од'своевільства;
Ії Мененіусъ Агриппа ізбагнувъ,—
Коли плебеі всі, патриціямъ на угору,
Старий и молодий, покинувъ Римъ, гунувъ,
Якъ рий бжчоли в'дупло, на Авентинску гору.—
Вінъ приказкою сею на ладъ іхъ навернувъ.
Усякій зна, що брухо
На тще сердце нічимъ нельзя ніякъ унять;
Хочъ три іого, хочь гладь;
Воно таки не слуха,
Дай, каже, істи!—А чи не вдовольнивъ,
И чоловікъ охлявъ, у нівіцъ ізмарнівъ.—

*

„Оте-жъ сустави всі, Агріппъ казавъ народу,
На брухо дивлючись:
„Згадали разъ собі шляхецкую свободу;
›Нехай тобі, лежнюго, бісъ!
›Не діждешь, дармоідъ! всі в'голосъ загарчали:
›Не діждешь більшъ, щобъ ми на тебе працювали
›Дивись-пакъ, байди бье, да тріскае, а ми?
›Що дня роби самі!
›Да вже робота ся приходиться намъ чірства;
»Чи намъ яка користь—чи що, з'іого обжірства?
›Якій ти панъ, такі-жъ и ми пани!‹—
Громадою встановили:
Щобъ пучкамъ, ні рукамъ нічого не робить,
Щобъ ноги не ходили;

Digitized by Google

Хиба лишь трипака дробить;
Щобъ губи, зуби, рітъ—
З'лежнюгою жили на різні,
Вомісто щобъ жувать—співали гарно пісні;—
Щобъ слухъ мавъ дратовать.
Все чувъ коли шкварчать—
Печенье да ковбаси;
А нісъ собі-бъ ухавъ на віщо очи ласи.
Ну що казать?
Із'правді біднее такъ латво проучили,
Що вибили із'сили;
Да и самі на тонку втяли дуженько прясть:
Без'іжи сердце вже негонить нової крови,—
И рітъ, не те співать, не одведе и мови,
Рукамъ, ногамъ, всіому прійшлось зовсімъ охлясть.
Тогді огурнії чрезъ власную напасть,
Хочь пізно, да пізнали,
Що те, кого вони лінивимъ узивали,
Одинъ, мовъ добрий вілъ,
Для общого добра всіхъ більше самъ робивъ.
Такъ всяка власть: царі, працють для громади,—
З'людей ченьші беруть;
И видають,
Щобъ будовалися селенія и гради;—
Коли хуторянинъ и городяне сплять,—
Царі, чрез'москалівъ, іхъ покой хранять;
Судъ правди, стережуть и злодія карають,
Да добрихъ шедрою рукою наділяють.

Digitized by Google

XIII.

Цвіркунъ.

Кризъ гільку бурьяна, сирякъ-цвіркунъ
Дивився на мотиля, що вився по леваді,
Сядавъ на конвалій, трояндy, на буркунъ.
Самъ любий молодий, якъ молода в'наряди,
Зумрудами палавъ,
Рубинними цятками,
Весь золотомъ горівъ; мижъ гарними квітками
Гарнійшихъ виглядавъ:
Ще-й недовольний тимъ, пустуючи по волі
На кращі зновъ мінявъ.—
›Якъ можно прирівнять іого до нашой долі!
›На іого очи пруть; жалівся такъ цвіркунъ:
›Мні мачуха природа;
»Такее надала щобъ виказать на сміхъ;
›В'іогожъ чого не ма?—Гарнійшая урода,
›Моторний народивсь, утіхою для всіхъ;
›А я поганійшій од'всякоі звіріни;
›Така безвістна жизнь найгірша домовини!‹—
Ледве сказать успівъ,
Набігли з'лярмомъ діти,
Хто якъ умівъ
Пустились мотиля ловити,
Той гилькой шмигъ у слідъ, а той ізновъ бриґъ,
Хто з'хустой да кіемъ:
И бідний мотиліокъ, хочь швидко увивався.—
А дітворі попався.—
Дожився, неборакъ; те тягне за крильце,
Другій собі за усъ, той знову за тільце;
И жоденъ все хваливъ;—такее нарядили,—

Digitized by Google

Чи треба було й сили!—
Що бідний в'іхъ рукахъ охлявъ.
»Гай, гай цвіркунъ казавъ;
»Теперъ я бачу й самъ: не добре особливимъ
»Проміжъ людей бриніть;—
»Щобъ вікъ ізжить щастливимъ
»Крий світе, очи всіхъ на себе зворотить.«—

XIV.

Олень да виноградний кущъ.

Олень од'ручого охотника втікая,
Забивши слідъ убравсь під'виноградний кущъ;
Хортівъ лихая зграя,
Вхопивши облизня, верталася чимъ дужъ
Назадъ на гамъ рогівъ.—Олень собі, байдужъ
Забувъ минуле лихо.
Напавъ на смачний листъ,
Нежалуючи гризть;
Да такъ трощивъ не тихо,
Що шелестъ із'юрми собачей хтось почувъ,
Товарищамъ гукнувъ;—ізновъ пішла потіха.
Олень к'добродію повагу позабувъ,
За те собі й добувъ
Лиху годину.
При смерті будучи точивъ
Жалю горючую слезину,
Невдяці вінъ казавъ: »я заробивъ

Digitized by Google

›Правдиво се каранье,
›За те що позабувъ казанье,
›Добродью дьяковать;—
›Се мушу пропадать.‹

*

Сей приказкой Езопъ того намъ виставляе,
Гостепріимство хто огурно невважае.

XV.

Вихоръ—Позвіздъ да слонце—Святовидъ.

Разъ на осинніого Івана,
Позвіздъ и Святовидъ побачили прочана,
Що верхи бігъ шляхомъ,
Одягшися кобенякомъ.
Ізвісно, в'осени під'часъ пече до пота,
А інколъ доіда ще гірше вихръ и сліота;
За те-жъ и той прочанъ грака почувши крикъ,
А на небі вируги побачивъ грізни хмари,
Завчасу кобенякъ на себе наволікъ;
Бо мабуть вже не разъ мавъ із'вітрами свари.
›Эге, ка Вихръ-Позвіздъ:
›Дивись! ледачій сей прочанъ, чи не сказився?
›Вінъ дума, що од'мене от'се заборонився;
›Враженний синъ, коли не якъ осинній лістъ
„З'него зорву одіжу,
„Да на шматки поріжу,‹

Digitized by Google

—›А ну-мъ зо мной в'закладъ, казавъ іому в'одвітъ
Веселий слонце—Святовидъ:
›Хто швидче з'насъ іого примусить роздягнуться?
›Да тилько ти гляди, щобъ не робити кривдъ,
›Нехай и промена моі тобой напнуться.‹—
—›Ну, сількисі!‹—И віхръ нажершись цупко хмаръ,
Роздувся мовъ опука,
Ажъ очи вибанчивъ огненні якъ жаръ,
Загувъ, реве, шипить, кого не встріне, грука;
Тамъ покрутивъ млини, тутъ обідравъ амбаръ;
А на Днепрі—пекельна мука,
По раки не одинъ пурнувъ на дно байдакъ!
А все, щобъ силой знять з'прочана кобенякъ!
Бакъ скілько губъ не дувъ із'нимъ не лютовався,
Лишъ поли ворушивъ: той краще застібався,
И під'конець з'коня ізлізъ
Да цунко зверху ще собі підперезався;—
А тутъ и годі рвать, не стало бурь,—охизъ,
Бо слонце—Святовідъ геть хмари всі прогнало,
Да в'променахъ тепло
Усюди розігнало.
Прочана на коні такъ любо припекло
Що хочъ жартуючи робило не на бридку,
И не смалило кілько силъ,
Бакъ той вже такъ упрівъ
Що перше знявъ кобенякъ а далій геть и свитку.

*

Ласкавий, тихій духъ
Худчій чимъ лайка й гвалтъ ізроблять всяке діло;
Каплина меду більше принадить мухъ,
Ніжъ оцета барило.

Digitized by Google

VI

Дві куми да панъ голова.

Кума Одарка разъ своі грядки полола,
А Варка тежъ собі прійшла до частоколаи.
Покладливо базікала із'ней,
Про дьявольскихъ людей;
Да любо розмовбяли,
Бо про себе ні пикъ — іншихъ все ліціовали:
Язикъ вихавъ якъ юнъ, слова лились рікой!
Якъ, де, за віщо, хто з'сусідкою, з'кумой,
Все лаються, казяться,
Яка в'жінокъ що дня,
Буває колотня,
Да якъ до голови ганяють позиваться:
»Вони зовсімъ дурни, — ось ми, кума, з'тобой,
Казала любо Варка:
»Якъ риба із'водой;
„Ніколи не була в'мене з'тобою сварка,
„А вже із'тиждень е, ма-буть, якъ я живу
„Тутъ наймичкой в'сусіда;
„Все з'ласкою тебе покладливо зову,
„Еще ни разъ твого не віншовала ріда!“
Ажъ тиць, якъ на біду,
Зозуля прилитіли,
Да в'Варчиномъ сади,
Високо на вербі присіла;
И вперше той весни
Протягомъ закувала
Куми, якъ навісни,

Якъ птаха прогукала,
Зіпнули на весь ріть:
„Зозуленьку! скажи, чи в'мене будуть гроши?
Зозуля, імъ здалось, одвітъ
Дала хорошій,
Разъ кукнувши одинъ: »Спасибі же тобі,
„Що мні пророковала,
Одарка д'повідала;—
—»Э! ні-бо! се собі
»Зозулю я питала,
Одвітила кума: „вона мині кувала,
„Се бачшъ в'саду у насъ; кажу, кума, се мні!“—
—„Та брешешъ, кумко, ні“—
—„Сама-шъ, дурна, бреши!“
И слово за слово вчали страшенну бучу!...
Давай зпершъ язикомъ и сіктись и шпигать;
У пекло родичей всіхъ позвертали в'кучу;
Пійшли батьківъ з'бісами поминать,
Да сякаться мовъ осн;—
Бідна головонько! між'ъ ними частоколъ,
Нельзя кумамъ ні якъ зчепитися за коси;...
Озвався зикомъ іхъ кутокъ, весь гай и долъ;
Давай печинами, бадильями кидаться!...
Зняліись до голови із'лиха позиваться!
„Не диждешъ, се мині, бісовская дочка!
„Поставлю на своей... Да вже зъіси й тирчка!“
Такъ з'помсти обидві забісовались жінки.
Тимъ часомъ за грішьми довідались до скринки:
Бо панъ той голова и рта не розтуляшъ,—
Без'базаринки,
Из'виннихъ и правихъ однаково все дравъ.—
Да кажуть, що теперь настали зли годинки,
Що будцемъ и в'суді без'грошей капшука—
Хотя-бъ якій правий, добудешся хвука.—
Зразъ засапавшись обі куми прибігли
До пана голови,

Digitized by Google

Од'злисти татъ бліди, мовъ шкапи полови,
Да тілько в'хату вбігли
То по цілковому
Дали впередъ іому;
Потимъ на цілий двіръ зарюмзавъ без'угави,
Чимъ дужъ зацокотівъ,
Прохали на куму управи.
Панъ-голова, з'пихою важно сівъ,
Мовъ спражній панъ, на лаві,
Наприндився й казавъ: »Ви обидві не прави;—
»Коли не хочете колоди, то мовчіть;
»Вамъ зась! Зозуля се мині кувала,
»Вона сі гроши мні пророковала,
»Идіть іі зпитать.«—Куми, вхопивъ по дулі,
Пійшли питать зозулі,
Якъ вдруге прилетить.

*

Куми! моя порада,
Якъ я ізвіку щиръ,
По совісті кажу: що е найгиршій миръ
Все кращій ніжъ найкраща звада;—
Мирись!—Крий світъ! недоведи шукать суда!
Відті, кромъ сорома бува обомъ біда!

XVII.

Певний способъ зправляти ледачихъ.

У батька бувъ синокъ гульвіса, мартопласъ,

Digitized by Google

Утікачъ, волоцюга,
Якого не донявъ, не то щобъ батькивъ гласъ,
Дьяка трійчата пуга;
И вінъ, на всякому шагу,
Малому
И старому,
Хочъ другу, хочъ врагу
Утне яку небудь да капостную штуку;
Тому тіне тинфу в'ніс,
Тому бурульку в'руку,
У той добрався кіс,
А тамъ роздавъ по дулі,
Що 'дскочили моргулі
Дьяку що дня
Из'курченимъ возна;

Вернувъ до батька те ледащо.
Сей зновъ засумовавъ—якъ сина изпинить,
Щобъ не пропавъ зовсімъ ні нащо;
Згадавъ—дай в'монастирь іого запровадить:
Тамъ строгій бувъ архимандрика,
Що хочъ якого чоловіка
Зумівъ тихесенькімъ зробить;
Дакъ сей—не чоловікъ,—лихій бурсакъ, гульвіса,
Що гірше надоідавъ ченцямъ самого біса.
Такее тамъ згадавъ,
Що й монастирь розбігтись мавъ,
Поклони, хлоста й пість іого не няли;—
И ті до батька одіслали.
Зновъ батько мірковать,
Куди-бъ синка задать?
„Дай завезу іого у Січь до кошового,
„Да щобъ тримавъ іого якъ можно дуже строго.
Бо кажуть тамъ войсковий кій,
Исправлять хочъ якій
Ни буде злий-лихій;
(Хочъ часто те що бье бува таке-жъ ледаче
Якъ той, хто д'кія плаче)
Дарма!—синъ гіршимъ ще зробивсь, и кошовий

Digitized by Google

Втомившися із'нимъ якъ день у день возитьси,
Щобъ з'хвиглями іого ще в'дурні не пошиться,
З'поради войсковий,
До батька одиславъ, бо вже, мовлявъ, ні кій
Іого не візьме, ні ломака;
Ізпражній із'него вродився гайдамака.—
Всі думали що вже не зносить голови;
—Оте-жъ ні чутъ! ще не минувъ и тиждень
Смирнісинькимъ зробився,—
Не-наче зроду злидень;
Зовсімъ переродився,
Неначе та овечка,
И злого про него не чути ні словечка.—
Да якъ-же швидко такъ перемінивъ той нравъ?
А, може у турму татусь іого задавъ!—
Не одгадавъ;—ще гірше—біднякъ в'вдову вкохався,
—Да з'нею й повінчався.

XVIII.

Рибалка да скарбъ.

Бувъ добрий чоловікъ рибалка;
Він з'сіткой день у день возивсь
По гирлі да по балкахъ,
Да тимъ з'семьей харчивсь.
Колись, пробейкавшись день цілий,
Ледве од'холоду не йзклякъ,
Голодний, на тощакъ,
Ні ока не вловивъ, змарнілий!—
А Хвебъ почервонілий,

Digitized by Google

Послідні промена в'морскіхъ хвилях'ъ гасивъ;
Рибалка згадавъ, що з'жінкой дома діти
Голодніі сидять, з'жалю заголосивъ,
Ще разъ закинувъ сіті;
Тащить—важкее шось;
Тутъ сердце д'радості чимъ дужъ застукотіло:
›Ось, думавъ, вже теперъ щастливо удалось!‹—
Но якъ злякався вінъ, побачивъ—мертве тіло!
Засапавшись прибігъ звать жінку, неборакъ;
Утопленника вдвохъ таскають у байракъ;
Хитавши головой з'слезящими очами,
Згадавъ: „такъ може й мні пожерту буть водами!
›Погребемо сіого; покинути—се гріхъ!
›За се одплатить Бігъ!—
›А ну, дружнійше, к'ділу!“—
У березі сухомъ вчали копать могилу;
Працюють, ажъ з'обохъ пітъ капле ніби градъ;
Якаяжъ радость вмить!—Знайшли червінця кладъ.

*

Хто птахівъ и звірей годуе,
Десницей дивною громади зіръ держить,
Якъ прахъ мірн кружить,
Той сердця щирого безгласни тоскни чуе,
Біду іого готовъ на радость одмінить.

XIX.

Смерть злихъ и добрихъ.

Персідскій, славний чаровникъ
Зердустъ *) ізвише вдохновенний,
Що смілою рукой одкривъ Ізиди ликъ,
Пізнавъ законъ созданія вселенни;
Забравсь на самоту в'дремучіі ліса,
И тамъ в'глуши робивъ предивни чудеса
Народъ забігався послухати казанья.
Чи раду од'біди, в'хоробі ратованья,
Що з'рукъ іого данавъ великій Оромазъ.
Почувши об'тому одинъ Индійскій князь,
Зпитавши суету мірскую,
За лиховань жінокъ втомився лити кровь
Дурницею людскую,
Почувъ к'добру любовъ,
Рішився до него пуститься,
Щобъ з'совістью своей, чи вдасться, примириться;
Прибігъ до мудреця: зложить ярмо гріхівъ;
Здалося будцемъ мавт горливее бажанье,
Всі каверзи одкривъ
З'бідою лихованье.
Зердустъ узявсь іого на путь
Спасенья навернуть.
Якъ—ось сей князь збажавъ побачить образъ смерти
Яка вона, що всіхъ приходить жерти?
Зердустъ те обіщавъ.—Колись із'нимъ у двохъ
Спустивсь в'глубокій ліохъ;
Тамъ, вдаривъ об'помостъ своімъ ціпкомъ слоновимъ;

*) У Европейцевъ Зороастръ.

Digitized by Google

Заразъ почувся вгзгъ,
Безодня заревомъ зарділа вмигъ,
Озвався грукомъ звідъ громовимъ,
Загувъ огонь окіль якъ жавря горнъ в'жару.—
„Що бачу се?“ крикнувъ злякавшись князь Индійскій
›Бліду страшенную мару;
›Мовъ углі огненни, такъ дивиться злодійскі;
›Уся в'криві, грозить ножемъ;.... Ахъ, батьку мій!
›Спаси мене од'ней!—Я чую пекла вій!....
›Помилуй Оромазъ!‹—„Я чую ликъ небесний,
Казавъ благій мудрець;
„И Ангелъ милоликъ, веселий да прелесний,
„На голову надівъ із'яснихъ зіръ вінець,
„З'усмішкой мні дае ключь золотий од'рая!—
„Такъ буде смерть лихімъ, якъ іхъ діла, лихая!
„Земіра любая, якъ майскій день благая!
„Якъ той приспіе часъ,
„Коли вселенной духъ, великій Оромазъ,
„Звелить тобі на вікъ ійти в'свою обитель;
„Смерть прійде до тебе, за добрі діла,
„Во образі твоемъ, якъ гарна ти була,
„Якъ люба добродітель.“

XX.

Книшъ.

В'селі живъ з'бабой дідъ,
Такі, що в'ніхъ було катъ ма й порожней скрині;
Частенько весь обідъ,
Хіба чорствы скорини;

Digitized by Google

А засікъ—вічно чистъ.
Якъ ось проходить пістъ
И настигае свято;—
В'людей всіого багато:
Из'коминивъ несе пахъ смачний од'ковбасъ;
А баба нюхае, да слинку лишъ ковтае;
У бідной весь запасъ:
Гречане борошно, що в'кошикъ весь убгае.
„Біда мині з'тобой стидкій, бридкій шкарбанъ!
Загримала на діда;
„Седишь якъ той дурний баранъ,
„Хиба й на свято намъ зостаться без'обіда?
„Холи вже лінь тобі пійти до хатъ
„Під'виконью прохать,
„Ти-бъ хочъ забрався в'хижу
„До кумонька Луки,
„В'іого багацько е пшеничної муки.....
„Бо, сучая дочка! якъ свято пересижу.
„Не здужатиму більшъ.
„А я-бъ, коли-бъ з'чого зпекла пирігъ, чи книшъ,
„Да ще-бъ и кума привитала,
„Тогді-би вже одхляла,—
„Чого-жъ еще сидишъ?
„Заразъ іди, теперь Луки не ма в'господі! ..
„Гляди, дурний, уже замуляли гріхи;...
„Узять у дукача!—тутъ не за копу й шкоди;
„Бачшь, совість не смачна на тощі бебехи!“—
„Чи ти, стара, сказилась?
„Дивись, з'чимъ розносилась!
„Се-жъ знае все село,
„И кумъ, що в'насъ зерна пшениці не було
„Чи се-жъ мині не соромъ?
›Якъ люди вчнуть селомъ мене взивати воромъ?‹—
—›За віщо?—За той книшъ?....
›Злякавсь якой дурниці;
„Тю на! Дурний!—крий світъ!.. Гляди-жъ!..
„Кажу тобі, не бійсь! я вмітиму з'пшениці,
›Той книшъ, лишъ борошна попасть,

Digitized by Google

›Чорнійшъ гречаної зробити палянці.‹—
—›Якъ такъ, шкода и красть!‹

*

Такъ грішни й ми взялись для любої отчизни
Чужіі приказки собі перемайстрить,
Да вже и боімось Зоіливъ укорізни,
Що се з'крупичатой—гречане нарядпть.

XXI.

Щасця да дурень.

Давно помовка е: що щасця
Точнісенько трясця—
Кого захоче нападе
Й годину добрую тому складе,
И вже тому самъ бісъ тогді колише діти
И хату вимета.- -
А я ось що примітивъ:
Що щасця більшъ на дурней налета,
Хто чимъ дурнійшій,
То той іому велійшій;
Бо дурневі де вміть прохірного зтримать,
А щасце нудиться до иншихъ утікать:
Воно невсидить довго тихо,
Бо, кажуть, вслідъ за нимъ ганяе лихо,

Digitized by Google

Щобъ всі дари іого псовать;
За днями гарними вже вічно хлярить сліота.—
Се мні пришла охота
Вамъ приказку сказать,
Якъ треба щасця з'рукъ не упускать.

*

Живъ дурень парубокъ, якому-бъ часъ женитьси,
Бо вже гараздъ засіявсь усъ,
Дакъ іолопъ, старостівь прохать боіться,
Почувъ, що іногди дадуть гарбузъ,
За тимъ поворовався
Тимъ часомъ на точкахъ при місяцю гукавъ,
Все щасця виглядавъ,
А самъ таки з'дівками женихався.
Разъ пізно забарившь, якъ півень проспівавъ,
Вернувся іолопъ спать в'оселю,
Засунувъ сіни й врився в'постелю
И тилько що заснувъ,
Ажъ крий дверей вінъ грукъ почувъ:
„Пусти, я щасця сподіванне,
„Веду тобі дівча прегарне,
„За ней худобу у придане;
„Ну-жъ худко одчиняй,
„Невісту привитай.—
„Да йди-же швидко, вражій сину!
„Мні важко несть з'грошима скриню;
„Мні ніколи; кажу, біжи й пріймай!"—
Закі мій іолопъ ще розчумавсь,
Да якъ ще одягтись, заки надумавсь
Якъ поясъ ще підперезать,
Себе звичайно якъ невісті показать

Digitized by Google

Не швидко вінъ причепурився,
Одсунуть сіни поспішився,
„Ну, проспмо теперь“—Ажъ щасця и невісти,
Катъ ма;—вони собі повіялись без'вісти,
И дурень дулю ухопивъ,
Чому якъ кликали годину упустивъ.

Кінець другої часті.

Digitized by Google

ГЛАВИЗНИ ПЕРШОІ ЧАСТІ.

Книжка перша.

ПРИКАЗКИ.

	стран.
I. Комашка да цвіркунъ	1
II. Ворона да Лисиця	2
III. Жаба, що дмется дивлючись на вола . . .	3
IV. Два лошаки	3
V. Дворовий песъ да голодний вовкъ	4
VI. Львиний розділъ	6
VII. Торба	7
VIII. Ластівка да иншіі дрібниі пташки	9
XI. Дві миші—одна мійская а друга хуторная .	11
X. Вовкъ да ягня.	13
XI. Чоловікъ да верцядло	14
XII. Смокъ стоголовий да змій многохвостий . .	15
XIII. Два злодія да кінь	17
XIV. Піитъ, спасенний богами	17
XV. Дровосікъ да смерть.	20

Digitized by Google

стран.
XVI. Підтоптанний паничъ у пьятьдесять літъ, да дві вдови 21
XVII. Лисиця да цапля. 22
XVIII. Панъ-цьякъ да школярь 24
XIX. Півень да жемчужнее зерно. 25
XX. Оси да бжчили 25
XXI. Дубъ да очеретъ 27

Книжка друга.

ПРИКАЗКИ.

—

стран
I. До тихъ, якімъ важко вгодити 29
II. Громада мишей 31
III. Вовкъ да лисиця передъ судомъ кота . . . 33
IV. Два бугаі да жаба 34
V. Птахъ іздихающій од стріли 34
VI. Дві ласици да кажанъ 35
VII. Щенная сука 37
VIII. Орелъ да жукъ рогаль 38
IX. Левъ да комаръ 40
X. Два вози: одинъ з'грецкімі губками, а другій з'сілью - - . . . . , ... 41
XI. Левъ да пацюкъ. 43
XII. Горлиця да комашка 44
XIII. Відьма в'пашенной ямі . . . . . , 45
XIV. Полохливий заяць. 47
XV. Півень да лисиця 48

Digitized by Google

стран.
XVI. Орелъ да воронъ 49
XVII. Павичъ, що жалівся Юноні 50
XVIII. Кішка, переліціованная в'дівчину 51
XIX. Левъ з'осломъ на полюваньи 53
XX. Тестаментъ істолкованний Езопомъ. . . . 54

Книжка третя.

ПРИКАЗКИ.

—

стран.
I. Старая вдовиця да дві наймички 58
II. Глекъ изъ молокомъ 60
III. Жінки да тайна 62
IV. Швецъ да индутний 64
V. Дурень да мудрецъ 67
VI. Хвортуна да школяръ 68
VII. Папуга 69
VIII. Два пси крий моря 70
IX. Орелъ да пугачъ 72
X. Орлиця, кішка да веприця 73
XI. Песъ, якому обрізали уши 75
XII. Ласиця у хижці 76
XIII. Комликъ да іого бурханъ 77
XIV. Порося в'торбинці 79
XV. Ярмарка 81
XVI. Дідъ з'хлопцемъ да бовкунъ 83
XVII. Собака да ii мана 85
XVIII. Здоровье, хороба да сліпий случай 86

Digitized by Google

стран
XIX. Заячьі уши 87
XX. Квочка 88

Книжка четверта.

ПРИКАЗКИ.

—

стран.
I. Индикъ 91
II. Дубъ, очеретъ да поросята 93
III. Ворона в'павыхъ пірахъ 94
IV. Куцая лисиця 95
V. Чабапъ да морс 97
VI. Бжчола 98
VII. Ворона да лисиця 99
VIII Лішій да прочанъ 101
IX. Мужикъ да гадюка 102
X. Хлонці да шпаки 103
XI. Хвсбово прорицалище да безбожникъ . . . 105
XII. Здихающій вовкъ 106
XIII. Земля недорікъ да кульгавихъ 107
XIV. Одшельникъ да ведмідь 108
XV. Бабакъ да барило 111
XVI. Жаби, що просять собі царя 112
XVII. Ридванъ да муха 114

Digitized by Google

стран.
XVIII. Дзигарная стрілка 116
XIX. Заяць да ружина 117
XX. Сова да скупець 118
XXI. Злиі хисті и кара 120
XXII. Виси 121
XXIII. Пси 122

Digitized by Google

ГЛАВИЗНИ ДРУГОІ ЧАСТІ.

Книжка пята.

ПРИКАЗКИ.

		стран.
I.	Ракушка	1
II.	Рада звірей для обранія собі царя	2
III.	Ведмідь танцюра	5
IV.	Козакъ огородникъ да панъ псюрникъ	7
V.	Олень, русакъ да оселъ	11
VI.	Оселъ одітий в'львиную шкуру	12
VII.	Два горщика, спіжевий да глиняний	13
VIII.	Білка да кроти	15
IX.	Вовкъ да баранчукъ	17
X.	Олень, якій любуеться собою	18
XI.	Левъ, ведмідь да вовкъ	19
XII.	Жайворонокъ з'дітьми да хозяінъ поля	21
XIII.	Оселъ в'процессіи	24
XIV.	Мана	25

Digitized by Google

стран.
XV. Лисиця да кітъ 26
XVI. Ермій да тесля 27
XVII. Родини гори 29
XVIII. Гарбузъ да жолудь 30
XIX. Гадюка да терпугъ 31
XX. Орелъ да Крітъ 32
XXI. Заяць да перепилиця . . . . . 33.

Книжка шоста.

ПРИКАЗКИ.

—

стран.
I. Квочка з'золотими яйцями 35
II. Рибалка да дрібниі рибки. 36
III. Вовкъ одітий вівчаремъ 37
VI. Гринжоли з'сіномъ 39
V. Война у звірякъ з'птахами да кажанъ . . . 40
VI. Козакъ да іого кінь 42
VII. Вовкъ да цапля 44
VIII. Пацюкъ заховавщійся од'мира 45
IX. Гайстеръ 46
X. Кітъ да пацюкъ 48
XI. Звірі в'чумі 51
XII. Лисиця, мартишка да иншіі всі звірі . . . 54
XIII. Лисиця да виноградъ 55
XIV. Лебедь да кухаръ 56

Digitized by Google

	стран.
XV. Лошакъ що бришкае своімъ шляхетствомъ. .	57
XVI. Левъ недужій да лисиця	58
XVII. Слонце да жаби	59
XVIII. Парубокъ, щигликъ да кобець	60
XIX. Шкапа да ii хазяіва	61
XX. Лисиця да Цапъ	63
XXI. Двi кози	64

Книжка сіома.

ПРИКАВКИ.

	стран.
I. Вовки да вівці	66
II. Старий левъ	67
III. Павукъ да гостець	68
IV. Левъ, вовкъ да лисиця	71
V. Два чоловіка: одинъ ганяе за хвортуной а другій виглядае ii дома	73
VI. Собака, що несе хозяйскій обідъ	77
VII. Рачиха да ii ранения	79
XIII. Поединокъ двохъ кнурівъ	80
IX. Вовкъ да кінь	81
X. Прудкій потокъ да тихая ріка	82
XI. Зеленая корова	84
XII. Кінь да дрикъ	86
XIII. Ведмідь да два охотники	87

Digitized by Google

стран.
XIV. Мишъ да слонъ 89
XV. Кітъ да кухаръ 90
XVI. Уліссъ да іого товариство 91
XVII. Намаліованний левъ 95
XVIII. Вовкъ да кощавий собака 96
XIX. Два півня 97
XX. Цапъ да цюцикъ 90
XXI. Павичъ да соловей 100

Книжка восьма.

ПРИКАЗКИ.

стран.
I. Півень, кітъ да мишеня 103
II. Потварець да гадюка 105
III. Свиня, коза да ягня 106
IV. Сорока да горлиця 108
V. Чередникъ да лісовничій 109
VI. Два голуба 111
VII. Два пріятеля 115
VIII. Золотий дижчъ 116
IX. Заецъ да черепаха 120
X. Перунівъ піпъ да дві іого дочки 121
XI. Сслянинъ да іого діти 123
XII. Брухо да всі іншіи состави 125
XIII. Цвіркунъ 127

Digitized by Google

стран.

XIV. Олень да виноградний кущъ 128
XV. Віхоръ—Позвіздъ да Слонце—Святовидъ . 129
XIV. Дві куми да панъ голова 131
XVII. Певний способъ ізправляти лсдачихъ . . . 133
XVIII. Рибалка да скарбъ 135
XIX. Смерть злихъ да добрихъ 137
XX. Книшь 138
XXI. Щасця да дурень 140

Digitized by Google

ПРИКАЗКИ,

2554
3

СКОМПОНОВАВЪ

Павло Білецкій-Носенко.

ВЪ ЧОТИРОХЪ ЧАСТЯХЪ.

ЧАСТЬ ТРЕТЯ.

КІИВЪ.
Въ друкарні Е. Я. Федорова.
1871.

Digitized by Google

Дозволено цензурою. Г. Кіевъ 5 Августа. 1871 г.

Digitized by Google

ПРИКАЗКИ

Книжка девята.

I.

Слонце да жаби.

Горлати жаби, дочки твані,
Купья-й очеретівъ вирлати пані;
По волі случая (якій во всі кутки
Вбреде, ніби на глумъ, в'діла людскі)
Під' слонця реіментъ благій були оддани;
И гріхъ казать, вони собі в'воді
Не чули зроду о біді,
Не тямили що лихо:
Де зний в'людей на прахъ понівичавъ роллі,
Де голодъ, не-дорідъ, де за мижу не тихо
Скубуться королі
(В'поспільства чубъ болить) у нихъ нинякой звадки
Бо все общественне и нічого ділить,
Привілья у багні, вони собі ні гадки,
З'такою долею лишь жить собібъ да жить,

Digitized by Google

Да ласки своего добродія хвалить.
Що-жъ?—Звіку щасливая доля
Псуе не те людей и жабъ,
Ще гірше якъ неволя;
Бо дише що, хистей и божовилья рабъ.
Ось и вони пихи й невдяки понабрались,
И на добродія болотомъ взрунтовались,
Такій пидняли гвалтъ, що вже не можно спать
И треба ухи затикать;
По іхъ брехнямъ от-те вселенни світле око—
Палівода лихій несеться щось високо,
И хоче в болотахъ усе купье знапить,
А без'болотъ, дивись, якій бакъ буде світъ?
Тогді хочъ кинути от'сю багнючу кулю.
Нумъ! треба всімъ войной на капосного йтить,
Тогді ухопить дулю.
Ось жабья посполіта річъ,
Збагнувъ такъ божій посолъ,
У чужбину одправило посільство
И посланцю зложило бучну річь,
Нехай той вака дичь:
Що будцемъ благо й честь, якого будь народа
Не може довго трвать без'іхъ вупья й бойота;
И треба слонце потушить—
Така дурная жалобница
Од'жабъ да од'ляхівъ и досі верещить;
Бакъ всякъ розумний зна, що со дурниця;
Ца рь—слонце, любий нашъ, якъ з'ніку се годиться
Для общого добра и імъ благотворить.

Digitized by Google

II.

Война у ласиць и мишей.

Народъ ласокъ, звірки з'гадючими тушками,
Якъ світъ настав, добра, мовъ кишка, не бажавъ
Народу пацюківъ із'голими хвостами;
И всіхъ-би похапавъ,
Конечнее бъ зробивъ паскуднимъ роззоренье,
Коли бъ тоненькій звіръ допався в'іхъ селенье,
Крізъ тісну дверь — Якось в'незгодний рікъ
Такая розвелась мишей нечиста сила,
Що праця людцкая марніла;
Кішить іми не те що хижа й повний тікъ.
Тогді геtманъ іхъ Крисорікъ,
Наперъ на ласицівъ з'нечистими повками,
И сі в'біді знялися встріть
Врага з'своіми хоругвами.
Гисторья говорить:
Побіда довго шлялась,
И нивка не одна іхъ кровью наповалась;
Ажъ під'конець
Ласкамъ дала вінець
Важанний звітенженья,
И миши понесли конечни пораженья.
Що не робили іхъ
Валечнії старшини:
Стохитрий Салоідъ, проворний Ласокрихъ,
Заплившій в'салі весь моторний Круполихъ;
Но треба вже було коритися судбині,
И весь народъ мишиний,
Простий козакъ и той, хто мавъ рейментовать,
Чимъ дужъ давай втікать,

Digitized by Google

Хто в'щилі, хто у нори;
Старшини мусіли одначе пропадать,
Закіль лейстровпі спаслися без'угори.
Ось якъ взбагнули ті врагу задати жахъ,
Чи й для пихи, вони встромили на чубахъ
Із'піръ великіи, прегарнні убори;
Да в'ласокъ, од'сіого зостались у зубахъ;
Бо не знайшли нори, ні одної щелини
В'яку бъ із'головой пролізъ уборъ старшини.

*

От-тежъ во всіхъ ділахъ: якъ лихо припече —
Вельможний панъ не латво утече;
Худопахолокъ же ні гадки,—
Світъ за очи собі черкне во всі лопатки.

III.

Вкохавшійся левъ.

Давнимъ давно, еще якъ звірі мову мали,
И льви з'людьми весілья зправовали,
Одинъ страшенний левъ
Вкохався в'гарную дівчину,
И про свою лиху годину,
Гаямъ при місяцю з'жалю страшенно ревъ;
А якъ се хутко надоіло,
То и припявсь за діло;
Вчавъ панъ-отця прохать;
»Ненай твій буду зять!«
Хочъ батько и давно бажавъ дождати зятя,
Дакъ сежъ вирлачъ страшний, у сіого пасть зубата;—

Digitized by Google

Боявсь оддать дочку, боявсь и одказать;
Якъ бідной дівчині з'такімъ зубатимъ жити?
›Що тутъ робить на світі?
Поміркувавъ, казавъ: ›И сількись, тилько бачшь
›У мене кволенька дитина
›А ти якій зубачъ,
›Тебе злякается дівчина;
›Ласкать ii почнешь
›Пазюрой удернешь;
»Пазюра не пушина;—
„А чи вподобалась звели попритинать,
„Да й зуби трішки припилять,
„То ласка од'тебе до любоі велійша
„Й вона тебе кохать якось буде смілійша.“—
Левъ з'дуру поеднавсь,
Бо по уха вкохавсь;
Тесть одитнувъ іому пазюри всі начисто,
И зуби припилявъ,
Такъ любо нарядивъ
Якъ без'захістья місто.
„Теперъ же, вражій синъ, видсіль да утікай!
›А ну, тю-тю Мурко, Рябий, Зарізъ, Хапай!‹—
Спинулися дворняги,
И левъ, хочъ не схотівъ а дати мусивъ тяги

*

Коли панъ Леля втне коханія стрілой,
Із'плигу зьіде й левъ з'розумной головой.

IV.

Муха да комашка.

Комашка з'мухою об'важності змагалась:
„Сежъ на лихо пійшло,
„Щобъ комашня да з'мухою рівнялась,
„З'царіцей воздуха земнополізне тло!
„Да я-жъ витаю в'палаці, чи будинці;
„И перше-ще чимсь панъ підносить з'даской жинці
„Коштую цукери да смачни заідки;
„А ти, плюгавий синъ, стидкій
„Тягаешь гробака в'вогки підземни кельні;
„Се-жъ праці вічнні, пекельни....
„Чи ти чувавъ коли,
›Що то таке вінці, що носять королі?—
„Се не соломьяни, гевальскіи брилі;
Се-жъ золоти: на нихъ бринять алмазъ, сахвири,
„Чи чувъ?—Якъ би на небі зірі;....
„От-те-жъ не те, що бігаю по нихъ
„Топчу погами; ще мовъ кручений женихъ,
›На кращу з'панночокъ сядаю,
›Цілую в'розеви уста
›В'плілейніі пухнатіи місця,
„Й собою білизну іхъ возвишаю.
›Теперъ дурний хвали свої зелени мхи,
›Трухляви пні, ще темніі ліохи!‹—
—›Чи годі вже? доідливая муха!
Комашка в'одповідь: нужъ, и мене послухай!
›Вже нігди правди діть, ти сичешься й туди
›Відки з'прокліонами женуть тебе везді;
›Частенько за свої докуки,
›Смертельни терпишъ муки....

Digitized by Google

„Се такъ, сядешь ти на царскому брилі,
„У панни на губкахъ, на панъскому столі,
„Бакъ чаще бачимо тебе в'кнура на пиці,
„На тельбусі в'різниці.....
„Ледачихъ и гультяпсъ,
„Що в'вічи доідають,
„Чи не тобою-жъ лають?
„Но ось побачимо, якъ пожовтіе лісъ,
„Якъ сіверъ нажене з'зімой снігови хвуги,—
„Тогді од'голоду затягнешь пісні други!
„Не зволочешъ и нігъ;
„А я забравшися у свій спасенний лигъ,
„Ні гадки; зажпву собі в'щасливой долі;
„Що давъ мні Бігъ
„За працей в'полі.
„Тогді мабуть згадаешь ти
„Гласъ правди й суети.
„Теперъ в'палацъ лети,
„Мні не мішай робить; бачищь, сі нікчемни свари,
„Запевно не набьють харчей в'моі амбари."

V

Лисиця, вовкъ да кінь.

Одно стохитре лисеня,
Бо вже де що знитало,
Із'роду в'першій разъ побачило коня;
Прибитому в'цвіту вовченкові казало:
„Дивись, якій се звіръ пасеться на луці
„Моторний, да крижистий;
„На немъ лисниться шерсть, якъ вимився в'риці."—
—„А можно іого з'істи,
„Чи вінъ дужійшій насъ?
Знитавъ той реготавсь;

Digitized by Google

›От'се мині змалюй!‹—»Да виглянь хоть із'хати;
»Колибъ я бувъ маляръ,
›Я бъ мавъ измаліовати,
„Дивиться хочеться, такая гарна тварь!
„Чи тямишъ, брате, що? Се наша добра доля,
„Здобичу намъ дае; на диждень буде холя!“—
Пійшлп.—Ажъ ма буть кінь, побачивши лихіхъ,
И боячися лихъ,
Од'обережности понастороживъ уха,
Ніздрами дме, хропе, готовъ стругнуть без'духа;—
Тутъ борзо до него підбігло лисеня,
Вклонилося й питае:
›Вельможность вашу чимъ природа величае?
›Слуга горливійшій, достоінства ценя,
„Запевно тимъ не погрішае.“—
—„Мене? на сее кінь: а я запамьятавъ;....
„Бакъ, ось мое імья швець на пьяти зписавъ.
„Чи ізволите, читайте!“—
—„Вельможний, вибачайте,
›Я в'школахъ не учився, и з'роду не читавъ;
„Матуся и татусь покійни були вбогі,
„Владіли 'дной норой,
„Без'нихъ я сиротой
›Изнявся неукомъ на ноги;
›А ось товерищъ мій в'дьяка топтавъ пороги,
›У школі пірья дравъ,
›И дьякъ іому не разъ суббітки задававъ
›И до хверта тягавъ,
›За те вінъ и чита усякіі псалтирі.‹—
Вовкъ важно уклонивсь, довольний сімъ без'міри,
Ніби читати мавсь,
А самъ хапать ладнавсь.
Кінь вразъ вихнувъ—и врагъ у день побачивъ зіри,
Без'щелепа дурний вже мусівъ пропадать.
„Эге! не свій се бачу братъ!
„Бачшъ, брате, що, іому казала тутъ лисиця:
„Що чула я д'людей, от'сежъ воно й правдиться;

Digitized by Google

„Якъ живо сей тобі на іклахъ написавъ,
Щобъ ти на всякому, хто встріне, довірявъ.“

VI.

Громада пацюківъ.

Одна моторна мишъ жахалася кота
Гіршъ упира и дідька,
Бо врагъ ій не даваъ просвітка;
Із'віку не дурна, потупсала й пита
У пацюка совіта.
Пацюкъ, акъ бришкавъ самъ, доволі бачивъ світа;
Іого вельможность живъ,
В'мурованномъ трахтирі,
И в'салі весь опливъ,
Бо знавъ у кладовой хозяйскоі всі ниpи;
Якъ віру-бъ нять іого річамъ,
Вінъ кишці
И котамъ,
На осякомъ місці
Тикавъ хвоста в'носи.—
Росправивши уси,
„Наприндившись казавъ моторной мишці:
„Що-жъ, пані, самъ тепорь тобі не поможу,
„А треба пацюківъ громаду
„Изкликать на пораду;
„Тогді вже ворогу на віки догожу“.—
Мишъ уклонилася іому за се низенько,
А вінъ шатнувсь борзенько
У брацку трапезу.
(Яка була в'підвалі на низу

Digitized by Google

По просту звавъ ii хозяінъ кладовою)
Тамъ збіглось пацюківъ;
В'той часъ вони юрмою
Увесь запасъ, хто що попавъ трощивъ,
На пай хозяіна собі бенкетовали.
Без'духу той убігъ;—
›Чого-тсе тп, крпй Бігъ!
„Кажи“ іого пптали.—
›Ось слухайте, пани! мою коротку річь:
„Се мусимо покінуть пічь—
„Намъ миші треба помічь дати,
›А ні,—за Ваською не всидимо у хаті;
„Сей Васька вражій кітъ, враженний із'котівъ,
„Окіль мишамъ страшенну робить шкоду;
„И якъ переведе дрібпую сю породу
„Дже тріскать нападе запевпо пацюківъ“—
—„Се такъ, се такъ, се правда!
Вся шиснула громада;
„До броні, молодці! ходімо на врага!“
Хто списъ тяга, косу, шаблюку, ніжъ тяга;....
И кажуть, будцемъ іхъ де які щири жінки,
Од'ревності й жалю пусгили и слезинки;
Но помсти духъ того й одвага не вважа;
Беруть пшона в'торбинки,
И сала и коржа;
Вони доймуть кота, шкодливую сю пастку,
Да якъ із'реготомъ процесьей повезуть!
Ось батавой идуть
Із'пискавой на Ваську,
Щобъ милой заробить моторпой миші ласку;
Но той стохитрий врагъ,
Поки ладналися поратовать бідаку,
Вхопивъ за голову ii тримавъ в'зубахъ;
Наіоживъ спину й хвістъ, зазірпвши очима,
Самъ виступцемъ на нихъ, з'невагой грізно грима.
Одважнихъ пацюківъ великій зцупивъ жахъ.
Розумнні заразъ, розчумавъ: се не жарти,
Чимъ дужъ назадъ собі зховалися в'нірках;

Digitized by Google

Ще й відті мусіли обачно визірати,
Щобъ вражій вітъ не мавъ імъ якури поцьовати,

*

Хвались побідою тогді, якъ врагъ
Уже в'твоіхъ рукахъ.

VII.

Кітъ да старий пацюкъ.

Я в'казці чувъ, що зновъ явився Пацюкодавъ,
Мишей и пацюківъ карающая пуга;
Не такъ страшний Гирей бувъ для сіого округа,
Ні шведскій Карло такъ колись не налякавъ,
Якъ голохвостихъ сей котюга;
Вінъ забожився іхъ повигубить до тла.
Всі пастки, всі ловушки,
Из'дроту гибельна петля,
Пред'хитрощами сіого дитинскіі ігрушки.
Якъ кітъ побачивъ, що хвостатні в'нірках
О'ляку залягли, мовъ вьязні у турмахъ,
И чики виткнути не сміли,
А вигадки іого лукавні марніли—
Смиренно хитрий сей удався мертвецемъ:
За якійсь матузокъ взявсь задніми кихтями,
Да й звісъ, мовъ шибеникъ з'вірлатими очами.
Пацючій рідъ зрадівъ, мовлявъ: „іого живцемъ
„Якъ злодія зкарали;
„Ледачого кота над'саломъ їхапали;
„Ма-буть дитину обідравъ,

Digitized by Google

„Чи йстріскавъ пановп печенья“....
И весь кагалъ мишей од'сердця реготавъ,
Глумившись обіщавъ
Ще гірше пасквитись у іого погребенья;
Покинувши нірки
Изновъ взялись за сало, за скічки,
Да лузгати насінья;—
Но лиха добули, не радості спасенья:
Вмить шибеникъ от'той мовъ вовкулакъ воскресъ,
Од'стелі гулькъ на нихъ, якъ блискава з'небесъ,
И наробивъ тревоги;
Ситійшихъ похапавъ.
Жахнулися небоги!
Вінъ тріскавши казавъ:
„А ну, засмійся ще, одридіе проклято!
„От'се тобі те свято!
„Не заховаешься в'підземної труні;
„У мене хитрощей для васъ багато!
„Ся хвигля з'давної войни,
„Якогось старшини; я видеру нови;....
„Кажу не зносите дурної голови.“
Вінъ імъ пророковавъ на диво,
Що дня вигадувавъ нові хвиглі живо.
Колись у засікъ вбігъ
И весь убравсь у мливо
Мовъ борошна шматокъ залігъ.
И кілько пацюківъ за сей лукавий хвигель,
В'кихтяхъ пикатого знайшли свою погибель.
Одначе ізнайшовсь одинъ із'пацюківъ,
Такій мовъ врагъ лукавий,
Що й самъ не разъ котамъ даваъ у нісъ хвуківъ,
И на войні свій хвістъ зо славою оставивъ:
„Сей шматъ муки,
Мовлявъ здалі кошачому гетману:
„Щось ні, не обіща добра!
„Ні за-що не займу и не згублю ребра!
„Бодай ти враже їздохъ! а не дамось обману;
„Голодний буду, чимсь.... Крий Бігъ!.....

Digitized by Google

„Нехай, дарма-бъ ти бувъ з'мукою міхъ!“

*

Будь з'ворогама обережний,
Не згинешъ з'головой,
Ще й вимусишъ покой
На довгій часъ надежний.

VIII.

Дикая коза, пацюкъ, черепаха да гракъ.

Пани! чи знаете, що то таке пріязнь?
Се хисть душі правдивий,
Чужому раяти, не те совітъ горливий,
Но в'сердці чуяти од'щирости боязнь,
Якъ лихо бідного приспичить;
Не тілько на словахъ іому години зичить,
За лихву грошенятъ позичить,
Щобъ одібрати в'срочний день;
Не те—а чи нужда, одкрить свою кишень,
Не сподіваючись, щобъ мавъ той одплатити;
А чи дойшлося й боронити,
То голови своей не пожаліти,
Поставитись в'мишень,—
От'то пріязнь правдива!
Но де-жъ у насъ людей шукать такого дива?
Ось добрий Лахвонтенъ,

Digitized by Google

Намъ виставля приміри,
Що в'панщині іого зробили птахъ и звірі.

*

Пацюкъ-гризунъ, желва, *) гракъ, дикая коза,
Всі розмаітоі и хиті и породи:
Гракъ любить дерева, пацюкъ імъ робить шкоди,
Желви привілье води,
Кози— гаі, лоза,
Якось собі зьеднались
И жити в'пріязні поклялись,
Да вкупі зажили на одині,
Далеко од'осель, без'бучі, мовъ в'панівъ;
Ніби здалося й гарно.—
Бакъ чи зховаешься в'байраці, межъ степей,
В'безодні моря од'людей?
Куди не ткнися—марно;
В'безодні риба-кітъ,
За ними, чи всидить?
Якъ тихо ни роби все буде дуже шпарно;—
Не утечешь з'добромъ од'злючого сітей.
Разъ серна, чуть зоря у гай сама шамнула;
Собака гінчая, заклятий врагъ звірей,
По вітру на траві сліди ії почула,
У-мить підняла гикъ,
Щобъ гнався чоловікъ;
Коза чимъ дужъ на втікъ.—
Пацюкъ, в'добу обіда,
Глядь— ажъ не вся бесіда:
„От'те-жъ, дивись, біда!
„Кряй світъ! ось кізонька ма-буть насъ покіда"—
Засумовалася й сердешна черепаха:
„Гай, гай! коли-бъ мині да крила мовъ у птаха!
„Якъ мае ручій гракъ,

*) Желва—черепаха.

Digitized by Google

„Заразъ, покинувъ лишку, *)
„Махнула-бъ такъ,
„Що ажъ нагибала небогу швидко ніжку;
„Принаймній вбачила-бъ акая з'ней біда;
„Бідна головонько! з'важкой ходой—шкода.....
„Охъ серденько мое не дармо щось сумує:
„Незгоду сернонці запевно пророкує!"—
Гракъ знявся, розмахавсь, над'гаемъ вчавъ кружлять,
Кози—подруги виглядать;
Ажъ необачную незгідная планета
Упутала в'мицни тенета
Для панского бенкета.
Вінъ не пита, чому? чого се ти, да якъ?
(Мовъ школяра в'ріці, у казці, пьяний дякъ)
Де пільно треба ратовати—
Казаній не терпівъ на вітеръ розсівати;
Черкнувъ у мигъ назадъ,
Гукнувъ товарищство до ради;
Заразъ зійшлись на ладъ,
У двохъ туди біжать
Де сернонька застряла;
А нюнява желва хочь хати-бъ доглядала;
Коли-жъ ій дотягти?—Пустились: гракъ летомъ,
Пацюкъ трухой слідкомъ,
Мишиною рисцей.—Желва тудажъ пошхала,
И лапи куціні од'сердца проклинала;
А гіршь, що мусіла тягать на спині домъ.
Пацюкъ—гризунъ прибігъ, почавъ свою роботу,
Гризъ матузки до поту;
Порізавъ те будцемъ
Якъ щвець книпцемъ,
Тонкую нитку;
Якая радость! вінъ освободивъ сусідку!—
Тимъ часомъ и ловецъ добігъ у торопьяхъ,—
Ажъ серна шусть у гай з'обривкомъ на ногахъ;

*) Лошка.

Digitized by Google

З'досадой грима той: »який се врагъ
»Зробивъ такую капость гірку?«—
Гракъ изхопився на дубъ.
Пацюкъ утекнувся в'нірку;
Коза втекла собі ненявши вірку.
Ловець якъ не здурівъ: з'жалю самъ скубъ
Себе за чубъ;
Ажъ на лихо бриде моторна черепаха;
И вінъ зрадівъ: »Га, га! мигай-би, пані-сваха!
»Се бачу ти —
»Попсула мні сітки?
»От'те-жъ платися ющкой,
»Прощайсь з'своею тущкой!«—
Да хопъ ії у міхъ.
Вона-бъ, за общій гріхъ
Якъ разъ одна-бъ охляла,
Коли би ближнього до помочи не мала.
Побачивъ лихо гракъ,
И грізно каркнувъ такъ,
Що вся озвалася дуброва.
Коза почула, що біда напала знова.
Біжить поратовать, забувъ смертельний лякъ:
Ловцю глузуе в'пику,
И удае з'себе кульгавую каліку;
Той по сліду за ней, складае міхъ з'плеча,
(Вінъ очевидячки поміха)
З'примітой до куща.
Пацюкъ заразъ до міха
Й горливо такъ трощивъ
Що й черепаху свобонивъ
Од'лиха.
Здается тутъ цацюкъ всіхъ більше працювавъ,
Но й сердце доброе у желви не марніло,
Воно в'біді пріятеля боліло;
А ручій гракъ собі за всіми пильновавъ,
Якъ шпигъ, якъ вартовий и всімъ розносивъ вісті;
Коза посвідчила: й вона не дикій звіръ,
А рідкій пріязні для насъ людей приміръ:

Digitized by Google

Не жаль себе, лишъ-би не дати друга з'їсти.
Кому із'нихъ дамо хвали вінець?—
Не каже й Лахвонтенъ, сей приказки творець;
Вінъ каже: жодне з'нихъ пріязні образець.

IX.

Пьяниця да іого жінка.

У жодного е свий завітненькі грішокъ,
В'якій частенько завертае,
Не свіцкій соромъ, жахъ тому не помогае.
Якъ звикъ на се скажу в'приміръ одну з'казокъ.

*

Одинъ слуга горливий Вакха
Тягавъ здоровье, глуздъ и калитку в'шинокъ.
Извісно, що такій ще половину шляха
До хати вічноі, в'труну не дотяга,
А вже зведе остатніого шага.—
Колись якъ вінъ вхопивъ долитоі вишнівки
Й дотипу уложивъ
На дні сухій квартивки,
Під'тиномъ злігъ, зостався еле живъ;
То жінка бідная, терпівши злу годину,
Щобъ налякать іого замкнула у мшанинъ.
Тамъ холодокъ, покой, чрез'не малу годину
Зробили що очнувсь змарнілий чоловікъ;
Очима лупъ, ажъ вінъ укладенъ в'домовину,
На марахъ и горить ставникъ.
От'се-жъ із'кругу спивсь, якъ бачу се вже й згинувъ,

Digitized by Google

Собі митиковавъ; и се моя вдова,
›Мене хова.‹—
А ся, надівъ на тварь машкару, *)
Ізліціовалась в'ту, що в'пеклі робить кару,
И мову одмінивъ
Да й лізе до труни й дае іому книшивъ,
Які—бъ самъ бісъ хиба зкривившися поівъ.—
Вінъ не сумниться більшъ, що вже застрявъ у пеклі,
Що душу погубивъ в'чарі;
Пита страшенної мари
Злякавшися об'пеклі:
›Скажи мні, тітонько, хто ти?‹—
—›Магера, клюшниця чортівъ,
›Я мертвимъ ість даю.‹—Вінъ заразъ перебивъ:
—„Гляди-жъ, булобъ що пити,
›Бо без'сіого нельзя и в'пеклі пережити.«

*

Що каже приповість: ›Шіяку од'вина,
Хиба одучать пліть да спражняя труна.‹

X.

Соловей да ластивка.

Якось-то ластівка з'муровного гнізда,
Із'міста стольного черкнула у дуброви,
Де любий соловей свиставъ,
Забравшись в'гущиню вербову.
›Здоровъ, мій серденько! вона іого вита':

*) Маску, личину; отсюда старинное слово: машкарство.

Digitized by Google

»Се вже незнать 'д'коли тебе не видно в'вічи!
›Давно, якъ з'Ѳракіи ти од'Терея втікъ; ..
›Хиба вже ти во вікъ
›Не кинешь одини, такоі сумноі дичи?‹—
—›Ей, ні, казавъ сестрі співака соловей:
›Де краще знайдеться од'тихой жизні сей?‹—
—›Хиба-жъ твій гарнній гласъ на те природа дала,
›Щобъ утішавъ звірей,
›Чи надто вже коли селянского гевала?
›Чи для глуши такі даровани чуда?
›Лети вдивлять своімъ талантомъ города,
›Тамъ жде тебе панивъ изученихъ похвала;—
»Ще-жъ в'дикіхъ тутъ гаяхъ
›Манячить все в'очахъ
›Тобі Терея жахъ,
„Якъ вінъ од'лихованья
„Зробивъ невинноі несвіцкі згвалтованья,
„Се-жъ у такомъ було глухомъ гаю.“—
— „За те й співатиму в'сіому глухомъ краю,
„Що у людей що дня побачишъ на яву
„Ще гірші злодіянья.“

XI.

Втопленниця.

Не хочу із'тими еднатися во віки,
Що кажуть: се дарма коли де гинуть жінки;—
Е й добрі, такіхъ втрачать шкода;
Вони жалі людскоі варти:

Digitized by Google

Из'любою у насъ витаютъ люби жарти.
Ся річь мині от'се до казки припада;
Об'жінці втопленной колись ішлося діло:
Забідкавсь чоловікъ
Шукать той втопленниці тіло,
Бо людъ ховать, якъ треба, звикъ,
Обідъ робить, за-для поминовенья,
Мовъ для души спасенья.
Тимъ часомъ підгулять.
Да кращой виглядать.—
Прійшовъ вдовецъ к'ріці, біди іого причини,
Пита людей, а ті й нечули б'злой години,
›Чи н'бачили в'ріці утопленной жонщини?‹
—„Ні, брате, той казавъ, крий світъ! дакъ ти жъ іди,
›Небожъ, на низъ, бо бачшь вода несе туди.‹—
—„Брехня, другій казавъ, якъ не втопивь корову;
„Або сипнувъ полову,—
„Жінки везді однакови,
„Да роблять все навгору;
„Якъ прудко-бъ ни тягло, таки и ся у гору
„Противъ води попреться д'перекору.“

*

Сей жмудъ поглузовавъ тогді не доладу,
Лишь квітку-бъ пришпилить із'красного словечка.
Ось що: чи дався духъ свариться на роду,
До смерти на ячмінь казатиме, се гречка.
А з'іншой злючої, неначе д'сатани
Останеться біда живому й за труни.

Digitized by Google

XII.

Крячокъ да рибки.

На цілой окрузі не знайдовався ставъ,
Ні сажалка, з'якіхъ одинъ крячокъ не бравъ,
У рибъ собі ральця и ченьши.
А оддувалпся звичайно тилько меньши.—
Покіль од'юності кипіла в'тілі кровь,
То й мавъ удачний ловъ,
И рибъ в'него була повнісенька поварня,
Мовъ дровъ;
А якъ придпбала сивизна в'чубъ не гарна
Із'старостью (яка всіого що дише врагъ),
Тогді змарнівъ іого очагъ
Такъ, що добой коли той рибки а ні крихти;
А хочъ окосчанивъ таки-жъ все треба істи:
Якъ в'світі рибъ хапать, якъ згасла світлость бакъ?
А вінъ без'окулляръ не бачивъ, неборакъ;
Неволею терпівъ біду од'недостатка:
Що в'світі тутъ робить? напринципивсь мірковавъ
Да ось що ізгадавъ;
(Бо кажуть' що біда всіхъ витребенекъ матка)
Лукавий крякъ побачивъ на ставу —
Рачиха жне траву;
„Здоровъ, кума! казавъ: я чувъ страшенни вісті;
›Заразъ біжи до рибъ и імъ скажи: біда!
›По волі уже імъ не можно буде плисти,
›Незаховае іхъ глубокая вода.—
›Хозяінъ 'тсе казавъ, що буде іхъ ловити,
›Не за горами й вістъ.‹—
Брехливая кума, піднявши хвістъ,
Чимъ духъ пошлалась в'воду,

Digitized by Google

Що чула—донесла лузгатому народу,
Добавила, що панъ весь ставъ ізробить чистъ
И не оставить броду.—
Зхопивсь калабаликъ:
И дрібний и великъ,
Усе німе поспільство
З'єдналось до крячка одпроводить посільство.
Приплило,—ажъ сидить
Голодний дідъ.
„Ясневельможний птахъ! скажи таки будь ласкавъ!
›Чи правда бакъ, чи казка?
›Що в'світі намъ робить?...
›Порадь, добродію, помилуй!“—
И до землі поклонъ.
—›Небоги, мні васъ жаль; щобъ пособити ділу,
„Вамъ треба кинуть ставъ, шукать инихъ сторонъ.‹—
—›Якімъ-же побитомъ; чи сежъ благонадежно?
›Не вміемо летать, ни по землі ходить.“—
—›Переноситиму усіхъ васъ обережно
„У новую оселю почережно
„Без'плати да поодней;
›Мні дуже жаль душевно,
›Безвинныхъ васъ;—тамъ житимете певно,
„Мовъ на родиноньці своей.
„До ней ніхто не знае шляха
„З'лукаво-капостныхъ людей;
›Туди ні одного не заносило птаха;
›Тамъ чистий ставъ, якъ скло,
›Сама природа націдила,
›А дно лататье да мохами потягло,
„Щобъ рибка іла й нениділа
„Од'дьявольскіхъ сітей.—
›Землі на тимъ изъімъ: язівъ, принадъ, вершей—
›Із'роду тамъ не чувъ, ніхто не бачивъ в'вічи;...
›Се справедливее блаженство у воді,
„Для рибьей посполітой річи.“—
Посли те слухали роззявивши роти,
Ажъ слинку попускали;

Digitized by Google

И рибки, щобъ спастись од'згаданной біди,
Себе добродію-злодюзі предавали,
„Стадами в'кихті припливали,
А старий крякъ котру вподобае хапавъ,
Занесши на скалу да необачну жравъ.

*

Не вірь понурові тихесенького вида,
Коли не хочешь встрять у кихті людоіда.

XIII.

Запорожець-чернець да бідний чоловікъ.

Палій Паливода, із'запорожской Січи
Погайдамачивши, набрався лиха в'вічи,
Напхавъ червіньцями тугенько гаманець,
Якъ вже кадукъ вказавъ іому близкій конець,
Нездужавъ, то й одставъ од'ручой ледащиці;
Казавъ: „все суета! Покину кволий мїръ!“—
И, мовъ для спасенья постригся в'манастиръ;—
Но якъ в'нему дзвонець
Мїрскоі суети пустивъ у глубъ корінья,
И добрее глушивъ насінья,
То й сей козакъ-чернець
Одягъ лишъ клобукомъ од'мухъ оселедець;
Вінъ не'дцуравсь киси а в'муръ заклавъ укелы
И доглядавъ іі пильнійше ніжъ души.
Чи дзвінъ гуде в'тиши,

Digitized by Google

Зове до всіночной, вінъ терпить жахъ пекельний,
Щобъ грошей хто невкравъ; хочь двері на замокъ
Якъ мога зачиняе,
Дарма и кішку вигоняе,
Загляне жодний разъ в'якій де е кутокъ.—
Ажъ якось-то ордой—Татари набіжали,
Палій собі утікъ, а гарний монастирь
Вонп ізруйновали,
Зробили мовъ пустирь.
А гроши чернеця в'муру зостались ціли,
И тамъ-би вікъ марніли
Колибъ одинъ мугиръ,
Вінъ бідний працівавъ, а все іому невдача,
За віщо візметься все халипа придача,
В'кишені ажъ гуло,
Якъ той казавъ: и біса не було;
Вдовпться не прійшовъ нетяга в'ті руіни.
Якъ гоже вінъ принісъ урівка добрий шматъ;
Ось петлю завьязавъ, підмостивши цеглини,
Вже й голову всадивъ щобъ душу пропащать....
У пеклі шибника збірались привитати
В'долоні плещучи із'регетомъ враги;
Вже насторожили роги;
Самъ Сатана зрадівъ, не всидівъ в'маестаті.
Ажъ хропъ, од'шибника ваги
Рухнувся муръ, упавъ и той опукой долі,
А гроши на него якъ снігъ коли у полі,
(Ти що замуровавъ Палівода чернець)
Се й келья тая—шляхъ у пекло, на простець.—
Якъ зходпться гевалъ и годі вже казиться,
Почавъ хреститься;
Урівка одцуравсь, а гроши всі забравъ,
И жити до людей в'оселю почухравъ.

Лишъ втікъ, иде Палій; ажъ.... бідная головко!
Тамъ скарбу вже дасть Бігъ,
Ажъ тутъ доводиться ужівка мярно,
Готовая й петля, не мірковавъ що гріхъ.

Digitized by Google

И що ченцю, якось зависиться не гарно,
Но якъ вінъ наробивъ колись багато лихъ,
Завісився бездольний.

*

Послухай, скнаро! ти мизерний-добровільний,
Скажи, кому-'тсе скарбъ, такъ пильно ти гребешь?
Голодний, незопьешъ,
Од'сліоти зклякъ дрижишъ, гнетешься у свитину;
Вже певно не собі,—бо скарбъ не заберешь
З'собою в'домовину.

XIV.

Обезьяна да кітъ.

Мартинъ Хапайленко да Васька Мишоловъ
Служили при дворі якогось пана,
Звичайно, Васька—кітъ, а той бувъ обезьяна·
Обое пакостни, не чули ухомъ словъ;
Чи изнайшлись в'дворі якая шкода, кража,
Ніхто не сіпався полохати сусідъ,
Всякъ знавъ за вчасъ, що се або мартишка вража,
Або-жъ блудливий кітъ;
Бо й сей давно мишей в'амбарі занехаівъ,
А порався крий сирівъ да сала короваівъ.
Колись за капості добувъ собі різокъ
Обидва вкралися пекарні у кутокъ;
И бачуть на жару панамъ печуть каштани,
Украсти іхъ, поість—се-жъ радость обезьяни!

Digitized by Google

Торкає Васюка.—Для вражого кота
Хочъ те й не лагомина,
Дакъ радость іому й та,
Що у кого-сь за те набита буде спина.
Якъ люде вийшли всі й вони собі з'кутя.
„Мій братіку! казавъ котові Мартинець.
›Колибъ я бувъ такій якъ ти хитрець,
›Узявъ би сі каштани,
„А то дивись які в'мене лапки негарни,
„Возьми, мій котику, да трошки й мні даси.“—
Кітъ митью взявсь за діло,
Дарма що зсмагъ уси
И припекло мурмило;—
Вінъ лапкой набікъ торкъ
Из'пепельцемъ жарокъ
И вигрібъ такъ одинъ, другій и всі каштани,
Для ласой обезьяни;
А ся іхъ хопъ собі да за щеку в'мішокъ.
Ажъ поваръ шасть у дверь и Васьці якъ злодюзі
Давъ хлосту по заслузі.

*

Якъ тутъ кота підвівъ лукавий Мартинець
Частенько бачимо подобний образець.
Мижъ бучними панами,
Чи намутять біду, (а з'ней плохій конець)
То й загрібають жаръ хлопьячими руками.
А просто: щобъ своей не попсовать спини
То й виставять кого з'своеі панцини.

Digitized by Google

XV.

Вівчаръ да іого ватага.

У вівчара, що в'Бога день
Вовкъ різавъ вівці із'ватаги;
Що-жъ?—Вінъ згадавъ в'овець вдмухнути духъ одваги.
Зобравъ іхъ вкругъ себе, а самъ ізлізъ на пень
И такъ почавъ казанье:
„Компаньці, сотники, а паче старшини!
„Не хочу згадувать яке статутъ войни
„В'насъ полохливому опреділя каранье;
„Мні якось совістно ос'се напоминать;—
„Не соромъ-же и вамъ од'вовка утікать,
„Не лучше же бьючись зо славою умерти,
„Чимсь утікаючи оддать себе пожертп?
„Васъ більшъ стонадцяти овець
„И надто одного злодюгу задавити;—
„Оте-жъ чи виткне йкли, той з'гаю зорванець,
„Ви мусити усі другъ друга боронити—
›Чи вже то страшна смерть?
›Вона люта, коли зпіткається якъ кара
›Злочиньцю з'соромомъ;—а такъ: чи круть, чи верть,
›Не захова од'ней мурована кошара:
›Все рівно де ни вмерть,
›Умріте-же бьючись, одложьто стидкій жахъ,
›И дайтъ одвазі вже орудовать в'сердцяхъ,
›Бо кості мертвні не тямлють що то соромъ.‹—
Всі вівці озвалися хоромъ:
›О поздоровъ же васъ! хочь умремо,
›Да вже побідимо!‹—
И що вже—гріхъ казать: самі мали ягнята
Клялися гоноромъ одважно стать за брата;

Digitized by Google

›Насъ тутъ стонадцять е,
›Се певний побитъ е управиться з'вовками;..,.
›Нехай лишь ткнется врагъ, то й лихо нападе;
›Затупаемъ іого, зякидаймо шапками;....
›Варуемо своіми головами.‹—
Вівчаръ імъ віру нявъ;
Од'радості ватазі праздникъ давъ;—
А вийшло на опакъ: ще слонечко не сіло,
Хтось загукавъ: ›Вовкъ, вовкъ!‹—Ватагу зцупивъ жахъ,
А духъ одваги той озвався у пьятахъ;
Овече війско все стругнуло мовъ згоріло,
Ажъ тилько загуло;—
А вовка й не було
Се тилько щось сіріло.

*

В'лодачого вовка одваги не втулимъ
Вінъ храбрий, поки істъ у таборі кулішъ;
А чи дойшло до схватки;
Прощай! одвага й честь;—чесне во всі лопатки.

XVI.

Шулякъ да соловей.

Шулякъ воздушний гайдамака
Піднявъ у хуторі до неба гвалтъ;
Жінки и діти всі од'ляка,
Зішали кілько силъ боронючи курчатъ,

Digitized by Google

И злодій, ухопивши трясцю
Рухнувшись у кущі рясни,
Де вістникъ любоі весни
Співака соловей тягъ пісню по нещасцю,
Бо врагъ іого вхопивъ.
Бездольний у кихтяхъ розбійника моливъ:
„Помилуй шуляче! якой з'мене користи?
„Самъ бачишъ тилько пухъ,
„Да в'шкурці духъ,
„Не погуби-жъ моеі жизні
„Послухай краще пісні:
„Я заспіваю те: колись якъ злий Терей
„Во Ѳракіи глумивсь над'цнотою моей.“—
—„Ад'-же-жъ ти тямишъ самъ що співъ неможно істи,“....
—„Дакъ гарну слуха всякъ хто е на всякомъ місті.“—
—„Чи ти сказивсь, чи що? Хиба-би за гріхи
„Я слухавъ співи ті на тощи бебехи!
„Од'нихъ не буду ситий,
„Коли-бъ л панъ, щебъ такъ, а в'насъ у шуляківъ
„Е приказка на світі,
„Мовъ в'судовихъ панивъ:
„Голодне брухо
„Глухес мае ухо.“

XVII.

Оселъ да собака.

В'біді, хто лучиться—намъ треба помагати,
Щобъ и собі під'часъ.
Якъ лихо припече на помочъ не гукати.

Digitized by Google

Се каже розума намъ гласъ
И щирая природа мати.

*

Якось ушакъ—оселъ от'сю казань забувъ,
И халипа добувъ.
Напаковавшися по уха козубками,
Вінъ брався на базаръ родючими луками
Ні гадки ні об'чимъ;
Бо в'слідъ ійшли за нимъ,
Гриць, хуторний зівака,
Й товарищъ обоіхъ Мурко, старий собака.
Гриць спутавши осла спать в'холодокъ залігъ;
Оселъ потягъ собі напастись у морігъ;
Се-жъ не морігъ—се рай-привілье,
Тамъ всякі ласощі: рогізъ, колюче зілье
Яке осливъ лоскоче смакъ,
Перекати поле, ситъ, гірькій будякъ;
Ушакъ те тріскавъ пильно.
Мурко, голодний песъ, на тще-сердце дивився,
Прохавъ іого прихильно:
„Товарищу! змилосердись!
„Я з'голоду здохну,
„Хочъ трохи нахились;
„Возьму лишъ свій обідъ.",—Оселъ ніби оглохнувъ,
И ухомъ не веде,.... Да жвака на весь ріть,
Не захотівъ годинки погубить.
Не швидко бідний песъ дочувсь ослова гласа:
„А зась, тобі обідъ!
„А глянь, же глянь, яка ся ледащиця ласа;
„Пожди! хай самъ тобі хозяінъ істи дасть."
Ажъ тутъ голодний вовкъ із'гаю просто шасть;
Біда ослу—вінъ весь ізпутанний злякався;
„Хто віруе, ратуй, прохавъ;
Собака реготався;
Іому казавъ:
„Пріятелю мій друже!

Digitized by Google

„Пожди Грицька;—або чи пильно дуже,
„И самъ оборонись;
„У тебе е копита,
„Свина-жъ уся закрита,
„И ти заздалегидь ніжъ вовкъ,
„Задасть тобі урокъ,
„Якъ пріязнь заховати,
„Могтимешь самъ іому у щелепи задати.“—
Тимъ часомъ ушака голодний вовкъ порвавъ,
А песъ обідъ узявъ.

*

Я не хвалю-й Мурка, и вінъ таки не правъ;
Не треба й ворогу за лихо одмещати.

XVIII.

Дві кухви.

Дві кухви іхали: одна важка, з'виномъ,
Тягласа нищечкомъ поважно,
Друга повзъ ней шляхомъ
Пуста гуде, несеться вскачъ одважно;
Од'неі грукъ и грімъ
И вьеться пиль, якъ димъ;
Хто встріне од'неі злякавшися втікае,
Почувъ іі з'далека грукъ.—
Що-жъ?—Кухва ся здае хочъ дуже товстий гукъ,
Дакъ же користи—ні, не те що новна мае.

*

Оте-жъ, хто тілько й ма своі діла в'устахъ,

Digitized by Google

У того, дали-би, головонька пуста;
Розумний чоловікъ собой не бришка,
А тішиться чужею річью з'нишка;
Чи скаже розсудивъ з'повагою словце,
Утішить сердце й глуздъ якъ добрее винце.

XIX.

Мартишка да верцадло.

Мартишка глядь якось в'верцадло перше з'віку,
Й побачивши свою плюгаву пику,
Да лапкою ведмідя торкъ
Легесенько у бокъ:
„Дивись, Михайлику, яка се тамъ прочвара,
„Якъ смішно пискъ кривить;
„Дже ся погана гпря
„Й недужихъ розмішить.
„Колибъ я родилась такою,
„Крий світъ, мене! стидкою,
„Я бъ з'світа збігла, чпмсь мене-бъ лякався людъ,
„Оте-жъ (но се межъ нами будь)
„У мене е куми й сусідки,
„Точнісенько такіі-жъ бридки,
„Могтиму всіхъ тобі на пальцахъ зраховать!"—
—„Шкода, коханая мартишка!
„Чпмсь маешь працювать,
„На себе озирнися з'нишка."—
Одвітивъ ій ведмідь;—
Але-же навісна не приняла совітъ.

*

Digitized by Google

Хочъ правду приказка ся в'вічи ясно ліпить,
Да щось ії хто е
Ні гадки, не примітить,
И хисті бридкоі своей не сознае.
Всі знають о Драчі, що в'іого душка ласа
До базаринкивъ, якъ бувае песъ до мъяса;
И не лякается ні пекла, ни кіякъ;
Оте-жъ, чи об'тому де вчуе обинякъ,
Сосіду нищечкомъ моргае на Панаса.

XX.

Мірочникъ.

В'мірочника вода
Кріз' греблю проточилась;
Да щебъ-то не біда,
Якъ худко-бъ запинилась;
А вінъ ка: ще нехай!—А джерело що дня
Все гірше рве зо дна.—
Мірочниче! гляди, берися за лопату,
Вода реве неначе із'відра,
Пхай дернь, чи кизяка під'греблю у загату!
Гей, брате не куняй!—
А вінъ свое: „Нехай!
„Було бъ на лотоці доволі,
„Да камні би мололи;
„Не треба мні Дніпра;
„Мій млинъ ще не марнівъ, поспію до загатп!“—
Потягъ зпочпть до хати.
А прирва вже реве неначе із'цебра,
Да якъ рване—зовсімъ повикрутило й палі,„

Digitized by Google

Зовсімъ біда!—колеса стали!
Якъ ставъ уже ледве не ізробився пустъ,
Тогді мірочникъ мій зхопився и за глуздъ.
И бідкается жмудъ, якъ лихо запинити,
По греблі тупсае,—чимъ прирву загатити?
Ажъ тутъ, іого-жъ курей з'пьятокъ
Прибігло на ставокъ
Напитися водиці,
„И іонъ! зіпа, дивись!
„Паскудни ледащиці!
„Нечистий васъ принісъ!
„А трохи й такъ води,—щобъ не було ні якой?"—
Да хвать по нихъ ломакой;—
Всіхъ до одной побивъ,
Ще хвукъ на два рублі в'кишеню заробивъ.

*

Я бачивъ роблять гарно
Такъ иншіі пани,
И сію приказку Криловъ писавъ для нихъ;
Имъ тисячей не жаль запропащати марно,
Для псюрнківъ, на сукна й галуни,
На різниі шарварки;
И думають, що те доложать недогарки;
За які в'нихъ що дня
З'пекарней колотня;
З'рахункомъ ось такімъ чи можно буть багатимъ;
Да такъ злигае врагъ не те худобу-й хати!

Digitized by Google

XXI.

Москаль-тютюнникъ да Борей.

Колись богиня злюча Ата
Навіяла на міръ таку югу,
(Крий світъ! не доведи й Тавлинцю ворогу)
Що смерть глухая и кирпата
Косила людъ, якъ очеретъ;
Що ажъ неситая втомилась,
Дарма хочъ й скелетъ.
Якось Юнона ізмилилась,
Звеліла щобъ Борей се худко ставъ
И лютую югу зогнавъ.—
Заки знайшли, розбуркали понуру,
Заки ковтавъ вінъ хмарм й бурю,
Що би-сь мицнійшъ дмухать
Да лихо одигнать,
Москаль старий на деревьянці
Крий будки в'царині, каліка у двойні:
Од'літъ и на войні,
Моловъ тютюнъ у черепьянці.
Знечивья ізхопивсь Борей шипить, реве,
Що нападе нрве,
Все ламле да трощить, ажъ похололо в'душахъ,
И весь тютюнъ іого, не тилько тертий в'нісь,
Да цілий у папушахъ
До сто чортівъ занісь;
Б'добавокъ ще розбивъ и черепьянку.
Якъ зхопиться москаль да усъ свій закрутивъ
И на Борея напустивъ
Московскую побранку.
Борей самъ пінявий, не згірше москаля,

Digitized by Google

Розлаявши казавъ: „Дурно-головий сину!
„Не тилько твій тютюнъ роздувъ я, мовъ пилину,
„Глянь—якъ злягли бори, чорніе якъ ролля,
„Прочуешь не таку руйну,
„Катъ мае цілихъ клунь,
„Одначе се ніщо и всі подобли шкоди,
„Коли прійшло спасти од'смерті всі народи,
„Якъ нікому зробить и понести трупи.

Digitized by Google

ПРИКАЗКИ

Книжка десята.

I.

Працьовитий ведмідь.

Якось одинъ ведмідь,
Якій мавъ силу й глуздъ ведміжьи,
Побачивъ що іого сусідъ,
Мугиръ, на верстаці крий хижи
З'повагою обідья гнувъ,
И чувъ
Що сімъ щоденний хлібъ з'семьею заробляе;
Розмірковавъ—що й вінъ здорови лапи мае
Й собі вчавъ гнути лісъ;
Ознався грукъ по гаю;
Все нівиць: ясень, кленъ, дубина, верболізъ,
Далеко чуть було іого роботу!
Бакъ Мишка хочъ робивъ в'охоту,
Деревъ попсувъ цилісиньку гряду,

Digitized by Google

Да щось не доладу,
Потилицю скребе и диба до сусіда:
›Порадь, вклонившися проха, що' тсе за біда,
›Таки-жъ здаеться й я трощити вмію лісъ
›А не зогну-йд'ного обідья
›До колісъ!‹—
—›Бачшъ, дурню, слухай що: якъ до якого діла,
›Без'глузду—ні до чого сила,
Казавъіому сусідъ:
„А треба розумінья,
„Да з'працею терпінья;
„З'сімъ матимешъ дохідъ.

II.

Грицківъ жупанъ.

У Гриця на ліктяхъ прошкодився жупанъ;
Що довго мірковать? Таки вінъ не чурбанъ,
Утявъ у рукавівъ собі й заправивъ латки.
Жупанъ готовъ,
И Гриць ізновъ
Ні гадки;
Дарма, хочь рукъ на пьядь
Рукава куціи не вкрили,
И люде на него зо смішками гляділи.
Грицько надумався: „то що, я зправлю впять,
„Не будуть руки голи!“—
О Гриць бувъ не дурний;
Вкругъ обчикриживъ поли
Й рукава надточивъ; дарма, жупанъ чудний
Изновъ на цілий корхъ недосяга колінъ,

Digitized by Google

Купійшій од'юбчинъ;
Но Грицикъ божовольний
Здається й тимъ довольний.

*

Такъ иншіи пани,
Якъ часто не в'свої сядали сані,
Изправили діла; а розбери—вони
Давно забришкали в'Грицковому жупані.

III.

Павукъ да мухи.

„Постійте вражи докотухи,
„Не втечете од'моіхъ рукъ;
Не ухопивъ у сіті мухи,
З'досадою сваривсь павукъ:
„Вікна на цілу половину
„Сноватиму се заразъ павутину;
„А то ніби на глумъ—все мошка попада,
„Де інколи комаръ; се й праці такъ шкода!"
Почавъ и засновавъ.—Що-жъ?—Ни едина муха,
Байдужъ, того й нетруха:
Лишъ тилько набриде, напнеться, зазижчить,
И геть з'уривками сітей летить,
Хиба з'нечивья, такъ дрібнесенька устряне.

*

Digitized by Google

Оте-жъ подобно такъ у насъ, міряне!
Дрібний куда ни ткнись, усе іому біда,
Добою за ніщо добуде ще й паличья,
А в'злодья крупного, хочь изнайшлись полічья,
Таки вінъ вирветься, хочь якъ, із'під'суда;
И хочь юго тогді зхопили на злочины,
То скажуть: хай! оставить в'подозріньї

IV.

Шкодливий песъ.

У пана десь
Привьязанъ бувъ на довгоі ужівці
Шкодливий песъ,
На ней в'ночі вінъ мігъ оббігать двіръ увесь;...
Уже-жъ було-бъ терпіть;—ні, вспало, ледащиці,
Дай з'привьязі зорвусь;
Бо и ледачему не милий той примусъ;
Но скілько вінъ не турбовався,
А марно мордовався;—
„Постий-же, ізгадавъ: я-жъ лучше одгризусь!“
И нарядивъ із'довгоі ужівки,
Короткіі урівки
А з'ними гірше заробивъ:
Бо двірникъ взявъ іого, бока нахвискявъ пугой,
Да куций врівка шматъ іому на шію вздівъ,
И песъ вже витикавсъ в' рівні з'своей лачугой.

*

Бачшъ, чоловіче, що--на волі добре жить,
Но треба такъ уміть,

Digitized by Google

Щобъ бувши ід'закономъ в'холі
Не заробить
Лихої долі.

V

Чередникъ да кози.

Якійсь то чередникъ
Гнавъ пасти кізъ ватагу,
Мавъ при собі двірнягу,
Ще добрыхъ двохъ шкапикъ.
Якось віщуя бурю
Згадавъ вертати в'двіръ,
Но вражі кози з'дуру,
Нейдуть на перекіръ.
«Чи, чи!» на нихъ гукае;
Ватага лишъ сиуе,
Вінъ знай за ней ганяе,
Собакою цкуе.—
Не хоче до кошари!—
Ось грізно вдаривъ грімъ,
Ось блискае із'хмари,...
Вже й куревя мовъ димъ.
Байдуже, об'затищі!—
Що діять з'навісной?
А вже втомився пішки;
А дижчь ілье рясний;—
Чимъ торопиться більше
Моторний чередникъ,

Digitized by Google

Тимъ успівае гірше,
Й змокъ якъ в'ознизу тікъ.
Вже й верхи сівъ пукае,
Не помогае гикъ!
Дарма хочь песъ здихае
Хочъ утомивъ шкапикъ.

*

Подобне й ми бачимъ,
Любонь чи не що дня,
Що де з'якімъ ледачимъ
И доброму возня.

VI.

Вілъ, якого левъ попрохавъ з'собою на поліованье.

Вельможний левъ ізнявсь на поліованье,
Звелівъ з'собой прохать вола,
Не просто а листомъ, ласкавимъ привітаньемъ;
Особа двірская одряжена була.
Вілъ радъ, дивуеться, угадуе причину.—
Якъ розуміть вельможного призивъ?
Бо вінъ не поліовать а гідний до возивъ,
И мавсь од'дрибьязку за дворову стадчину:
„Се-жъ очевидячки ясне-вельможний панъ,
„Вподобавъ оказать мині повагу й ласку,
›Вважая на мою и працю и таланъ!...
›Чи не дурний я бувъ ізнершь, якъ той баранъ?

Digitized by Google

»Якъ ізгадаю, ажъ мене шиба у краску,
»Що я, хто є усякому вступавъ!
»Ні, годі, вже сіого небуде!« такъ мичавъ.
Накмуривъ либъ и брови,
Наприндивсь ніби панъ у бучи повітовий,
Сопе якъ із'міха
Да всіхъ од'себе пка; така 'д'іого пиха!
Й не диво!—Дже волу не всякому оказья
З'гетманомъ поліовать....
Дакъ вийшла ось яка проказья:
Од'честі рогалю прійшлося сумовать;
Ось чимъ повагу сю и ласку розрішили:
Вола впрягли в'санки у бовкуна,
Якіі звірі половили
Крупнійшихъ на санки звалили
А де які дрібни туда непомістили,
То одроблялися іого рога й спина.
Тогді то вілъ дурний ошпеченний у поті,
Пізнавъ, у льва яка іому ціна,
Що не честити звавъ вельможний—до роботи.

VII.

Сліпий левъ.

У льва ясневельможни вічи
Зробилися темнійши вічи,
Що вінъ з'ними ні зги.
Дарма гетманъ, а все таки сліпому бридко,
Бо вже коли не видко,

Digitized by Google

То мусить віру нять що ізверзуть други.
Каліці вже ніякъ не припада од'пічи,
Извірити чужіі річи;
Приказуй вже якъ хочь,
Лютуй хочъ тріснути, а нічимъ вже помочь.—
Лиса біжить із'доношеньемъ,
Що весь дробинний двіръ,
Під'ій разпоряженьемъ—
Цилісинькій;—и левъ, хочъ віръ або й невіръ;
Сама-жъ що дня іжре, ще уділя куниці,
А щобъ мовчавъ несе курей на харчъ и тхіръ,
Обидві ледащиці;—
Біда за ними птиці!
Великій ловчій вовкъ,
Собі вельможному доносить,
Що ніби барсъ занявъ в'гаю кутокъ
И кращу дичину в'свою оселю зносить,
Що втікъ крупнійшій звіръ и ловиться дрібниї
(Нагнавъ такого жаху)
Посвідчити веде чекала й росомаху;
Самі-же тріскають, що знайдеться смачній.—
А пасічникъ ведмідь працюе над'ульями,
Докладуе, що бжчили гибнуть самі,
И не дають роівъ;
А самъ іхъ з'сотню зьівъ
Усі взяли урядъ по власноі хибеті,
Що-бъ певно ізправлять на пана счетъ бенкети,
Не боячись гріха.—
Ось диво—й вірніі собаки,
Почали льву у баки
Противу совістно хвостомъ вихать

*

Якъ латво ошукать
Сліпого льва звіріни,
Такъ необачного гетмана злой старшині.

Digitized by Google

VIII.

Квочка да бжчола.

Десь квочка зо бжчолой згадала ізмагаться:
„Да ти ні до чого нікчемная бжчола!
„На липі жовкне листъ, вже й хоче осипаться,
„А ти, якъ літо е в'безділі провела;
›Знай все одно робила,
›Якъ навісна з'квітка
›И до квітка летіла;—
›Од'тебе, мовъ 'д'козла ни дійва, ни руна,
›Моі же всі видни слідини;
›Да часомъ бачили тебе и на кидлині;
›Ще кажуть од'тебе бува лиха пеня;—
›А од'мене що дня,
›Чи гляне жінка в'вічко,
›Вже й е свіжісенько яічко.—
„Всі знають об'сіому.‹—›Нельзя того не знать,
Бжчола одповідала;
„Коли чимъ дужъ начнешь над'хатои цокотать.
›Чи ти-жъ коли дурна
›В'нашъ улій заглядала?
›Що не несу яець и не даю руна,
»Дакъ вже по твоему й живу в'безділі;
„Не те бреши, кума;
›Зо всякого квітка, на всякомъ зілі,
„Лишъ блисне слонця світъ,
„Беру солодкій медъ и віскъ, в'ночі на свічи,
›Щобъ веселить гортань и вічи,
„Ще од'хоробъ цілить;
„А жало бережу для дармоідивъ трутней;
›Чи боронится од'злодія, да плутней!“

Digitized by Google

IX.

Воли, що везуть млинові камінья.

Колибъ на світі насъ манила не награда,
Кудибъ здалися ми?
А то біда—лиха, за працею досада
Ніщо;—Ідемъ на смерть самі,
Якъ забринить здалі поваги той принада.
Мині згадали се воли,
Які камінья садъ десь до млина везли,
Тягти було не легко,
До місця ще далеко,
А вже під'тимъ ярмомъ втомились рогалі.
Що-жъ?—впереді везли візъ степового сіна,
Голодному волу се рівно скнари—кладъ,
Щобъ ускубнути пластъ то бідная стадчина
Таска й шага чимъ дужъ и дотягла той садъ.

X.

Тяжба.

Два лісови ведміді боромъ йшли,
Да з'медомъ сцільника чи мало ізнайшли;
Якійсь литвинъ утративсь;
Здавалось, краще-бъ імъ з'еднатись,
И жодний братъ

Digitized by Google

Узявъ без'волокітъ собі що мусівъ брать;
Такъ подивуйся-жъ на ведміжую натуру:
Ділиться мирно бакъ ніякъ не хочуть з'дуру.—
Пійшли тягаться в'судъ. Тамъ сотникъ з'писаремъ,
Ведміді жъ волохати,
Всі тиі сцільники дай важить кантаремъ,
Щобъ певно вже вагу пізнати
И рівно розділить,
Без'всякой для сторонъ утрати;....
Бо гріхъ казать: той судъ по правді мавъ робить,
Якъ той статутъ и совість намъ велить;
Дакъ що-жъ? Поки той медъ рівняли, тормосили,
По лапамъ и міху багацько розгубили;
А треба чепурно панамъ ходить,
То й осмокталися; а неподільчивимъ
На пай недовелось, смякнувши, й полежати.
Зновъ треба навіснимъ
Жалітись на той судъ до полковой старшини;
А сяя зновъ давай розділъ той повірять,
Изновъ те важити да на паі рівнять;—
Ще більше нарядили шкоди!
Уже-бъ здалося часъ собі розмірковать
И позиваться годі,
Дакъ бачшъ шкода; вже очевидячки
Обідвумъ довелись дрібніі грудочки;
Жалітися треба імъ на те рішенье;
В'войсковий старшій судъ. Подали доношенье
Не швидко той войсковий трибуналъ
Те діло одібравъ
Собі на поваженье,
И вже не швидко геть
Черкнувъ декретъ:
„Истці ни чимъ не доказали,
„Що ніби ти суди розтринкали іхъ медъ,
›И марно насъ панівъ вельможнихъ турбовали;
„За те-же приказали:
›Узять з'обохъ в'войсковий скарбъ пені,
›В'приміръ інимъ а імъ в'каранье,

Digitized by Google

»Що важивъ весь той медъ, якъ ка іхъ показанье.«

*

Од'тяжби, од'позвівъ насъ Боже сохрани!—
Для згоди міжъ собой найгіршая порада
Все таки краща, чимсь в'суду найлучша звада.

XI.

Верховий кінь.

Баскій, огурний кінь, що кволая рука
Нездужала стримать, ізбивши сідока
Шугнувъ, ажъ курява, чимъ дужъ во всі лопатки,
Якъ блискавиці блескъ засьявъ од'чепрака;
Надибавъ шість волівъ, котри ярма ні гадки
Повагомъ у село тягли до дому плугъ;
Заржавъ з'пихой на нихъ: »Геть, сільскіи гевади!
»Бо розібью у пухъ!
»Чи ви ось об'такомъ якъ я коли чували?
»Втікайте-же коли не хочете підківъ!"—
—»На се, за братію одинъ мичавъ з'биківъ:
„Геть, дармоіде самъ, фастуне!
„Коли не хочешь самъ зпитати сіхъ рогівъ;
„Ти певно басовать нездужавъ и не смівъ,
»Колибъ, огурний втуне,
»Од'праці нашоі вівса не івъ.«

Digitized by Google

XII.

Львова рада.

Левъ написавъ універсалъ,
Що встановляе раду,
Такій войсковий трибуналъ,
Якій вже судъ даватиме у правду,
З'тридесяти вельможнійшихъ слонівъ,
З'розумнійшихъ панівъ;....
Бачшъ, кажуть, розуму у нихъ ніби в'будинці хата.
Дакъ стилько всіхъ
Нема Давъ бігъ!
И розуму утрата;—
Що-жъ?—Левъ звелівъ той ликъ кіньми
Добавити з'стадні.
За тимъ, що всі вони
Шляхетству із'рідні,
Штемплюються із'нимъ однакими гербами,
А треба же комусь орудовать ділами;—
Не можно вже ніякъ порушити статутъ
Де очевидячки: число іхъ—три десятки;
Не доладу таки в'рахунці недостатки,
И хочъ коня дурнійшій будь
Лишъ повний бувъ-би судъ.
Що писаню пірцемъ не вицюкаешъ сокірой
Да й левъ з'такой бувъ вірой,
Що од'слонивъ ума навчиться и бабакъ
Не тилько кінь баскій; а вийшло на опакъ:
Діла пійшли зовсімъ інакъ:
Дурні коні те зробили диво,
Що и слони при ніхъ

Digitized by Google

Згубивши глуздъ, судили криво,
Да й нарядили лихъ.

*

Одно ледачее спаскудить може всіхъ.

XIII.

Прокуратъ *) да два злодія.

Десь на чужбині живъ розумний прокуратъ,
Що кого візметься коли вже оправдать
Кривья душей, то й катъ іому не братъ;
В'іого рукахъ и той робився невиноватий,
Хто бувъ на вчинку взятий,
Хто самъ себе якъ треба обвинивъ,
И вже и судъ було на кару осудивъ.—
Оте-жъ двохъ злодіівъ на кражі іхапали,
И треба імъ хочъ якъ на шибниці висіть,
Коли-бъ вони не разъ об'доці семъ чували
Й прохали за себе іого у судъ ходить,
Избавити з'віжи, од'смерті,
(Бо хто худобу ма—нехочеться умерти)
За те-жъ іому клялись лишъ не жалівъ річей,
Оддати все що маютъ за душей.
Зрадівъ сей адвокатъ без'совісти и віри,
Почавъ крутить папіри,
Давай казить статутъ,

---

*) Прокураторъ—адвокатъ, повѣренний.

Digitized by Google

И нарядивъ із'чорного все біло,
Що памороки всімъ забило,
И мусівъ злодіівъ пустить на волю судъ.
Вже слонце слалось до заката,
Вже слонце слалось до заката,
Вони подьяковать прійшли до прокурата,
Не тілько на пустихъ словахъ
А суто на самому ділі:
Червінці купами у вічи забриніли;—
Од'радості, з'ними той правди врагъ,
Піднявъ горой бенкетъ до самой полунічи;
Тогді вже якъ іого посоловіли вічи,
Напилий адвокатъ
Прохавъ, щобъ гості з'нимъ остались ночовать.
Вони ніби на те не нялися з'початку,
А далій що робить?—остались на ночлігъ;
И вже коли весь двіръ з'хозяіномъ облігъ,
Узялись до свого задатку,
В'додачу далій все що мавъ з'іою достатку,
Побрали все, що тілько варто брать;
Самогожъ извязали,
Якъ бубна голого, чуть тенлого уклали.
Такъ лиха заробивъ неправдой адвокатъ.

*

Хто з'злодіями живе, чи злодію потурае,—
Од'іого й пропадае.

Digitized by Google

XIV.

Львови побори.

Між різних шарварків и крупних податей,
Як з'віку те бува, некруцке чи подушне,
Які лев ізвилів збірати із'звірей,
Паклате племья все послушне,
Ще й масло мусіло давать;—
А скілько?—Не вагой, а так, чи малий шмат;
Очима уважать: як добре в'лапи взять.—
Да як же се?—Хиба се згадано із'пусту?—
Из'пусту; ви кажить!—Де звірю взяти глузду,
Коли гараздъ ума
Під'часъ в'людей нема?
Щобъ ізнайти такому ділу
Скарбовому, вірнійшій ладъ,
Присяжний ізробився урядъ:
Поборців наряднли силу,
Хай жоденъ повіря приходъ,
Дивись у маслі щобъ незаплило розсілу;—
А требажъ прохарчить кассірів весь народъ:
Не видко и конця іхъ ділу!
Бо всякій шматъ прійми, знов одпиши в'росходъ;
Единъ передававъ іному в'лапи масло;
А щобъ певнійше брать зминали в'катюхи,
А те звичайно гасло,
Да липнуло до лапъ сухіхъ;
Да такъ, що під'конець з'чи малої опуки
Вельможний лев прійма грудки
Дрібнесенькі такі,
Що нічого узяти в'руки.

Digitized by Google

Розмірковався левъ, що весь поборъ за годъ
Не вистача на обіходъ;
Призвавъ слона на раду:
„Чимъ більшъ поборцівъ е, тимъ меньше и догляду,
„А, кляже слінъ, тимъ більшъ громаді й скарбу шкодъ.“

XV.

Пара воливъ ручихъ да пара ледачихъ.

Чумакъ візъ з'Криму сіль,
По парі рогалей двома возами;
Одні же ручіи, е кілько силъ
Тягли поважно самі,
Другі, за ними в'слідъ
Лінивиі, ледачі,
Мовъ ті погани клячи,
Що треба все іхъ пугою гонить.
Біда з'ними й морока!
Ледве де трапиться де гірка не висока,
То ручіи воли
Свій візъ уже самі й втягли;
Ледачіи-жъ ніякъ: в'дві пуги хвиста,
Кляне чумакъ, вони-жъ од'ліні а ні з'міста,
И треба ручихъ брать
В'іхъ хуру підпрягать,
Да в'другe бейкаться на гору —
Оте-жъ дождали якъ попасть воливъ у пору,

Digitized by Google

Всіхъ разомъ на луці пустили на траву
И наповали тежь в'одномъ ставу.

*

Гай, гай! я мірковавъ, хитавши головою,
Хочъ в'праці все іди
Дорогою правою,
Но паши ручій вілъ одмінноі не жди.

XVI.

Корова да шкапа.

Мугиръ запрігъ в'бовкунъ
Корову ядову збуйвіку;
Не тямлю, що вінъ перъ, чи медъ або тютюнъ,
А важко везть було на бідную каліку.
Из'заді йшла порожняком,
Здорова сита шкапа,
Байдужъ о томъ,
Скубе собі сінце да знай ущима ляда.
Корова бідная зовсімъ
Од'праці ізомліла;
„Ось пропаду вже з'сімъ,
„Не вистачае сила;
„Змилуйся, шкапонько! будь ласкава ратуй!
„Недотягну до міста!—
—„Брехня, коровище! гей, боки понадуй;

Digitized by Google

„Небійсь, допрешъ!—Щебъ надала нечиста,
„З'падлюкою да бовкуна тягать."
Тутъ бідная коровчина охляла.
А шкапа, що не мала
По доброй волі помагать,
Щобъ не пишилась з'дуру,
То мусіла тягать
Не тилько що бовкунъ, да ще іздохлой шкуру.

*

Гей, ближнему, кажу, в'напасти поможи!
Не те—біди й собі запевно жди.

XVII.

Добродійство.

Дарма хочъ и остину,
Якъ те-жъ довбитиму: ми мусімо вділять
Нетязі бідному й каліці милостиню;
Се совість и писанія вилять.

*

Одинъ дукачъ зхопивсь із'бучой умірать
И одписавъ Варварі миліони;
Вона созвала всіхъ зправляти похорони.—
„О дьяка небесамъ за благодать!
„Отсе вже буде що мизерному подать;
„Нехай в'будинки йдуть усі до мене злидні,
„Вони мні ніби рідні;

Digitized by Google

›Сама, своей рукой
„Даватиму усімъ душі за упокой;
„Вони помолять Бога!“
Лишъ вимовила се и бідний крий порога,
„Подайте бідному!“ кричить,
Такъ жудко й болязко, що сердце ажъ щимить.
Що-жъ, гріхъ казать; розніжилась Варвара
Од умиленья жара
Несердобольнихъ всіхъ,
Кляне на чимъ стоіть: ›Ну якъ се імъ не гріхъ!
›Ось бідного в'нужді безбожно покидають,
›Коли що дати мають;...
„Зкарай сіхъ грішниківъ, небесний Царь!“
И бідному дае цвілий сухарь.

XVIII.

Чужее лихо.

Чи маешъ помочи од'лиха сподіватись,
То майся й ближніого д'напасти ратовати.

*

Мугиръ візъ сіно на базаръ,
И довелось іому спускатися у яръ;
(Бо шляхъ черезъ байраки увивався)
Хочъ вінъ обачно брався,
Дакъ лихо: вибоі, балюри, косогіръ,
А сіно стромко й візъ упавъ на бікъ з'розмаху;
Припало харцаку на перекіръ

Digitized by Google

Складати йзнову візъ, згрібати сіно з'шляху;—
Біда небораку!—Ажъ чу! вдалі дзвонокъ
И курява стовбомъ: біжить якійсь панокъ.
Чи становий?—Зіпа: ›Геть із'дороги!‹
Мугиръ чоломъ у пови:
›Ратуй, змилосердись!‹.....
Но той, зате що ніби сей угаявъ
Трохи не бивъ, а дуже лаявъ:
›Чи бісъ тебе туди на косогіръ занісъ!‹—
И вмигъ укрився в'пилі.
Мугиръ слезу утеръ и всі напрягши сили,
Якось исправився, заткнувъ у сіно вили,
И іде зновъ собі по волі тимъ шляхомъ;
Спустивсь и гору перебрався,
Ажъ той, що кілько глянь, не давши ради мчався,
Лежить в'проваліи із'кіньми и возкомъ,
На мугира волає:
„Будь ласкавъ, поможи!‹—
—А той собі байдужъ и кучми не ламае,
Іому одповіда: „Коли набігъ, лежи
›Теперъ в'байраці;—
„Чи бісъ
›Тебе туди занісъ?
›Ти не зхотівъ приняти праці,
›Якъ я прохавъ, ратуй!
›Оте-жъ здоровъ ночуй!‹

XIX.

Вовчье міркованье.

„Гай, гай, дивись! от-се дурний вівчарь!
„Чи е в'головонці у іого царь?
„Уже насівъ зовсімъ із'версі на овечку,
„А тилько що стриже з'вершечку
Самісеньке руно!“
Казавъ разъ вовкъ, зірнувъ кошари кріз'окно;
„Ось я, чи попаду, деру на віки смушки;
„А з'ними и руно и смачниі іхъ тушки;
„Вони на тее й создани!
„Зо мной одноі віри
„Е де які й цани;—
„Чому-би й вівчару не брати з'насъ приміри!“
Почувши се бабакъ,
Одповідавъ: „ти судишъ на опакъ,
„Якъ вовкъ зажирливий губитель;
„Колибъ всі вівчари робили такъ,
„Чого не потерпить благій домостроітель,
„Тобъ знищила и ціла сторона
„И не знайшлось з'кого зстригати и руна.“

Digitized by Google

XX.

Песъ да свинья.

На хуторі, далеко од'жила,
Живъ добрий песъ Бровко и Хивря з'нимъ свинья;
Бровко весь день и нічъ в'дворі, у полі
Хозяіна стерігъ, все гавка якъ дзвонокъ,
А не було іому за службу холі,
Хиба коли уткнуть цвілий шматокъ.
Дарма що хуторомъ хвалили,
А бідний такъ ізчахъ що тилько шкура й кість
Ледве душа у тілі,
Не здужа з'голоду поворушити й хвістъ;
А тільки-бъ заманулася істъ,
Але!—ще пугою-бъ набили;—
А хивря одпаслась, не чула що то пістъ:
Корито цілое помий, з'мучной мисівкой
Хозяйка, чи дочка що дня для неі пре,
Дарма що лають все бісівкой,
Но бісова дочка и ухомъ неведе.
А тилько-бъ істи опізнилась—
Уже-бъ незнаю де.
Ті двері очинились.

Зопнувшись на диби, товчеться якъ москаль,
И хрюка и визжитъ, ажъ стогне д'неі даль.
—„А що се, Гриць, Бровко вже не брехавъ у чора?“—
—„Да вже не чуть давній,“ озвалася дітвора;
›Такъ сумно без'него;—хиба чи не утікъ?“—
—„Ні, в'мене добрий вінъ; біжить шукать на тикъ,
Казавъ іхъ батько: десь вінъ трохи щось розніжився.—

Digitized by Google

Прибігли—ажъ Бровко од'голоду освіжився.
—„Ось такъ, Бровка не ма!
„Чомубъ не годовать собаки?
„Теперъ на хуторі вовкъ все пооднима!“—
Тогді всімъ стало жаль, „якъ бідний заплющивъ баки.

*

Частенько у панівъ:
О службі вірного слуги, поки той живъ,
Хочъ изгина—дарма;
Вони б'нему ні гадки,
А дармоідъ, чи є, який без'сорома
Імъ в'вічи дошка, од'жиру плеще в'ладки.

XXI.

Хвортуна да дурноголовий.

Од'всіхъ людей, хто є, що дня
На щасця тілько все пеня,
Чому намъ не дае чинівъ й кішені повни?
А якъ розчумати, то ми тому-жъ виновни:
Насъ одоля нудьга да лінь,
Духъ перекора й нехотінье,
А часомъ неуміньє.
Дивись бакъ на сіого, хто вінъ?
Тютюнненко, гевала синъ,
Ні з'пъки взявъ, ні з'чого, да з'гевальства.
Недавно саповавъ тютюнъ
А вже добувся одноральства. *)

*) Генеральства.

Да грошей ще примеръ на цілий вдунъ.
А ти його вартійшъ;—а правда?—й певно правда!
Дакъ и служи якъ вінъ, коханє!
Й дослужишься Хвортунъ.

*

Хвортуна сотнику дала синка.
В'сорочці вінъ родивсь; вона його кохала
Всього йому що треба надавала;
Да врагъ йому надавъ свого конька.
Дурноголови хисті:
Щобъ всімъ у вічи дізти,
Да капості робить.
Вінъ вибухавсь, пришла доба його учить,
И батько ддавъ його дьяку у школу;
Хочъ вінъ вмить вивчивъ часловець и псалтирь
Дакъ обернувъ дьяка у гору дномъ весь двіръ;
Що дня робивъ лихую волю:
Небожно мордовавъ котівъ,
Вщемлявъ імъ в'лещата хвости;—
Самого-жъ кілько разъ тягали до хвертивъ;
Дьякъ гримавъ без умовку,
А той казивсь.
Разъ вінъ дьяку у бікъ штирхнувъ іголку,
Да ткнувъ в'добавокъ тинфу в'нісъ.—
Ледащо втікъ з'Хвортуною до дому
И дьякъ перехристивсь:
„Цуръ, пекъ, тому лихому!—
А сотникъ, щоби синъ довчивсь,
Одвізъ у Брацьку Академью;
Хвортуна за синкомъ у слідъ
Спаса його и тамъ од бідъ;
На діспутахъ йому готує першу премью.—
Що-жъ, блазень згадавъ?
З'гори на ректора, за дьяку,
Якъ буде з'ганка йдти вниз кинути собаку;
Не щасцю не попавъ,

А тобъ біда!—Ледащо вже вхапали,
Да під'дзвонкомъ ніби кота того ятзали.—
Дакъ що-жъ? Хвортуна з'нимъ и вінъ собі ні гадки!
Удравъ із'него в'січъ во всі лопатки.
Еще ні швець, ні мнець,
Вінъ підголивъ собі оселедець,
И вже зробився козакъ, ізпражній молодець.—
Хвортуна з'нимъ, и пре тамъ щасце якъ волові.
На раді о Покрові
Іого обрали перш якімсь то войсковимъ,
На прійшлий рікъ уже и Кошовимъ;
З'тимъ гибель грошей взявъ у войсковой скарбинці,
Що золоти червінці
Лопатой хочъ греби;
Чи буде-жъ прокъ сіому дурному ледащиці?
—И де тобі!—
Вінъ тілько пивъ, гулявъ да гроши марно травивъ;
Якось червінцями мущиръ заправивъ
Да такъ на вітеръ и стрілявъ.—
Що із'Хвортуною нагайдамачивъ
Усе по своєму переоначивъ;
Да такъ швиденько щось вінъ злиднемъ и пропавъ,

Тогді в'Хортиці ось-сю прикажку зложили:
Шо будцемъ вінъ піддявсь нечистой сили,
И бісъ завівъ іого в'підземні ліохи
Де все стояли вкругъ торбинки да міхи
Извязани по два;—„Бери любий!
Бісъ дурневі казавъ;—
›Чи можно щоби я малиі;
›Хиба-бъ здурівши взявъ!
›Подай здоровні, от'тиі.“—
—„Кажу, бери по силі щоби знести;
„Худоба в'одному, у другому новаги
„Хай сі—з'великіми й великі праці й пляги.‹—

Digitized by Google

—„Ні враже, дай от'ті,
„Ти-жъ, бісе, забожився.'—
И бісъ ніби скрився;
—„Нехай и такъ! бери!
„Жалітимешъ,—да більшь, гляди, не говори!
„Се я для пацюківъ тримавъ!"—
„И два міха іому найбільшіі оддавъ;
Ажъ золота ни крихи,—
Самі цвіли оріхи.

*

Чи не грішно-жъ на щасте намъ пенять,
Коли ми узялись самі іого псовать?

Digitized by Google

ПРИКАЗКИ,

Книжка одинадцята.

I.

Правда да приказка.

Разъ правда голая, якъ народила мати,
Згадала вирнути колодця iзо дна,
Щобъ мижъ людьми такого пошукати,
Кому-бъ ещв вона неввірилась нудна,
В'якогобъ одогріться в'хаті.—
И де то?—Ще здалі
Втікають геть од'ней міряне й королі,
И до змарнілоі не ма ні в'комъ жалі!
Ледве не здубла нещастлива.
Ажъ ось зоткалася з'ней приказка жартлива,
Легесенька, нейде—на ципочкахъ біжить,
В'одежі пестроі в'миніоноі киреі,
В'каміньяхъ дорогіхъ, мовъ жаръ уся бринить;
Здається, що не ма и приступу до неі,
Но ласкова до всіхъ, пустуе, реготить —

Digitized by Google

Оте-жъ на ней, що е, якъ роздивиться з'близьку,
Все мишура да скло йздае такого лиску,
Мовъ самоцвітнее камінье те горить;
—„Здоровъ була! здалі кричить: кохана тітко!
„Відкіль се ти взялась? тебе давно не видко;
›Що робишъ на шляху?‹—„Мовъ за гріхи,
„Якъ бачишъ, ізгінаю,
Ій правда одвіча, ось не знайду стріхи
„Де-бъ одогрітися, и злючихъ проклинаю.
„Прохалася в'палаци до царей,
„В'будинки до панівъ, у хати до людей,—
„В'потилицю женуть, якъ сатани бояться;
›От-се вже хочу зновъ
›В'безодню заховаться!‹—
—›А мене всякъ зове брехней, а, поздоровъ,
›Шануе да кохае;
„Хто е—без'мене рта на сміхъ нерозтуляе;—
„Да й всімъ я тямлю що коли кому казать;—
„А ти мні не здивуйся, тітко,
„Що 't'-се тобі скажу: такъ негодиться-бридко,
„У вічи людямъ лізть, якъ народила мать,
„И щиро в'вічи всімъ колоть и доідать:
„Ось одягни мою миніону кирею,
„Такъ приховавшися и лестью да брехнею,
„Покращаешъ зовсімъ, одмінишъ ликъ пісний!
„Да якъ прійматиме тебе людъ навісний;—
„Ось ке лишъ!—и мині з'тобою буде краще:
„Розумний за тебе й мене прилаще,
„А дурень и пишний
„За мной невнжене тебе ніби ледаще!“
Зьедналась правда із'брехней:
И з'той доби, під'іменемъ приказки,
Не одстае од'ней
И заробляе од'людей стріху и ласки.

Digitized by Google

II.

Сова, кітъ да гусі.

Десь в'академіи, чи в'бурсі,
Не тямлю певно я, якось ізбіглись жить
Нудна сова, проворний кітъ
Да гусі.
(Сову ту видрали у лісі школярп).—
Вони, натершися з'студентами в'дворі,
Од'нихъ собі вхопили
Чи мало школьной пилі,
И (каже Флоріянъ) верзли-б'-то на опакъ,
Хто Геродотъ и Флаккъ.
Разъ почали змагаться—
Хто міжъ народами більшъ мае величаться?
„Египтяне, озвався кітъ;
„Да се-жъ народъ мудрійшій;
„Ізвіку розливавъ на всіхъ ученья світъ,
„Трудящій, побожнійшій:
„Вінъ без'числа богамъ
„На олтаряхъ принісъ горливо ѳниамъ!“—
—„А я даю Аѳинянамъ первенство,
Одповіда сова: що каже Ѳукідідъ?
„В'ніхъ руча людцкость, умъ, веселость и звитенжство,
„Жартуючи вони зуміли Перса бить;
„На нихъ, якъ на чуда, дивився довго світъ;
„И з'заздрою хваливъ іхъ вольность и равенство!“—
—›А глянь, з'дурними, глянь!
›Де-жъ дінемо Римлянъ!
Шипіли гусі од'досади;
›Да Римъ кому хотівъ дававъ войну, чи миръ;
›Да римъ-же проковтнувъ не те Аѳини-й миръ!—

Digitized by Google

›А ми и Римъ спасли од'гальскія осади!‹—
Завзяти школяри
Неунялися-би ще довго ізмагаться,
Ажъ чуе те пацюкъ з'гори,
Й збагнувъ до нихъ озваться;
Учений якъ и сі,.... бо, хрінъ іого не взявъ,
Вінъ книжку не одну до корня іжувавъ;
›Я знаю відки се міжъ вами сяя звада,
„Египетъ чтивъ котівь, Аѳінская Паллада
„Своей столиці над'шаленой головой
„Носилася совой,
„А Римъ, якъ мірови добивъ пухи до краю,
„На счетъ іого харчивъ дурнихъ гусей ізграю.“

*

Оте-жъ рівнісенько от'такъ у насъ людей,—
Всі судять о ділахъ по вигоді своей.

III.

Сорока.

Якось із'Кіева в'село
У глушъ сороку занесло;
Тамъ бавлячись у панства,
Вона набралася и гордованья й чванства,
И пісні сільскіхъ птахъ на сміхъ вчала гудить:
„Ну, якъ співае щигликъ?
„Дже тилько що пищить;
„Усе по старому;—а шпакъ, а жовтий чижикъ, —
„Те-жъ все подавнему, катъ знае якъ свистить.—
„Ось соловей... таки-бъ... дакъ що-жъ одно знай тяне,
„Те жъ все по старому, ажъ гай од'пісні вяне:
„Якуюсь вічную Веремію плете;....
„По новому у насъ теперъ зовсімъ не те.“—

Digitized by Google

И тилько хто начне співати,
Заразъ утне перекривляти,
Що духу е кричить
Щобъ пісню заглушить.
—›Да годі-жъ пасквиться, всетямлющая панні,
Казали птахи ій: чимсь маешъ такъ гудить,
›На ділі докажи дотепи незвичайни;
„Які тамъ новиі у співахъ типики?“—
—„Ну, добре, слухайте, казала імъ сорока;
„Навчиться, грубіі лісовики.“
Надулася й втяла своі: „скрики, скрики“!—
Почувши піснь таку незграбную хвастухи,
Співаки гарніі заткнули ухи.

*

Не йзгірше сей брехливий птиці,
Чи мало жевжиківъ,—урвавшись із'столиці
Вони до насъ в'святую глушъ,
Набрешуть на вербині грушъ;
А ми посміемось тихенько з'ледащиці,
Да зновъ собі байдужъ.

IV.

Муха.

Воли орали,
А мухи імъ надоідали.
Якъ слонця зній в'зорі нічпорноі потухъ,
Втомленніі воли мича таскали плугъ,

Digitized by Google

В'оселю на ночлігъ поволі,
И вінъ скрипья черкавъ чапигой якъ галъмо,
Знялася й муха в'полі
И сіла на ярмо,
З'пихой собі жужжить.—На зустричъ ій другая
Пита ії: „Відкіль се шествуете такъ?“—
—„Відкіль? се чудно бакъ;
„Хиба повилізли; одповіда дурная,
„Дже бачить всякъ,
„Що ми собі орали.“

*

Чи приказку от'сю поняли?..
Дакъ розтолмачу вамъ: багато е такіхъ,
Що ще здалі почувши грукъ гармати
Чимъ дужъ прямуються втікати,
Бо напада переполихъ;
Оте жъ лишъ кулі лити встали
То й бринькають: „се ми врага побрали!
›Ось тамъ було роботи, жаху й лихъ!‹—
Ажъ розибрать, вони пьятами накивали;—
Вони якъ муха та орали.

V.

Чижикъ.

Весной, якъ вже земля розмаяла гараздъ,
И пташки з'ірья зновъ вернулися на рястъ
Чижъ збудовавъ собі гніздечко у ліщині.—

Digitized by Google

Разъ нічъ свої убрала тіні
И слонце гарнее розжавряло востокъ,
Чижъ весело розвівъ свій дзвінкій голосокъ
Утявъ весели пісні,
И хвалить світлий день, надію тихой жизні,
Ажъ обізвався гай —Но щось іого сусідъ,
Снігіръ, насупившись сидить;
Не дума радості із'нимъ ділить.
›А ну-жъ, сусіду, й ти; все веселійше в'парі!
›Бачьшъ слонечко яке.. .« Но те застряло в'хмарі;
Зверцадний ставъ умигъ хвилями потягло,
И ластивка над'нимъ сnуе вмоча крило;
Ворони каркавши кружляють сумно в'лузі,
Кінь пирска, рже й втіка чимъ дуже у село,
Вілъ шію простягнувъ мичить протягомъ в'плузі,
Вмить віхоръ д'Сівера пре прудко пиль якъ дымъ,
Лье ливень, грука грімъ,
Ірве гаі й ліщини,
И геть несе гніздо мизерної пташини.
Якъ буря пронеслась
Іого місцинка не знайшлась;
И чижъ чуть воруша обмоклими крильцями
Жалиться снігирю з'слезящими очами:
„Се лихо, мні урокъ;
„От'се кладу зарокъ,
„Не мірковатися по гарному заранку,
„А хвалитимусь якъ доживу останку.“

Digitized by Google

VI.

Лисиця, що казанья каже.

Лиса недужая, збуйвіка,
Яка зпиталася не разъ що и капканъ,
Зцуралась лапи тамъ и чуючи саванъ;....
То що—хочъ тушкою каліка
Дакъ бойкая душой;
Якъ вже не здужала гонять за дробиной
Од'лиха свіцкого зховалась на покой;
Взбагнула у глуши степной,
Хапати грішниківъ словесними сітями;
Мішала медови із'грізними річами.
Що божій день вона
Пред' братьей гримала, ажъ одгука луна;
Хвалила правду, пістъ, од'мьяса воздержанье;—
Хто-жъ парафьяне ті, що слухають казанья?
Двойко зайцівъ, кролі. еврашки або-й крітъ;
Звірята дрібниі, що вікъ не іли мьяса;
Дежъ ситой хабари ій од'такіхъ дожить;—
Но ся прохірная розчислила за вчаса,
Якъ попридбать собі крупнійшого запаса,
Парахвіянъ бучній. Приняла схимний видъ
И громи грізниі направила орацьі
На вовчи, ведмідей и льва кривави праці,
Самого гетмана звірей;
Ажъ ізробилося тісненько біля ней.—
Се заразъ достягло вельможного ушей;
Но левъ од'злісті не запінився,
Бо зуби вже привъ, од'старості здитинився,
До набоженства здавсь уже, якъ ізмарнівъ;—
Лису везть до двора гетманского звелівъ.
Ії примчали живо.

Digitized by Google

Вона и передъ львомъ втяла казань на диво;
Яку-жъ еще казань?
Царей з'вельможами ніби втоптала в'твань:
Ізраховала всі, по пальцамъ, іхъ іздирства,
Всі беззаконія, неправди, всі прохірства
Всі хабари судей,
Які деруть з'звірей...
(Ось помилився, ледве не виботнувъ з'людей.)
›Рази небесна кара!
›Жахнись нікчемний прахъ!
›Ударить дзвінъ дзигара,
›И зтухне світъ в'очахъ.“—
И грпма ніби хмара в'бурі,
И плаче, стогне, якъ не вискочить із'шкури.—
а слухателей всіхъ напавъ великій жахъ;
Старшини думали: се правда гола в'вічи,
Чи можно при дворі казать якъ сільской дичі!
Но ледве самъ ясневельможний панъ
Ізволивъ похвалить казань,
То всі придворні пани й старшини,
Хвалили правду ту за рідкіі новини;
Лисі точили лесть.—
у , що уже казать вона ввійшла у честь.
Левъ лапу до неі, при всіхъ простягъ горливо.
Казавъ: ›за правду сю тебе могу
›Добродійкой назвати справедливо;
„Ти з'совісті моей зняла гріхівъ вагу;
„Ти мні дала такіі вроки,
„Що обовьязанъ я тобі на вічни роки;
„За се, без'сорома, що хочшъ—в'мене прохай!“—
—„Ясневельможний! дай мизерної каліці,
Казала заховавъ очиці у торбинці:
„Багато не хочу—спасти би душу в'рай,
(Да зновъ поклонъ скрививши пісно пику.)
„Вельцеласкавий, дай
„На сутки по індику.!“

VII.

Чоловікъ да кінь.

Чи, панство, чули се, якъ кінь надівъ обріть
И насъ почавъ возить?
Дакъ я вамъ розкажу. Якъ люде ще мовъ звірі,
За ласощі в'таю збірали корні й жири, *)
Не тямили що плугъ, ярмо, рідванъ,
И пішки, якъ мугиръ, ходили пані й панъ,
И вільно де хотя брикать було стадчині,
Ніхто не мігъ нидіть ії на стийлі й сіні;
Олень змагавсь з'конемъ за 'кійсь луки шматокъ,
Да в'бікъ іого рогами й торкъ;
Кінь здужавъ-бъ одмстить швидкому копитами,
Дакъ той в'кущі чимъ дужъ позакивавъ пьятами;—
Що з'рогалемъ робить?
Якій опрічъ рогівъ ще мае и копитъ?—
Ви розогніть
Гисторіі писанья,
Ізнайдете, що помсти духъ
Із'заздрой и коханье,
Кружать уми людей якъ в'віхру легкій, пухъ;
Що всі робилися чрез'нихъ перевороти.
И лихо понесли цілісенькі народи.—
Кінь помстой запалавъ,
Ажъ піна у него засмагнула на роті;
До чоловіка прискакавъ
Прохать—щобъ якъ іого поратовавъ;
А сей хитрець и радъ, погладивъ, поласкавъ,
Надівъ заразъ узду й обріть
Всхопився іому на спину,

*) Жолуді.

Digitized by Google

Пожаловавъ іого в'дворовую скотину.
Од'двохъ такіхъ и гай не мігъ оленя вкрить;
А чоловікъ, щобъ ще додати жару другу,
А ворога втомить,
Припасъ здорову пугу.
И що-жъ, казать неправду гріхъ,
Таки той чоловікъ коню одмстить помігъ:
Олень, облившися слезами,
а віки здохъ передъ кінскіми копитами.
Кінь радий, дьякує іому:
„Добродью! ти одмстивъ врагові моему,
„Спасеть тебе!.... да щось то мулять боки,
„Злізай, бо часъ и мні зпочить в'траві високій.“
—„Э, ні мій голубе! одвітивъ чоловікъ;
„И годі вже вихать по волі;
„Бачшъ, ти іздався мні, я до тебе ізвикъ,
„Ти мусишъ мні служить, за тее будешъ в'холі,
„Ось тутъ у стайні згинь!“
Ось такъ од'помсти злой згубивъ свободу кінь.
Вінъ досить часу мавъ судити,
Що лихо кепско заробивъ,
За те що не з'умівъ
Обіди легкоі простити.

VIII.

Пара коней.

Два коні ситні везли
Золочену берлину,
Шляхомъ рівненько йшли
Через'долину;

Digitized by Google

За те-жъ було легко й тащить.
На нихъ із'заздрою дивився крітъ:
„Очей звести не можно з'сеі пари,
„Запевно міжъ ними нема во віки свари;
„Якъ дружни, вмісті іхъ все бачу кожний день.“
—„Цуръ дурню! ось верзе якую дребедень!
Одинъ одвітивъ кінь: колибъ не тая пуга,
„Давно-бъ зцурався друга; ...
„Чи й диво-жъ бакъ, що ми ізвьязани вийемъ?
„Хочъ різніі душей неволей дружно премъ?—
„Ти крітъ сліпий не бачишь далій носа!“

*

Вчора з'жалемъ казавъ мні Галінъ чоловікъ:
›Ябъ катъ зна би куди утікъ,
›Бо вже мні допекла вона гіршъ перечоса,
›Що-жъ маете чинить,
›Нехотя треба жить
›По волі злого ліоса!‹

IX.

Звірі везуть чиншъ Александру Македонскому.

Давно верзли сю побреховеньку,
Да я іі нерозгадавъ;
Пане читателю! міркуй самъ потиховеньку;—
Од'Лахвонтена ось якъ я іі чувавъ.—
Стопикая брехня, розправивъ своі крила,

Digitized by Google

Повіялась везді и казку розтрубила
Що будцемъ Александръ, уже Ами нивъ синъ,
Бажае на світі рейментовать единъ,
И розиславъ везді універсали
Щобъ все, що дише де, в'безодні водъ,
В'воздусі, чи в'гаяхъ, ну весь животний плідъ,
Заразъ у Вавилонъ чинши до іого слали.—
Сей грізний царь такій зумівъ нагнать жахъ,
Що звірі бідні ізбіглись на пораду,
Не розгадали в'торопьяхъ,
Що зроблять льву царю великую досаду; —
Установили чиншъ Аммоненку послать,
Да ще й орацью, привитанье
З'нарочитимъ посольствомъ и прохать—
Узять паклатихъ рідъ в'ласкаве захованье.—
Кого-жъ старшимъ посланцемъ нарядить?
Хто сміе пред'царемъ орацью говорить?—
А хто-жъ якъ не лисиця:
Вона прохірить майстерица,
И ту, якъ треба одхвата;—
До неі придали мартишку да кота.—
Зновъ ізнайшлась поміха:
Якую слати чиншъ....
Іому не треба міха,
А мьясива ще меншъ....
—„Я тямлю що, озвався слинъ вельможний:
„Сей голий звірь двуножний,
„Готовъ за гроші все, и душу загубить,
„Шукайте дурневі червінцівъ клада.
Зареготалася од'щирості громада:
„Гай, га! никчемниці такой! озвався крітъ,
„Я знаю де в'ліоху великій скарбъ заритъ.“—
Всі звірі ізраділи,
Червінці притаскать звеліли,
Бобрамъ, да ще пикатимъ бабакамъ
И оддали до рукъ посламъ.
Чиншъ повезли воли, тварь навісна двурога.—
Бриде щастливо день звіріний караванъ;

Digitized by Google

У нічпори, кріз'яръ якъ повилась дорога,
З'байрака в'вічи плюсь, самъ левъ вельможний панъ:
„Добрий вечоръ! якъ лучилося гарно;
„А я тому царю от'се й свою нісь чиншъ,
›О поздоровъ же васъ! все праці менішъ
›Не потурбуюсь марно.
›Я з'вами вмісті йду, візміть й мою в'міхи,
›Да щобъ не надорвать стадчині бебехівъ,
»Ви по-рівну во всі міхи порозкладіте;
„Ввіряю вамъ и свій з'грішьми капшукъ.
›Панове посланці, глядіте:
›Я гроши вамъ здаю до рукъ,
›Теперъ мні буде веселійше;
„Чи припаде коли васъ боронить д'злодюгъ—
„Тежъ буде свободнійше.“—
Перелякалися усі, мовъ під'обухъ,
Да нічого робить, вже мусіли коритись,
Громадцкой тратою, скарбовой з'нимъ ділитись;—
Чи можно бакъ змагатися зо львомъ?
Се бачишъ не з'воломъ.
Чрезъ кілько дней пришлось імъ на нічъ становитись
При світлоі ріці;
На ситоі луці,
Укритоі квітками
Й пасущимись стадами;—
Побачивши таку здобичъ,
Якъ день прогнавъ далеко нічь,
Левъ стогне, будцемъ віцъ нездужа,
И мусить тамъ злягти,
Щобъ не приспичила в'степу де гірша нужа.—
›Теперъ могтимете самі без'мене-йдти,
›Я пошукаю тутъ лікарственной травиці,
›Верніть моі червінці;—
„Охъ! одпокутовать тутъ дійде мні гріхи!“—
И посланці розвязують міхи,
Левъ, ніби д'радості и дивованья,
Побачивъ золото: ›Червінчики моі!
З'слезами голосить: якого-же роівъ,

Digitized by Google

„Ви наплодили'тсе од'догляду й хованья!
„А глянь, же глянь, якій пріємний дзвінъ!
„А гарні-жъ! нема ні одного каліки!
„Да вибохались якъ іхъ матері великі.
„Велять и правда и законъ,
(Зпитайте в'чоловіка)
„Хто матерь у рукахъ держить,
„Того и весь приплидъ;....
„Оте-жъ от'сее все беру собі без'ліка."—
Посламъ-же до царя, що мавъ узять весь міръ,
Для вида, чи на глумъ імъ ткнувъ якійсь папіръ,
З'сімъ до Аммоненка вони явились,
И на такій розбий жалілись.
А той, кажуть, сміявсь да головой хитавъ.

* *

Да щобъ вінъ леву втявъ?—
Між гайдамаками хто дужшій той и правий.
У лева з'левомъ тежъ із'роду кепскі зправи.

X.

Два знахори.

У козака в'селі захірила стадчина;
Вінъ коло неі заходивсь,
Да ради самъ не давъ—ганяе сина
До знахіра Біди: „Біжи, щобъ не барився!"—
Біда заразъ прибігъ, и вляже ту до тича

Digitized by Google

Да плямка коло ней: „Се лихо не біда!
„А глянь же, глянь, яке!“—Собі чубрину чуха,
Недужой ріже уха,
Не'дходить од'ней, шмаруе, припада,
Дае ій заливанье,—
Всій двірні біготня:
Запарку грій, дай те, ще те, усіхъ ганя,
И жінці и дочні велике турбованье;
Дарма—одужавъ вілъ и дьякують Біді;
Хозяйка із'дочкой 'д'возні сопе й ні слова.
Чрез'кілько дней ізновъ, із'череди,
Прійшла недужа щось корова;
„Що в'світі тутъ робить.
Хозяйка збідкалась, по знахора біжить;
„Да цуръ тому Біді, з'тимъ треба ще возиться!
„Юрко! біжи в'кутку живе Мусій Дурниця;
„Того мині зовіть;—
„Дурниця краще знае!“—
А сей на лихо здавсь: собі в'шинку гукае,
Да брішкае, якъ вінъ скотині помагае,
Глуэуе над'Бідой:
„Із'нимъ еще возня неначе з'молодой
У збори на весілья:
Готуй запарки, зілья,
Водися у пьявки, або збивай и кровь;
А мні скажи лишъ шерсть: я нишкомъ кілько словъ...
Все фряшки, в'духъ чи вехъ, бувае перелоги,
Корова нехотя ізхопиться на ноги!“--
—„Гей, дядечку, ратуй и трохи не барись!
Юрко у поясъ тиць!—„Кажу дурний, не бійсь!
Сядай лишъ інъ, поставъ могорича квартівку!“—
Змагаться ніколи.—Дурниця ще напивсь,
И дибае на двіръ одмовить корівку,
Ажъ мати по Юрка ізновъ прислала дівку:
Щобъ вже чимъ дуже самъ до дому поспішавъ
И здохлую ворову біловавъ.—
„А глянь-же бісівъ сину!
„Нехай-бъ ти якъ Біда насъ діломъ турбовавъ:

Digitized by Google

„Не бришкавъ да робивъ и зратовавъ скотину. ...
„Ти вмѣешь мьяко слать,
„Да бачу мулко снать.—
„Бачшъ діло не одно корову біловать!“

XI.

Левъ збірається на войну.

Левъ лагодивсь на пташъ войною
И радився з'своей войсковой старшиною—
Якъ де, кому і що робити із'звірей?—
Нехай слони, замість перехідныхъ вѣжей,
Запаси понесуть и битимуться йклами;
Видмідь, чи припаде,
На дуба буде лізть и битися дрюками;
Лисиця способъ ізнайде
Врага у личаки мосновскіі обути;
Мартинки да коти
На глумъ, щобись враги не мали стерегти,
З'умѣють очи іхъ кумедьями роздути.
Одинъ хтось говоривъ
Із'войскової ради,
Що заяць полохливъ,
И може в'таборі зробить великі звади;
Да й од'вола незграбного коли,
Якъ пильно треба, йдти, то ждати лишъ завади.
Но левъ казавъ: „нехай и зайці и воли;
„Зайцівъ ізробимо гонцями,
„А ті мичалимуть и будуть сурмачами.—

Digitized by Google

›Отчизни щирий синъ усякій може несть
„Служенье по своей природной хисті;
„Горливость жодного якъ взять у місті—
„Добудуть обществу повагу, силу й честь!“—

XII.

Перунъ да орендаръ.

Давно у Кіеві Перунъ через' жрецівъ
Пустивъ в'народі облікацью: *)
„Чи не знайшовся-бъ хто, который захотівъ
Принять на себе працю,
За чиншь урочний намъ
Узяти хуторъ на оренду,
И той дохідъ у храмъ
Ісправно оддавать до щенту.“—
Сипнувсь охотниківъ народъ
Проворний набиваться,
Зіпати на весь ротъ,
Хто більшъ дае, единъ передъ другімъ змагаться;
Якійсь провора звешъ усіхъ пересуливъ,
Із'тимъ, що-би-сь Перунъ іому определівъ
Із'хуторомъ в'панщину
Охизу и годину....
„Нехай и такъ!“ Перунъ благоволивъ.
Зписали на контракъ и орандарь ні гадки;
Чи гуль, чи Параски, хочь трохи святки,
Вінъ грима й розходивсь, якъ би гетманъ з'гарматъ,
Чи схоче—зній пече, а знову—лье охиза;

*) Публикацію, обнародованіе.

Digitized by Google

Но тілько тая благодать
Не дальшъ якъ тая миза,
Бо за мижой в'сусідъ.
Якъ у Сібірі в'самоідъ,
Зовсімъ не ма того, у ніхъ друге коіться;
На небі іншее що дня,
А збоже кращее родиться:
Сади, тютюнъ, городъ баштани и пашня
На чудо у людей під'панщилой в'Перуна
А в'орендатора години і буруна,
Неначе на біду—
Усе не доладу;
Комори, тікъ и клуня
Зробилися иусти;—и з'примхой орендарь
Тиць о землю чоломъ: »О провиденья царь!
„Все краще під'тобой, бери назадъ свій даръ,
»Змилуйсь, прости за навіженье,
„Бери зновъ хвищу й зній в'свое разпоряженье.“

XIII.

Похорони львиці.

Озвався гамъ сумний в'дуброві:
»Охляла ханша львові:«—
И треба нехотя звірямъ,
Які де е в'гаяхъ, в'берлозі, по норамъ,
З'посцільства и шляхетська стана

Digitized by Google

Збігатися до хана,
Казать, якъ вміе хто, свою журбу й нудьгу.
За симъ громаду всю поставили в'кругу,
Панъ писарь войсковий читавъ універсали,
Якіі пильно знаймовали.
Під'карой строгою, де якъ, у якій день
Одправить ханши похорони.—
Щобъ зпекатися пень,
У певную добу всі збіглись на поклони;
Почувши львиний рикъ,
(Ажъ одгунули гори)
Хочъ у звірей іншихъ од'жаху склякъ язикъ,
А нехотя, хто якъ ізвикъ,
Підняли скіглъ и вій до вмори;
А паче ханскій двіръ:
Коти, лисиці, обезьяни,
Болонки—цюцики, що патрять лишъ дивани.—
Пани! чи чули, що такое ханскій миръ?
Яка се сторона?—Зпитайте Лахвонтена.
Вінъ каже, будцемъ то у сіхъ звірякъ,
Здається все не те, вся думка на опакъ,
Якъ пика скорчена, такъ душка ізкажена,
И дуже хисті іхъ чудни;
Вони якъ левъ зірне—весели, чи нудни;
Із'бідныхъ пасквиться, се жарти імъ, ігрушка;
И каже, в'тисячі една дрібная душка.—
Бакъ обернимося до сумныхъ похоронъ;
Якъ вій нудний озвавсь зо всіхъ сторонъ,
Одинъ олень не плакавъ,
Да щиро вінъ не мігъ,
Вінъ совісті боявся лякъ
И числивъ лесть за гріхъ,
Бо передъ смертію покійна ханша-львиця
Ізволила ізъисть іого синка,
Да й гарная іого самиця
Охляла од'іі-жъ вельможності стирчка;—

Digitized by Google

От'се й замітила придвірная лисиця,
Да заразъ льву донисъ,
Да ще й зпитварила: ніби сміявсь під'нісъ,
Небоячись закона....
Страшенный гнівъ царевъ,
(Се в'книзі Соломона)
А гіршъ еще коли розсвиріпіе левъ;—
Олень о тимъ байдужъ: читати неучився,
И ханъ якъ буря розходився:
„Нікчемний лісовикъ!
„Тебе не взворухнувъ сей вірнихъ щирий зикъ,
„Ще ти одважився над'нами поглумиться,
„Ти мусишъ над'труной покійной освіжиться.
„Но ти не жди, мужланъ!
„Щобъ ми, вельможний ханъ,
„Ізволили в'тебе встромить священни кихті,
„А зась!—Вовки! ідіть, інимъ на жахъ,
„Одмстить ясневельможний прахъ,
„Розщарпайте врага на віхті!"—
—„Не рушъ, озвавсь олень:
„Доба минула слезъ, наставъ утіхи день!
„Я бачивъ идучи от'се лишъ із'годину
„Ясневельможну покійну господиню,
„Вкруги вся зіріе, якъ слонце в'променахъ,
„Вона лежала на квіткахъ,
„И святость у неі сіяла на очахъ.
„Я вразъ пізнавъ мою блаженную царицю,
„По ласці и гарності бучноі краси,
„Коли-бъ хто сердце мавъ якъ крицю
„И той-би умиливсь, и я заголосивъ.
—„Не плачъ, небожъ, я не велю
„Вже годі обо мні жалю
„Довольна всіми я, скажи моему хану,
„Що я; вже з'Гурьями в'раю, по алкорану"...
Лишъ олень се сказавъ,—„Се диво днесь!...
„Апоѳеосъ!—Звірей гукнула вся громада:

Digitized by Google

„Се вшестье до небесъ!
„Прійми під'свій покровъ небесний свої чада!«—
И очевидцю сіхъ невиданихъ чудесъ,
Вомісто кари мукъ, дана ще і награда.

*

Ми чули се не разъ в'гисторьи королей;
(Брехню полезную оставья казки)
Чи хитрий панъ жадавъ устрять ніжъ іхъ друзей,
Добуть великой ласки,
Вельможи честь,
Імъ хитро підпускавъ з'удой напати лесть.

XIV.

Дитина на столі.

›Якій великій я! От-се вже я із'батька!‹
Хлопятко бришкало вскарабкавшись на стілъ,—
›Ізлізь відтиль, дурне! крикнула його матка:
›Зовсімъ із'головой уставишься під'пілъ!‹

*

Кого рівнятимемъ до сей дитини?
Без'глузду мугиря, в'кого багати скрині.

Digitized by Google

VX.

Кроль, ласиця да кітъ.

На ранніоі зорі
Кролеві щось прийшлось із'хати одлучиться,
З'росою по горі
Чабрцемъ запащнымъ освіжиться,
Попастись, побрикать.—Веселый, дужъ,
Вінъ обіди—байдужъ,
Бо й в'голову не клавъ робить лихоі волі;
Порискавши доволі,
Вернувся до двора,
Ажъ ласиця сидить крий самой іого двері
Й провадить різниі хімери,
Бо ій вподобалась кроля нора.
»Що се за вража мати!
»Ій каже кроль, здається вже пора
»Тобі відсі вплетати,
»Без'сварки за добра,
»Закіль всіхъ пацюківъ не з'кличу з'околодка!«—
—»Мні відсіль утікать? одвітила молодка,
»Вбірайся вражe, самъ;
»Хиба земля дана тілько самимъ кролямъ?
»По праву естества й закону,
»Дже воду вільно всімъ пить з'Удая, чи й з'Дону,
»І губи брать в'бору,—
»Хто-жъ одводивъ тобі на вікъ от'сю нору?
»Ні ти, ні батько твій сіеі не зробили,
»А такъ, дурнісенько собі вхопили;
»По праву сильного вона була твоя;

Digitized by Google

»Я вбралася в'неі, теперъ нехай моя.«—
Кроль приводивъ у довідъ
Статута давность, побитъ,
Що вінъ владівъ норой
По праву родовиту,
По батьку й діду,
А прадіду іого надавъ гетманъ старой
З'лукою и горой.—
»А краще отдамось на судъ Пацюкодава!«—
—»Иносе«!—И прійшли.—А сей, ізвольте знать,
Бувъ схімникъ у котівъ, об'немъ носилась слава
Що вінъ дарма пухнатъ,
Здоровий ситий кітъ, а вже трохи не святъ,
И де вже закипіло
Яке важкее діло,—
Іому от'-те ладнать.
Ось кроль и та чоломъ пухнатому у ноги.
»Чого ви, дітоньки, небоги?«
Змягчивши голосокъ, вінъ каже сторонамъ.
—»Ти праведний судья, зроби судъ правди намъ!«
»Га?—я глухій, ви голосно кажіте,
»Да близше, дітоньки до мене підступіте!«—
Вони ще близше й знов уклонъ;
А пустосвятъ, росправивши долонь,
У мігъ на сторони обидві борзо цапнувъ
Такъ ласку хопъ и кроль на віки ляпнувъ.

*

Колись у старину удільніі князьки,
Або й теперъ пани тузки,
Якъ допекуть собі паскудними ділами
Що не зведуть самі конця з'концями.
То змісить іхъ у грязь,
Якъ візметься еднать, якій могущій князь.

Digitized by Google

XVI.

Рись да кріт.

Колись-то рись надибала крота
Да такъ його гудила:
›Не бачишъ ніки дальшъ із своєго кута,
„Сліпець! и хата що твоя?—могила.
„Вкругі тебе все вічний мракъ,
›Зарившися видишъ якъ той тробакъ;
›А я вкруги на кілько гонівъ
›Все бачу, ніби на долоні;
›Біданнаго тебе мні жаль.
›Послухай, що явля мні вдсота и даль:
›За хмарой, на скалі орелъ ягня шарпае;
›Генъ, шулякъ знов тамъ туркота дзюбае;
›Ось злючій тхіръ
›Убрався у дробинний двіръ,
›Качни із'кучи давить;
›Ось кітъ понура тамъ, возісто пацюківъ,
›Хозяйскую худобу щобъ надбавить,
›Се дьякує за хлібъ, жре в'будці голубівъ;
»Геть, геть в'бору видмідь роззявъ насть багрову,
„Шарпае бідную корову;
„Генъ заяць неборакъ попався під'ніжъ ловцю;
„А се в'кущу зарізавъ вовкъ овцю;
›А чоловікъ.... ›И годі, сестро, годі!
›Мене по заячиной морозъ потягъ,
„Ти бачишъ все таке, що наганяе жахъ,
›Забійства, лихо, шкоди!

Digitized by Google

»Перуну дьякую, що я удавсь сліпий;
»Щобъ ще й не чуть сіого, я бъ радъ щобъ бувъ глухій.»—

*

Почувши бідного крота бажанье,
Собі невільно я митиковавъ:
Яке нудне була панавъ вельможнихъ званье!—
Чимсь чуть о вічномъ злі, із'дуру я казавъ:
Колибъ хто мні гроша стопадцять кіпъ дававъ,
На станъ іхъ не змінявъ по добрий волі
Моей мизерной долі.

XVII.

Верблюдъ да носорігъ.

Верблюдъ десь ізподкавъ
Важкого носорага,
И сей іому казавъ:
»За віщо до тебе небога
»Дурний той чоловікъ
»Ось такъ ізвикъ,
»И ти живешъ із'нимъ у холі,
»Ні гадки, якъ у долі?
»Се правда інколи таскаешъ тяжкій юкъ,
„Од'якого спина під'часъ зогнеться в'лукъ;
»Я-бъ краще здужавъ те ще й од'тебе носити,
»А ще під'часъ іого и рогомъ боронити;

Digitized by Google

„Я ріжу барса й льва,
›Не втне моей броні ні гаспидъ, ні гіена.“—
—›Се такъ, розумні твої слова,
Казавъ верблюдъ, такъ ба.... слухмяность бачшь спасенна:
›Бачшь, ти козаче, трохи дикъ;
›Я тихій, щиръ, горливъ; се дюжесті заміна,
›И вередливий чоловікъ,
›Ще вимага коли щобъ я згибавъ коліна.‹—

XVIII.

Бжчола да муха.

›Магай би, кумоньку! ускочивши бжчола
В'веселомъ дусі,
Казала мусі:
„А я 'т'-се лишъ з'улья;
›Я принесла тобі весели дуже вісті:
›Якій зліпила я сцильникъ!
›Вже такъ що по своеі хисті,
›Обшастала луку й липникъ,
›Да вже и меду натягала;—
„Чи віритимешь?—ну, прозірнійшій криштала!
„А золотистий мовъ брушгинъ.‹—
—„Се такъ; дать честь, одвітила ій муха,
›Твій рідъ единъ
›На сее мае даръ,
„Лишъ давъ-би Хвебъ намъ жаръ;
„А якъ бурхне була із'хвіщей завируха?“—

Digitized by Google

—›Эге! да якъ квіткамъ ізробить вредъ;
„То вже не те й на медъ....“
—›Якъ медъ дакъ медъ—якъ розносилась з'медомъ,
›Нібі од'трясці з'бредомъ.‹—
—›Э, меду лишъ...‹ ›Се-жъ можно надоість!...‹
—„И трясця пропаде лишъ меду зьість!...‹
—›Бодай тебе ся трясця ізхапала!
›Фастухо бридкая! ій муха одвічала;
„Сиди в'своемъ ульи!
„Да пику затули;
„Од'иншихъ жди хвали,
„А себе не хвали!“

*

Се квітка вашей мости,
Брехливи фастуны,
Без'сорома й чинности,
А гірше віршуни.

XIX.

Кизякъ.

На ярмарокъ видкільсь заіхавъ дурисвіть,
Що духу е гукавъ: „Гей, гу! сюда біжить! біжить!
„Поспільство и шляхетство, —
„Я маю всяке средство!
„Хто е міряне! всімъ я хочу объявить:
„Хто хоче скарбъ добуть, нехай дае мні копу;—
„Не хочу мій талантъ ховать під'спудъ;

Digitized by Google

„Я покажу чимъ филосону
›Гострить запевно глуздъ;
„З'чимъ іолону дать знанье,
„Гевалу паньске званье;
„Якъ ветоши жінкамъ
„Розгладити сморчки, вернуть вермьяну пику;
„Невісту любую взять панічу- -збуйвіку;
„Дівчині хисткої,
„Мовъ жарти и пустоту,
„У понеділье цноту;
›Шарепі бридкої
„Навіки препитанье,
„Весилье й жениха;
„Злодіеві в'суду законне оправданье;
›Ну, словомъ буде все, без'всякого гріха,
›Не давши на душу бісамъ рукописанье!
„Сюда, сюда!“—Чимъ дужъ зіпає на весь ротъ.
Юрмой ізбігсь услкій зброд,
Якъ снігу у пороші.
Дурисвітъ одибравъ объявленні гроши,
И показавъ шматокъ із'торби кізлка:
„Се плодотворить лань, стена, городъ, левади,
„И працьовитая рука
„Достане сімъ багати клади,
„За які не добуть лишъ пташья молока.“

Digitized by Google

XX.

Кошеня да шпакъ.

В'будинці паньському заживъ учений шпакъ;
Вінъ у Німецчині одгнавъ нетямки мракъ,
А з'тимъ и мірковати здраво,
И бриткавъ ніби знавъ мовъ дьякъ псалтирь,
Естественнее право.—
Якось у той же двіръ
Устряло кошеня, невинний, любий звірь,
И шпакъ зьеднався із'нимъ якъ риба із'водою.
Колись пани, обідною добою
Жартуючи, байдуже про котка,
Забули кинути іому шматка,
И неборакъ, мовъ на кутью голодну,
З'пісною пикою кляне судьбу незгодну,
Поводить ласково хвостомъ
Тонесеньсо няучить;—
А шпакъ той хвилозонъ усівся під'окпомъ
И кошеня такъ учить:
„Якъ бачу, ти зовсімъ дурнее кошеня;
„Не швидко ще тобі добраться глузду:
„Над'пикой у тебе у клітці щигленя;
„Ніжъ ждати мешъ заки хто кине лусту,
„Вхопи да зьіжъ!"—„А гріхъ, од'совісті біда!" —
—„У тебе, іолопа, ума катъ ма й сліда;
„Ти, бачу, нечувавъ панивъ Махіавеля,
„Кума Матвія й Беля?
„Та совість и той гріхъ —
„Школярская брехня, ізгаданна на сміхъ,
„Лякати кошеня да глупее поспільство,

Digitized by Google

„А для паннвъ се жартъ,
„Імъ дано своєвільство.“—
Почавъ на пальцяхъ раховать,
Якъ вовки рвуть ягнятъ,
А левъ в'гаю здпма тревогу,
Да якъ таска звірей безвинныхъ у барлогу;...
„Вони об'совісті байдужъ!
„В'великомъ світі такъ: той правъ, хто дужъ.—
„Чи давно бакъ, у наше времья,
„Прониза Бонапартъ
„Нулями раховавъ людскее племья,
„Да пасквився з'царятъ;
„На що нагляне бравъ, бо мавъ велику рать.—
„Кажу: хто дужъ—тому самъ бісъ не братъ!“—
Такее ласее казанье
Вподобалось котяти по душі;
Розмірковавшися, голодний на сніданье
Щигля вінъ задушивъ.
Розласовавъ злодюга, зівши птаха,
Охотно слухавъ другій врокъ,
И підобравшися учителю під'бокъ,
Самого зівъ без'совісті и жаха.

XXI.

Три гайдамаки.

Міжъ злихъ, де бачиться пріязнь,
Тамъ тілько й е користь да злодіянья васнь *)

*) Удаль, отвага

Digitized by Google

Між нихъ не може буть святобливой поваги *)
Іхъ вьяже совісті нечистой пляги **)
И грізной кари жахъ;
Іхъ мнима дружба
Е обіпольна служба
Спасаться у бідахъ.

*

Три гайдамаки Віхръ, Біда ще Тхіръ
За Случь рікой засівши в'біръ,
Окіль весь людъ злодійствами злякали,
Всіхъ рабовали и вбивали.
Напали дружно разъ на одного купця
Да худко 'дправили іого на вічни вікі,
Людей не збідкавшись на вій и зики,
А все що бідний мавъ зажерли до рубця.—
Дарма—розбійники а захотіли істи
В'обіднюю добу;
Шлють одного враги купить харчей на місті.
А сей (Біда) якъ ті у сердці мавъ злобу,
Користь и злиі хисті;
Вомісто пріязни злеумишлявъ біду:
„Пождіте вороги, я васъ лихіхъ зведу,
„Да всі кривави гроши
„Самъ поживу—а вамъ злодюгамъ зась!
„Тогді забьюся в'сичь, ростринькаю іхъ в'коші!"—
Да з'злістью гаспідьской собі зареготававсь.
Тімъ часомъ Віхръ и Тхірь, байдужъ о вічной карі,
Якъ совість загубивши тварі,
Нараілись у двохъ рабунокъ розділить,
А зябра своего Біду убить.
Все пекло 'д'радості плеснуло у долоні,

*) Уваженье.
**) Пляга—мученье, гризенье.

Digitized by Google

Самъ старшій сатана не усидівъ на троні,
Бо трехъ злодюгъ, без'сповіді вхопать,
Якъ пекла здобичу,— се, далеби, не жартъ.—
Вернувсь Біда й принісъ товаришамъ смерть люту,
В'меду й харчахъ отруту;
Враженны Віхръ и Тхіръ утнули в'сердце ніжъ,
По саме держало Біді—„Злый зле погибне“—
З'тімъ в'пекло браму вмить розхняли настижъ;
Заки клекоче кровъ и вопіюща стине,
Зарізанний хрипить;—
Забійці узялись обідати и пить,
Да над'здихавшимъ реготіть;
Но швидко стогнъ саміхъ озвався по лісу;
А скарбъ кривавий той довівся біcу.

Digitized by Google

ПРИКАЗКИ,

Книжка дванадцята

I.

Гуси.

Из'паньского двора гевальжее хлопья
Погнало улицей гусей на вигонъ пасти;
Дарма що біднее, мовъ теежъ гусеня,
А раде що й воно дождало власті:
Здоровою лозиной
Латало, ані попавъ, отой шваґрунъ гусиной.
Велике діло власть!
Вона не те хлопьятъ—
Пишить людей.—Чи мні жъ за се хлопья винити;
Дакъ гусі ті не такъ ізволили судити:
Панка зустрівши на шляху,
Іому жалілися на хлопцеву пиху:
„Де можно ізнайти гусей якъ ми бездольній!

Digitized by Google

„Хлопья, геваленко, лозиной насъ стягае
„Ще-й паши не дае повольний,
„Да насъ якъ поросятъ куди зхотівъ ганяе;
›Не тямить іолопъ сей, що нашъ шляхецкій родъ
„Ведеться од'гусей, що римскій чтивъ народъ;
›Що Капітолію спасли од'Бренна,
›И памьять іхъ на вікъ в'гісторіі священна;
›В'честь іхъ бувъ установленъ ходъ.‹—
—„Я чувъ; а васъ за що хотіте щобъ вважали?“—
Спитавъ панокъ у сіхъ.—„Да наши предки.....“—„Чувъ,
„Якъ ще у школі бувъ;
„А вы самі якую пользу втяли?“—
—„Да наші предки Римъ ...‹
—›Тю, на дурнихъ! дже чувъ;
›Да ви прославилися чимъ?“—
—„Да ще ні чімъ“—„За віщожъ поваженье?
„Воно-й довліе імъ;—хто бришка дідовскімъ,
„То й хлюбиться чужимъ,
›А ви, небоги, ще лишь гідни на печенье.‹

*

Сю приказку яснійшь ще бъ можно зтолковать,
Мовля Криловъ, дакъ гуси зашипять.

II.

Голубка да іі годовань.

Якъ вже весна гаі оділа
И кровь у пташекъ и звірей
Коханьемъ одогріла,
Голубка и собі збажала дбать дітей;

Digitized by Google

В'тиши звила гніздечко;
Жде, вигляда собі, ажъ ні, щось не по[пей;
Природа не везе яечко.
Пришлось нидіть на одині;
Чого-бъ небога не робила—
Дакъ щось не ії сила.
Ажъ бачить—кинуте яйце лежить в'тіні,
Не такъ щобъ и мале, не такъ щобъ и велико,
А саме в'пору тілько;
Не можно радості ії вообразить!
Бере іого в'гніздо, голубить и сидить;
Минуло кілько дней родилося писклятко,
Хочъ не таке якъ голубокъ,
Бо щось карлючкою носокъ;
А бідній іздалось: точнісинькій якъ батько,
Ії коханійшій дружокъ.
На радощі—от'-се-й вона мати,
Не хоче істи й спати,
Лишь би годованці годить;
Бо, кажуть, мати сита,
Коли ії дитина спить;
Одной горливостью до ней угріта,
Нездужа лишь сіей удовольнить.
Тимъ часомъ вже й оперилась дитина,
И мати любого вчала сама учить,
Якъ дійде міжъ людей явитися на світъ,
Якъ неповинная и чиста голубина.

„Мое ти любее! щобъ бувъ щастливий птахъ,
„Ти заздру ізжени и май у сердці жахъ;
„У всіхъ шукай любві,
„И кволихъ борони не на едноі мові,
„А діломъ помогай;
„Ніжъ брата обідить, себе в'обіду дай;
„То миръ іздасться сей тобі за рай!"—
Що дня се говорила мати.

Разъ, тілько що вона закончила сю казань,
Якъ із'гори відкільсь до хати

Digitized by Google

Зорвалось горленя; и любий годованъ
Заразъ іого насівъ, ну скубти, мордовати,
Из'реготомъ невинного убивъ
И з'радостію зьівъ.
Голубка бідная, побачивши забойство
И неповинную пролиту кровь,
Вкорити злодія не ізнайшла и словъ;
Рухнулося на вікъ мизерної спокойство,
И нещастливая од'туги злой вмерла:
Не тямила, що сокола
Забійцю родила,
Якій рідъ голубей
Буде гонити й істи.

*

У злихъ дітей
Не можно истребить природи лютой хисти.

III.

Шовковичний червякъ да гусень.

Разъ звірі, дивлючись на тутови дерева,
Побачили едвабного червя;
Громадой всей 'дбали хвалу іого роботи,
Вдивлялися ії оздобі—и доброті;
Се ніга й диво панствъ, пиха панівъ, царя,
Се гарность олтаря;
Якая ніжная й мітная пряжа!
Казали всі;—одна лишъ гусень вража,

Digitized by Google

Розпьявъ на яблоні свою паскудну сіть,
Одважилась черва од'заздри погудить;
Розумниі з'жалемъ вдивлялись,
А навісниі вже до ней єдналисъ,
Хочъ бачили ії зовсімъ ледачу снасть.
„Сіому ви не дивіться,
Озвалася одна розумная лисиця:
„Що пані ся не хоче вподобать;
„Вони й самі ізволять тонко прясть.“

IV.

Летучая рибиця.

Летуча рибиця, яка веде житье
Коли на воздусі, коли в безодні моря,
Своей бабусеньці жалілась тяжко з'горя
На нещастливее битье:
›Не мае гіршого од'насъ созданья!
„Якая наша жизнь?—Се вічни страхованья!
›У ясний день коли збагни летать—
›Краки и щудяки кіхтісти гайдамаки,
„На воздусі почнуть хапать;
„У глубину пурни—ізновъ морські собаки.,..
›Не тямлю якъ прожить!“—
Розумная бабуся
На се казала ій в'одвітъ:
›Послухай, доненьку, на старость я пошлюся,
›Що мні знакомий світъ;
›Коли не родилась орломъ, або акулой,
„Пливи тихесенько дорогой чулой,

Digitized by Google

„Не витискайся із'води;
›А гіршь не заносись у воздусі високо;
›Ізнову-жъ не гуляй глубоко
›Од'товаришства ні куди;
›Якъ вікъ блюстимешъ середняки,
›Ізбудешъ злой годинки.“

V.

Святовидъ да Чернобогъ.

„Скажі мні, братіку, питавъ разъ Святовидъ
У бога пекла Чернобога:
„Чого-т'се в'пекло такъ углажена дорога,
›Да отчого марніе світъ?
„Яке се враже злодіянье,
„Що пре туда без'піръ двуногее созданье?
„Здается заздра?“ — ›Ні.‹ — „Зліть?‹ — „Гірше ще. “ —
„Чума?‹.
—„Да ні, кажу, ще гіршь.“—„Не приберу ума,
„Яке-бъ се враже зілье!“—
—„Се-жъ мати всіхъ злочинствъ; се зле-лихе безділье!‹
„Воно всі думкі зли плодить,
„Із неохайностью тащить з'собой хороби,
„Розбій, войну, дас и злиднямъ торби;—
„Здается лежень, а всімъ миромъ ворушить.“

Digitized by Google

VI.

Бичокъ да свистілка.

Дурний за все береться сміло,
Іому здається втне гараздъ усяке діло,
Радіе вже за вчасъ, ажъ тілько нівпччить,
И тимъ людей смішить.
На се скажу вамъ побрехеньку,

*

Одинъ дурний бичокъ,
Чи малий третьячокъ,
У лузі пасся помаленьку;
Ажъ чуе — чередникъ,
Забравшись у хащникъ,
Да на свистильці гра якуюсь гарну пісню,
Поважную да млісну.
Заразъ унишкъ собі весенній соловей,
Здавалося дохнуть не смівъ и тиховей.
Бичокъ піймовъ на тее подивиться,
І бачить вівчарі усілися в'кругу
Но можуть вдовольниться,
Этаіли духъ, а ні угу.
Бичокъ побачивши, що той дивъ дуе,
Казавъ: „Ось навіженій людъ!
„Нісенітеница, да якъ іого дивує;
„Чи диво-жъ бакъ у дудку дуть?
„Да ми-бъ, коли би намъ.... почули,
„Ми самі ще-бъ не такъ надули!“—
Вінъ ще-бъ мичавъ,

Digitized by Google

Дакъ тутъ одинъ вівчаръ, щобъ не мішавъ,
Відти іого кіякою прогонивъ.
Якось одбігши з'гони,
Глядь—ажъ и е якъ разъ, що мавъ у голові,
Лежитъ свистілка на траві.
Вінъ першъ ії обнюхавъ
І настороживъ уха,
Да вічи вибанчивъ.
Уткнувъ дъ неі пискъ, дмухнувъ е кілько духа,
Да якъ дурний зрадівъ,
Якъ свистъ донявъ до слуха!
—»А що, а що! дивись! підстрибуя казавъ;
»Оте-жъ и я заграв!«

VII.

Хмара.

»Охъ, лихо, брате, глянь! казавъ Юрко Луці,
Ажъ весь поблідъ; »чи бачшь, яка тамъ на луці
»Насупилась синяя да чоревата хмара!
„Дже очевидячки се божья кара!«—
—„Чому? казавъ Юрко«.—»Чому! от'же дивись:
»Се з'бурей градъ навісъ;
»Вінъ все поробить пусто.
„Теперь пропало все, тютюнъ, баштанъ, капуста,
„И жито й ярина!
„Не привезешъ и жмені до гумна
„Побачшъ, коли не буде голодъ,
„А з'нимъ хороба и чума

Digitized by Google

„И витинуть и старъ и молодъ!“—
—„ И годі, Бігъ з'тобой!
„Живісинькіі будемъ!
„Се Бігъ дае в'водой
„Обілье людямъ;
„Се буде діжчь!
„Не бійсь, небіжъ!
„Я бачу се діжчеви хмари;
„Ми стільки нажнемо, що нікуди дівать,
„Завчасу треба припасать
„Поди, да засіки в'амбарі;—
„На різдвяни святки ось браги ще наваримъ!“—
—„Се градъ, кажу!“—„Се діжчь!“—Що дурневи казать!
Лука, за дурня, тріопъ Юрку ляща у пику;
Юрко Луці соб;—
Зхопились за чуби
Й такого нарядили зику,
Що збіглося усе село.—
Оте-жъ з'обохъ якъ з'кабанивъ текло
А хмару мимо пронесло.

Digitized by Google

VIII.

Мудрець да старшина войсковий.

Колись за гетманщини
В'спасенной Украині
Старшина добрий живъ в'своєй семьі
Из'долей; мавъ всіого—и статку и землі,
Здоровье и поваженье.
Разъ на Різдво из'поздравленьемъ
До іого встрявъ мудрець (якъ бувъ Сковорода)
Такихъ теперъ дасть Бігъ, а даліби шкода.,
Панъ радъ іому й завівъ з'нимъ розговори,
Якъ самъ розумний вінъ того уподобавъ,
Учився од'него чого ще не чувавъ,
Из'навіженствъ людей з'нимъ реготавсь до вмори.
Якъ кілько дней мудрець у пана погостивъ,
Зобрався знову в'путь и за спину надівъ
Доріжній клунокъ.
Старшина давъ іому шухлядку в'подарунокъ
И каже що в'ней е алмазъ.
— »Не треба мні, казавъ мудрець, я всімъ довольний,
„Я не кохаюся в'тому мовъ якій князь;
»Самъ бачишь—я здоровъ, якъ птахъ у небі вольний,
»А з'голоду в'людей ніхто не пропадавъ,
«Коли людей и самъ не руйновавъ,»
Панъ старшина не зчувсь од'дивованья,
Й прохавъ у жарти в'мудреця,
Щобъ вінъ зховавъ іого даванье
Для найдурнійшого глупця.
Мудрець узявши йде, и зграя навіжена
Іому на зустрічь пре, що ступить тілько шагъ;

Digitized by Google

Не треба тутъ було лихтарні Діогена,
Бо дурней ажъ кишить в'селі и городахъ!
Якій же з'нихъ дурнійшій—
Не швидко розбере и самий розумнійшій,
Морока мудрецю з'алмазомъ тимъ,
Самъ ледве не зробився дурнимъ.—
Ось, дума, поплетусь в'гетманскую столицю,
›Тамъ худко збуду сю дурницю,
Приходить.—Чуе грукъ гарматъ,
У накри довбишъ бье, а сурначи трубять,
Во всіхъ церквахъ дзвонять,
Народъ гукае пьяний.
—›Чого-т-се, друже? вінъ у першого зпитавъ,
›Народъ мовъ издурівъ?‹—›А се-жъ гетманъ обраний,
›Бачшь, іде з'булавой! Що т'се рейментовавъ
›Того трохі не вбили,
›А били кілько захотіли
›Да вже в'Московщину на вікъ запропастили.‹—
—›А глянь же, іонъ же глянь!‹—Мудрець заразъ пізнавъ
Свого добродія у новому гетмані
Й зипае. ›Стій, здоровъ, ясневельможний пане!
›Чи ти-жъ мене пізнавъ? Якъ бачу, ти вже й князь!‹—
—›Здоровъ, мій друже! що, а де бакъ той алмазъ?
Зпитавъ іого гетманъ.—›Я з'димъ теперъ ні гадки.
›Ти нагадавъ було міні хлопітъ;
›Нехай лишь трошкі сей оступиться народъ;
»Ось той алмазъ, возьми, гетманъ, свої вигадки;
›Не можно од'тебе дурнійшого знайтить:
›Ти халипа собі надівъ обрить!‹

Digitized by Google

IX.

Гадюка да пьявка.

Гадюка пьявку десь побачивши на рівні,*)
Казала: »Що т'се ми з'тобой в'людей не рівни?
»Вони мене де нападуть, то бьють,
»А инколъ утікають;
»Дарма що гарна я. Тебе-жъ везді шукають
»И кровь смоктать дають,
»Покіль душі твоей угодно;
»Здається, кумонько, се с'глуздомъ щось не зродно
»Адже обое ми кусаемъ, бачься, сходно.«—
»Ні, кумко, ся в'одвітъ;
»Бачшъ правди нігди діть;
»Якъ я вкушу, я гою,
»А ти губишь людей мордаціей лихою;
»Я добрий червъ—ти гадъ,
»Лікарство я—ти лютий ядъ.«

*

Гадюкі люте жало,
Се пашквилъ змаліовало,
Зоіла ядовитий гудъ;
А пьявка—критики правдивий судъ.

*) Рівні, начало рівень—каналъ, отъ ровъ—рівъ.

Digitized by Google

X.

Кнуръ да пташки.

Одинъ богатий панъ,
Набитий дурью и пихою,
(Бо хисті сі живуть, се каже Флоріанъ,
З'худобою везді, якъ риба из'водою).
Взбагнувъ, що ніби вінъ,
Дарма що навіжений
За те що долі синъ,
Розумний мае смикъ; ну що казати—ген!й,
Всі люде передъ нимъ ніщо—нолі.
Що в'Бога день у іого при столі
Піити, малярі и всякій учени
Підносили іому од'лести охміамъ
А з'тимъ—майстеріи, віршей на цілий крамъ:
А дурень, за свое вино да в'смакъ печенья
Имъ вякавъ поученья.
Хочъ піпъ надавъ имья
Іому Далматомъ*)
Ся Хвебова семья,
Зовсімъ не-доладу,
Перехрестила Мецинатомъ.
Разъ вінъ гулявъ у своему саду.

---

*) Долматъ, смотри толкованіе именъ въ святцахъ—ложны блескъ.

Digitized by Google

За нимъ шовъ позаду
Іого розумний садовничій
За рудкой, на луці, здоровий кнуръ
Оре морігъ иклами.
(Якъ се бувае) вслідъ изграя павъ и куръ
Із'півчими пташками.
Усі кричать, свистять,
Співають, верещать
И живлються з'під'дерну гробаками;
З'пихою доки-знатока
Огурний той кнуряка
Іхъ пісні слухае, мурличе да хрюка
Неначе самъ співака;
Для іншой пикою трясе,
Другую похваля ніби ківаньемъ;
Панъ, дивлючісь на се,
У садовнічого питае з'дивованьемъ:
»Чи вже-жъ чижъ и соловей
»Обрали дикого кнура суддей
»На співи й дарованья?«—
—»Ні, пане! той казавъ:
»Кнуръ свіжо дернъ з'оравъ,
»А з'тимъ бачшь гробаківъ да комашню піднявъ;
»Для птахъ се харчъ и ласованья;
»За те вони за нимъ із'радостью летять,
»А грубий думае, що вінъ вже Меценатъ«.

Digitized by Google

XI.

Сковорода.

Давно у насъ на Украіні
Живъ добрий Философъ Сковорода;
В'іого була розумній борода
Чимсь в'десяті панівъ підголени чуприни;
Хочъ вітромъ мавъ набитую кішень,
Ні гадкі ні о чімъ, веселий цілий день,
З'свістілкой, з'книгою, що Бігъ надавъ—все радий;
Свободний ніби птахъ, сміється на весь ріть,
Що люде міжъ собой грызуться мовъ ті гади;
Що-жъ мавъ би вінъ робить?...
Скаженихъ сіхъ мирить?
Хай дідько візметься самъ з'пугой те змайстрить!
Колись проміжъ панівъ побачивъ свару, злість
Несвітскіі позви, неситую користь
Вінъ кучму нахопивъ да вдравъ у гай зховався,
Да тамъ на самоті до вмори реготався.—
»Се сміхъ на самоті напавъ Сковороду;
Хтось нахопившійся з'панівъ іого питався:
»Чи се-жъ из'глуздомъ до ладу?«—
—»Эге! одповіда: того я й регочусь,
»Що людъ из'глуздомъ не зьеднався;
»Хиба ихъ изьедна самъ дідько да примусъ!«—

Digitized by Google

XIV.

Каліки.

Гей, братья, будьмо жить пріемно, щиро вкупі,—
Се каже розума намъ гласъ,
Бо лихо врізнъ злігае насъ:
Не созданъ чоловікъ нідить мовъ сичъ у дубі;
Во всякомъ ділі два більшъ зроблять чімъ единъ,
Коли робитимуть горливо.
Сіому Хун-дзі *) учивъ, мудрійшій мандаринъ.
Ось приказка, що се извіку справедливо.

*

У місті бучному в'якоісь-то землі
Під'церковью жили
Два злидня чоловіка.
Одинъ сліпець, другій
Бувъ на ногі каліка.
Дарма що бідні, но сей и той тугій;
(Се гіршъ імъ допекло чімъ нужа и хороба)
У ніхъ усе на різнь— услуга, ласка й торба,
Лишь щиро кій латавъ по спині у врага,
За грудку сухаря, або чи за шага;
Що дня-возня;—якъ десь було в'царей за жінку,

*) Хун-дзі—Конфуцій, китайскій мудрецъ.

Digitized by Google

Да людямъ задали на десять роківъ лихъ!—
Калікі-жъ сі собі зробили злу годинку,
А людямъ тилько сміхъ.
Однажди, якъ вони вже в'волю налаталисъ,
И муляли в'обохъ и плечи й бебехи,
Погано, бачу, такъ,—собі розмірковалисъ;
Од'пріязні такій всегда пусти лиха!
Ажъ загули в'соборі дзвони;
Якійсь умеръ у городі дукачъ
И будутъ бучни похорони;
Да ще вінъ однисавъ: де злидень е прохачъ—
Давати милостиню.
Старці почувъ такую благостиню:
—»Ну, брате, годі вже, в'пріязні будьмо жить!
»Бачшь треба за грішмі ійтить;
Казавъ старий кульгавий;
»Хочъ очи е, дакъ що-жъ, нездужаю ходить,
»А ти дарма сліпий, дакъ маешъ ногі жвави
»Берись мене носить,
»Я вказуватиму тобі дорогу!
»И будемъ дьковати Богу!«
Зьединалися калікі 'д'той доби
Й не злиднями жили, забули злую тугу.
Народъ побачивъ сю 'бопильную одслугу
Од'уміленія подачу імъ робивъ.

XIII.

Два коты.

У панскому двору жили коти;
Два рідніі брати;

Digitized by Google

Одрідья знатного Пацюкодава.

Хоть рівні були обохъ порода й слава,
Не рівне щасця імъ, не рівной товстоти:
Ивась ів'ъ чи охотівъ и весь запливъ у салі,
На немъ лиснівся міхъ;
Бо жмудъ лапкі дававъ, робивъ из'себе сміхъ,
За се-жъ лукавого и пані й панъ ласкали;—
Другій, якъ розігнавъ усюди пацюківъ,
Що вже нігди в'дворі ні у ліоху, ні в'хіжи
Не чуть и дрібной миші,
То й самъ вже біса звівъ.
На тще-серце говівъ,
По суткамъ не була у його в'роті ріска
И бідний отосчавъ якъ кістка.
Разъ крався рівнов от'сей по над'стріхой,
Ажъ зіркъ—Ивасъ лежить в'подушці якъ в'лодонці;
Розьився мовъ опукъ, наприндився пихой
И тішиться на слонці.
—»Здоровъ бувъ, Васю!—»Глянь а глянь! Ивасъ казавъ:
»А якъ-же ти захудавъ!«—
—„Якъ бачшь! день и нічъ ганяю по амбарахъ,
„У ледовні, у ларахъ,
„Братъ Вася одвічавъ: горлпво якъ служу,
„Здається вже гожу,
„А з'голоду ізгіну!..
„Ти служишъ чімъ Ивась,
Що такъ себе одпасъ?“
—„Служу? нечисте бъ падало ще турбовати спину!
Вся служба у мене лежня—диванъ,
„Ось подаю коли пухнати ладкі,
„За сее жалують мене и пані й панъ
„И я собі ні радкі!“

*

Оте-жъ якъ кітъ Ивась,
Такъ бачу не одинъ прадіде мартоплясъ....

Digitized by Google

Якъ при дворі в'тебе нема якоі тітки,
Або з'червінцямі, дасть Бігъ, тугой калитки,
То служба й праця—се в'пустині марний гласъ!
Ні дядьку, я озвавсь; було колись онее,
Теперъ зовсімъ не тее,—
Дивись якъ панъ судья од'праць себе одпасъ.

XIV.

Хатка.

Панъ сотникъ десь в'миру живъ з'панею своей,
На хуторі якій доставъ од'діда в'спадокъ,
И доля імъ дала двохъ гарнихъ паничей;—
Вінъ мавъ всіого достатокъ,
И гаю и степей,
Були плугі и мліво;—
Хозяйство шло на диво.—
У тихій, ясний день, якъ пасіка и садъ
Ухали гарний арошатъ,
Той батько й всі виходили из'хати
Під'звідъ густий зелений из'кленівъ,
Проводить вечора у холодку в'тіні
И дітокъ научати,
Щобъ в'молодихъ душахъ
За вчасу вкоренить до Бога жахъ.
Зімою-жъ, якъ Позвіздъ на-пре сніжній хвугі,
При світлі каганця, на'люлькою в'зубахъ,
Той батько зновъ учивъ,—и вікъ незнавъ злой тугі.

Digitized by Google

А мати любая, за діломъ тутъ з'дітей
Не зводила очей
И даровала іхъ своею мило-лаской.
А довгі вечора іхъ батько розважавъ
Гісторіей, чи казкой.
Старшенькій прилежавъ,
За книжкой не кунявъ
Бувъ жвавий да змишленний,
Молодшій кручений, шалений
Все йгрався, басовавъ.
Разъ утромъ у саду, по своему звичаю
З'семьей напившись чаю,
Отець тягнувъ тютюнъ, а мати щось плела,
Старшій читавъ собі гісторью,
Малий, набігавшись у волю по надворью,
Вже бувъ куняти радъ,
Ажъ мати каже, щобъ узявся будовати
Из'тріскі хати,
Щобъ не заснувъ, або з'гіліокъ садити садъ.
Малий шатнувсь заразъ, оскубші коло ліскі,
Травицю да бурьянъ,
Ні гадкі про Рімлянъ,
Всю думку вперъ тулити тріскі,
Товчеться ажъ упрівъ
Якъ кажуть: Марко той у пекло,
Щобъ ще закі не зсмеркло,
Будинкі й садъ поспівъ.
—„Скажіте батеньку, хто царства покоритель?
Старшій зпитавъ: и хто строітель?—
»Хто кращій, той хто руйновавъ,
»Чи той хто царство будовавъ?‹—
На важніі такі предміти,
Отець митиковавъ уже одвіти:
—»Се царь...‹ Ажъ тутъ малий добудовавші хатку.
Плеснувші в'ладку,
Гукнувъ: »Насилу доробивъ!

Digitized by Google

»Дивіться всі якъ гарно!«—
Сімъ батька перебивъ.
Старшому тяжко те здалось досадно,
Вінъ скіць, набігъ на те й все в'нівець нарядівъ,
Над'чімъ малий такъ працювавъ пріхільно;
Заголосивъ біднякъ невільно.
Тогді отець казавъ:
»От'се ти діломъ доказавъ,
»Чи краще будовать і хто такій строітель,
»Чи руйновать и хто той разоритель?
»Будуе царство хто, той долю й радость лье
»И людямъ и собі; а хто псуе—
»Инимъ біду й печаль, собі ганьбу сnуе.«

XV.

Дервішъ, крукъ да іого діти.

Одшельникъ десь мабуть що трохі навіжений,
Од'суети мірской (якой и не було,
Бо біса мавъ в'кішені,
В'дирявой ажъ гуло)
Згадавъ покінуть миръ;—щебъ надало косить,
Або гляди ще й жати;
Цуръ дурню!—коли й такъ ще можно латво жить,
На счетъ мірскіхъ суетъ и братій?..
Цить! ви глядіть непогрішите лишъ,
Що віби то се мнихъ... О, ні, се бувъ Дервишъ;
Якій, щобъ байди бить, забравсь в'байракъ у тіпь.

Digitized by Google

Колись митиковавъ крий двері
Усівсь на каменю біля своей пещері:
Якъ гарно й мудро все, що йде пріроди з'рукъ;
Ажъ піскава з'дупла и голи крученята
Голодни гвалтъ крічать роззявши ротенята;
У мигъ з'здобичею до нихъ спустився крукъ,
Здалося ніби вінъ из'хмарі взявся,
И гвалтъ дітвори внявся.
Дервишъ казавъ: »Благій Алла,
»Не попустивъ еси, щобъ кволее созданье
»Голодне згінуло землі з'чола,
»Чудесно шлешь іому смачнее препітанье;
»Запевно, батько мій, непопустишъ
»Щобъ синъ любимий твій Дервишъ,
»Навпредъ о хлібі рачивъ,
»Або іого мантачивъ;—
»Ні, певно т'се на тімъ
»Заразъ землі изымъ;
„Нехай мене побье лиха година!
„Коля я з'місця зворухнусь,
„Хочь до гори сей гай весь переверне трусъ!
„Алла! вже самъ годуй возлюбленного сина!“—
Розтягся да й лежить
И хімри вчавъ гоніть
О душъ переселеньи,
Судебъ опреділеньи;
Якъ сей почався миръ; що то таке хаосъ?...
Од'якіхъ не единъ из'доброі зхібнувся.—
Якъ день на западъ вже суиувся,
Вінъ дума: певно вже подасть вечеру хтось,
Од' Магомета лона,
Чи воронъ, чи ворона;—
Бакъ щось хочъ вже и нічъ—вечерати дасть Вігъ!
И той Дервишъ голодний спати лігъ,
Вінъ думае: дарма! Я краще буду снідать!
На завтра вже совсімъ озолотивсь востокъ,

Digitized by Google

На сніданье нема. Изнову часъ обідать,
З'небесъ не падае шматокъ;
И якъ од'голоду и геть зробилось нудно,
Іому здалося чудно,
Що Магометъ не шле небесного шматка,
И з'заздрой дивиться на ручого крука;
То й знай в'гніздо харчі таскае
Й дітвору занихае;
У вечері, якъ крукъ вечерати принісъ,
Казавъ: „Й годі вже гладкі розтулівати нісъ,
„Я дуже утомивсь; теперъ от'се вгаймуйтесь;
„Чрез'кілько дней, якъ вже вберетесь в'колодкі
„И здужатимете тогді збірать шматкі,
„Тогді знехаю васъ да вже самі годуйтесь;
»Природи чинъ велить
„Недужимъ харчъ давать, нездужа хто робить,
„А Боже упаси гульвісі потуряти,
„Хто не робитиме, за се карати
„Нудьгой и нужей буде Бігъ!
„Бо лежню істи хлібъ великій гріхъ!"—
Почувъ сю річъ Дервишъ удавсь у дивованье,
Пізнавъ свою дурну ману;
На другій день уставши до світанья
Потягъ в'село и взявсь за плугъ и борону.

*

Давно помовка е: „Подай мні Боже!"
А той одповіда: „Роби, небоже!".

Digitized by Google

XVI.

Горностай, бобръ да кнуръ.

На острові порісъ дубовий гай,
Вкругі очерети, купье, болоти зілья;
Тамъ жили кнуръ, боберъ да білий горностай;
Таке для нихъ привілье,
Мовъ зпражній рай.
Ажъ чутка йде: ось буде водопілье,
И треба вже, хочъ жаль,
Да мандровать у даль,
Шукати новосілья,
Бо щось лука окілъ одлигла й вся свіжа.
Владінью іхъ була міжа
До берега—руда *) и твань,
Де гади різнні кішіли:
Хто йде вони збірали дань.
И треба мать було одвагу, або й сили,
Щобъ ту страшну міжу перебродить;
Взялися мірковать: що в'світі імъ робить?
Першь горностай сунувсь, ажъ сичеться гадюка,
Гладкая мовъ палюка,
А вінъ, чімъ дужъ, пазадъ на ципочкахъ побігъ.
„Нехай іому абищо!
„В'багні навікъ попсути можно міхъ;
„Умру, не хочу плями ні за віщо!“—
—„Постий лишъ, куме, ось що я згадавъ,

*) Руда—рѣчка тинистая.

Digitized by Google

Боберъ казавъ;
»Я тесля, мурівщикъ, не за сто кіпъ утрати,
›Мні будованье жартъ, лишъ треба обіждати,
›Чрез'тиждня два поспіе містъ,
›И ми, не те що міхъ, не вмочимо и хвістъ;
›Не досягне до насъ ні гадъ а ні гадюка;
›Нехай пануе глуздъ, все мищняя наука!«
—›Два тиждня?—се не жартъ,
Одвітивъ кнуръ: а »води будуть ждать?
»Глядіть, щобъ не було з'наукою ще брідче;
›Ні, —тамъ на березі я буду, куме, швидче«—
Да заразъ шусть у твань и хрюка й шелеститъ
Пре, ламле очеретъ, геть гадъ 'д'іого біжить.
Одважно такъ добравсь бажанной цілі.
Тимъ часомъ на іого товаріщи глазіли,
Кнуръ отряхавсь твань въ кругі кідавъ,
Ось що обомъ казавъ,
В'очахъ іого пиха ірділа и невага:
»Дивіться, дурні, шляхъ якъ пробива одвага!«

XVII.

Павичъ, дві качки да гусь.

Колись павичь, свій хвістъ подобно колесу
Росправивши, казавъ свою красу,
Од'слонця весь сіявъ.—„Іому не ми вже рівні!“
Казала дробина.—Ажъ качки дві на рівні,
На іого дивлючись
Із'світлоі води, заквакали крів'нісъ:

Digitized by Google

›От'се дивуються пришибени небоги,
›Куди-жъ ви дінете іого стидкія ноги?
›А співъ нудний іого лякае и сову,
›Ажъ верне голову.....
›Чи рівно-жъ то із'нимъ, якъ нашъ моторний селехъ!‹—
Якъ качки пасквились прійшовъ гусакъ на берегъ,
На те казавъ: ›Дурни! у селеха якъ в'васъ
„Погани ноги й гласъ,
„Ніби то и в'павлина,
(Тутъ нігди правди діть)
„А е у селеха якій нибудь да хвістъ?
„Того—зась—вінъ не дасть незгідная судьбина!“

XVIII.

Писанная торба.

В'Прилуці на Купала,
На ярмарку, де гуртъ з'горілкою ятокъ,
Людей, бабівъ, горшківъ, тарані солі й сала,
Кацапівъ, москалей и гибель крамарокъ;
Одна, щобъ закрасить із'крамомъ буздигарню,
Повісила над'ней на продажъ торбу гарну,
Пошитую з'клинцівъ,
Саети й лахманцівъ,
Ся торба іздалась червона мовъ калина,
Зелена, жовта й синя.
Насупротивъ кацапъ напнувъ рядниной крамъ,
Де мило, медъ, кавьяръ, родзинки и маслини

Digitized by Google

И півні з'золотомъ, усякі лагомини,
Рядками в'торбинкахъ... Чого не знайдешъ тамъ?
А все чоло в'горі увішано клітками
З'усякими пташками:
Всі пискали чимъ дужъ;—тутъ людскій гомінъ, гикъ,
Корови ревъ, теляти микъ,
Злився в'гулъ чудний зо ржаніемъ шкапикъ.
Ажъ жовта іволга, дивуючись на торбу,
Крикнула од'востоpгу:
»Не можно одирвати бакъ!
»Якая гарна річь, вся і жовтіе такъ,
»Ніби цвіте лататье!«—
„Ні, кумко, придивись, чи жовтая вона?
Одвітила жовна,
„Вона зеленая, мовъ гарне сіножатье.“—
—„Вамъ повилазили, дурни!
„Ти краще роззірни,—
»Вона блакітная! на нихъ крикнула соя;
»Мовъ небо, глянь! коли нехочещъ боя«.
—»А зась, а зась! свистять и щигликъ и снігірь:
»Вона червонная, се скаже увесь міръ;
»І червонною на тее и списали,
»Щобъ очи у людей од'гарної заграли.“—
Тутъ жодная чимъ дужъ
Із'лайкою кричить: зелена, жовта, синя,
Червонна, мовъ калина!
Ажъ чуе сварку сю моторний горобець,
По волі той летавъ и крий крамка живився,
В'кацапа ріжъ хапавъ старий хитрець.
—»Не разъ на торбу ту із'близку я дивився,
Чиликавъ імъ:
»Ви правы всі, да тілько не зовсімъ:
»Е й жовто, зелено, червоно и блакитна,
„Вона не їзписана, а такъ з'суконьця зшита;
„Не подивуйтеся помильці сей:

Digitized by Google

„Багацько е й людей,
„Що, не розчумавъ діло,
„На чорне кажуть біло;
„И перелаявшись еще в'пилу хистей,
„З'пихою сваряться, наприндившись особей,
„Да носяться з'брехней,
„Мовъ з'писанкою торбой."

XIX.

Цибуля.

Колись у пикінеръ якогось москаля
Панъ лікарь виписавъ з'гошпиталя,
И давъ приказъ, щобъ вінъ одпасся на кватері
И кількобъ дней по'дной цибульці-бъ івъ;
Се гоже ніби-то по медико-матерьі.
Чи добре вінъ звелівъ,
А вже не розбірай—що кажуть командери,
И треба те зполнять;
Бакъ вражій пікінеръ, набравшись фонаберьі,
Нібъ спражній-то москаль почавъ веридовать;
Дарма, що нашъ Грицько, такій жъ із'компанійцівъ,
Дакъ помоскалився, зробився гіршь тавлінцівъ;
Бо бачшъ, вже вінъ не те, надівъ московскій бриль;
Э, такъ! вже вінъ то щось—ни приступу без'кія....
Заразъ, лішъ в'хату влізъ, на покуть сівъ за стілъ,
Не каже: »Будь здоровъ! мігай-би, хлібъ да сіль!«
Якъ водиться, а вразъ:
»Коли не хочшь, щобись в'тебе боліла шія,

Digitized by Google

„Гадюча баба, мні давай заразъ
„Із'пригоршню цибули,
„В'більшки з'гарматни кулі;
„Глядижъ!"—Почувши сей приказъ,
Бабуся вдухъ шатнулася у хижу,
З'укономъ подае;—бо цілий той вінокъ,
Заплаченъ два шажки в'густинскій ярмарокъ.
Дарма, нехай-бъ увесь, лишъ івъ-би на здоровье,
Бакъ вередливий той зіпа: „обчисть да змажъ,
„Да масломъ суто мажъ,
„Да ще й гляди мині щобъ те було коровье!"--
Бабуся бідная трямтить
Од'жаху коло пічи.
Москаль із'люлькою тютюнъ шкварчить,
Ій пихка димъ у вічи,
Ще паскрится, нидить....
Бабуся кашляе—Да вже готова й страва,
Вона ізновъ іому з'у лономъ подае
Да бідна жде,
Що з'лаской буде ій одправа;
Пеняковатий же, упершися об'стіну,
Сопе—ажъ тісная и лава;
Збагнувъ ізновъ бабусі панщину,
Що-бись гарячую цибулю пучкой брала
Да в'рітъ з'уклонами іому от'тую клала;
Самъ очи визвірившъ закручувавъ уси,
Да ще в'остатній разъ ій пучку укусивъ.

*

Панъ лікарь—се верховнее начало;
Воно куруе все, бере якъ можно менъшь
Для пользи общой ченшь:
Воно завди вважало,
Щобъ якъ семьі своей поспільства благо-трвало.
Пеняковатий той москаль,
Що бабу знівичаъ на жаль,

Digitized by Google

Бува коли лихій поборецъ,
В'него, давно мовъ усъ, пушокъ на пиці е,
Кишені власноі потворець,
У мутноі воді хапае що пливе;—
А баба нюнява, що все свое 'ддае,
Дарма, що врагъ над'ней шпуе,—
Се ваше добродійство,
Що мовчки патрите на те,
Мовъ крізь долонь—на беззаконне здірство.

XX.

Снігіръ да крукъ.

У панскому дворі
Жить довелось круку й співаці снігіру;
За тихую сіого дотену и співанья
Кохали панъ и панья.
За те-жъ и, гріхъ казать, вінъ під' окномъ сидівъ
В'золоченой, дротяной клітці.
А крукъ драпіка такъ підборканний ходивъ,
А спавъ коли в'кутку, коли на пічці
И крикомъ уха дравъ,
Щобъ худко подали чи сира, а бо мьяса;
Да такъ надоідавъ,
Що мусіли вгождать заразъ того же часа,
Лишъ-би горланъ унявся;
А інколъ у стола з'талірки самъ хапавъ,
Хочъ ліжкой по носу давали ледащиці;
Дарма, а вінъ таки собі не голодавъ.—

Digitized by Google

Снігіръ цнотливий бувъ, собі не вимагавъ,
За те-жъ по дню сидівъ без'сімьячка й водиці;
Хочъ співи похвалявъ весь двіръ,
А не подивлються, чи істи е в'коритці.
»Щось не співа снігіръ,
Казала панні:
„Да вже не чуть було и в'ранні.
„Глядіть, чи е в'іого вода!«—
Зіркъ—той задравъ лапки.—»Да се-жъ з'досади лопнуть!
»А я-жъ кохала такъ! Се, далиби, шкода!"
Оте-жъ, де е круки завзятиі—не йздохнуть;
А біднимъ снігірямъ од'скромності біда!

XXI.

Кроль да чирочка.

Ні, люде добриі, а пріязнь не мана;
Вона на радисть намъ дана,
А паче в'нещастливи годи
Насъ ратовать и утішать в'незгоді.
На се вамъ приказку скажу;
Не тямлю чи гаразд, а певно докажу,
Що пріязнь не мана!

*

Кроль з'чирочкой у пріязні зажили
На березі ріки.
Другъ дружка пильно сторожили,
Якъ щириі дружки.

Digitized by Google

Чиря звило гніздечко
Біля самий води.
Кроль вигрібъ ліохъ собі, щобъ друга чуть словечко
Да пільновать в'біді,
Повишше в'бережку.—Обоіхъ мирни хисті,
Довольнні усімъ ділили радись вмісті,
Не знали, що нудьга, ні гадки, що нужда,
По чутці знали, що на світі е біда.
Найгіршая для ніхъ була розлука,
Крий світъ! тогдібъ іхъ занудила мука.—
Но ось настигъ страшенний день,
Що бідного кроля зовсімъ поставивъ в'пень.
Разъ кроль прибігъ до чирочки обідать—
Ажъ тамъ ії нема.
Обігъ вкруги розвідать,
Зіпавъ и голосивъ, якъ не зійшовъ з'ума:
„О лишенько мині! що буде ізо мною?
„Пропавъ же я теперь із'бідной головою,
›Що буду я робить?
„Га! лучше мні не жить!
›Сеструня любая, мій щирий, вірний друже,
„Принаймній озовись!"—Засумовавши дуже,
Оббігавъ очеретъ, усі лепешники,
Нема нигді. Пострибавъ вдовжъ рікі,
Забігъ у панскій садъ и бачить цвітники,
А посередъ стоіть на гірці
Дротяна будочка, подобна клітці;
В'ней розмаітихъ птахъ
Багацько щось летало да співало
И бідне чиреня по своему кавчало.—
Пріязнь правдивая не знае, що то жахъ.
Заразъ, не тративши годинки,
Узявся для дружка рить тайніі стежинки,
Копавъ е кілько силъ.—Готовъ підземний зв'дъ.
Вінъ в'клітку вбігъ и друга спасъ од'бідъ.
О радість! о щастлива доля!

Digitized by Google

Вінъ друга снасъ, прощай неволя!
Дарма переполохъ у клітці нарядивъ,
Да панъ, вмістъ чиреня, да дулю ухопивъ.
Кроль з'другомъ поспішавсь в'свої привільни верти,
Од'удовольствія готовъ умерти.—
Еще мабуть друзья не дотягли у двіръ,
Якъ панъ пріймовъ зірнуть у клітку,
И глядь кріз'сітку—
Ажъ чирочки не ма. Розлютовавсь якъ звірь.
Вінъ заразъ догадавсь, що то гребли не курі
А кроль; кричить, не вилізе якъ з'шкури:
„Сюда, сюда, худчей!.
„Хапай ружину!
„Зовіть собакъ, псарей,
›Ловіть шкодливого кролину!‹—
Ізбіглись всі, підняли гамъ
И може й довелась біда якімъ кролямъ,
До нічніръ іхъ гонили
И душили.
А нашъ провора кроль залігъ
В'гніздо дружка и тамъ собі ні гадки,
В'лепешнику укрився, закі той гвалтъ затихъ;
Тогді од'радості друзья плескали в'ладки.
Кроль тілько и тремтівъ за друга смерть,
Боявсь, що іхъ не вкрие очеретъ,
Казавъ не разъ, щобъ вінъ на берегъ той спасався;
Но другъ покинути кроля жахався:
„Ні, друженьку, кланусь,
„Тебе я не покину,
„Хиба скручусь;
„Ніжъ розлучитися—я лучше вмісті йзгину,
„Чимсь маю жить на одині.
›Колибъ ти мігъ поплисти?
›Ну-бъ такъ....Постий—чому-же ні?
„Ми вразъ опинимось на иншомъ місті
›На тамъ-томъ берегу,
›И насміемся ворогу.
„Стягнімъ на воду се гніздечко,

Digitized by Google

„Ти сядешъ у нему якъ в'вечко,
„Я лепехой іого втопчу й звяжу".
Не світъ а не зоря—у ніхъ ладья готова;
Кроль у нее з'надіей сівъ,
А другъ іого чиря впередъ попливъ,
З'обачностью тягнувъ, не мовлячи ні слова;
Вони на берегъ той щастливо приплили...
Якая радость за спасенье!
И щиро дьякують благее провіденье,
Да зновъ із'єднотою у дружбі зажили.
Вони звязали ще тіснійшу дружбу
За обіпольну службу.

*

Ось бачьте, ближнему якъ добре помагать;
Намъ треба відсіля собі приклади брать.

Кінець третіої часті.

Digitized by Google

ПРИКАЗКИ,

2154

СКОМПОНОВАВЪ

Павло Білецкій-Носенко.

ВЪ ЧОТИРОХЪ ЧАСТЯХЪ.

ЧАСТЬ ЧЕТВЕРТА.

КІИВЪ.

Въ друкарні Е. Я. Федорова.

1871.

Digitized by Google

Дозволено цензурою. Г. Кіевъ. 30 Сентября 1871 г.

Digitized by Google

ПРИКАЗКИ.

Книжка тринадцята.

I.

Кіть да миші.

Одинъ пухнатий кіть да гарний мовъ сібірка,
Десь в'панеі у нізі живъ;
Чи нявкне, вже и е печеніа галірка;
Розівсь такій гладкій,— мишей вже не ловивъ;
Паскудниці, іого ні гадки,
Юрмою тупсали везді при немъ,
Не тільке ніцьо—й днемъ.
И тріскали од'стравъ іого досталки.
Гормідеръ, пискотня
В'столовоі цо дня;
Хіба лишь до дітей навідовались в'нірку;
Пещеного кота вважали за ганчірку.

Digitized by Google

Разъ вінъ, нажершися, од'ліні закунявъ
На дзиглю біля пічки,
А миши, що напавъ,
Вчали паскудити—хто сало, тиі свічки;
Тогді одна, старий, усатий ватажокъ,
Що загубивъ и хвістъ, якъ шли войною
На жабъ и на ласокъ,
Взобравсь на припічокъ
Кота над'головою,
Почавъ всіхъ лаяти котівъ;
Громада щиро реготала;
Й за се що вінъ ій дуже угодивъ,
Гетманомъ над'собой обрала.—
Гетманъ наприндивъ усъ, з'пихой попивъ:
›Одважні молодці! Се часъ наспівъ,
„Клянімось на сімъ місті,
„Од'теперь нічого окримъ котивъ неісти!‹—
Вся зграя визгнула: ›Гараздъ! ходімъ... ура!
›А доки одкладать, уже давно пора
„Ізплюндровати всю враженную породу!"—
Точнісінько ось такъ грозилися Ляхи,
Роздувшись од'пихи,
Колись задати врокъ козацкому народу;
Да лиха зьіли тежъ!—И миші всі,
Піднявъ уси,
До нюніого кота одважно підступали.
В'іого-жъ од'помсти злой вмить очи запалали,
Зхопився вінъ и завихавъ хвостомъ
Наіоживъ спину,
Почувъ себе котомъ
И ну ізпершь душить старшину,
А далій зграю всю мишіну.
Одна розумна мишь, стругнувши до нори,
Казала: „Знатиму од'сей пори,
„Що вікъ мишамъ кота не треба зачепати,
„Бо жарта з'нимъ—злига;

Digitized by Google

„Не треба неговати
„И кволого врага“.

II.

Кітъ да верцадло.

Одважни мудреці,
Що глувдъ мордуете того шукати,
Чого-бъ людямъ не треба й знати,
О хварбі не судіть, ніби сліпці,
Да патрите 'б'тому що е у васъ в'руці. —
Послухайте, ось вамъ приказка.

*

Живъ в'пані кітъ, пещений Васька;
Вінъ тілько пустовавъ,
Лягати забірався до пані на коліни,
Мишей вже не хапавъ,
Бай-дужъ, од'ситості да ліні;—
Сама надія на пастки.
Разъ кітъ убігъ до пансі в'уборну,
Де гарная, годинъ огурь упорну,
Незгідниі сморшки,
Із'працей заправляла
И сиви волоски
Тихенько вискубала,—
На столикъ до верцадла злізъ;
Ажъ тиць—в'нему мурло: іого-жъ усата пика.
Наприндивсь вінъ мурчить и на ману ту хвирка.

Digitized by Google

Було сунувсь за нимъ—пошкодивъ нісъ,
„Чи бачшь! що се за вража мати?
»Э, дума, знаю, де сіого врага захапати.«—
Поткнувся знову позадъ верцадла того—
Зновъ біса зьівъ, бо тамъ катъ мало ніkого
»Постий, не такъ, в'гору зобгаюсь,
Такъ певно дошукаюсь!«
Такъ и зробивъ,
И на верцадли верхи сівъ.
»Воно втіка од'мене
»Дурнее, тороплене!
»От'се запевно попаду«!
Тихенько зверху глядь, ажъ знову те-жъ мурмило;
Сунувся до него (бо вже воно остило)
Да й обирвався на біду,
Упавъ на стилъ и брязнувъ долі,
Да й нарядивъ біди з'такой лихої волі:
Потягъ з'собой чи маленько пляшокъ,
У якіхъ гарнота була налита впрокъ,
По просту притиранья.
На брязгъ убігла панья,
Казала Васьці дать різокъ,
Щобъ не дуривъ верцадла над'маною
Да патривъ би мишей у нірці під'собою.

Digitized by Google

III.

Канарка да щигликъ.

Хтось підложивъ канарці у гніздечко
Із'під'щегля яечко;
Канарка бай-дуже об'тімъ,
Звичайно ніжная якъ мати,
Признала и іого своімъ
И почала сядати.
Чрезъ кілько дней
Звичайно вивела дітей
И міжъ ними й щиглятко;
Самиця и самець
Іого взяли за власнее писклятко,
Дарма не на одинъ із'ними образецъ.
Щиглятко під крільцемъ любенько у пушечку
З'семейкой дружко спить и ість,
Однаку мае з'ними хисть;
И любо у гніздечку;
Вінъ щиро любить канарятъ,
Ніби іхъ рідний братъ;
Наставъ и часъ одіться в'піра;
Всі жовтиі, ніби той цмінъ,
На щиглику лишъ шубка сіра,
Головка рдіе мовъ рубинъ;
Дарма, за се ще здався кращимъ,
И вразъ на батька походящимъ,
Прихильной ніжності пріемная мана,
Одгнавши заздру, ліе одна
Щастливу долю тимъ, хто якъ кого кохае!—

Digitized by Google

Ажъ в'клітку до семьі сорока зазірае:
„А відкі—се щигля? скрегоче та дурна:
„Гляди, чи 'н'-ся тебе родила парка,
›Що вже ти іхъ пискля, такая же канарка!
„Тю-на! Ти краще роздивись;
„Дурне щигля, ізхаменись!
›Чи той у тебе нісъ?“—
—„Нехай я той, якъ се ти кажешъ,
Ій щигликъ одвіча:
„Дакъ згинь те сердце враже
„Що вдяку заглуша!
„Я маю інші піра,
›Се такъ, за те душа во мні горлива й щира.—
›Якъ рідних мушу вікъ добродіевъ кохать,
›Що узяли мене сирітку виховать!‹

VI.

Бжчола, вівця да вілъ.

Бжчола, вівця да вілъ разъ почали змагаться,
Хто людямъ більшъ вгодивъ?
Хто більшъ дохідъ робивъ
Не поеднавшися сунулись позиваться,
Якъ се велося звікъ,
До чоловікъ.

Ажъ в'царині сидять у коворота
Селянскій піпъ, другій вівчаръ,
А третій господарь,
Сіому орать на паръ

Digitized by Google

Приспичила охота;
Четвертий ще той дідъ,
Що царини глядить.
Ось першая бжчола
У панъ отця прохати почала,
Щобъ досвядчивъ іі всіхъ користнійшу працю;
И піпъ одкашлявся й заразъ почавъ орацю,
По хріі доказавъ, колибъ не медъ, не віскъ,
Якій-бъ на храмъ дохідъ, де-бъ брався світъ и лискъ?
И в'поминальниці, хиба-бъ із'попадею
Вомісто-би сити івъ смалець із'кутею;....
Убо—бжчола бере над'всіми верхъ.‹—
„Теперъ, казавъ вівчаръ: мині казати чергъ;....
„Пан-отче! користній здаеться мні овечка:
›Од'ней руно, задий и сиръ;
„Одітий, ситий я й моя Ганнечка;
„Овечці первенство оддасть зо мной весь міръ!‹—
—›Ні, брате, обізвавсь орачъ од'плуга:
„Всіхъ користнійше вілъ;
›В'роботі маемо в'волу ми друга,
„Із'нимъ оремъ на хлібъ и ходимо посіль.“—
Піпъ каже все: „Бжчола, се ясно,
„Такъ на опакъ
„Ви судите пристрастно.“—
Ажъ дідъ собі озвавсь свій корписавъ личакъ:
„По власной пользі всі із'віку судять такъ!“

Digitized by Google

V.

Молодая курка да старая лисиця.

Десь курка молодая,
Урвавшися з'дробинного сарая,
Кудактала да йшла з'села,
В'кущі, крий гая.
Якъ день уже зхилився над'вечора
И часъ вертаться до двора,
Ажъ тиць—у вічи ій стара лисиця,
И курка бідная од'ляку звисла крильця.
›Чого ти, панночко?—И Бігъ з'тобой!—
›Да зправді бакъ,—злякаться и не диво,
„Бо наші совістью вихати звикли криво,
„На шибиницю-бъ злодюгъ до долу головой,
„Перелякали всіхъ курокъ сі ледащиці
›Біда од'ніхъ дробинной птиці!
„Вже мні натури іхъ не можно упинить,
„Принаймній дробині могтиму дать совітъ,
„Якъ заховатися невинной од'прохірства,
„Моеі братіі лихого звірства;—
„Я рада, що могу от'се куркамъ вслужить
„От'се я йду у двіръ до васъ оповістить:
„Я чула, що одна прохірная лисиця,
„На вашу дробину давно уже гостриться;
„И лишъ насупить нічи мракъ
„В'дробинниці почне перебірати;—
„Сю нічь стоятиму у васъ на варті,
„А ти лишъ проведи мене ,'д'собакъ.“—
И курка легкодуха

Digitized by Google

Ввела лису в'дробинний двіръ;
Куда забравшись, та злодюга
Вчала двуногімъ перебіръ:
Рве, ріже, потрошить, нікому не спускае,
З'трепещущіхъ еще копиці навертае.
Колись над'Ворсклою лукавий Эдигей
Такъ кучі назвертавъ з'Вітольдовихъ людей.—
Якъ півней и курей стохитра перебрала,
Чимъ дужъ тогді в'нору свою іхъ одтягала.

*

Лютійшій із'злодюгъ, якъ той юхида—звіръ,
Запевно—ліцеміръ.

IV.

Чабрець да березка.

„Якъ жаль тебе,
Чабрцю казала такъ березка:
„Дрібнее зільячко, тобой стадчина брезка;
›Ледве лишъ кроль тебе скубе!
›Ось глянь, якъ у гору я вьюсь коло тополі,
›Я бачу округи. що діеться на полі.
›Бачишъ, генъ в'горі бринять?—то все моі квіти;
›А ти, стидкій, не висшъ од'бугая пьяти!‹—
—„Се такъ, залізла ти генъ високо у гору,
На то чабрець: ›дакъ ти ростешъ іншимъ на вгору;
›Якъ тебе відти знять,

Digitized by Google

»Або тополю зтять,
»Куда-бъ ти ізгодилась?
„Ти-бъ низше и мене тогді повилась.
»Чабрця за гарний пахъ
»И лікарственни сили
»Кохають на грядкахъ;
„А ви, нікчемниці, лишъ добрихъ поглушили“.

*

Полезний сей чабрець—
Се чоловікъ—ділець,
Который на самоті для милої отчизни,
Працює, не жалкуе жизні
И самъ цвіте й росте,
Не зподівається не на чію опору.
Березка-жъ кволая, що такъ себе несе,
Чепляясь за іншихъ у гору,—
То паньскіи синки, без' глузду и душі,
Якібъ без' тітоньки змарніли у глуші.

VII.

Кінь да собака.

У козака бувъ доморослий кінь,
Пещений да хорошій,
Якого бъ ні защо не одцурався вінъ,
Коли бъ сусідъ не давъ за іого кращіхъ грошей.
Козакъ, якъ водиться, оддаючи обріть
Не голою рукою,

Digitized by Google

Не мігъ жалю закрить
И слези обтиравъ полою.
Кінь теже, кидавши родимую стріху,
Вже годі басовать, покинувъ и пиху,
Собі невільно плакавъ,
Од'тяжкого жалю ушима ляпавъ,
Не вбачивъ під'собой тропи.
У кілько дней іого вели на водопій;
В'своей головоньці вінъ вчавъ питатись ради:
„Дай, дума, утечу в'родимий двіръ,
„Мині хозяінъ буде радий,
„Я-жъ бувъ іому горливо щиръ;
›Вінъ плакавъ‹.—Да умить, зпинившися на диби,
Захріпъ, вихнувъ, урвавсь да й вдарився у стриби;
Прибігъ у двіръ, но тамъ
Утівача цурались други,
Да важкою рукой іого бокамъ
Задали пуги....
›Що се, Мурко, се бувъ дворовий песъ,
Питае кінь: ›хиба мене вже не пізнали?‹
—›Да ще й гараздъ; за те тобі и пуги дали;
›Носи, дурний, обріть того, чій ішъ овесъ;
›Хочь плачучи да бачшъ за тебе гроши взяли.
Де встряне міжъ людей користь,
›Унишкне інша хисть‹.

VIII.

Два садовничиі.

Два рідниі брати,
Охотникі до саду,
Достали по отцю великую леваду,
Розгородилися на рівниі шмати

Digitized by Google

Лозовимъ тиномъ із'за'атой,
Обідва зажили уризнь своею хатой.
Старший Іванъ
Учивсь у школі,
А далі у суду писавъ и, по неволі.
З'неправдой пополамъ, зробився полуіванъ,
А гіршъ полуученій
Пихою напучений
По книжці все робивъ;
За садъ и огородъ ніколи не пріймався,
Заки з'пасхаліей, з'квадрами не зпитався,
Без'того не половъ и не садивъ.
За те вже в'юго дерни, дрібненькій мовъ на диво,
Підстриженій лиснить
Неначе аксамитъ;
Де глянь проміжъ деревъ—все якось веридливо,
Все не понашому стежинки вьються криво;
Грушъ, яблонь, сливъ, дасть Бігъ, бо мають бридкій відъ,
А все линкі, клени да різні тополі,
Розбухались, женуть в'гору собі по волі.
Дакъ садъ якъ гай, да яловий городъ.
Хочъ весело гуде, якій дае доходъ?
И вінъ з'пасхаліи, з'дурної витребеньки,
Лишъ біса мавъ в'кішеньки.
Другий Юрко, во вікъ в'книжки не заглядавъ,
Чуть світъ копавъ, садивъ, половъ да поливавъ,
Да знай дере весели пісні.
За те-жъ од'зелені—городъ, з'садовини
Амбари й погребъ тісни;
Те ість и продае до самий новини.
Янъ панъ-Іванъ провадивъ хмари,
Не мавъ возить що на базарі.
Зробився убогъ
И влізъ по ухa в'довгъ.—
Юрась купивъ іого діднзну, половину,
Всю стягъ до себе батьковщину;

Digitized by Google

Ще-й брата взявся годовать.—
Колись Иванъ прійшовъ іого питать:
Якімъ се побитомъ, якую зна вінъ тайну?
—»Ніякой, я люблю городину звичайну
»Да з'баришемъ ії проважу на базаръ;
»Ти гладивъ дернъ, усе глядівъ у календарь,
»Провадивъ хвизики, робивъ чого не треба,
»А я того байдужь; якъ добрий господарь
»Працюю да молю благословленья 'д'неба,
»Да продаю товаръ«.

IX.

Царь да два вівчарі.

Десь царь жалівсь такъ на лютую годину:
»Нема найгіршого, якъ е мій станъ царя;
»Покою для себе не маю на годину;
»В'обузі *) застига мене заря,
»З'нудьгі бідашний гину:
»Кохаю миръ, мое подданство, якъ дітей,—
»Врагъ вимага войну и треба податей!
»Бажаю правду чуть—мене манять брехней.
»Народъ мій 'д'лиха стогне,
»А сердце бідне в'мене од'жалю сохне;
»Поради жду, якъ знять з'людей ваги,

*) Въ заботахъ.

Digitized by Google

›А знахожу врагівъ,
›Издрайцю, чи потвора..
›Боюсь безмездноі гисторіі укора!
Из'сею думкою царъ вибравсь на морігъ,
Якій ліщиною весь округі облігъ.
Мизернихъ овечокъ, обстриженихъ до нага,
Лишъ шкура на кості, кащавая ватага
Бродила сумно по траві;
Овни не здужали носити голови,
Ягнята бідниі без'матокъ,
А вівці бідкались бездольниі без'ярокъ.
Вівчаръ засапавшись коло неи снуе.
Тамъ хирая овечка одстае,
А тамъ годованка любимая одбилась,
Не знать куди запропастилась.
Побігъ шукать, ажъ вовкъ тащить ягня в'кущі.
Вінъ за злодюгою сипнувся без'души,—
Біда!—в'кутку другомъ овцю ирве вовчиця
›Да з'ней до гаю мчиться.
У персі бье д'жалю сумуючи вівчаръ;
Голосить: ›Жри й мене несита домовина!‹
На тее дивлючись зляченний царь,
›Се стана моего, казавъ, жива картина!
›Но я бездольнійшій сіого неборака!‹—
Знудився гіршъ. Иде;—зновъ гарная лука
На ней нейзчислима ватага бодро ходить;
Овечки ситиі, на ніхъ руно мовъ шовкъ,
Ягнятка стрибають коло ярокъ,
Тройко ручихъ собакъ коло ватагі бродить.
Ледве одбився лишъ з'овцей овенъ,
Одинъ моторний песъ до стада іхъ приводить.
Вівчаръ усівшися під'кленъ,
Ні гадки, на свистільці грае,
И весело луна ті співи одглашае.—
Царь дума: „Ось глядить, сей лишъ играти докъ!
„Ось тутъ сміятимусь, коли набігне вовкъ!

Digitized by Google

„Поганий доглядъ од співаки;—
„Свистілки не кіяки“...
На теже, до овець здоровий вовкъ убігъ;
Ажъ добрі собакі
Сипнулись на іого и розтягли у мигъ.
Од'галяса и жаха
Роспудилась ватага,—
Собаки зновъ пятнулися чімъ дужъ
И злагодили стадо.
Вівчаръ игра, співа собі о тимъ байдужъ.
Царь підійшовъ пита: »Скажи мні, долі чадо,
»Якімъ се побитомъ, в'кущахъ вовкі,
»А в'тебе цілі всі и сити овечки?
»Дже ти з'свистілкою лишъ бавишься в'пустоті«.
—»Ясневельможний царь! изнявъ з'соломи бриль,
Вклонившись казавъ вівчаръ: а дебъ знести трудноти,
„Самому би не вистачило силъ,
„Дежъ бакъ?—Не заховавсь од'шкоди,
„Дакъ ось що избагнувъ, самісінькій пустякъ:
„Годую ручихъ сіхъ, да щирпхъ мні собакъ.“—
Царь дума: „Справді такъ;
„Якъ бачу—самому нельзя блюсти народи.“

X.

Карась да карасчята.

Весной, якъ слонце день рівня до нічи,
Під'хмарой куркають стада веселой дичи,

Digitized by Google

Знявъ Удай міцную з'себе одіжу з кригъ.
Урвався бушувать в'левади и моригъ;
Набухши од'рудокъ розмаявшаго снігу,
Не влежить в'своему з'очеретівъ кублі,
Не терпить, що би що зпиняло іого бігу:
Несе мости, ирве греблі.
На низмині біда! хливи и хати поре.
И гололіе скрізь, ніби блакітне море.
Тогді вже карасямъ гульня!
—„Чого ти журишься—такъ рибиця дурна,
Казала иншої: для насъ се водопілье
Изпражній рай;—ось кілько окомъ глянь
„Се Удай намъ дае привілье;
„Ходімъ шукати новихъ тванъ!
„Теперъ не страшна сітка.
„А ці прохірної уди лихая нитка!"—
Багацько озвалось: „ходімъ!"—
Старий карась одинъ,
Почувши що собі збагнули карасчята,
Казавъ: „Гей, стережитесь, небожата!
„Непокидайте дна рікі,
„Бо васъ, коли не сіті,
„То певно вхоплють вже кіхтисті крякі."—
—„Чи намъ лякатися, чи що?—Хіба ми діти?
„Чи слухати іого, бачивъ издитинивсь дідъ;
„Ходімъ ходімъ!"—„Кажу вамъ, неходіть!
Старий гука у слідъ:
„Натрапите де рівъ, або ковбаню,
„А води швидко избігуть,
„То люде васъ руками заберуть,
„И тамъ устрянете в'лихую шапу!"—
Пророчество зправдилось на біду,
И карасчята всі, мовъ той карась в'смитану.
Якъ той казавъ, попали в'сковороду.

*

Подобно гібнуть и народи,

Digitized by Google

Коли з'хистей зорвуть ума оброть,
Упруться за міжу своєй природи
Инні панства побоюсь,—
Ми бачили от'се в'недавні годи.

XI.

Молодая панночка да бжчола.

Людмила панночка, ніби троянди квітъ,
Вермьяна, свіжая, колись якъ слонця світъ
Кріз'полотъ наглядівсь на гарную да білу,
И сна мани прогнавъ, покінувши постілю.
Вона до щирого верцадла підійшла.
Щобъ тайни любні увіріть другу милу,
Ажъ дзізъ!.... дзічить до ней недбалая бжчола.
„Ахъ, лишенько міні, кричить Людмила з'ляку:
„Ратуйте, дівонькі, Ганусю, Мина, Гальку!
„Женіть сіого врага!"—
Убігли вразъ дівчата.
Котора з'хусткою, из'гількою друга,
Що тісна стала й хата,
И бідний врагъ
Спасаючись усівсь у панни на губкахъ.
Людмила простяглась зомлілая на ліжку,
Незтямила зховать пухнати ціці й ніжку.
Підбігла Галька и зняла
Бжчолу за крильця.
Зіпа: „Ось я-жъ тобі! Дай худко мні давильця!"—
—„Змилуйсь! забідкалась бжчола:

Digitized by Google

„Я помилилася, люба—ласкава пані!
„Змилуйсь!—чи винна-жъ я, що ви такі веръмяни,
„Що гарний вашъ ротокъ,
„Я мала покохать за рози пупьянокъ"...
—„Ахъ, Галько, хай летить! Людмила исказала:
„Пусти ii у садъ;
„Вона невинная мене поцілувала!".

*

И крихта похвали зведе біду на ладъ.

XII.

Нерозчова*).

Частънько насъ пікчимна річъ,
Де треба тилько догадаться,
Загонить у хмерну дичъ
И смішно мусить ошукаться.
Подобно, якъ от'той на стійці десь козакъ,
Вінъ у степу стоявъ и чує:—засвистіло;
Першъ дума: хай свистить! се у траві бабакъ!..
А далій в'серці іокъ; ні, се щось да не такъ!—
Прислухує—свистить; уже воно й остило:
Вінъ худко ткнувъ у землю списъ,
Коня звязавъ. (бо вінъ стоявъ кажу на варті)
Да швидко на вербу дивитися полізъ.—

---

*) Недогадливий.

Digitized by Google

Не видко а свистить;—Э, дума, се не жарти!...
На те-жъ лякали, що туда
Тсе живо бігтиме Орда!
В'нему все кодиромъ тремтило:
Се близько щось свистіло.
Зхопивъ іго великій жахъ,
Вже зуби цокотять, не всидить у гільяхъ;
„Дивися бакъ свистить и досі!
„Се-жъ врагъ підкравсь засівъ ось тамечкі в'горосі!...
Злізъ безъ душі з'верби: „мині лиха пеня;
„Стонадцять хай іому, якъ ще введе коня!"
Зхопивсь да й вдравъ.—Ажъ се в'іого свистіло носі.

XIII.

Дока*).

Утішно, якъ дурниця
Над'докой поглумиться,
Коли той з'доброі у химри завернувъ,
У тьму да мну, мовъ в'прирву, упурнувъ;
Що очевидячки дурний шука причини,
Да и встрява ніби комаръ у паучини.
Чи диво-жъ бакъ, що такъ од'безділья и словъ
Чи мало звіхало із'доброі головъ!

*

Живъ на парафьі піпъ багатий,
Всіого доволі мавъ и стадку й нови хати;

*) Ученый.

Digitized by Google

Дітей же тілько дочъ одну,
Якъ той казавъ: „тилько свічи и віску,
А вже оддати часъ и ту ко Спасу дню;
Щобъ під'намітною зховала русу кіску.
Порадивсь з'попадей своею панъ-отець,
Узявъ святний жупанъ, що треба на ралець,
У тарадайку впрягъ моторни дві шкапики,
За жодной тупсавъ стригунець,
Попхався до владики,
Прохати, щобъ іому обравъ
Хвилозопа у пріймп доку зятя;
Дарма хочъ сирота, лишъ все би знавъ,
Бо и дочка й парафія багата.
Іому бажалось такъ:
Хай замужемъ и дома.
И трапивсь панъ-отцю такій бурсакъ,
Що перевчивъ усе од'віхрей до атома;
И хочъ кому утне на диспуті стусакъ,
Од'загодя заученной латини
Дрижали в'семинарьі стіни;
Іому, якъ інфіма знаіоми всі пружини,
Двигтить якіми весь сей міръ,
Що то живіолъ, *), хаосъ,—од'мухи ажъ до зіръ
Домацався причини.—
Щобъ швидче казку доказать,
Кажу вернулися той батько и той зять;
Натиснулось гостей и розчали весілье.
Вже молоди на покуті сидять,
Ажъ молодий почавъ чого-сь мнтиковать:
То пучку в'лобъ упре (мабуть се не безділье)
То баки в'стелю впре, то зновъ зведе в'підстілье,
Не хоче істи й пить,
Все каже постривайте,

*) Стіхія, (элементъ).

Digitized by Google

„Ось тілько мні розчумать дайте!“—
Вже силой мусіли хвилозопа вхопить,
До молодой укласти на постелю, –
Дакъ що-жъ? -Вінъ цілу нічъ, уперши вічи в'стелю,
(Байдужъ об'молодой) усе щось мурмотавъ,
По пальцямъ раховавъ,
А бідна молода 'д'безсонниці марніла,
З'неваги и пихи трохи неіздуріла.
Якъ день уже почавсь,
И чередникъ погнавсь
У поле за стадчиной,
Вона до матері пійшла ізновъ дівчиной.
Моторна свашкова, почувши зикъ и лай,
Убігла зазирнуть—що робить з'дуру іолопъ?
А сей якъ те-жъ дакъ те, ій каже: „постривай!“
—›Чого ще, постривай!—ізхаменись, хвилозопъ,..
›И годі вже дуріть,
›Ось поре божевілье!
›Давно вже світъ
›И часъ червонную хоругву вносить;
›Дже в'насъ се понеділье.—
›А де-жъ твое весілье?‹—
—›Дивись на стелю, бачшъ, о пляма т'се бринить;
Морока мні от'та стельница!‹—
Ся пляма, звольте знать (прошу простить)
Назеленили вілъ, або й телиця.
›Од'плями сей ледве я зправді не здурівъ,
„От'-се лишь тему розрішивъ:
„Матерьі плотноі се центроемна сила,
›Якъ муха, рівно й вілъ; натура такъ звеліла....‹
—„Тю, навісний, брехня; ти хімри не жени;—
›Не глумъ? з'дурницею да паробивъ пені:
›Корови долі сю тартицю обробили
›Урвавшися з'стадні;
›Майстрі того байдужъ, не оскоблили,....
›Якъ бачу, іолопе, тобі-бъ задать різокъ;

Digitized by Google

›Ось якъ од'розума на опакъ перевчили!
„От'се, хвилозопе, тобі урокъ:
„З'дурницей не носись за хмару з'головою,
„А швидче те хапай, що маєщъ під'рукою“.

XIV.

Ц у ц и к ъ.

Пиха не тілько що із'насъ глузує,
Ще певно в'навіснихъ ліцує;
На се я казку чувъ: що ніби то колись
Левъ із'слономъ войною завелись.
И що дарма хочь льви одвагой міръ вдивили—
Багато щось головъ у полі положили,
А тімъ окончили кривавую войну,
Що всі ліса піддалися слону;
И сей, якъ звитенжитель грізний,
Прозірний рейментарь, якъ мае буть в'вікъ пізній
Жадавши зкоренить усобний смути й тінь,
Послявъ везді універсали,
Щоби всі льви з'іого рейменту утікали,
Під' карой смертною не бавивсь ні единъ;
А льва такі приміти:
Вирлату пику ма, насупленну брову,
Паклату голову,
Самъ гривой до спини укритий,
А задъ ніби обритий;
Ще довгій з'китицею хвістъ.—
Нетяжни льви, вкорившись ріку,
Зховавъ в'душі своей одваги й помсти хисть,

Digitized by Google

Без'жалоби и рику
И не склонивъ з'смиреньемъ голови,
Без'жодной укоризни,
Покинули логви,
Возлюбленной отчизни. —
Одно паклатее, старее цюценя,
Що звали левикомъ, роздувшися пихою,
Заскіглило: »Да се-жъ мині пеня
Од'лютого слона!
»Ось не дае дожить під'рідною стріхою,
»Без'жалю 'д'се мене в'чужої стороні
»Мантачити з'слізми місцинки для труни,
»В'якой одкажуть ще.... охъ, лишенько мині!
»Що-жъ я робитиму на світі!«—
Жучко, дворовий песъ, ізбідкався над'нимъ,
Казавъ: „Чого? не бійсь! Хто мавъ тебе гонити
»На чужбину, за чимъ?«—
—»Слонивъ універсалъ, в'немъ ясни всі приміти,
»Мовъ із'верцадла взявъ; намъ утікати всімъ".
—„Намъ?"—»Не тобі—мині.«—»И, братцю, зхаменися!«—
—»Хиба-жъ то я не левъ;—самъ дурню роздився!"

XV.

Мелетні *).

Давно, ще якъ Орда на Вкрайну набігала

*) Говоруни.

Digitized by Google

Якъ хмара сарани
Й до щенту руйновала,
И голови хрестьянъ тамъ гибли в'полонї—
Козакъ біля села мавъ на степу оселю,
Мовъ хисть іого, веселу,
Дакъ на лихо іого язикъ не угававъ:
Такую мавъ натуру;
Якъ млинъ моловъ, із'дуру:
Мовъ з'лотока вода текли іого слова.
А якъ не разъ іому за те трясли чубрину,
То вінъ казань казавъ
Юркові парубку, своему сину,
Що би-сь язикъ дурний, якъ мога, припинавъ;
А жмудъ сей, поздоровъ хочь батька або мати,
Не здужавъ гіршъ обохъ на привьязі тримати.
Разъ в'спасівскі жнива,
Коли найгіршъ була плюндруе Татарва,
Вінъ з'синомъ молотивъ у клуні;
И кілько били разъ ціпомъ
Вихали й язикомъ;
Юрко невидававъ татуні,
Ажъ хтось гука: »біда!
„Втікай! валить Орда!«
Ізправді чуть неначе кінскій топітъ;
Озвався вий собакъ, жоночій зикъ —
Я чувъ, що лякъ чуда із'мелетнями робить;
И тутъ заразъ обомъ ажъ затягло язикъ.
Старий зховавсь за кадовбам-,
Юрко залізъ у кутъ да врився під'кулями
Да обіщавсь ні пикъ.
Крий хати хтось гука: „Чи дома?
„Ідіть в'курень, Юрко! Іванъ!
„Сотенний кличе Атаманъ!«
Ся мова іздалась гризнійша грома:
Бо кличучи од'такъ зперва,
Щобъ ошукать хрестьянъ, хапала Татарва.

Digitized by Google

Старий, з'за кадовба зіпавъ тремтя од'ляку:
›Крий світъ, Юрко, ні пикъ! гляди, не озивайсь!
›Бо візьме на арканъ за шію мовъ собаку!
›Якъ мога заховайсь!‹—
Ажъ той у клуню йде, шаблюкой грізно брязка,
И бачить на снопахъ на сніданье лежать,
Печенье, хліба частка
Ще глекъ із'чимсь стоіть;
Той взявся тее пить.
Юрко небачивъ вікъ якіі то Татари,
Чи в'ніхъ якъ у людей,
Або ведміжьі тварі? *)
Не влежить в'схованці д'цекавості своей.
Щобъ вдовольнити хисть не ситу
Розказувать по світу,
Вже годі литн куль,
Піднявъ соломи куль
Дивиться на прочана;
А той пье нахплкн із' джбана.
Юрко із'малку такъ ізвикъ,
(Мовляли—се годиться)
Коли хто чоловікъ
Узявсь води напиться,
У поясъ уклониться,
И гречно привітать,
Із'схованки гукнувъ: ›Здоровъ пивъ, дядько!‹—
—›Ти, гиро, тутъ? Ходімъ заразъ!‹. Озвавсь прочанъ.
За кадовбомъ собі не всидівъ з'дуру батько:
—›Бачшъ, я казавъ ні пикъ; ось візме на арканъ
›Враженную дитину!
›Теперь накликавъ се собі лпху годину!‹
Прочанъ зареготавсь:
›А ти-жъ не обізвавсь?‹—
Но лякъ іхъ бувъ напрасний:

*) Лица.

Digitized by Google

Се посланець приказний,
Козакъ од'куреня;
А гвалтъ, що йде Орда бувъ жартъ, пуста мана.

*

Чи треба сина вчить горливо,
Якъ мусить жить—кажи собой приміръ;
А ні—розсмішишъ миръ
Якъ ракъ, що раченя учивъ ходить не криво.

XVI.

Левъ да леопардъ.

Колись завзятий левъ гетманъ,
Державця лукъ, борівъ, лукавий стариганъ,
Зжадавъ одняти гай, дідизну леопарда;
Вінъ те-бъ не забаривсь
И з'нимъ давно завівсь,
Дакъ ось чому не жарта:
Поміжники міжъ нимъ,
И гаемъ тимъ,
Були сердита рись и дюжіи ведміді,
Такі-жъ вельможниі пани,
Ще в'пріязні жили, якъ добриі сусіди;
Чи можно, щобъ вони
В'своеі панщині
Да воіоватися кого пустили?—
Що-жъ ізгадавъ той левъ гольдовникъ сатани?

Digitized by Google

Сипнути пардові із'лесті в'вічи пилі.
Пославъ до іого посланця
Прохірную, стару лису з'великой бучей.
Лиса, якъ втиснулась до пардова стольця,
Розсипалась біскомъ із'лестію гадючей
И підвела іому солодкіі словця:
Нібъ розуму іого дивуеться весь міръ;
Вінъ добрий и правдивий,
Шануе з'віку миръ;
За те й левъ предлага союзъ миролюбивий
Сусідей всіхъ душить,
Якіі незхотять піддатись лиходію.
Неситый пардъ собі на лихо вдавсь до вию
Почàвъ заразъ, щобъ вдовольнити хисть,
Кровъ рисей и ведмідей пить
И край іхъ зплюндровавъ до щенту,
Що мусівъ той підпасть іого рейменту.—
До сей доби зо львомъ у парда латво шлось,
А якъ ділиться довелось,
То за межу якось
У ніхъ дойшло до сваркі.
Страшенний, дюжій левъ завірливъ баки
Щобъ в'вічи доказать, что вінъ то правъ,
Розлютовавсь грізнійше бурі
Да вмигъ добравсь іого владінія и шкури.
Пардъ іздихаючи казавъ
›Теперь и я пізнавъ
›Що 'д'кривди льва певнійши межи,
›Не гори, да не вежи,
›А звязь міщнихъ сусідъ,
›Якъ рисі да ведмідь‹.

Digitized by Google

XVII.

Завзятий.

Живъ парубокъ Грицько, здоровий да пикатий,
На вечорниці верховідъ,
Нікому не дававъ просвіту,
Із'сина бувъ завзятий;
На великоднихъ до провідъ,
Якъ людъ гуля з'музикой,
Чи хто не латво нахопився,
А Гриць хочъ трохи розходився,
Втікай од'іого геть, коли ще з'цілой пикой;
А на ліоду о Різдвянихъ святкахъ,
Чи йзбіглись парубки з'гормідромъ вереницей,
В'морозъ зогрітися на стусакахъ,
Гриць певно перебійцей,
Уже з'своей станицей
Всімъ наганяе жахъ,
Моторно роздае моргулі,
И лити примушае кулі.
Колись Грицькові в'степъ з'Юркомъ упало йтить
На панщину косить,
Повзъ будку городцкю;—крий ней москаль сидить
Каліка на войні, кривий на деревянці,
Таки—ще дюжій молодий,
Табаку мале в'черепьянці;—
Згадавъ очаковскі метелиці й біди,
Курникавъ тихо пісню.

Digitized by Google

Завзятий Гриць підбігъ вчавъ в'вічи зазірать,
Іого перекрпвлять,
Да хопъ іого за нисъ и дуже цупко зтиснувъ,
Еще й зареготавсь.
Москаль оправивъ усъ, до іого грізно 'дзавсь:
»Не кстати эти шутки!
»Ти відно, братъ, силенъ
»Да не гораздъ смишленъ.«
И бодро ставъ крий будки —
»Въ другой разъ тумака за это вѣдь возмешь;
„Но Богъ съ тобой, теперь іді куда ідешь!«—
—»Чи бачишъ? тумака!. . А вдарь, крявий собака!....
»А ну-же вдарь, кажу!"—Гриць наліра без'ляка.
—„Ну, къ чорту отвяжись!"—»Кажу, ледащо, вдарь!"—
—„Ти хочешь? анъ изволь!.... Прости небесный Царь!«—
Перехрестився й тріопъ іому ляща у пику.
Гриць носомъ заоравъ, ажъ днемъ побачивъ зірку,
Вчавъ слухати чмелівъ.
Москаль той бувъ моцакъ, не разъ такіхъ учивъ.
Гриць сто не: „Лишенько! Юрко, не рушъ калїку!
„Стонадцять хай іому бісівъ!
»Охъ лишенько мині! якъ здорово врагъ бьется!«—

*

Завзятні (нехай імъ на здоровье йкнетьця).
Не швидко, а з'бідой таки
Свого доскочуть,
Якій імъ, хочь не зхочуть,
Укаже типики.

Digitized by Google

XVIII.

Лісничій да лісъ.

Лісничій загубивъ
Десь держало 'д сокіри;
Такі зновъ нарядивъ
Новее и до міри
То гарний лісъ
Гувъ весело собі да любо рісъ.
Якось приходитъ той лісничій
З'повагою прохать,
Щобъ лісъ одну гілью іому позичивъ
На держало одтять;
А то бакъ припада без хліба пропадать.
›Змилуйсь, добродью лісъ, не дай мині ізгінуть,
›Я шановатиму и липу и дубину,
›На тімъ тобі землі ізьімъ,
›Що сю пишную сінь, якую бурі й грімъ
›Вважалп, и собі вважатиму до суду;
„И вже я тутъ не буду!“—
Простосердечний лісъ
Лукавому нявъ віру.
Той вдухъ гілью однісъ
И нарядивъ сокіру;
Пачавъ рубать що дня
Дуби, липье, кленину,
Цілісенькі зо пня,
На дибку й до огня,

Digitized by Google

И стогне бідний гай зпитавъ лиху годину,
Що самъ з'орудовавъ собі тией причину.

*

Платили з віку такъ не вдячнні пани,
Не тілько що з'під'тиха
Ще очевидячки, да з'лиха.—
Якъ хочешь гомони,
Хочъ трісни од'досади,
Невдячнні, пекельни гади,
Кусатимуть добродья вікъ,
Бо звикъ такъ аспида язикъ

XIX.

Коханье да навіженье,

Давно, якъ тілько ще ізбудовався міръ,
Було в'Зевеса свято,
Вінъ всімъ божкамъ давъ бучний пиръ,
И відвсі збіглось іхъ нейсчислимо багато.
Якъ трохи й геть-то підпили
Мовъ рій у хаті загули.
Лель—бігъ коханья й Момъ—блазні и божевілья,
Казились од'безділья,
А далі з'пустощі и биться завелись.
Момъ в'вічи вдухъ сипнувсь, якъ у жнива той дзизъ,

Digitized by Google

Да Леля тріопъ блазенской булавою;
Зробивъ, що той ні зги, хочь по миру з'сумою.
Підняла Лада гвалтъ,
Якъ жінка, ще и мати
Що треба утікать:
—„Охъ, лишенько, теперъ іому ні з'хати,
»Хиба застрять якъ діду у горохъ
Лякати горобця й сорокъ!
»Сю кривду одомстить не може хлоста й кара!« —
И вчала голосить;
И боги збідкались, такъ зволили судить:
Чи можно краще бакъ, якъ хмиль в'чубі шумить,
Щобъ не різнилась вікъ от'ся шалена пара;
Момъ мусить Лелі вікъ водаторомъ служить.
Од'той доби богамъ із'послуханья
Блазенство взділо на сліпу любовь обріть,
И вічно мутить тамъ, куда вбрпде коханье.
Вкохавшись мусить докъ, мовъ блазень той дурить.

XX.

Стрілець

Пекельной заздри синъ, зажирливий прочвіръ,
Умій цінить небесъ добродіянья!
Чи довго вчитиму тебе в'сіому писаны?

Digitized by Google

Чи скажешъ ти коли, огурний недовіръ,
И годі, будемъ вже чимъ Бігъ давъ вдовольнятъся;<—
Ось кашлемъ смерть тебе гукае у труну!
Ось візме од'очей брехливую ману!..,.
Наслідникі твоі з'тебе ще поглузують,
И надто вже коли хочъ трохи пожалкують.

*

Якось одинъ стрілець пійшовъ стриляти в'лісъ;
Ажъ тиць—сайгакъ біжить іому під'самий нісъ,
Вінъ стреливъ и зваливъ; ледве набивъ ручницю,...
Ну, щасце!—застреливъ еще того самицю.
Дві дикіі кози могтимуть вдовольнить,
Здается хочъ кого;—но сей ще бувъ не ситъ:
(Вінъ долю носомъ чувъ.) Ізнову
Щось в'лісі тріснь! .. Валить ведмідь
Здоровий із'корову.
Щасливець не злякавсь и дуже ізрадівъ,
Націлився и того на землю поваливъ.
„Теперь, казавъ, з'мене доволі:
›Такъ не годила мні хвортуна ще ніколи.
›Пійду впряжу воливъ у візъ;
›З'якою хлюбою тягтиму дичь до дому;
›Мене хвалитимуть старому и малому.“—
И тілько що хотівъ покінуть лісъ,
Ажъ чує тетервакъ туркоче. ...
За сердце заздра зновъ неситая стрекоче,
За нимъ вінъ в'лісі забарився.
Чому-бъ тогді не годі?.,.
Я з'малку чувъ, що після гарнихъ дней

Digitized by Google

И долі доброй жди охизи и незгоди!
Хвортуна жінка, то и глумиться з'людей.—
Поки́ль стрілець до птаха крався,
Ведмідь оживъ, собі якось на ноги знявся,
Догнавъ стрільця й насівъ
И помсті вдовольнивъ;
Самъ мертвий крий остався,
А тетервакъ злетівъ.
Зажирливий з'своєю дичью,
Лисицямъ и вовкамъ довівся у добичу.

Digitized by Google

ПРИКАЗКИ.

Книжка чотирнадцята.

I.

Вівчаръ да іого собака.

Вівчаръ крий стада мавъ моторного британа,
Якого не було и в'пана;
Не тілько вінъ за нимъ з'ватагой цупко спавъ,
Да ще з'вовківъ і шкури продававъ.
Всю нічь, закі востокъ почервонить, зарниця,
Окіль кошари чуть іого страшенний гавъ,
Ажъ гай стогнавъ и вовкъ далеко утікавъ;
За те-жъ іому на харчъ шла в'дачу паляниця —
Панъ чуе, що в'стадні е добрий вовкодавъ,
Питае вівчаря—продать іому британа.
А вінъ дасть списъ за те да зверху ще капкана;
Для сіхъ не треба харчъ, у ніхъ не мае душъ.—

Digitized by Google

Дурний собаку збувъ, послухавъ пана,
Дакъ що-жъ?—Вовки, не чувши гаву, в'глушъ,
В'охізную негоду,
Обходять той капканъ, в'кошарі роблять шкоду.
Тогді з'бідой пізнавъ вівчаръ,
Що краща хочъ одна да ручая защита,
Нехай багато зыстъ, була би тилько сита;
Що вірний доглядъ—Божій даръ.

*

Се врокъ державі и народу.
Міркуйте по ченьші й розходу,
Міцнійшій краще царь.
Вінъ певно од'врага и грізно заховае,
Дарма бере чи малу ченшъ,
Дакъ же й союзъ з'такімъ на віки трвае.
Здается з'дрібними, ніби то стоіть меншь,
А якъ ізраховать всі шарварки да шкоди,
То з'ними у двое більшъ дійде на розходи.

П.

Двіръ льва.

Левъ, грізний ханъ гаівъ,
Зхотівъ дознать, які рікъ давъ іому підданства.
Погнавъ во всі конці своего панства
Боярами зайцівъ;

Digitized by Google

Пославъ з'ними універсали
За скрепой власною рукой,
Якіі пільно знай-мовали:
„Усякій рідъ, влада хто гаемъ, хто лукой,
„Нехай бпсь славъ заразъ в'дворъ стольний депутата,
›Досвядчить важності ханского маестата.
›На цілій місяцъ всімъ и табори й харчи,
›На все скарбова трата ‹ —
Всі віру ймучи
Збігались до двора, до ханскої станиці.....
Якій-жъ то ханскій двіръ?—
Куди глянь бридко й смродъ, якъ в'гидкої різниці;
И носомъ покрутнувъ не единъ гречний звіръ,
А бортевий ведмідь всіхъ гірше ізкривився,
Ще лапой затуливъ и нісъ.
Ясне-вельможний ханъ за сее такъ озлився,
Що йзволивъ зарикать: ›Сей лісовикъ сказився!
›Коли дурний не тямить жить на світі,
›Нехай у пекло йде свое мурло кривити,
›Хай бісу повіща, що тутъ негарний пахъ!‹—
Мартишку зцупивъ жахъ.
Вона підходить з'лестью непомірний,
И славить хана судъ примірний,
Гевальство якъ ізволивъ накарать
И божиться, що чуе ароматъ,
Пред' якімъ пахъ од'смирни
Й самий трояндовий—часникъ.
Но лести навісний язикъ
Успіхъ поганий мавъ;—и левъ, насупивъ брови,
Напився и іі лукавой крові.
Ясне-вельможний сей
Бувъ родичь Тамерлана;
Столець іого збудованъ бувъ з'костей,
Якіі е звірей;
Пещера вся іого імі була устлана.

Digitized by Google

Вінъ озирнувсь еще пита лису:
„По правді мні кажи, що пані чуе?‹—
—‹Ясневельможний ханъ нехай не подивує;
›Я маю нежить *) у носу;
›Нема чутья!‹—Прохірная збрехала,
Й сімъ ізвернулася, бо двірскій побитъ знала.

*

Гаразд хто тямить що, коли, кому казати,
А де коли и пискъ зтулить,
Де трошки до ладу польстить
А інколи з'тишка и правду одпускати.

III.

Дурисвітъ.

Давно еще коли полковники
Орудовали в'насъ ніби царки,
Млини й степки на рангъ давали,
Злодюгу шибницей карали,—
Единъ із'сіхъ панівъ звелівъ оповістить:
Чи н'знайдеться хтобъ взявсь іого коня навчить?
Якійсь озвався волоцюга,
Заморскій дурисвітъ:
›Вельможному моя готовая услуга,

---

*) Нежить, нежидь, нежеть—насморкъ, ропа, мокроты.

Digitized by Google

Казавъ, не тілько басовать,
„И прудко поскакать
›Ніби летае птиця,
›Се вивчити дурниця;
›А то коли мні панъ доволі грошей дасть,
›Ще десять літъ години,
„Зупельну владзъ,
„Я виучу коня латини,
„Що в'диспутахъ вдивить учений світъ!‹—
—„Се надто десять літъ!‹—
—›Ні, пане, в'ціли вікъ, із'панскої дитини,
„Якъ трапиться дурне, не виведешъ людей,
„А я берусь зробить латинника з'скотини!‹—
Зьеднавсь, обравъ коня якіхъ хотівъ статей;
Взявъ на харчи степокъ, чи мало щось дуката,
Із'тімъ—коли не те—добуде сто плітей
Да ще шибниці покоштовать у ката.
Якось, чрезъ кілько дней
Одинъ іому казавъ: ›Або тяжко розумний,
›Або ти навісний;
›Побачимо, якій лікъ матимешь, чи сумний
Або й грізний?
Якъ дійде одповість за марную сю працю;...
›Ти, брате, загодя зготуй
›Поспільству, панові и катові орацью.“—
—›И, брате, не пустуй!
„Заки нагибае от-тая зла година,
„Ти трохи ще пожди,
›Багацько в'десять літъ зтече в'ріці води!
„Да йзгине панъ, чи я, або й дурна скотана.
„А заки те збіжить....
„Мні дуже добре жить.“

*

Ніхто не оддававъ людямъ в'оренду смерти;
Хиба дурний у десять літъ
Надіеться не вмерти,

Digitized by Google

Бо покидае світъ
Не той хто хлика посивілий,
Да чаще молодий, поспілий.

IV.

Індикі да лисиця.

Од'хитрощей лиси
Індикі не вжились якъ треба у хлівці,
В'непевную добу стохитра іхъ хапала,
И зграя дробини щобъ заховаться 'д'злой
Замість віжи собі гінкій тополь обрала;
Туда не вскочить врагъ із'куцой головой.
Лиса підкралася—не ма в'хлівці здобичи:
—„Аде-жъ от'се вони?—Давай шукать.

Ажъ зиркъ—на тополі сидять;
На те-жъ якъ на біду и місяць світить в'вічи.
На низшоі гилькі на варті сівъ індикъ;
Побачивъ сей врага заразъ зробивъ окликъ,
И зграя з'гвалтомъ вся зхопилася до броні.
Злякався жодний такъ, мовъ вже в'лиси в'долоні.
Лиса розчовала: „тутъ треба майстерить,
»Дарма що 'д'місяця неначе днемъ у полі,
„А світло імъ на зло,
„Мині же потягло.“—
Взялась за хітрощи, якіхъ в'неі доволі,
Підбігла до тополі,
Скребе да удае ніби іхъ дума знять,

Digitized by Google

А далі, що тополь бажае перетять,
И знай впередъ сиуе да взадъ гаияе•
Дробинний людъ очей з'лукавой не спускае,
На гількахъ и собі од'ляку все стрибае
Туда, сюда, піднявши галасъ—зикъ.
Тімъ часомъ не единъ од'тісноти індикъ,
Зорвавшися упавъ з'високоі тополі
Стирчъ головою долі,
Лиса такъ добула вечерю да обідъ.

*

Такъ сподіванья бідъ,
Обачний надто жахъ, да на себе надія
Насъ в'кихті оддають злодія.

V.

Вівчаръ да левъ.

Правдивої одваги зпитка
Була тогді, коли біда повісне на носу;
Бо ще закі не чуть ії, всякъ грізно бришка,
А чи кирпата смерть укаже на косу,
Вразъ задрижить и жижка.
Ось приказка, яку Езопъ на се згадавъ.
Одинъ вівчаръ свою ватагу раховавъ,
И щось не долічавсь до счета;
Уже-жъ нехто, якъ не вовки;
Не зносять же й вони злодюги головки!

Digitized by Google

Такъ думавъ и вкруги напнувъ тенета
Й Велеса такъ моливъ:
„Отець скотивъ!
›Зроби, щобъ врагъ заразъ у вічи опинився
›Да якъ пурну іому у сердце ніжъ,
›Ледачій щобъ заразъ освіжъ;
›Ябъ помстой вдовольнився,
„За сее на ралець дамъ кращого з'воливъ
„Тобі!“—Лишъ помоливсь, вінъ чуе рикъ з'пещери
Валить страшенний левъ, роззявши зівъ;—
Рознудивъ віввчаря одважності хімери,
Мизерного переполихъ зхопивъ:
Вінъ заховався у ліщину;
Велеса зновъ моливъ:
„Змилуйсь! я обіщавъ тобі одну стадчину,
„Щобъ злодій уловився—дарую двохъ воливъ,
›Колибп врагъ утікъ;
›Бачшъ, грішний чоловікъ,
›Якъ глуздъ не замішае,
›Не зтямиться чого бажае!‹

VI.

З в а д а.

Розказуе Оміръ,
Якъ у Пелея бувъ колись бепкетъ весільний,
И погулять божкамъ усімъ пріїздъ бувъ вільний,
Ажъ тісний ізробився двіръ;

Digitized by Google

Усякій згадувавъ яку небудь розривку;
Гадючая дочка, богиня звадъ,
(У якій чубъ із'гадъ)
Имъ подала на стилъ путивку.
Вмить міжъ богинями за те завівсь процессъ;
Вони такого нарядили зику,
Що батько панъ Зевесъ
Розсердився й зогнавъ юхидную з'небесъ.—
Од'той доби вона устряла к'чоловіку
Й живе в'степу із'нимъ, міжъ гіръ
А паче у містахъ, бо сей двуногій звіръ
Із'радостью ії пустивъ до себе в'двіръ,
А більшъ вподобали ії на Украіні
З'гадючой Заздрою.—В'сіей, ізвольте знать,
Те-жъ кучері змііни,
И гадъ сей ій самій у сердце точить ядъ,
Коли прочуе десь о доброй чьей годині,
Чи де якую благодать—
У слідъ імъ шкандиба із'правомъ Майдебурскимъ
Із'торбою позвівъ да ще з'статутомъ русскімъ,
Дочъ Звади—ябеда, кихтистая мана.
Та Звада з'краю в'край мовъ віхоръ все ганя,
Куда гукне ії стопикая Брехня:—
А ся, чи вчула де якіі побрехеньки
Од'ручоі куми, од'тітки моторненькій,
Біля колодезя, де якъ води що дня,
У жінокъ новина;
А гіршъ де зправді шкода,
И вже еднае Згода.
Брехня до Звади пирь на крилахъ кажана,
Да все на опаки з'прикрасою доноситъ,
И вкупі льютъ олій на жаръ,
Од'іскри дрибноі розжаврюютъ пожаръ.—
Брехні одно наноситъ
Лихій тенжаръ
Великую досаду:

Digitized by Google

В'стонадцяти місцяхъ вона шукае звaду;
Ганя ажъ вивалить од'праці язики,
Порозгубляе такъ де ябедъ гаплики;
Ганя ii шукать на посполіту раду,
В'синодики, в'суди, або чи й при дворі,
(А ще давъ Бігъ тогді у насъ монастирівъ):
Брехня втомившись разъ такъ голосно завила

На сотню голосівъ,
Що Зевса розбудила;—
Ізбідкавсь панъ-отець звелівъ
Ій Звaду невно тамъ шукати,
Де жінка верховодить в'хаті.

VII.

Молодая удова

Якъ люта смертъ хапа у жінки люба друга,
Тогді бездольної була лихая туга;
Бакъ геть з'годинкой вдаль,
Огурний дідъ Хроносъ зсушае слези й жаль:
Годинки злиі косить,
И квіткі радості вдові ізновъ приносить,
Об'гарної вдові дохнипуе що рокъ.
Рівняючи ii жъ якъ рюмсае з'деніокъ,
Ніхто не скаже, се та-жъ самая особа;
Одміна робиться у неї велика:
Та розцвіла якъ макъ, недавня-жъ—людъ лякa,
Ніби костчавая хороба;

Digitized by Google

Ся зправді, чи на глумъ голосить день и нічъ,
Якъ те, дакъ теж од'ней все чуть нудную річъ;
И кажуть: „бідная, вона на вікъ не втішна,....
Гай, гай! вона не краща насъ,
Повірьте, а така-жъ, ніби всі люде грішна.—
От'се бриденькою докаже правди гласъ.

*

Од'гарной молоденькой пані
Моторний чоловікъ якъ милий квітъ,
Мабуть поспілий вже, дарма здавалось ранній,
(Бо смерть не розбіра, чи жевжикъ, або дідъ)
Ладнавсь покинуть світъ.
Мизерна не вгава, знай голосить:
„Бери й мене заразъ, з'собою мій коханій,
›Я злягу крий тебе в'единої трупі...
›Мій ненаглядний-гарний,
„Без'тебе жизнь не треба мні!“—
Но той не слухавши небогу,
Самісинькій одправився в'дорогу.—
Ся милолика вдова
Розумного іміла батька;
Вінъ добре тее знавъ, що важні слова,
Од'туги злой не вилічать з'початка,
А треба времья й давъ ій волю сумовать;
А тамъ почавъ казать:
„Ти доню, плачешъ надто,
„Небіжкові з'того користі чи багато,
„Що згубишъ тарноту? Чому втомлять луна?
›Вінъ об'сіому байдужъ,—ні гадки у труні.
›Пок:ль насъ смерть од'світа не одрізнить,
›Намъ треба думати о жизні:
›Ізліціовать вдовство в'весільний одръ завчасъ....
„Крий світъ! я не кажу заразъ—
„Тобі ще боронять права статута грізни,

Digitized by Google

„Но дійде и сіому конець;
›Нехай ще чоловікъ, хто кращій ніжъ мертвець,
„Вкохавшися в'тебе ще зводить під'вінець.‹—
—„Ахъ, батеньку, коли мні не труна то келья,
›Не ліжка жартъ, весілья!“—
Годиноньці еще на волю батько давъ,
Щобъ тугу злючую вона перелоктала.—
Якъ збігла ще чи мала
И часъ наставъ
Уже щось одмінить із'чорного в'убраньі
И вільно й білее носить,
И вже прикрасою зробивсь печалі квітъ,
Вона взялася зновъ за притиранья,
Бо зсякъ уже и слезъ гіркій потокъ.
Підкрався з'жартами палкій божокъ коханья.
За тімъ, якъ ще ізбігъ вже й цілий рокъ,
Вернулися вдові веселиі годинки,
То в'трандахъ мали вже роботу и патинки.
Отець мовчавъ и радъ, що любий небощикъ
Уже забутъ, що б'немъ разочку нс згадали;
Вона сама озвалась далій :
›Татусь! а де бакъ чоловікъ,
„Що ви косись казали?

VIII.

Жаба да мишъ

Хто рие чоловіку пасти,
Самъ мусить в'нихъ упасти;—
Юхида, своего покою врагъ,

Digitized by Google

Забувъ небесний жахъ,
Якъ нишкомъ ни плете свої прохіри кізні,
А кари не мине, хочъ в'сей, хочъ в'пришлой жизні.
Ось приказка на се.—Одна моторна мишъ
Убралась жити крий болота в'тишъ,
Знайшла собі привілья,
Насінья й всякі зілья.
Одпаслась геть, бо ій було що пити й гризть,
Не чула що то пістъ.
Ажъ жаба скиць вирлатая й циката
И квакае до ней:
»Ходи до мене, ось у рогозі и хата,
„Вже набранъ стилъ, я жду гостей,
„Ходи сусідонько, зо мной побенкетуешь;
»Побачишъ нашого житья,
„Які очерети, пухнатиі купья;
»Вже певно на мене за се не подивуешь.«—
Підстирила цекавость мишъ;
Вона почуе щось, вона пізнае більшь,
Надивиться чогось, да зверне якъ до суші
В'осінні вечора,
В'оселі якъ ій обсяде дітвора,
Розказуватиме при світі од'гнилуші.—
»Ходімъ!"—„Да тілько ось біда,
Цекава каже мишъ; трапиться вода,
„Що будьмо діяти? нездужатиму плисти.« —
—„Не бійсь, вирлата ій; ось е обривокъ сіти;
„Ти свяжешься у ней
»До заднюі ноги моей,
„А я й перевезу«.—Прійшли,—ажъ переправа,
И жаба ся лукава
Противу совісті й людского права,
Вчала куму топить,
А на потимъ уже ій хотіла зьість
И думала: теперь мні буде лагомина.
Бідашная звіріна

Digitized by Google

»Хто віруе«! пищить;
Якъ мога не дається.
Горлатая сміється,
Да силою тащить.
Ажъ гайстеръ у горі летівъ над'головою,
Довідався того чудного бою,
Куму вхопивъ и мищъ за ней потягъ з'води.
Струснувъ сусідка одвязалась,
И тимъ спаслася од'біди;
Юхідная-жъ кума цибатому досталась.

IX.

Лисиця да вовкъ.

Лиса, голодна якъ собака,
Вхопивши облизня в'селі,
Такъ півні дробину од'хітрой стерегли,
Бралася нищечкомъ у нірку до байрака.
Колодязь на степу не далеко стоявъ,
З'якого воду валъ цебрами витягавъ.
Одинъ в'горі держався крий цямрини горішній
Другій на дні звичайно звисъ;
А місяць на той часъ у глубь іого дивився
И маліовавъ свій ликъ якъ сиръ бувае ніжний.
Лисиця забажала цить,
Зіркъ—місяця одсвіть.
»Се, дума, свіжий сиръ!"—И якъ дурна зраділа,
Швиденько в'цеберъ скиць, и шусть в'нему до дна;
Знов трясці ухопила,
Пізнала що мана.

Digitized by Google

Що в'світі тутъ робить?—Якъ вибратися відти?
А вже й огінъ підмокъ.
Ажъ чуе—чмише вовкъ,
Шука водиці пити.—
„Га, кумоньку, се ти?
„Борзій сюда ходи!
»А я тебе давно вже виглядала,
„Чи бачишь сиръ якій? От'се намъ доля дала;
„Свіжисенько от'се змісивъ іого Велесъ,
„Із'молока кози, що ссавъ колись Зевесъ;
„Вінъ круглий бувъ зовсімъ, се я іого над'ила;...
»А якъ же я зраділа
»Самъ Зевесъ тебе принісъ!
„Сядай-же, куме, в'цебръ що я наготовала
„Нарочно для тебе; да худко, не барись.
Повіривъ з'дуру вовкъ, що кумонька брехала,
Собі в'той цеберъ, скиць да и гунувъ у низъ.
Лукава не куняла,
За цямрину чимъ дужъ, стряхнулась да й удрала.

*

Рукатої лиси ще гірше бережись!
Щобъ вирватись з'біди а тебе ошукати,
Все буда обіщати.
Поки потребний ще, ти любий другъ,
Тогді готовая й коляса до услугъ,
Не знайдуть місця де садить тебе у хаті;
Но сі дурнички всі одміняться у духъ,
Якъ тебе в'личаки московскі вже обули;
Не місяця в'відрі— ткнуть просто в'вічи дулі.

Digitized by Google

X.

Вередливая лисиця да вовкъ,

›Охъ, кумоньку, лиса прибігши разъ до вовка,
Жалілася іому: бідна моя головка!
›Мині зовсімъ огидла дробина;
›Здалась така нудна,
Що неякось згадать—якъ те-жъ дакъ те що дня;
„Щобъ цапнути в'селі де півня крикуна
›Із'лякомъ у ночі дерись хлівця під'стелю;
›Під'нисъ двірнязі лізь до мугира в'оселю;
„Да інколи хитри от'такъ з'ними з'верству;
„Цуръ—пекъ іому! нехай—повину хить лисиці.—
„Будь ласкавъ научи твоему реместву,
„Якъ середь біла дня хапать з'ватаги вівці;
›Землі зьімъ, забожусь—
»Я першая еще з'лисичого народу
„Зроблю ватазі шкоду.
„Да якъ уже узмусь,
›Я дьяковатиму тобі, усімъ клянусь!.. .‹
—›Мій братъ не латво жеръ,
Одвітивъ вовкъ: да живо т'се умеръ:
›В'годину сю погожу,
„Напни іого на себе кожу.‹
Лисиця одяглась,
А вовкъ учити взявсь,
Якъ оглядать ватагу,
Якъ залягати де, а часомъ дати й тягу,

Digitized by Google

Щобъ одвести собакъ.
Лисиця бралася з'початку на опакъ;
А далі такъ взялась ніби и самъ учитель,
Злодюга той, кошаръ губитель.
Ось тілько вовкъ
Ще підтвердивъ урокъ,
Валить з'села овець ватага;
Лиса заразъ до ней; да вже й нагнала жаха:
Собаки, вівці, самъ вівчаръ
Стругнули до кошаръ;
Імъ іздалось—вовківъ найшла не чиста сила.
Ось такъ колись Патроклъ надівши бронь Ахилла
В'обозі й городі Троянцівъ ізлякавъ.
Якось то баранець собі одставъ,
Лиса його насіла.
Відти бувъ не далеко тікъ,
Де півень прохлаждавсь із'зграею своею,
Заляпавъ крилами, ледве зробивъ окрикъ—
Озвалась хисть лиси: все, учта в'сторонi,
Покинула ягня й охотницку кирею,
Покралася ізновъ до дробини.

*

До чого в'ті прохірства лізти,
Коли неякъ нельзя зховать природной хисті?
Чи з'лисиной родивсь, із' лисиной умрешъ.
Ся приказка у насъ ізвістна и малому;
Ажъ ось еще й друга: обманомъ світъ пройдешъ,
А вже не вернешся із'нимъ до дому.

Digitized by Google

XI.

Відьми

В'якомусь місці полковому,
В'кутку сумному да глухому,
Що й людъ назвавъ Ворожчинъ кутъ,
Стояла чепурная хата;
В'ней удова жила старая да багата.
Об'ней окіль було чуда великі чуть.
Ії покойненькій лічивъ шкапікъ—скотину;
(Бувъ Венгеръ коновалъ)
И якъ одбіловавъ не едную шкапину,
Для пекла, чи в'Валгалъ,
И дравъ з'якіхъ бажавъ на світло лий и шкуру,
То й до людей зрівнявъ
Конячую натуру,—
Людей лічить почавъ.
Дарма, що а ні в'зубъ.—А якъ старий охлявъ
То й коноваліша те-жъ тимъ побитомъ лічила
И хлібъ із'того іла.
Тогді давъ Бігъ еще пісменнихъ лікарівъ,
А треба все було шукати знахорівъ,
А тутъ така сама вродилася до діла:
Кому горшки зрівать, кому копала зіла,
А далій узялась еще и віщовать:
От'се ій додало ситійше хліба й солі.
Майстерія така, що нічого втрачать,
Що випита в'людей, то те же й імъ брехать;
А ніби те взнае з'під'решета, 'д'фасолі;
И павіженій людъ поволі, чи неволі,

Digitized by Google

Селяне, панночки, а інколи и панъ,
И день и нічъ бридуть пізнати свій таланъ,
Спитать о всячині, про згубу, про весілье.—
В'єей баби, де не глянь, страшне якъ в'чаровниць:
У сіняхъ по куткамъ жмути корінья, зілья,
На полкахъ гладуши, чи мало ще дійниць;
Крий нічи помело да просяная ступа,
В'якой запевно бісъ возився з'ней в'содомъ
На лисую гору до кіевскіхъ відіомъ;
На мотовилі крий сова очима лупа.
А в'хаті—лякъ берс: на пришічку лежить,
Ніби куня, гладкій весь чорний кітъ
А все їй щось муркоче;
З'під'нічи жабу чуть, мовъ квочка все цокоче,
А на окні в'слою з'водой гуляе вьюнъ;
У другому шлявкі жили за місто рибокъ.
На ней-жъ все чорнее—смідниця и шушунъ,
И хусткою-жъ підвязанний очіпокъ;
Сама в'сморшкахъ уся, страшна якъ манія,
Червонніе вні неначе минія;
Одвіслий синій нісъ, крий з'кулю бородавка,
Ні зуба вже не ма; не каже, тілько шавка.
Дарма—народъ валить
З'грішми, не дасть покою.
Огидло знахірці червінчики лічить,
И баба віку щобъ дожить,
Побачивъ, що нема одбою,
Зпуралася двора й втекла за очи світъ,
Забравши скарбъ червінцівъ.
Оселя довелась другій моторній жінці;
Ся, духа сномъ, не зна
Якъ ворожить, що то нечиста сила,
А тутъ ажъ юлиця од'навіснихъ тісна,
И гроші силой пруть, лишъ би заворожила.
„Ся христиться, плюе,—

Digitized by Google

„Змилуйтесь, я не відьма!“
До неба вопіе....
И де вамъ! — в'вічи пруть, ідять (якъ кажуть) ідьма:
›Бери, коли дають, а ні, то буду бить;....
›Чаруй-же, вража баба,—
›Чі Галька буде зновъ, якъ першъ мене любить?—
›Чи знайдеться моя із'воза та пропажа?‹—
Що маете чинить?
Неволей треба дбать нетямля ворожить;
И бідная гребе мовъ у підскарбья счотникъ,
У двое більше в'день, чимъ в'місяць де панъ сотникъ,
Дарма що стількі зна, якъ грішний я;
Бо ще вона вдова проскурня й попадья,
А зліціовали такъ ії у Пиѳониссу,
Людска брехня,
Кітъ, ступа й помело, мовъ з'нимъ ганяе к'бісу,
На лисую гору. А далій и користь,
Якъ розбуркала в'ней пиху й природну хистъ,
Взялася и сама пришибенихъ дурить.

*

Крамокъ од виставки певнійшъ продається,
Велике діло вміть у люде якъ податься!—
З'людьми щобъ латво жить,
То треба нехотя пришибенихъ дурить,
Бо з'правдою святой самъ бісъ імъ не вгодить.
Біда, хто ізбаг не казати імъ казанья
И правди научать з'писанья,
Не тілько грошей не дадуть,
А ще коли й набьють.
Скажени вигадки, мовъ прудкіи потоки,
Пиши, якъ хочшь учи, з'собою все умчуть;
У хвиляхъ божовільствъ потоплять правди вроки;—
Міжъ нами казано: дурний людъ, якъ ізвикъ,
Дурнимъ зостане вікъ.

Digitized by Google

XII.

Згинщикъ и доля.

Коли діла гараздъ бридутъ,
Все удається згола,
Тогді ми байдуже, що то такее доля,
Тогді об'ней нечуть:
„Се ми-то, бачшь, самі з'розумной головою.“—
А замудруемо й прошкодимо капшукъ,
Що нічого до рукъ,
Тогді голосимо: »Се доля в'тімъ виною,
Проклятая до насъ вернулася спиною.“—

*

Рожко закупавъ у ярмарку воливъ
И іхъ у Гданскъ гонивъ;
Такій товаръ дае багато в'скрию,
Бо ржа іого не жре, не знівиччить и мишъ.—
Се такъ—дакъ е сто лихъ на кволую стадчину,
И діймешь з'ней хвука де думка взять баршъ.
Дарма, Рожко собі ні гадки,
Що року заробля великіі достатки.
Хвортуна наймитомъ взялась іому служить,
И з'ней Рожко загувъ паномъ Рожковскімъ жить,
Що ізробилися тісними батька хати,
И розвівъ великіі будинки будовати;
Одівся в'аксамитъ,
У паси сутні, з'саетами жупани,
И годі вже возкомъ чи й пішечки ходить,—

Digitized by Google

Ганя четвіркою, да з'бича у ридвані.—
Ну, що казати, ставъ зовсімъ вельможний панъ;
Де тамъ и глуздъ узявсь, якъ пре іому таланъ!
Колись, якъ вінъ розвівъ бенкетъ з'великой бучей.
И до него панівъ—друзей наперлось кучей,
Бо у такіхъ, якъ е подать що ість і пить,
Пріятелей дорідъ,—
Якійсь іому казавъ: »Ти синъ сліпого щасця,
„Десь се воно тобі й годить!
„Бажавъ Юрко, якъ ти, у Гданьску заробить,
„Да вмістъ користі шишъ; іого зпоткала трясця.“—
—„Тутъ не воно сліпе, орудуе мій глуздъ,
Рожко в'одвітъ: в'Юрка д'того капшукъ и пустъ,
„Що вінъ чурний на щасця зподівався;
»А я із'нимъ не гуртъ,
»Гонить товаръ у Гданськъ, се бачшъ не перспівки,
»Тутъ розумъ треба мать, не щасце.—Друже, нумъ,
„Насиймо сей киліхъ вишнівки,
„Да випьемо за глуздъ.—Нехай пануе умъ!“—
Якось сі брішканья хвортуна да й прочула,
Дарма ніби глуха,
И за невдяку сю Рожкові одвернула:
Нехай, мовляла, глуздъ іого з'пихой боха!—
У мигъ якась навіялась юга,
З'хоробою, и весь іого попсула статокъ
Якій де ізнайшовсь остатокъ;
Одняли мира те и долі вороги
Ляхи—безецтвні конхведерати,
Такъ що Рожковскому не довелось ноги,
И після гибельной конечної утрати
Всі рухнули іого торги;
Іого господарі вернулися з'кійками;
И панъ Рожковскій зновъ ізліціовавсь Рожкомъ
Із'пана харпакомъ,
Запутався довгами,...
Потягъ під'віконью за дасть—Бігъ з'торбинками.

Digitized by Google

Якось то панъ той другъ, неборака пізнавъ,
Хочь бідному друзья одкликуються рідко:
—„Що, друже, умъ обувъ 'т'-се в'личаки такъ бридко?
—›Э, умъ! ні, тутъ не те, Рожко йому казавъ:
›Тутъ розумъ не мішавъ, хвортуна стонегідна,
›Се такъ мене пошила в'злидня!‹—
—›Оте-жъ поражу-й я: впередъ на розумъ свій
„Непокладай надій“.

XIII.

Юхідна да вьюнъ.

›Дивися на мене, якъ я на диво гарна,
Юхідна молода казала вьюну:
›Я вся якъ золото із'крицею броню;
›Вакъ кожа й на тобі лисниться не погана,
›Вже правди негді діть,
›Дакъ що-жъ тілько лисниты!‹—
—„Нехай и такъ, ій вьюнъ в'одвітъ:
›Дакъ од'чого, скажи, мене усякъ шукае,
›Твою-жъ красу лишъ зіркъ з'нечівья у траві,
›Незчувши голови
›Чимъ дуже утікае?‹ —
—„Чого-бъ то утікать?
›Я вперше чую се, іого пита юхідна.‹—
—›Я тямлю, од'людей мні довелось чувать:

Digitized by Google

»Облудой гарна ти, знутри бакъ стонегідна;
»В'тобі кипить лютійшій ядъ.

*

Варуйтесь парубки, при виборі невісти,
Щобъ не оплакувать своей сліпої хисті;
Бо з'гарною на взглядъ,
Без'гарної души, ухопите ви зли дні:
Така була лютійшь юхидни.

XIV.

К р у к ъ.

Крукъ навіжений кравъ,
Де нападе, срібло, каблучки и намиста,
Да бережно ховавъ
У ринву під'стріху в'едино місто.
Моторний півень те побачивши спитавъ:
»Скажи мні, братіку, до чого сі клейноти,
»Здається те надіть в'тобі не ма охоти?«—
—„До чого—не скажу, іому одвітивъ крукъ;
»Ховаю же на те, абп прибр ть до рукъ.«

*

Точнісенько, мовъ крукъ, и скнара
Враженний спнъ.

Digitized by Google

Вінъ гроши од'себе хова під'спудъ до лара,
(Заки не однесе іого в'могилу мара)
Вони бачшъ мають лискъ й тоненькій гарний дзвінъ.

XV.

Скорпія.

Скорпія лютая, зготовивши отруту,
Зтаілась у траві, підняла жало й хвістъ;
Узпривъ чоловікъ, занісъ ногу обуту
И мавсь ії давить.
›Стій, враже! каже гадъ: чи се-жъ така награда
„За польву од'мене?“— ›Эге! почуймо гада,
Озвався чоловікъ:
„Яку той пользу ма, хто ядъ точити звикъ?“—
—„Хиба же ти не чувъ, яка з'мене олія?
З'пихою лікаря, забрящкала скорпія:
›Вона одна лишъ може куровать
›Од'жала моего лютійшій ядъ.
— „Іонъ, ізбагнуло що! на що-жъ сіого вамъ краще!
Одвітивъ чоловікъ: за се-бъ то-й шановать!
›Колибъ не жалило ледаще,
„Да вигубить скорпій,
›На ката бъ той олій‹.

Digitized by Google

XVI.

Тріска риба.

Рибалка на морі ловивъ тріску
Да викладавъ із'сіті на піску;
Одна цекавая, на своей мові,
Казала рибакові:
›Мій друже, іскажи,
›Що ти робитимешь зо мною?‹ —
—›Пожди лишь полежи,
›Да попрощайсь з'своей башкою;
„От'се ії ножемъ, я заразъ одсіку....
›А тамъ одправлю в'каюку
›Блукать тебе по білу світу.‹ —
— »Охъ, лишенько мині; т'се встряла в'непокриту!
›Да якъ без'голови?‹ —›Дурная цить, мовчи;
›В'чужіі краі все такъ іздять богачи‹.

XVII.

Рябець птиця.

Рябецъ, невинний птахъ, летавъ разъ на зорі.
Де взявся кобець гайдамака,
Рухнувся на него. Бідашний птахъ од'ляка,

Digitized by Google

Зховаться ткнувся до нори
Старой лисиці.
»Хто віруе—ратуй! пищить.
Лукавая байду-жъ поратовати птиці,
Насіла кобця задушить.
Рябець, ні живъ, ні мертвъ, впустивъ крильце ізбитий,
Ледве пошкандибавъ. Ажъ де не взявся хіртъ;
Кобчина зхаменувсь, собі хотівъ літіти;
Стрілець із'за куща іого з'ружин вбивъ;
А бідного рябця тімъ окончавъ мученье —
В'бурдюгъ іого всадивъ
Да на вечері з'івъ в'печеньі.

*

Навчись, небожъ! Дарма ти неповинний, чистъ;
Бачшъ—де ни глянь теперъ орудуе користь;....
Вже надто якъ писнуть в'грізномъ опреділеньі:
»Оставити врага у сильномъ подозріньі.«
Да ще й за тее, щобъ почуть
Такоі благодаті,
Га, світе мий! якій то путь!...
Якоі треба втрати!
Заки митарства перейдешъ
Самий папіръ заість и халипа знайдешь.
З'лихого торгу пішки радъ втікати,
И хочъ поли утяти!

Digitized by Google

XVIII.

Жаръ-птиця.

Ізновъ жаръ-птиця показалась.
Ви чули може, що хиба десь во сто літъ
Вона единъ разокъ явля себе на світъ.
В'лісахъ озвався галасъ:
»Летить, дивітися на кращую із'птиць!«—
И всі пернатиі од'струса до синиць
Злітались зграями вдоволить дивовавья,
Сизотой пиръ
Ії, чудовного співанья.
Орелъ, воздуха царь, оставья бучний двіръ,
Отдати ій хапавсь без'лести віншованья.
Сороки да шпаки,
Вже якъ ни веридливи,
Хвалили нехотя ії предивни співи.
Дивилися й ворони да крукп
На пірья радужни, чудесніе одливи.
И бучний той павичъ, остав я горду хисть
Ій честъ оддавъ и самъ спустивъ пред'нею хвістъ.
Нудна сова собі об'ней почувши вість
Покинула дупло й удрала ій орацью,
Вже довелось тогді Маркъ Тулью и Горацью;
Хто чувъ хлюбили всі: »ось то то голова!
»Премудрості чоло, се спражняя сова!“ -
А туркотка собі од'Ладиной возниці
У парочці з'своімъ коханимъ голубкомъ
На гиллочці присіла під'дубкомъ

Digitized by Google

Зірнуть той чудо-птиці:
›Ну, такъ не можно крищої знайти,
Такъ любому вона тихенько туркотала:
›Бакъ долі я-бъ моей на іі не зміняла;
›Що гарна треба вікъ ій жить на самоті;
›Вона не діжде вікъ коханого до пари.
›Мизерная, крий світъ!
›Самісенькій нидіть!
„Гай, гай! чи можно гіршой кари!“

XIX.

Горілка.

Якъ люде розвелись и весь натисли світъ,
А дідько утомивсь точить міжъ ними звади,
Щобъ пекло не гуло пустее—що зробить?
Яку-бъ найгіршую імъ пакость нарядить?
Гукнувъ—и рій бісівъ ізбігся до поради.
Вони вчали еднаться, мірковать,
И люду вбили в'глуздъ гонити оковидку,
Із'хліба водочку мовъ скло прозірну й жидку,
Вогку—студеную а візметься палать;
И хочъ кого вона зведе й пошие в'бридку.
Збагнувши лихо се взялися реготать.
Царь пекла вирнувъ самъ із'огненний безодній,
З'юрмой дрібнихъ бісівъ,
Всі зілья смачні зтруіти повелівъ

Digitized by Google

Розмаітой рудой животній,
И в'пекло також людей горілкою ловить.—
Якось прочула те богиня добра Жива*)
Й збагнула лихо те добромъ упередить
И дійвомъ із'вівці вчала росити жниво.
Біси об'тимъ байдужъ;
Одно чортя, змішавъ руди блажний мартишки,
Собакі щироі, цапа й шкодливой кішки,
З'півкварти у гладушъ
И тімъ лани кропило всі зо сміхомъ.
Самъ пекла царь, собі наприндившися лихомъ,
Побачивъ у бору лютуеться видмідь,
Іого звалившъ за жарту,
И наточивъ руди із'кварту,
Да тою овощі всі покропивъ у слідъ.
За нимъ остатніі з'юрми біси без'міри
З'кнурівъ гидкіхъ юшили кровь.
Од'той доби росте все збоже з'тимъ у мирі,
И возраждаеться ізновъ.
Якъ пекла царь почувъ що, граютъ перші кадки,
Од'лиха реготавъ, плескавъ, з'бісами в'ладки,
Що латво ізбагнувъ такую дивну річъ,
И в'пеклі топлива вікъ матиме у пічъ.

*

Горілка з'мирностью—вода правдива жизні,
Се молоко мастистоі сивизни,—
Жива вода; вона кровъ гріе и живить.
А хто пье склянкою де візмуться усмішки,
Собакі щирость и блазенщина мартишки,
Цапу—подобная роспустна хить

*) Богиня жизни у Славянъ; у древнихъ Индѣйцевъ Шива.

Digitized by Google

Огурство й лихо кішки;—
Хто квартой пивъ—сердитий якъ ведмідь
Готовий битися и нарядити бідъ;
А чи вживавъ без міри?
В'тімъ глуздъ охлявъ; нема, ні сорома, ні віри;
Де йзвалится, у твань або під'тинъ, куня,
Якъ ситая свиня,
Бо хміль коли в'мозгу забродить,
То розумъ геть заходить.

XX.

Терновий кущъ.

»От'се проклята хисть!
Тополь пита куща: яка тобі користь,
„Що ти хто йде чепляешъ?
„Для кого се ти дбаешъ?‹—
—»А такъ, одвітивъ кущъ: для кого би ще дбать;
„А мні лишъ би що вдрать!‹

*

З'сімъ подобенство мае,
Потварця, якій честь невинних почерняе.

Digitized by Google

ПРИКАЗКИ,

книжка пятнадцята.

I.

Горобці,

У ріпинахъ старій мурованний дзвініці
Кішпили горобці нейсчетно, й роскіш ім'ъ,
А лихо д'пакостнихъ коноплямъ да пшениці.
Давно вже панъ-отець з'налоя, ніби грімъ,
На стадо гримае залагодити мури,
Толкуе якъ се гріхъ; вже й пекла імъ
Сварився и моливъ,—
Ні ухомъ стадо те, мовъ навіжени кури,
Ні гадки об'тому ніхто з'пархвіянъ.
Ажъ в'пана голови ті птахи ледащиці
Понівпчили ланъ

Digitized by Google

Озімої пшениці,
А головіси всі ізбавили коноплі.
Тогді зхопилась замьятня,
Нудная цокотня,
Жоночи воплі,
Що той панъ-голова од'нихъ якъ не здурівъ.
З'громади гроши взявъ, заразъ зьеднавъ майстрівъ,
И шкоду заладнавъ в'мурованний дзвінниці;
За те вже нігде жить шкодливій ледащиці:
Припало в'очеретъ на зіму утікать
И тамъ од'цупкої метелиці згинать.
Які живі з'нихъ остались,
Такъ із'собою мірковались:
»До чого сей міцний да цілий муръ,
„Що й горобцю в'нему нельзя знайти пічуръ,
„Зховаться нікуди дивись по самі вінці.“

*

Подобно такъ жалкуються злочинці
Ни тее, що статутъ, святий закона звідъ,
Невинних захова од'іхъ паскудних привдъ.

II.

Жаби да ужъ.

Коли Перунъ надавъ
Царемъ, во містъ колоди,
До квакушъ журавля в'багнючи води,

Digitized by Google

А сей імъ невгодивъ, бо смачно управлявъ—
Вінъ іхъ цілкомъ ковтавъ.
Вони ізновъ з'купьи підняли жалобницу
На ту цибату птицю
Перунъ розлютовавсь, імъ давъ в'царі ужа,
Здорового, з'московского гужа.
Всі жаби до него із'кваканьемъ пристали:
»Гляди-жъ насъ не ковтай!«—
—»Чому? одвітивъ ужъ, дже ви-жъ мене прохали.“
—»Чи врагъ тебе прохавъ, цуръ-некъ од'насъ лютий!
—»Іно-се, добре й такъ;—нехай,
»Коли не малисте мене прохати,—
„За те-жъ и буду васъ ковтати.“

*

Сю казку нічого здається пояснати.

III.

Лисиця да машкара.

Найбільшій лікъ *)
З'панивъ—се кукли із'вертепа
Облуди лискъ,
Що би дурить, ніби дурного копа,
Поспільства збрідъ.
Розумний дивиться не тілько на іхъ рідъ,
Да огляда вкруги, а тілько що примітить?

---

*) Число, количество.

Digitized by Google

Не чоловіка в'нихъ, а гарную ману.
Заразъ ії освітить,
Да ще й покаже ій правдивую ціну.—

*

Лисиця ізнайшла десь кумедійну харю,
Всю розмаліовану да гарную на видъ;
Вдивлялась майстра дару....
Ажъ зиркъ ії на снідъ,
Крикнула, взиравши всю середину пусту:
—»Ось пика й гарна бакъ, та-бо, катъ має глузду.“

*

Оте-жъ и ви глядіть:
Багацько е з'панивъ подобного товару,
Похожихъ на таку машкару.

IV.

Соняшникъ.

Ізнявся соняшникъ на огороді ціломъ
Од'зілій всіхъ найвисше головой,
Роспринидився пихою навісной,
Поважно повертавсь за хвебовимъ світиломъ,
Гукавъ на всіхъ: »Красоль, троянда, конвалій,
„Всі кланяйсь предо мной, чоломъ у землю бий,—
„Я ликъ собой малюю Хвеба!«

Digitized by Google

—„Да годі брішкати,
Озвалися квіти:
„Хай передъ сонцемъ, окомъ неба,
„Се такъ, намъ уклоняться треба;
„Ти-жъ цяця що таке? хиба дурний твій рістъ?
„Ти мусишь якъ и ми змарніти да ізгнисть.“

*

Такъ інколи в'село вбіга з'двома дзвінкам:
За хабарой щось такъ ніоборкане якъ жмудъ;
Да якъ ганя хрещений людъ?
Мовъ справжній комисаръ із'козаками,
А розбери—воно.... Ажъ гідко взять скібками.

V.

Левъ да заець.

Левъ обнадеживъ разъ
Смішного зайця лаской,
Щобъ сей в'пилпповку, в'нудний вечерній часъ,
Вельможного побавивъ казкой.
Вирлатий сей ушакъ
Такъ дуже розібрався,
Що у вельможного зпитався:
»Чп правда, пане, бакъ,
„Що ніби півня гласъ на льва паводить лякъ?
Ніби якъ той прокрячпть,
»То левъ втіка чимъдужъ и стеженьки не бачпть.«

Digitized by Google

—„Що-жъ правди нігде діть,
На те одвітивъ левъ: трапляються приміри,
»Що всі вельможни звірі
„Смішать дурницей світъ,
„И слинъ якій гладкій да утіка од'мнши.“—
—»Якъ такъ, се бачу й ми зайці собі не йзгіршихъ,
Одповідавъ ушакъ:
»Не диво-жъ що и ми лякаємось собакъ.«

*

Не диво й намъ біди великої жахаться,
Коли пани дурниць, катъ зна чого бояться.

VI.

Дубъ да ліщина.

На горбі, над'водой
Дубъ вибохався міцний; вінъ важкою пьятой
Вагнівъ пекельний звідъ, гільястою вершиной
Вінъ хмари запинявъ й пишився висотой;—
Крий корня весь урісъ мізерною ліщиной.
Вінъ сію боронивъ од'града й завірухъ,
Од'зния й опіканья.
Ліщина ся дурна набралась горлованья,
З'неваги пасквилась над'той, росла що вкругъ
Кущами гарними в'долинці:
»Я дьякую моей годинці,

Digitized by Google

›Що не з'мизерними от'тамъ живу,
›Да на горі під' кровомъ у магната,
„О, поздоровъ іого вельможну голову!
›Із'нимъ не грізна мні ні яка втрата:
›Гвалтовний вітръ зрива лишъ мій сухенькій листъ.“—
Сі хвастощи почувъ, негоди бігъ Позвіздъ
Озлився. Вінъ одягсь у хмару чорно-синю,
Нажерся блискавиць, повіявсь на руіну;
Все ламле, все трощить,
На дуба бучного наперъ, а той стоіть.
Позвіздъ од'злісті такъ надувся,
Що кілько дубъ ни пнувся,
Чимъ дужъ вершиной захитавъ,
И самъ не тілько що з'корінья в'гору впавъ
Да й ту дурну ліщину,
Що першъ оборонявъ,
Закинувъ геть в'долину.

*

Заки ще не охлявъ,
Не злігъ у домовину,
Не сподівайся на годину.

VII.

Дубъ да бабакъ.

Бабакъ крий дуба мавъ свою нору.
Байдуже об'нему: зтягавъ запаси свіжи

Digitized by Google

З'полей в'свої підземни хижи;
За працей ніколи глазіти у гору;
На тежъ в'гільяхъ рясних ховалася шпилина.
Якось із'бурей нічъ насупла горобина,
На бучного дуба нашла лиха година—
Вінъ з'корня звернутий простягся по землі.
Бабакъ того нечувъ убгавшися в'кубли.
Якъ рано слонечко прогнало мряку й сліоту,
Вінъ на поле потягъ з'семейкой на роботу,
Ажъ зіркъ, —а дубъ сусідъ
Простягшися лежить,—
Гілья геть заняли землі вкруги чи мало,
Коріння-жъ до гори стирчало.
„А глянь-же глянь! бабакъ дивуючись казавъ:
„Я в'голову собі не клавъ,
„Щобъ дубъ, якъ вінъ стоявъ,
„От'се такій великій.“—

*

От'такъ об'чоловіку—
Тогді знайдешь іому правдивую ціну,
Якъ зляжс вінъ в'труну.

Digitized by Google

VIII.

Вовкъ, коза да козеня.

Коза ійшла в'морігъ напастивъ да у вимья
Придбати молока,
И вибігши з'хлівця на козеня такъ гриа:
›Крий світъ! гляди в'дверей не одщипай гака!
›Хтобъ якъ не домогавсь: вовкъ крий осели рище!
›Лишъ одчини тому, хто матиме казать
›Се гасло: згинь, лихий вовчище!‹—
Якъ разъ тогді вовку тамъ лучилось лежать.
Врагъ сее гасло вчувъ, захотівъ запитати вдачи;
Ще й козеня такихъ небачило ледачихъ.
Лишъ мати геть зійшла, у двери грука вовкъ.
Зтончивши голосокъ:
Млекоче якъ коза: „Ізгинь лихий вовчище!“—
А козеня в'одвітъ: „Ке гляну на часокъ,
„А покажи мині двійчастний копитокъ!..
„Э, вражий синъ, в'тебе з'пазюрами лапище,—
„Не діждешъ, утікай!
„Бо швидко прижене з'отарой нашъ кудлай.
„Хочъ ти й млекочешъ якъ матунька,
„Дакъ бісова у тебе думка“.—
И вовкъ на хитрощи вже якъ не сподівавсь,
А в'гай ні з'чимъ убравсь.

*

Обачность добра річъ и чимъ вона найбільша,
Користь од'ней велійша.

Digitized by Google

IX.

Крукъ да сова.

Спокойно доживавъ столітній крукъ
В'гаю свяченномъ биля храма,
Дождавъ багацько такъ онукъ,
Що якъ заграють—гай застогне од'іхъ гама.
Дарма, Перунъ ихъ годовавъ
Од'олтаря з'остатка;
И людъ іхъ шановавъ
За громокидця зчадка.
Якъ в'знахорівъ питавъ
Про лихо и про долі,
Що зкоиться на полі?
Колись-то зграя крученятъ,
Жадаючи обида,
Усілася нудну годинку коротать
На гілья кола діда.
Той знавъ де що було, що е й не дума буть,
Все знавъ—и якъ всі птахи де живуть.—
—»Скажи, дідусю, намъ,—чи н'бачивъ ти жаръ птиці?
»Якій у неі нісъ, якая голова?«—
—»Не вірте—се брехня; се згадани дурниці;
»Жаръ-птиці не бува.«—
Одвітивъ крукъ-дідусь.—Прочула те сова
З'глубокого дупла, врагъ світа и покоя,
Дарма, що такъ ніби на самоті сидить,
Вона собі змишля якъ гірше вередить,
Із'мрякой браться до розбоя,—
»О правосудіе! чому не гукнешъ звишъ?
Із'серця голосить: якъ ересь сю терпишъ?

Digitized by Google

›Га, недовірку, глянь! чи можно такъ навчати?
›Ти милуешъ перунъ... кажу: е птиця-жаръ!
»За честь твою, мій бігъ, узмуся одмещати,
›Зплюндрую всю на пухъ сю еретичу тварь!‹
И за перуна іхъ що нічи потрощила.

*

На світі не одна от'такъ сова робила.
Читайте хроники:—де взяли папи міць,
Що Генрихъ чвартий, царь, пред'папой падавъ ниць,
Зімою на снігу трп дні прохавъ прощенье!
Вони вомість любви, хрпстьянского смиренья,
Згадали ересі й проклятья од'пихи
В'замінъ благословенья,
Щобъ золотомъ набить свої міхи.
Забувши вічний судъ,
Во імья панскее пекли хрещений людъ
З'костельной бучей й паньемъ!—
Колись для уныі такъ точнісенько ляхи
З'жидами мучили украйну за гріхи.—
Нехай пануе вікъ у насъ віротерпінье!

X.

Ворони.

„Сеструненько, чи правда бакъ—
На смітнику другій ворона каже такъ:
„Щ'орли ніби за те моторна птиця,

Digitized by Google

„Що тридцять дней сидить на яйцяхъ орлиця?“—
—„Э, сестро, чула й я—щобъ вивести орлятъ,
„То треба щось довгенько“.—
—„А нумо й ми дуженько!“
Взялися да й сидять.
Що-жъ? привели такихъ якъ сами воронятъ.
Ось такъ и не з'воронъ багато десь міркуютъ,
Коли дурнихъ дітокъ у світъ людьми готуютъ;
Да тілько якъ панъ Бігъ, кому да не дае.
Того и самъ коваль з'начинья не вкуе—
З'ворони сокола не буде,
А з'навісного люде.
Якъ хочшъ учи—воно на сміхъ ні шість, ні пьять,—
А вже такі хочъ якъ досидить атестатъ.

XI.

Недоукъ.

Юрко з'села дьяченко
У батька вичучивъ букваръ,
Учився в'бурсі хорошенько,
Ходивъ із'віршею, горланивъ коло маръ,
А далій взявся и латині:
Змороковавъ що Флаккъ—и що то старшій Плиній,
Сіого вінъ вподобавъ
И, що той ни зписавъ, якъ дурень віру нявъ:
Що ніби слинъ свині а левъ боіться півня;
Що ніби море якъ изнівичить каюкъ,
То людямъ треба сість на спину у дельхвиня,

Digitized by Google

Коли не хоче хто нагодовати щукъ.
Набравсь сей мудрости, вінъ годі за кадиломъ—
Збагнувъ блукать по світу білюмъ
Із'молодечествомъ и, оголивши гичъ,
Убрався въ запорожску січъ,
Ажъ тамъ и довелось за здобичью у море.
Вінъ Плинія згадавъ, знай о дельхвині поре,
Що ажъ усімъ обридъ
Отаманъ куренний, розумний дідъ,
Мовлявъ: „Цить, вражій синъ! кажу зьиси з'нимъ біса!
„Якъ в'море хлюпнешься—не рибъ за хвістъ ловить,
„Хапай тартицю, не то, не виткнешъ ніса!"—
И тілько се сказавъ,
Ажъ вітеръ забурхавъ
И закіпіли хвилі.
Дельхвини, якъ звичай,
Все море ажъ укрили:
„А хочешъ, вражій синъ, се живо запитай—
›Чи правду каже Планій?
„Чи ратоватимуть латинника дельхвини?"....
„Звяжіть іого на шнуръ, що-бісъ зтягти в'каюкъ."—
Огурний недоукъ
Узявся запитати....
Бакъ риби ті байдужъ іого поратовати,
Дарма хотъ вже тягло в'безодню мовъ опукъ.

*

Не все святее бачишъ, що писано у книжці,
Лишъ побитъ деведе мовъ до клубка по нитці.

Digitized by Google

XII.

Мартишка да дельхвинъ.

Давно колись
На морі крий Ахвини
Каюкъ розбивсь.
Зхопилися дельхвини
Людей поратовать.
(Се, бачьте старшій Плиній
Ізволивъ завірять)
Що ніби, сіі риби
Людей виносять з'глиби,
Якъ дійде впоринать.

Голінний звірь, з'жалю до чоловіча рода
Не роздививсь и взявъ на спину верхи врода
Мартишку, що везли в'тому же каюку,
И дума, що вінъ жизнь даруе моряку.
О, й берега вже близкі;
Ротатая з'пихой на риби той сидить,
Якъ славний Линъ піитъ,
Що гарной віршею дивуе й досі світъ.
Ажъ якось той дельхвинъ питае у мартишки:
—„Чи ви, добродію, таки з'самихъ Ахвинъ?"—
—›Эге!... якъ лучиться тобі якее діло,
›В'будинки до мене прямуйся, друже, сміло.
›В'мене багацько е тамъ родичекъ дряпинъ.
›За віщо я берусь—усяке діло гладко.
›Усі пани
›Мині з'родні;
›Старшій судья, мій дядько...‹

Digitized by Google

—„Спасетъ васъ, паночку!.. а якъ вамъ портъ Пирей?
—„Се родичъ, вінъ шурякъ матусенці моей....
„Да се-жъ пріятель мій, ми з'нимъ душею в'душу!“ —
Од'щирості зареготавъ дельхвинъ,
Що в'чоловіка врагъ вже злиціовавъ притинъ,
И бреше на вербині—грушу;
Зірнувъ назадъ,
Побачивъ—вінъ несе мерзеную звіряну;
Ізкинувъ в'воду геть и вирнувъ щобъ спасать
Розумную людину.

*

Частенько бриткаютъ дурни не до ладу,
Да й встрянуть у біду.

XIII.

Вовкъ, мати да ii дитина.

На самоті стоявъ під'гаемъ хуторокъ,
И ранкомъ до него підкравсь тихенько вовкъ.
У кущъ залігъ—ажъ чуть іде овець ватага,
У слідъ тройко телятъ,
Вовкъ цілий дробини—гусей да индичатъ;
„О добра, каже, річъ; колибъ урився дворнята!“—
Голодного врага
Хапае нетерпьяче.
Ажъ чуе знову, дитина в'хаті плаче,
И мати щобъ унять плаксивее, каже:

Digitized by Google

›Гей, цить, дурне, ось вовкъ, мовчи, бо кину вовку!‹—
Злодюга израдівъ сунувся до дверей,
За здобичъ дякуе годинонці своей.
Дитина гіршъ еще зппае без'умовку,
И мати угава: „Цить, годі, ми дамо!
›Якъ прійде сірий вовкъ ось ми його вбьемо!‹—
—›Що се за врагъ? голодний злодій дума:
„Чому-жъ тутъ віріти, хіба се тільки з'глума?
„Яжъ одплачу тобі, мовчи лишъ, постривай...
Лишъ вінъ от-се завівъ, ажъ вибігли дворняги;
Зхопився злодій тяги,
Ажъ тиць усі дворомъ: синъ парубокъ з'колкомъ,
Хозяйка з'ожиномъ, хозяінъ із'друкомъ,
А наймичка собі взяла крий пічи вили,
Да іого й вколотили ..
Хозяинъ запитавъ:
›Чого-ти врагъ шукавъ?‹—
›Мене кликнула ся й дитину дать хотіла!‹—
—›З'нами небесна сила!
Бувъ материнъ одвіть: бодай ти не дождавъ!‹
›Чи я-жъ на те родила?‹—
А щобъ не слухавъ матерей,
Що брешуть якъ дитина плаче з'дуру,
Іому 'дтяли башку й прибили до дверей,
А чинбарю оддали шкуру.

XIV.

Горобець да журавель.

Весной, якъ холодъ уступа природі
И теплу, и гололіли води,
Із'ирья зновъ до насъ вернувся журавель

Digitized by Google

И по болоту самъ розхожувавъ з'пихою.
Горобчикъ домосідъ, крий хати під'стріхою
Чиликавъ до него: »Тсе ти з'чужихъ земель?
»Ти шляешься по білу мпру,
»Будь ласкавъ, розкажи якъ тамъ у прочанъ?«
—»Чи піймешъ, брате, віру,
»Одвітивъ журавель: усе куди не глянь,
»На віки болота, очерети да твань,
Такъ гарно: все кішять ужи да жаби смачни;
»Колибъ мині знайти тутъ стілько необачнихъ!«—
—„А гарнихъ конопель.
„Підгноєнихъ підмітивъ
„Хиба нема?“—„Того и й не примітивъ.“
На тее журавель.

*

—„Я т'се з'Німещини; я іду із'Парижа;
Такъ бришкавъ молодий під'боркапий паничъ,
—„Що-жъ тамъ цекавого?—„Тріска заморска свіжа
„А ла матлотъ в'Гулю; годованная дичъ
„В'трахтири у Фьефу, а жаби у Гурмана;—
„Телячую ногу
„Ість треба в'Менегу...“
—„Шкода-же, братіку, твого гамана
„Да ізди!“
Во всякомъ ділі такъ везді,
(Нехай іхъ побере нечистий!)
Людъ звикъ судить по власной хисті,
Іно-се ще колибъ без'злисті,
А то бивъ іншее, крий світъ не говеди!

XV.

Вихованье лева.

У льва царя звірей
Родивсь левенко, князь наслідний;
Дарма, що царскій синъ а все дитина бідний,
Озвались радощі в'гаю.—Бачшъ у царей,
Чи мало знайдеться друзей,
Сей бувъ на те-жъ розумний тяжко:
Такому пестуну, бажавъ синка оддать,
Якій уміе хисть недобрую зпинять;
А сее изнайти и міжъ людями важко.
Левъ довго мірковавъ,
Ознаймовавъ звірямъ избігтись на пораду,
Все діло коротко громаді розказавъ
И обіщавъ тому великую награду,
Кто вкаже ментора, якого вінъ бажавъ.
»Ясневельможний царь! барсъ лютий загарчавъ:
»В'войні кривавоі запевно тілько й слава;
»Нехай трямтить пред'нимъ од'жаха цілий світъ—
»Убріохаться в'кріві нехай іому забава!
»Той може научить
»Сіому и буде дотипнійшій-
»Хто у гаю після тебе наигрізнійшій;
»Твій синъ все знатиме коли неодолимъ.«—
Ведмідь еднався з'нимъ,
Одначе ще добавпвъ,
Щобъ обережностью свою одвагу правивъ,
И щобъ під'часъ умівъ орудовать дручкомъ.—
—»Се такъ, одвітила стохитрая лисиця:

Digitized by Google

›Бакъ передъ лестью й жахъ—все мусить укориться,
›Вона изправиться хочъ із'якимъ врагомъ;
›Без'ней нікчемна сила;
„Се вчивъ Махіавель: „Лесть—хвиміамъ царей.“
„Се свядчить намъ исторья ціла“.—
Такъ жоденъ із'звірей
На те линь озивався,
Щобъ царь за іого брався.

Таку пораду чуть звичайно при дворі.
Якось угледівъ царь собаку,
Якая позаді в'кутку стояла з'ляку:
„Ти, каже, те-жъ собі, да правду говори!
—„Коли позволивъ царь,—моя така порада:
„Прохирству в'слідъ іде война, добру завада;
„И добрий царь коли чи мусивъ воіовать,
„То рачивъ згодою якъ мога докончать.—
„Я тямлю побить, якъ отця добути славу.
„Примусити кохать себе свою державу;
„Науку вірними піданихъ заховать,
„Вся тайна у тому: іхъ якъ дітей кохать.—
„Певнійшій научить великой сей науки
„Ти, батьку, самъ: не дай синка в'чужіі руки.“
Од'річи сей занишкъ вельможний весь совітъ.
—›Ти, щирий друже мій! обняти левъ біжить:
›Тобі ввіряю я утіху моей жизні,
›Моего сина, з'нимъ надію всей отчизни;
›Ти будь іому наставникъ—другъ;
›Не попусти, щобъ лесть іого попсула духъ.‹—
Песъ взявъ левченка й з'нимъ потягъ держави вкругъ,
Увіривши іого, що вінъ е песъ—не львовичъ,
Іого далекій родичъ.
Веде з'села в'село,
Везді показуе, якъ міць гнете на зло,
Якъ бідні терплять: лиса псуе дробину,
Лихи коти—кролять,
Вовки собі—ягнять,

Digitized by Google

А барсъ вчепляется лосю у спину.
Везді, куди ни глянь, хто меньшъ,
Мизерний міцному дає неволей чешшъ;
Вілъ робить дармо да працює,
Мартишка марно їсть за тее що гарцює.—
Левенко совістний од'жалю запалавъ:
„Скажи, мій батенько, у пестуна спитавъ,
„Чи зна про сее левъ?"—„Якъ мае вінъ все знати,
Песъ учневі одповідавъ:
›До льва сами пани лишъ сміютъ доступати,
›А зьідений уже чи здужа голосить?‹—
Не вякая пусти на вітеръ поученья,
О добродійствіи да об'душі спесенькъ,
Вдмухавъ вінъ побитомъ благоразумья світъ;
Бо не суха казань розумними насъ робить,
А се щоденний побитъ.
Левенко в'школі сей зо взростомъ одолівъ
Дитинскіи літа и з'міцностію тілу
Придбавъ духовну силу;—
Чого-жъ еще бажать?—А ще не знавъ що левъ.
Колись сей учень левъ добродію собаці
Горливо увірявъ о вічной іому дьяці,
Ажъ де не взявся барсъ,
В'більшки з'вола й припавъ заразъ
И баки визвирівъ, якъ блискавиця в'бурі,
Ладнався запустить собаці всі пазори.
Вмить учень-левъ роззявъ пасть
И, кихти виправивъ на барса шасть
И нарядивъ з'него на віки парпанину;
Біжить до Ментора и дьякує годину,
Що довела іого од'лиха свободить:
›Не диво-жъ мні, щобъ спасть твою мині жизнь милу
›Из'серця я почувъ одвагу льва и силу!‹—
—„Ти-жъ левъ и є, мій царь, собака говорить.
„Ти силу показавъ звичайну,

Digitized by Google

„Хочъ жаль, а мушу объявить сю тайну,
„Се праця дотягла моя конця.
„Вернімось до батька льва, от'то твоя родина;
„Отчизна ізнайшла в'тобі царя—отця,
„Я радъ—а плачу, що втрачаю сина!"

XVI.

Чи гусі?—Чи зайці?

Колись гевалъ з'села,
Запрягши у бовкунъ вола,
В'санчата насадивъ гусей рядками,
Попхався на базаръ перед'святками
Різдва сю дробину продать
И на кутью купить соби тарані й солі.—
До міста ще у полі
Зхопилася хуртовина бурхать.
Якъ шпари почали іого шпигать,
Убігъ у шинкъ, потягъ собі доволі,—
А пінная коли іого шибнула в'жаръ,
В'очахъ пійшло кружлять, вінъ вперся на базаръ.
Тутъ гордо злагодивъ на бакіръ кучму сиву,
Оперся на бовкунъ закручувавъ уси,
Й на себе позвертавъ зівакъ носи,
Писарчуківъ з'суда юрму глумиться живу,
Яки, урвавшись од'папіръ,
Казяться ніби той пред'завтреней упиръ,
Якъ не поскупнуть собі й людямъ носівъ.
Побачивъ, що сей жидъ розбухъ не по одіжці,
Вони зъєдналися іого втопити в'ліжці:

Digitized by Google

Увірить, що везе не гуси а зайцівъ.
Підходять до него усі по единачці
Й питають: по чому вінъ зайця продае?—
Гевалъ, якъ не здурівъ, и лае и плюе:
„Чи н'повилазили, або чи не в'гарячці?
„Се-жъ гуси, роздивись!—Ось изказився людъ!“—
А тіі куповать усе зайцівъ идуть.
„Що се за вража мати!
Гевалъ почавъ з'собою мірковати:
„Такі-жъ не можно, щобъ пани
„Казали всі на омани,
„На гусі дивлючись, питали дичини.
›Запевно відьма шляхъ от'се мні перебігла,
„Да й утяла такого хвигля!
›От'се-жъ воно и е. Нехай же буде й такъ,
„Смухъ единъ більше вартий
›Ніжъ з'пірьями гусакъ.‹—
И не розчовавши, що тіі роблять в'жарти,
Почавъ на пальцяхъ раховать,
Якъ всі зайці продасть, що мае куповать.
У думці грошей вінъ нагарбае багато,
Вже буде з'чимъ гуляти свято.
Ледве розчавъ дуть мильнні баньки,
Занесься з'головой за хмару,
Прійшли якись жинкі
Дивитися товару
Й питають—по чому вінъ продае гуски?—
Якъ взбіситься гевалъ: „Чи ви-жъ не показились?
›Се-жъ гуси?—Се зайці!.... А гуси вамъ приснились!“—
Дарма, що у саняхъ гусакъ загоготавъ
И весь базаръ іому у вічи реготавъ.

*

Точнісінько, якъ се писарчуки ужарти
Над'пьянимъ іолопомъ згадали поиграти,

Digitized by Google

Полупанки собі, бай дуже що то гріхъ,
Тежъ глумлячись на сміхъ,
Що бись добуть користь, чи цінної барила,
Пріймаються от'такъ панка дурити сміло,
И божуться іому, що вінъ великій панъ,
За те лищъ що в'него пекарня е й ридванъ.
А той наприндившись, одложивъ попеченье
Убравшись по уши, нашійниці в'обузъ,
Из'люлькою в'зубахъ закручуває усъ,
Дарма заслугою, мовъ той Крилова гусь
Лищь здався на печенье.

XVII.

Дві мищи да пацюкъ.

Дві мищи тупсали над'рудкой,
Знайшли двойко лещь, мабуть забутихъ уткой.
Чому-бъ братерскі імъ
Не розділить самімъ?
Дакъ ні—дарма, що миши з'злидней
А заздра іхъ сердця ликтала стонегідна:
Бажала жодная у другій пай однять.
Бакъ силой не узять,
Пійшли до пацюка братъ брата позивать,
Закі доперлися дурни приняли праці.
Пацюкъ з'усомъ не разъ вмокавъ в'солило пальці;
Проніза, хитрий жидъ
Істративъ зубы вже смакуючи статутъ,

Digitized by Google

Прибравъ в'лапки обідва яйці,
Якъ водиться, з'пихой судві,
Казавъ імъ: »Завтра приходи!"--
На завтра те-жъ—И такъ чи мало поводивъ;
И якъ передъ суддей істці погнули спини,
То під'конець,
Од'тихъ яєць,
Обідвумъ давъ самісенькі лушпини.

*

Чимсь позиватися—еднайтеся на миръ!
Найгірша згода е, все краще лучшей сварки;
Зрахуйте—що позви, що вийде на шарварки,
А вамъ остануться лишъ кривда да папіръ.

XVIII.

Вовкъ да різники.

Старий обжира вовкъ од'навіженства,
А може й 'д'совісті, почувъ пекельний пахъ,
Удався в'набоженства,
Згадавъ покаяться в'гріхахъ.
Йшовъ крізъ лісъ, почавъ такъ мірковати:
„Вінъ общого покою врагъ,
„Ледве перейде шляхъ,
„Іого почувши слідъ селяне, іхъ собаки,

Digitized by Google

›Вівчаръ, чи хто напавъ, такій піднимуть лярмъ,
›И вмить ікли, кіі упруться нагло в'баки,
›Страшенний заведуть и вий и гамъ,
„Що уха затикати.
„Вже, кажуть, у англянъ насъ вибили до кла;
„Вже тамъ дурная мати
„Вовкомъ дитини не зляка,
›Коли-бъ якъ не ревла....
›За віщо насъ женуть?—За яловку збуйвіку,
„Ледачую вівцю, поганую шкапику,—
„Якая з'нихъ користь?...
„Ісі іхъ лишь на те, щобъ жити треба-жъ ість....
„Да згинь вони прокляти з'головою!
(Мабуть тогді бувъ сить)
„Чимъ матиму од'всіхъ незваги я терпіть,
›Удовольнятимусь картоплей, лободою".
Наразившися такъ дотягъ вінъ до ріки
Ополоскати смагу,
Ажъ люде;—се були містчане різники,
Пригнали на берегъ поіть овець ватагу,
А далій тамъ бататье розвели,
Да ситшихъ різать почали.
Чи мало овечокъ обіловали чисто,
Щобъ ранкомъ одвести на місто,
А кращее ягня,
Всадивши на рожень, пекли коло огня.
—›Чи бачишъ, люде якъ овечекъ доглядають?
›О з'совістью носись! чи не дурний же я?..
„Нехай же пастирі такіі вибачають!
›Бо дай же я пропавъ,
›Коли не істиму ізновъ кого напавъ!

*

Панове різники,
Чи тямите—чому вовки
Великі ледащиці?—

Digitized by Google

У васъ тенета е, ножі, списи й ручниці,
А в'ніхъ—самі кликі.

XIX.

Тесля.

Одинъ тесля добувъ собі шматокъ дубини,
И дума, щобъ-то нарядить?
„Дай вицюкну корито для скотини;—
›Або нехай се буде Святовидъ?...
›Ні,—краще ізроблю Перуна,
›Царя охіви и буруна,
„Насуплю брови мглой, дамъ в'руки грізний грімъ....
›Жахайтесь грішніі, уклонтесь перед'нимъ,
„Се бігъ землі и неба!“—
Той тесля бовдура такъ живо змайстеривъ,
Якъ вже нельзя й не треба:
Перунъ ледве не говоривъ.—
Вінъ першій самъ свого созданья ізлякався,—
До бовдура припавъ, кадивъ и поклонявся.

*

Подобно самохіть, якъ сей зробивъ ріщикъ
У богі вкралися кіть, айстеръ и часникъ
И пакостніі звірі.....
Всі химри навіснихъ во містъ святоі віри.
Піити эллинскі те-жъ вигадавъ богівъ,

Digitized by Google

Ім'ъ дали людску хисть, немилосердий гнівъ,
И навіженні прее'власнимъ іхъ твореньемъ
Тремтіли з'жертвами й колінопоклоненьемъ.

XX.

Лисиця да гусі.

От' бачишь, якъ іншоли не вдасться,
Вже треба якъ небудь брехенькой одіграться.

*

Голодная лиса, ввильнувшися кой—якъ
Од'хуторнихъ собакъ,
Од'сорома не в'дусі,
Лягла спочити в'кущъ, дивилася на ставъ.
Чорвонний променъ дня у хвиляхъ коливавъ,
Облавой з'гоготомъ весели гусі
Плили просто неі попастись у морігъ,
Не тямивши, що врагъ на лихо тамъ залігъ.
Лукавая зраділа,
Ковтала слинку, да од'хітрощи тремтіла,
Всіхъ кращую із'нихъ уже очами іла;
Повзе в'рівні з'травой зтаївши духъ,
На цибкахъ крадеться, знов—нищечкомъ на брусі,
Щобъ з'необачноіякой пустити пухъ,
Дакъ якостні гусі,

Digitized by Google

Побачивъ пискъ и кінчикъ ухъ,
Піднявши гвалтъ и зики,
Заляпавъ крилами да вдарились на втіки.
Лукавий врагъ ізновъ се облизня зхапавъ,
Од'сорома казавъ,
Ховавши вічи у торбинці:
»Цуръ вамъ, я не по васъ, я хочу пить водиці.“

Digitized by Google

ПРИКАЗКИ.

Книжка шістнадцята.

I.

Каплунъ.

Хто е, той зна, що треба умірать;
На се ми плетемось з'колиске в'домовину,
Да якъ вмірать?—у якую годину?—
Сіого, давъ-бігъ,— сіого ніхто не може знать.—
Хиба де знахірка зпита саму судьбину,
Вельможну панью долі, з'зірь.

*

Якось попавъ каплунъ в'дробинний двіръ,
Якъ холостякъ івъ сито да базився,
И такъ мовъ добрий мнихъ розівся.
Ізвістно всімъ—каплунъ не зрідний на приплідъ,

Digitized by Google

А тілько здавсь до страви на обідъ;
Іому се й самому ізвістно,
За те и годовавсь непістко.
Од'нічого робить
Вінъ разъ збагнувъ пізнать, що буде з'нимъ впередъ?—
Цекавость об'сіому—се дали-бі намъ вредъ.
Вона на зле-лихо приходить од'безділья.—
Дарма—каплунъ побігъ десь знахірку зпитать,
Ворону;—й тая ка: „панъ затіва весілья,
›И вінъ каплунъ от'тамъ не буде з'нимъ гулять,
„А ніби в'юшпі весь на серебрі лежать.“—
›Цуръ-пекъ іому лежать, я такъ нехочу,
›Не влежу—хай хочъ якъ ни буде вінъ прохать,
„Я танчити ускочу.“—
—„Э, танчить! ні сіого не видно, друже, з'зіръ.—
Ажъ поваръ—тиць, да й знісъ іого на панскій двіръ;
Тамъ уложивъ на стілъ огурного танцюру,
Да несучи такъ примовлявъ із'дуру:
›Бачшъ кури волею, де треба іхъ, нейдуть,
›Дакъ іхъ ізборкавши неволею несуть.›

*

Од'смерті не всидить харпакъ у лахманинці,
Ні панъ з'сторожею у бучному будинці,
Ні самъ гетманъ в'писі з'юрмою лікарівъ:
Вона миназбуйвіку,
Хто хоче умірать, недужого каліку
Й хапа собі хто-бъ жить еще хотівъ.
Бачшъ, кажуть, уміра не хілий,
А молодий да спілий.

Digitized by Google

II.

Ведмедиця да сова.

За десной у бору
У ведмедиці злой литвинъ взявъ дітвору,
Да хитро такъ вхопивъ—неначе в'воду впалм.
Ведмедиця, від'злючой туги й жалі,
Підняла гвалтъ и лементъ до небесъ,
Ажъ темний біръ озвався весь;
Звичайно якъ реве сумуя мати,
Да день и нічь реве, хочъ з'лісу утікати;
Не дасть пустинної луні
И трохи закуняти,
И року и богамъ прокліони и пені,—
Крий світе, боронн!—
Сові в'дуплі такъ надоівъ той галясъ,
Що вилізши до неі обізвалась:
„Да годі бо, кума, лементовать;
›Пізволь тебе спитать—
„Чимъ годовала ти своіхъ ведмеженятъ?
„Гай, гай! хиба-жъ то у ягняти
›Або у бузувьятп
›Дане було и мати?
›Чому-жъ вони мовчать?—
›За тихі тоскни іхъ прійшла твоя година
›Тебе карае тсе правдивая судьбина!
„Коли ти вміла зло іншмъ робить,
„Умій же и терпіть".

III.

Дукачъ-злидень.

Весной на вигоні у день святний
Селянскіхъ хлопцівъ—байдъ ватага
Гулялась в'гильку, чи краглі,
Накинувъ на себе жупанчикъ похватний.
Якъ потомилися, ажъ на губі вже й смага,
Зпочить під'тинъ верби лягли
Й почали мірковати —
Де-бъ скарба імъ шукати.—
«Коли-бъ мині піддався скарбъ
Единъ казавъ: я-бъ іого згарбъ,
»Да вже-бъ коли бъ чи мало,
„Я все би жмакавъ сало
„На сніданье, в'обідъ —
—»А я-бъ, казавъ другій, якъ той видмідь,
»Все івъ-би бублики, а запивавъ ситою.« —
—»А я-бъ ні гадки з'калитою,
»Я-бъ заразъ накупивъ собі багацько клітокъ
„Да сітокъ,
»Да все ловивъ пшаківъ,
»Да ще купивъ собі ляскучу пугу....«
—»Тю, на! отсе дурний, звернувся з'кругу?—
„Ні, я-бъ соб' стонадцять кіпъ укравъ,
»Да світъ за вічи би пьятами накивавъ,
»Утікъ!«—„А я-бъ собі казавъ,
Із'семинаріи дьяченко;
»Загрібъ іого у скриню хорошенько:
»Купивъ-би хутора, да засадивъ би садъ,

Digitized by Google

›Нехай бринять и склянкови й путивки,
›Завівъ баштанъ, усякіи розривки,
›Почавъ бенкетовать
›Да виглядавъ би жінки;
›А далій змуровавъ будинки;
„ А далій геть-куинвъ десь у гаю пустирь
„Да збудовавъ на славу монастирь.“—
(Давъ бігъ, ніхто ні гласу б'милостині.)
Се чуло все одно чортя засівъ в'вербині,
Воно десь пакости робило на Вкраіні,
На той часъ заляглo спочити у дупло,
Щобъ зновъ мутить в'ночи, якъ зляже людъ в'кубло.
Якъ слонечко вже сіло
И геть повечорило,
Дьяченко той потягъ гукати до дівокъ,
Да женихатися, звичайно, на точокъ,
Співати да казиться;
И вже якъ у півничь
Втомившися од'жартъ, чи вздума хто молиться?
Гукая й віоъ потягъ в'оселю на простець.—
Ледве дьяченко злігъ у хижці на перину
И не христившися загаснувъ каганець
Ажъ тее бісеня, пз'пекла сорванець,
Пролізло до него в'щилину
И осіяло мовъ той білий день хатину.
„Вставай вже голі спать!
›Теперь не візмешься й кунять;
„От'се принісъ тобі, якъ ти бажавъ, годину;
„И з'сімъ запевно будешь панъ,—
›Возми от'сей гаманъ.
„Дарую, се тобі за розумъ твій гостинець,
›Що мудро побажавъ;
›В'нему тілько и е червінець,
„Но кілько би разовъ ти руку не впускавъ.
›Не витягнешь поряжню.

Digitized by Google

„Да тілько памьятай умову сю нейзбіжну:
„Ні одного не важся утрачать,
»Заки не скажешь: годі брать;—
›Тогді закинь капшукъ у воду.
„И сей безцінний скарбъ могтимешъ шафовать....
› А чи не втерпишь?—знай, на вікъ изробишь шкоду;
›Гляди-жъ, щобъ не пенять,
›Бо з'симъ дается уговоромъ!
»Не видай же себе курямъ на сміхъ,
›Що би и мні не заробити соромъ
„За добродійство;-се великій гріхъ!“—
Дьяченко бісеня ажъ в'ручку цмокнувъ,
А врагъ зареготавсь
Да йзгасъ.
Дарма, що жахъ ажъ в'сердці тіокнувъ,
Вінъ вставъ заразъ,
Усівся на перину
Да й вчавъ кидать червінці в'скриню.
Що-мигъ, лишъ руку ткне в'капшукъ,
Вийма й рахуе все червінця грукъ,
Ажъ пітъ рікою лье, лишь вдовольнить користі;
Од'радості дріжить,
Весь якъ в'огні горить
Не може одоліти хисті!
Вже півні крикнули на сідалі, вже й світъ, —
Дарма—вінъ знай одно:—бере (не хоче й істи)
Да в'скриню кидае—не спить
Ні дні, ні ночи,
Все дума якъ би то ще більше накопить,
Ажъ в'бідного посоловіли вічи.—
Уже-бъ було из'чимъ будинк і муровать
Й весилье одгулять;—
Дай трохи ще—тогді вже вінъ ні гадки,—
Дай на коплю ще внукові на спадки;
Ще трохи—ще; бо ще теперъ шкода,

Digitized by Google

Успіе сей капшукъ пожрать вода.
Накидавъ вже червінцівъ повну скриню,
Мовъ жаръ розжаврялн вони бринять в'очахъ,—
Чому-бъ таки капшукъ у воду не закинуть?
Дакъ ні—мордуе ще користи жахъ;
Дай трошки ще!—Що-жъ? Ві ъ над'золотомъ ізгасъ
А якъ от'той капшукъ в'воді не згинувъ,
Вся купа золота ізлиціювалась в'тину.

*

Не ситий скнаро, бачшь! на ката бъ лишне дбать,
Коли не ість, не спать;—
Дже рівно не забравъ з'собою в'домовину.

IV.

Литвинъ да іого наймитъ.

Литвинъ в'бору од'ляди йшовъ,
За нимъ у слідъ здалі здоровий наймитъ
З'сокірой гострою; вінъ нісъ ще вьязку дровъ.
Вінъ добре тее тям ить.
Якъ всей семьі вгодить,
Бо врагъ іому надавъ дочку тамъ полюбить.
Ідуть—ажъ на хозяіна насівъ ведмідь,
Ледве не із'корову.
Да мьять почавъ
Да виглядавъ
Відкі почне обнову.

Digitized by Google

›Охъ, лішечка, ратуй! зіпа Ліцвінъ
На наймета: спасі меня, мой синъ,
›Ти будешь зяць радзімой
„Тцебя звѣнчаю з'Химой.‹ —
Ось наймитъ той, почувши благодать,
Вже годі тяги,
Д'коханья любоі набравшися одваги,
Хозяіна прибігъ з'сокірой ратовать:
Ведмідя латво такъ з'розмаху
В'завискъ разъ, другій хвативъ
Що врагъ од'болесті и жаху
Хозяіна пустивъ,
А наймитъ ще розтявъ ведмідю спину,
И той іздохъ, пустивъ вриваву піну.
На ноги знявсь Литвинъ
Да вмигъ на наймита із'лайкой напустився.
—›За віщо се, змилуйсь!‹ — ›За віща, вражій синъ!
›Што ти дурний савсѣмъ, неначе ізказився,
›Руба з'всяго плеча; чи то-жъ табѣ не грѣхъ—
›Папсувъ медвѣдю мѣхъ!‹

*

Якъ лихо вже мине, ми годі вже об'дьяці
Закі-жъ над'головой біда вісить
То ради біса хочъ молить,
Щобъ ратовать принявъ-би праці'
Да ще глядить, щобъ той зостався не виноватъ
Чому хапався ратовать.

*

Я чувъ колись, що десь панъ-Ляхъ,
(О прозвищі й гербі не пикну)
Біжавши на ліоду у бучнихъ попихахъ,
Почавъ було тонуть. Од'жаху крикнувъ:
„Хто віруе—ратуй!“—Слуга у торопьяхъ,
Тогді стирчавшій з'заді

Digitized by Google

Завчасъ зкочивъ на лідъ,
Не сподіваясь бідъ,
А дьяки, да награди,
Дарма що й самъ ледве не здубъ,
Вхопивши за вельможний чубъ
И виратовавъ пана.
Но вмісто дьяки вінъ добувъ лишъ прочухана
За добродійство, сто кнівъ
З'розмаху в'спину
За те, якъ хлопъ посмівъ
Тягти з'води вельможную чубрину?
Мизерний самъ волавъ: „Хто віруе, ратуй!“

*

От'тутъ добродью, самъ якъ хочешь поміркуй,
Якъ стира підведе на глупъ лиху причину,
Чи треба ратовать такую злу личину?

VII.

Слинъ да мартишка.

Давно, якъ ще Зевесъ
Орудовавъ під'хмарой,
Частенько до дівчатъ зходивъ кутить з'небесъ
И трохи занимавсь звіриной сварой,
(Такій із'віку бувъ в'Олімпі грецькій бігъ)

Digitized by Google

Якось то слинъ да носорігъ
За силу и рейментъ під'небомъ зазмагались,
И тілько на тому зъедналисъ
Почать смертельний бой,
Під' Зевсовой Олімпіскою горой;
Зложили и годинку
Коли тому робитись поединку,
Об'якомъ не чувавъ ще миръ
И не писавъ Оміръ.
Запевно й самъ Зевесъ захоче подивиться,
Якъ два левенця між звірей узмуться битьсь,
Да се-жъ цікава річъ,
И слинъ и носорігъ не проста сільска дичь.
Такъ слинъ и носорігъ ізволили пишиться,
Забувши, що в'богівъ китъ риба й дрибне тло,—
Рівнісенько одно.—
Ажъ чуть, що од'престолу
Зевеса йде до долу
Якійсь-то посланець;...
Ждуть—обезьяна-Мартинець
—»Запевно, каже слинъ, шле мосцеву вельможность
Іого зевсова побожность,
»Щобъ боя нашого вамъ свідкомъ буть?—
—„Ні, в'насъ сіого й нечуть,
„Що ви од'божовілья
„Тутъ маете робить;
»Нехай підземний торчъ трямтить
„Од'вашого безділья,
»Хочь се поскусуйте собі носи,
„Об' васъ байдужъ усі!
»А чи жадаеши, щобъ боги,
„На злючихъ були сроги,
„За здалегідь пожайсь—проси!«—
—»Да ти-жъ за чімъ от'се зпустилась?—

Digitized by Google

—»Бачшъ купа комашні ось тамъ з'другой злилась,
„Дакъ тоскни всі свої зложили на богівъ,
„Я мушу імъ цілить насінья й гробаківъ.“

VI.

Бурсакъ да владілець сада

Десь в'бурсі живъ бурсакъ,
Прохірнійшій кота, шкодлівійшій собакъ.
Іого ще з'дітства дьякъ
Звернувъ, якъ кажуть, з'кругу,
И вінъ не те, щобъ лякъ у сердці мавъ
Да не вважавъ
Трійчату пугу.
Од'бурси чрез'барканъ
Бувъ огородъ и садъ, в'которому живъ панъ,
Якій у нихъ кохався:
Садивъ квітки,
Половъ грядки,
И в'осени садовиной втішався.
Якіхъ тамъ не було
Вигадокъ и розривокъ!
Весною все цвіло,
А далій—вишень, дуль, угорокъ и путівокъ,—
Ажъ місця незнайти! Дакъ лихо, не бурсакъ,
Забувши божій лякъ,
Залізши за барканъ и день и нічъ все шкодитъ,

Digitized by Google

Квітки, городину паскудить, нівиць зводить,
З'садовини-жъ, щобъ що одно достать
Вінъ цілу гіль хапае 'дтять.
Якось той панъ з'людьми захапавъ сіого добродья,
И до старшого вразъ з'полнчьемъ одиславъ,
Щобъ вінъ лихого злодья
Примірно накаравъ.
Що-жъ? гріхъ казать, таки школяръ недавъ потачки,
Захотівъ де вчинокъ злий на місті наказать,
Щобъ злодій каявшись пошовъ до дому рачки;
Тимъ часомъ вінъ, старшій буде казать
Латинскую орацью;
Дарма хочъ прійме працю,
А силлогизмами и хріей доведе
Якъ шпетко овощь красть.—Процессіей веде
Паліводивъ у садъ. Заки латинь імъ вякавъ,
Злодюга д'хлости плакавъ,
Гурба іого повісъ розбрившись по саду
Увірилась городу и плоду;
Ні Цицерона, ні Марона не вважали,
Да такъ мовъ сарана усе ізплюндровали.

*

Якъ де не доладу,
Терпіти не могу надутого скубента,
Що не довчивсь до щента,
А вяка об'всіому, неначе у чаду.—
Не тямлю гіршій хто із'двохъ?—Бурсакъ шкодливий,
Або іого школяръ надутий, вередливий?
Крий світъ такіхъ сусідъ!
Од'нихъ не од'гребешься бідъ.

Digitized by Google

VII.

Очеретянка да сорока.

Одна черетянка, якоі гарни співи
Втішали всі луни гаівъ,
Захотіла превзойти гарнійши переливи
Співаки з'соловьівъ.
Якось то одного вона споткала,
И предъ судъ громади птахъ
Іого на диспути позвала.
Скликнула всіхъ пискучихъ свахъ,
Щобъ іхъ послухали да й розсудили,
Хто краще заспіва?—Злетілись сили
Посмітушекъ, чичитокъ и шпачихъ,
Синиць и горобіхъ.

Вся зграя по кущахъ на гількахъ порозсілась,
Занишкла—чуть якъ муха пролетить,
И очеретянка співати заходилась.
Пріємний, любий гласъ нельзя не похвалить,
И всі од'щирості ii хвалили співи
Весели да игриви.—

Що-жъ? правди нігде діть. —Почавъ и соловей
Од'ніги чувствъ уся природа стала слухать,
Здержавъ дмуханіе самъ ніжний тиховей,
Квітки свій гарний пахъ стримали теже дмухать'
А вінъ розвівъ свій дзвінкій голосокъ,
Свистить, протягъ, ізновъ урчить, рокоче,
Мовъ срібний іздалі дзвонокъ

Digitized by Google

Між гаємъ на зорі дзвинить, цокоче,—
И вже вінъ переставъ,
А гай ще слухати не вставъ.
Крилати судьі всі в'недо-урозуміньі
Не знали, що й казать в'опреділеньі,
Во тілько кумушки одні,
Всі дрібні селянки,
Звичайно, якъ з'родні,
Хотіли вздіть вінець за співи черетянці.
Ажъ із'куща, ніби на глумъ,
Озвалася сорока
И почала хвалить ніби правдива дока
Без' глузду, на обумъ,
Да крикнула чимъ дужъ: »Черетянці звитежьство!«
Тогді ареопагъ, оставья навіженство,
Единостайнимъ ставъ
И соловью й побіду восписавъ.

*

Од'злого дурня річъ, якъ наігіршъ погана,
Велійшъ, ніжъ іого шана.

VIII.

Молодая мартишка

Одна дурненькая мартишка,
Почувъ од'матері,
Що можно смачно ѣсть волосского орішка,

Digitized by Google

Дакъ та забула ій сказать, що вінъ в'корі,
Полізла на оріхъ и міжъ гілья усілась,
Втішалась да казилась,
А далій ій зжадалось ість.
Вона нарвала тамъ плода чимало,
Хотіла в'смакъ удовольнити хисть;—
Дурне—одинъ оріхъ покоштовало
Да якъ скривило пискъ, якъ терпкій сикъ
Коломъ ій стисъ язикъ;
З'невагою лихої волі
Вона покидала оріхи долі:
„Вірь старой матері, що можно ість оріхъ,
„Стара здитинившись казала се на сміхъ.“—
Ажъ мати йде на ту годину:
›Дурна, дурна!—Коли зхотіла ість,
›То першъ кору гірькую зчисть,
›А далій роздупи лушпину,
›Тогді коштуй ядра.“—
Не пріймешъ праці, то не діждешъ и добра!

IX.

Шулярі да хвортуна.

Чи ви були коли
В'Ромні у ярмаркъ об'Илькі?
Дакъ може чули,
Що робиться от'тамъ в'захахолькахъ,
Да по глухіхъ куткахъ?

Digitized by Google

Гай, гай!—не одного панка от'тамъ надули
Проклятні, драпіки шуляра;
Да кажуть, се така ніби у ніхъ ігра;—
От'тії падлеці, щобъ латво обідрати,
Сліпять бездольного виномъ,
Настоянним із'дурманомъ,
А той налье якъ д'чубъ, тогді ткнуть в'руки й карти,
Й дурноголового без'совісті дурять,
Й деруть, що можно драть,
Білують мовъ ту Сидорову козу,
Закі неподоклали возу.
По мні
Вони
За столикомъ з'сукномъ, мовъ на луці
Зеленой, із'картами да крейдочкой в'руці
Підлійше гайдамаки.
Сей жизнь одважує и явно лізе в'баки,
А шуляръ, якъ з'ножемъ,
З'гостренькой крейдочкой из'нишка лихо вабить
И, не рискуючи а ні грощемъ,
(Хиба лишъ совістью) у день без'ляку грабить.

*

Одинъ панокъ, прибитий у цвіту,
Од'заздри ізгадавъ розбогатіть д'дурниці,
Набивши туго калиту,
Побравсь на ярмарокъ в'кутокъ до ледащиці
И тамъ, не тілько все що з'дому взявъ
Гроша—з'шулерами жарти,
Зпустивъ у карти,
Да ще натринькавъ в'довгъ, чого з'собой не бравъ.
А такъ якъ карточни довги ніби священни,—
Крий світъ,
Іхъ неплатить.
Се кажуть гріхъ смертельний

Digitized by Google

Не 'ддать купцеві в'срокъ, чи хто в'біді помогъ,
Або в'казенний скарбъ, се інші річи;—
Ще можно й поглумиться в'вічи;
Се такъ, коли не данъ на впадъ залогъ;
Се скрізь бува, и кажуть, се годиться,
И нецнотливий сімъ пишиться.....
Бакъ шуляру не 'ддать картежний довгъ,
Го, го! зпитайсь!—за се наставлять окуляри,
Да ще и носа втруть,
Безчестнимъ назовуть
И сподіватися запевно грізной кари.—
Оте-жъ, щобъ довгъ такій поважний заплатить,
Панъ мусивъ гай, свою дідизну з'рукъ спустить;
Да й що то бувъ за гай!—Якъ в'насъ колись Густиня,
Закіль не нарядивсь—пустиня.—
Роздавсь сокіри грукъ
Трехвічний дубъ и кленъ, грабъ, ясень, берестина,
Валяться з'тріскомъ геть, втікае звірь, пташина,
Вірлатий сичъ, зловіщій крукъ,
И лішіи й русалки
Покинуть мусять гай и балки,
Де весело плескались у воді,
Клянуть хвортуну, злу личину,
Що се вона злодійка іхъ біди,
Якъ зплюндрованія сіого иричину.
Вона дарма глуха а лярмъ от'той прочула.
Щобъ збавиться прокліона да пені,
На колесі своемъ до нихъ у мігъ звернула:
»Безвинно лихо се ви придалі мині,
»Давно д'картежної ігри я одмайнула
»На вікъ;—орудую теперъ от'тамъ не я‹—
—»Давъ хтожъ?—»Се шуляства несите скнирство,
»Мошенство да прохірство,
»В'глуши да нищечкомъ, якъ гаспідска змія.“

X.

Мудрець да сичъ.

Одинъ мудрець, виволанний з'отчизни,
Під'карой жизні,
За те, що всяку річь по правді називавъ,
З собой худобу всю и розумъ вінъ таскавъ.
Разъ в'полудневний зній потягъ спочить в'дуброву,
У холодокъ під'тінь,
Почавъ з'собой розмову:
„За правду міжъ людей хочь гинь,
„Ніхто ії не терпить в'світі
„Середи дня, якъ не потребну річь."
Ажъ бачить у горі усівсь на віті
Вірлатий із'ушами сичъ;
Вкруги-жъ ізграя сой, сороки да ворони,
Іого скубуть и верещать:
»Убьемъ іого, а нумъ іого щипать
»Теперь вінъ днемъ без'оборони;
»Вінъ вольнодумець и мудрець,
»Шизматиковъ всіхъ образець!"—
И бідний січь не знавъ, що тутъ робить з'гурбою;
Тілько крутивъ розумной головою.
Хвилозовъ збідкався над'бідною совою,
Бо мудрость з'нась
Вигонить божовіле
И вразъ вдмухае сердобіле.
Вінъ вставъ заразъ
И розігнавъ всю злючую ізграю;

Digitized by Google

Враги усі розсіялись по гаю.
Потімъ спитавъ сови:
„Завіщо се твоей бажали голови?“—
—„На вірне я не знаю,
›А думка мні, одвітивъ сичъ,
„За те, що бачу дуже в'нічъ.‹

*

Якъ де коли в'якіхъ ділахъ ледачихъ
Якъ бачу—лучше такъ: и чую—да не чувъ;
И бачу—да небачивъ;
Мовчи собі... Бо з'сімъ би лихо збувъ.

X.

Вовкъ да горлиця,

Крий гаю на луці паслась вівця з'ягнямъ.
Вовкъ викрався з'ліщини,
Вівця злякалася, почувъ ягняти лярмъ,
Втекла вчуравшися своей дитини.
Злодюга те ягня ізівъ.
Да важко жалобно завивъ;
Невинна горлиця тогді на гільці сіла,
Рівняючи якъ добрая сама:
„Бачшь, нещастливого якъ совість укорила,
„Се грішника вона покаятись здима.
И плачучи з'жалю вона злодюзі каже:

Digitized by Google

„Плачъ, кайся, враже,
„Велесъ тебе простить!«—
—»Охъ, каюся, хочъ пізно,—
А в'злодія свое в'головоньці роіть,—
»Ну, якъ таки, скажи мині, да не жаліть,
„Се очевидячки обідно —
»Вівцю з'зубівъ зпустить!«—

*

Такъ каються не тілько злючи вовки,
Да ще десь інколи ятрівки да золовки.

XII.

Дурень да ріка.

»Ні, годі, вже покаюсь; да вже и часъ,
Казавъ пріятель мні: зміню се повожденье.
»Се-жъ каже й розума спасенний гласъ,
„Кохать заразъ тройга—бісовске навожденье;
»То тая, то друга, то третья ізміня,
„Мині з'ними пеня,
„И глумъ и роззоренье,
»Хай цуръ імъ, пекъ, вже часъ мині остепениться;
»Узмусь хозяйствовать да захожусь жениться.«—
—„А кілько разъ ти сее обіщавъ,
З'досадою на те я одвічавъ,
»Коли-жъ почнешъ?—»Чрезъ тиждень неодмінно.«—
—»Почни заразъ.«—

Digitized by Google

—›Не можно, треба перш розрушить звязь,
›На се знайду предлогъ безвинной,
›А тамъ всіхъ трохъ до сто бісівъ.‹—
З'сімъ ми прійшли к'ріці. Крий жмудъ гевалъ сидівъ,
Да на неі дивився з'просту,
Тамъ не було ні порома, ні мосту.—
—„Чого ти ждешь?‹—›Эге, а бачшь яка вода,
›Я посланъ у село з'папіромъ од'суда;
›Да ще старшій грозився дати хлосту,
›Звелівъ щобъ я ішовъ швиденько на простець,
›Я просто йшовъ, ажъ тутъ, дивись ріка широка
›Да глибока.‹—
—›Да ти би йшовъ в'обходъ, гай дурня образець!‹—
—›Дакъ казано мині, кажу, все просто йтить,
„Я ждатиму закі от'ся вода збіжить.“—
Тогді я обернувся к'другу:
„Сей дурень зыхавъ з'кругу,
„И твій малюе ликъ,
›Вінъ ждатиме собі и не дождеться вікъ.
›Узмись заразъ за діло,
›Поки ізпривиться бажанье не простило“.

*

Ти хочешь зправити свій нравъ—
Годинки не губи, кидайся вплавъ.

Digitized by Google

XIII.

Іжакъ да кролі

Є голови розумни, дакъ сердити,
Вони кохають вічно сваръ,
Іхъ пища—всіхъ колоть и все гудити,
На се в'ніхъ дивний даръ.
Нехай бъ вони здіймали з'неба зіри,
Да грішний я такої віри,
Що треба од'такіхъ, коли вже не втікать,
Дакъ од'пітвари злихъ хочъ уха затикать,
Бо я кохати звикъ пріемне знизхожденье
И гречность—благості правдивее вкрашенье.

*

Одинъ іжака мавъ такую бридку хисть,
Такого нахопився ганьби да укоризни,
Що мусівъ утекти з'отчизни,
И затаіти злість,
Із'ненавистью свару
Да лютую пітвару;—
И з'тимъ ховався в'норі по під'землей
У добренькіхъ кролей.
Вінъ заразъ розказавъ про всі свої утиски,
Запнившись зіпавъ про судъ крівий,
Що вінъ якъ пучка бувъ правий,
А винни вороги іого, да самі близкі;—
И попрохавъ в'кролей собі стріхи и миски.
»Охотно, одвічавъ кролинний вошовий,

Digitized by Google

„Ми всі от'тутъ живемъ за панібрата,
„У насъ того не ма—от'се мое,
„А се нехай твое:
›Все в'насъ общественне—баришъ и втрата;
„Все діло у тому,
„Якъ угодить кому,
›Наістись чабрецю, да ближнiхъ сторожити,
„Що-бъ дулю зывъ стрілець кого з'насъ підстрелити.
„Лишъ вбачить хто із'насъ, що крадеться стрілокъ,
„То й топне ніжкой,—вмить усі в'нору стрибокъ.—
„В'единостайності ми дьякуемъ судьбину,
„За радості добрую годину;
›Од'необачності коли кляпці й пастки
„И стохитрiї сілки
„Намъ тілько роблять шкоду...
„Що-жъ маете робить,
„Коли судилось такъ кролиному народу?
„За те-жъ в'пріемності ми поспішаймо жить,
„З коханiемъ дітей и жінокъ,
›Цураючись лихiхъ учинокъ;
›На віки йзгнали ми всі свари й кізнь.—
„Коли вподобалась тобі такая жизнь,
›Магай-бі, в'добрий часъ, живи у нашой хаті,
›И будешъ семьянинъ!
›А ні, то Бігъ з'тобой, якъ хочшъ, ти насъ покинь;
›Принаймні сядь борщу із'нами похлібати?—
На сю любу річъ, якъ найшвидчійшъ,
З'кролями жить остався іжъ.
Усякій кроль принявъ іого з'душею щирой,
Пріемно обнимавъ,
Бо врагъ, прикинувшись невинною понирой,
Тогді своі иголки приховавъ.
Після вечері, якъ весь гуртъ усівся
Й батьки взялися міркувать,
Якъ із'зорей імъ день горливий починать,

Іжака вже чогось озлився
Й колючками огородився.
Безвинним кроленятъ
Почавъ шпигать —
Кого у писк, того задівъ за ухо,
А третього штирнувъ під'брюхо.
Озвавсь дітвори визгъ,
А далій й старихъ незваги пирскъ:
»Який се врагъ колючій,
»Шпига мовъ синъ гадючій?“ —
„Панове, вибачайть, каравъ сміявсь іжакъ;
„Коли-жъ я созданъ такъ,
„Вже не можу я буть інакъ.“ —
—»Эге! се-жъ бачу я, чого ти мусівъ бігти,
»Да рідний край покинуть свій,
Одвітивъ коповий:
„Чому-жъ, ти вражій синъ, недавъ себе обстригти?“ —

XIV.

Горобиха да канарка.

Канарка молода и гарная якъ жминъ
У клітці під'вікномъ знай співи виводила;
Всякъ сдухавъ її гласъ якъ серебристий дзвінъ
И такъ що дня вона себе й всіхъ веселила.
Горобка тамъ в'сусідстві під'стріхой,
Із'пустощи лихой,

Digitized by Google

Знай лиховання день и нічъ все утішалась
Да з'горобцями женихалась.
Колись нічпірною добой,
Присівши до неї на клітці
Да каже такъ сусідці:
„Ти все на одині
„Виводишъ пісні, се диво бакъ мині,
„Чому се ти якъ я не веселишься,
„Коханье—се-жъ душі утіха наімильша!
›Скажи, з'чимъ можно в'світі се зрівнять,—
›Якъ любому все в'вічи заглядать
›Да тілько ціловать;
„Що краще поцілуя
„Із'любенькімъ пустуя?‹—
—›Воно під'часъ и такъ, бачшъ, правди нігде діть,
Канарка ій в'одвітъ:
„Дакъ же не все й безділье,
›Щобъ не захапало божовілье,
„К'якому доведе подобна лиховань;
„Співаю же на те, що Бігъ мні давъ таланъ,
›И я із'нимъ щастлива.‹—
—„Велике диво гласъ! сусідка, ти фастлива!“—
Из'сміхомъ одлетіла геть.
За тимъ годинъ що рікъ
Сморшками нехотя карбуе ликъ,
Із' молодими робить лиха.
Біда!—з'горобки вже йзробилась горобыха!
Й канарка те-жъ стара, уже и не співа,
Дакъ тішиться чужимъ, ніби співа сама.—
Якось ізновъ весною
Вони зійшлись одна з'другою,
Іхъ одмінили такъ літа,
Що хочъ знаіомі—ледве другу пізнали,
Да довго розглядали,
Канарка наконець пита:

Digitized by Google

»Здоровъ була, а якъ се-ма твое коханье?"—
—»Не згадувай мині, я бідне созданье:
„Прокляти жевжики голублять молодихъ,
„Усі теперъ мене покинули на сміхъ;
„Ізгасли жарти всі, пустоти й жениханье,
„Га, важко, гірко мні,—осталось памъятанье!"
—»Я те-жъ стара,
"Да тілько гласъ самий вгубила,
»А співи и теперъ люблю якъ зперши любила;
»Зажавря лишъ зоря—
»Я тішусь співами співаки соловья.—
»Давно се чула я:
„Щобъ старость без'нудьги зустріти,
»То треба намъ питать не тлінную любовь,
»Що тілько гріе кровь,
„А розумъ нашъ завчасъ науками гострити."

XV.

Виновний песъ.

Якъ море копиться з'малихъ криниць,
Такъ злодіяніе росте з'дрібнихъ дурниць,
Котри рояться од'безділья,
Да ще од'божовілья.

*

В'стелю у чабана з'отарой десь

Digitized by Google

Живъ добрий песъ
Бровко. Вінъ днемъ глядівъ отару,
В'ночі стерегъ кошару,
И розігнавъ вкруги вовківъ;
За те-жъ (и гріхъ казать вінъ сито ізъ).
Нажершись суто спавъ—и вдався у безділье,
Од'нічого робить;
А се такее зілье
Що всяке зле—лихо плодить.
Разъ, виспавшись з'лежні, да жиру,
Іому зманулося украсти трохи сиру.
Укравъ, и з'рукъ зійшло, чабанъ об'тимъ байдужъ
Того и не примітивъ;
А треба-бъ в'першій разъ за те бока нагріти.
Взманулося ледачому чимъ дужъ
Із'пишка ласовать да красти,—
Першъ масло, бринзу кравъ,
А далій годі вже и стадо пасти,
Да такъ якъ вовкъ ягнятокъ озіравъ.
В'обіднюю добу ягня у яръ загнавъ
Да й зьівъ. Вівця на те дивилась з'близку,
Од'жаху да утиску
Вчала на гвалтъ волать,—
Песъ кинувсь и до ней почавъ її шарпать.
Чабанъ прибігъ із'пугой,
Щобъ зправитись з'злодюгой. ..
Куди тобі—Бровко покинувши вівцю,
Згадавъ и чабану пустить кривцю;
Сипнувсь іому на груди,
Хотівъ ізнівицчить, щобъ вже не здавсь у люди,
Забувся, вражій синъ, що той добродій-панъ.
Моторний сей чабанъ
(Іому не в'року) бувъ и самъ здоровий,
Покинувъ пугу й хвать за ніжъ
Штирхнувъ злодюгу в'бікъ и той освіжъ,

Digitized by Google

Устивъ еще сказати:
„Такъ мусять зле злочинці погибати.“

*

Щобъ добрі з'сеньей могли спокойно спать,
То мудрее правленье
Іхъ мусить боронить од'раззоренья;—
Гріхъ злодія, з'поличьемъ, не карать
Да покидати в'подозріньі.

XVI.

Вовкъ да Білка.

Вовкъ, зстріскавши ягня, в'гаю під'дубомъ лігъ
Зпочить да цушко дрихъ;
Тімъ часомъ на дубу гулялась жвава білка,
Крутилась, стрибала хотіла взять оріхъ,—
Вона до долу брязь, вовку на самий нисъ.
Вовкъ з'злісти ізхопився;
Проворная й собі на гільці вмить нриспла,
Хочъ ізлякалася да щиро реготіла.
Вовкъ білку запитавъ: „Чого сей сміхъ, дурне?
›Чого—т'се реготишъ?‹—›Чомъ не вхопивъ мене;
„Теперъ я над'тобой високо;
„Бачшъ зубъ нейме, дарма хочъ бачить око!...
›Я тебе не боюсь
›И сміло регочусь.‹—

Digitized by Google

—«Скажи мині—д'чого ти тоскнъ не знаешь,
»Все завди веседо и радостно стрибаешъ,
„Тимъ часомъ я нужусь,
„Мні важко. гірко й сумно?."—
—„Се не-диковна річь,
„Ось все що мні розумно:
«Нікому не заздруй, нікому зла не зичь,
„Не тілько не роби, да утікай безділья,—
„И будуть жить з'тобой и жарти и весілья;
„Чи ти жадаешь тутъ души утіхъ,
„Кохай якъ ближніхъ всіхъ;—
Невиденіе зла—се вся моя наука;
»Май совість чистую- се не велика штука.

XVII.

Комета

Не давно десь ученая сорока,
(Э, хрінъ ії не взявъ) мабуть що дока,
Вчала усюди віщовать,—
Чи можно віру ій ненять
Коль бреше, мовъ іспражняя газета,—
Що зновъ до насъ біжить страшенная комета,
Да вже в'більшки із'буханець,
За ней в'ніз-неба хвістъ—и мирові конець,
Бо ся мандрівная, ізбившись з'кругу,
Закрутить в'зіряхъ хвугу,

Digitized by Google

Напре прямісенько зустріть,
Зобье підземний тирть;—
Тогді, прощай отъя багнючая планета!
Коли-жъ не те—за ней у слідъ война,
Принаймній сарана,
Або вже дорожнета—
Такая вість на всіхъ нагнала жахъ:
Якъ переверне світъ, се далібі не жарти.
Сороки, самиі упарти
Всі щиро почали вмить каяться в'гріхахъ
И сподіваючись погибельной годины
Сядали в'нічнори на самий шпиль вербини
Те лихо визірать.
Якъ разъ в'урочний часъ комета тиць! одкрилась
И по небу носилась,
Да тілько, якъ би се сказать,
В'більшки- не з'буканець, а з'гудзь, ні дать, ні взять,
А хвістикъ куценькій ніби з'помело,
И лиха и на шагъ нікому не було.

*

Не вірьте, що куми о людяхъ компонують,
Бо бучна іхъ брехня,
Се рівно в'приказці руденьке мишеня.—
Да не такій же й бісъ, якъ намъ іого малюють.

XVIII.

Старий вовкъ да голубъ.

„Охъ, лишенько мині!
„Ніхто не йде мене в'хоробі навістити,

Digitized by Google

„Засохлую гортань водицей промочити,
›Га! тяжко іздихать на одині!
›За віщо я терплю такее лихо.‹—
Такъ вивъ злодюга вовкъ на смертному логві.
Ізбідкавсь голубокъ, присівъ на гільні тихо.
„Мні жаль тебе, харпакъ,
„Мабуть ти холостякъ,
›Ніколи ти не бравсь в'законний бракъ,
›Якъ се ізвікъ ведеться святобливо
„У добрихъ всіхъ звірей;
„Тогдібъ ти мавъ онуківъ и дітей
„Вони-бъ теперъ усі вгождали тутъ горливо,
›Якъ се у насъ в'семейці голубей.“ —
—„Нехай імъ бісъ! вони діяній нашихъ свідки,
„А з'діда глумляться під'нісъ,
›За те-жъ я й не жинивсь.‹—
—„Дакъ ти-би виховавъ чужі сирітки,
„И добродійствомъ іхъ до себе привьязавъ.«—
—›Хвала Перунові, що я такіхъ не взявъ!
›Вони ледачіі, худобу щобъ зажерти,
›Моей жадали-бъ смерти.“—
—›Ну, друже, а друзей хиба ти те-жъ не мавъ?‹—
—›Друзей? Да я од'нихъ якъ од'чуми втікавъ!
„Друзья—да се-жъ враги;—я бачивъ, якъ за кісті
„Проклятиі у смерть готови друга зьісти.“—
—„Да се-жъ, крий Бігъ!
„Холоне у душі, якось подумать гріхъ,
›Мині и сумно й полохливо,
„Якъ бачу ти добра во віки не робивъ?‹—
—„Бігъ миловавъ ні-ні!“—«Дакъ бачшъ воно й неливо,
„Чого-жъ, куме, й вивъ?
„Се-жъ бачу й дохнешъ такъ, якъ живъ колися криво“

XIX.

Білка собака да лисиця.

Моторна білка разъ
Здружилася з'британомъ,
Псомъ ручимъ, горлопанемъ,
И в'добрий часъ
Із'нимъ одправилась в'дорогу.
Вони у двохъ то йдуть шляхомъ,
Нога за ногу,
То білка на спину дружка стрибне верхомъ
И їде скокомъ, чи трюхою;
Аж ъ ось припало на ночлігъ,
Рання, а ні хлівця, дасть бігъ,
И треба ночовать в'степу но під'скирдою
Британъ вигрібъ кубло да в'сіні и залігъ,
А та скірди на верхъ засіла на вершечку,
Мовъ будцемъ у гніздечку.
Аж ъ ось и місяць знявсь,
И степъ якъ днемъ весь осіявсь.
До нихъ підералася лисиця,
Извісная прохірна ледащиця,—
В'таку, не певную добу,
Хто риска добрий по степу?
Хиба лишъ гайдамакъ зустрінешъ де гурбу,
Або циганьску гарабу.—
Голодная заразъ дичинку сю прочула,
Задрала куций нісъ,

Digitized by Google

Да зась—лишь слинку проковтнула.
До ней стрибнуть скірди на вись—
Стохитрий врагъ ще не дорісъ.
Лиса заразъ дурити ізбагнула:
„Родинонька моя, се ти?
„Га, якъ же рада я, що 'тсе тебе спіткала!
„Дже ми з'тобой двоюродни брати;
›Матусенька моя небіжка завіщала
›Худобу всю з'тобой по братцкі розділить,
›И я тебе давно пильную!‹—
„Спустися, серденько, я тебе поцілую!“—
Всі білки не дурни и сю кривъ світъ
—„Гараздъ, спущусь заразъ, мій братікъ, чи сеструня!
Казала та в'одвітъ:
„Да не здивуй, я щира ниня,
„Дакъ щобъ не вдатися в'обманъ,
›Мні треба радитись, зо мной тутъ другъ британъ
„Мій родичъ—благодітель,
„Вінъ у кублі тутъ спить,
„Ти розбуди іого, вінъ радъ з'тобой дружить.‹—
Лукавий іскуситель
Подумавъ, що британъ, се такъ дрибний звірекъ
И латво вінъ іого ухопить,
И з'нимъ не буде клопіть.
Британъ розмову чувъ, якъ блискавиця скокъ,
Лису за горло взявъ и поминай якъ звали.

*

Се научае насъ, щобъ друга ми шукали;
Повторне: що лукавий врагъ
Встрява у власнихъ тенетахъ.

Digitized by Google

XX.

Старий панъ да хвилозопъ.

Люблю у приказці казати о ділахъ
Звірей и птахъ,
Вони розмаітой хибетой, повожденьемъ,
Були мні цілий вікъ наукой—утішеньемъ.
Негямлю—чи вони
Коли мині
Добудуть славу,
А знаю що з'ними я мавъ всегда забаву:
У іхъ сообществі я звикъ.
То правда, що вонц не всі такі якъ треба,
Між ними знайдешъ злихъ, розумного и кепа,—
Хиба-жъ не тее й в'насъ у чоловікъ?...
Шкода й рівнять!—В'приміръ: ну, шуляръ—ледащиця,
Злодюга и хитрецъ,
Да вінъ сто разъ найгіршъ чимсь хитрая лисиця.
Ось такъ митиковавъ старий панокъ-мудрецъ,
Якій мавъ на степу веселий хуторецъ;
Вінъ проживъ літъ уже восьмого півдесятка.
Сусіди мали всі окіль іого за батька
Вінъ іхъ мирівъ,
Ділівъ,
Недоброго справлявъ отцевской укоризной,
Ніхто не смівъ збрехнуть перед'іого сивизной,
И жоденъ правду говорівъ,
Якъ вінъ вокругу синівъ.

Digitized by Google

И внуківъ іхъ, хрещений людъ рядивъ.

Якось прибігъ к'нему із'міста
Якійсь учений хвилосопъ,
Из'важнихъ тихъ особъ,
Які хотять все доучить до чиста;
Вінъ пана гречно привітавъ
А далі запитавъ:

›Скажіть, добродію, в'якоі академьі
„Ви черпали за мудрость премьі,
›Якіі вчили васъ розумни мудреці?
›Хто ваші образці,
„Чи Аристотель, чи Платони?"—

—›Нікого з'сіхъ панивъ
›Не чувъ із'роду я й не знаю,
›Одвітивъ панъ старий: одно я задовбивъ—
›До Бога жахъ, любовь до ближніого питаю,
„Из'сердця геть жену злой хисті помислъ злий,
›И совість чистая наставникъ мій;
„Прогнавъ безділья нігу,
„Читаю мудрую природи книгу,
„Учусь всегда, бо „Вікъ живи и вікъ учись.«
›Дивлюсь у гору й в'лісь;
›Од'птахівъ и звірей я почерпаю вісті
›Добро хвалю й гужу поганиі іхъ хисті;
›Голубка учить насъ якъ з'вірностью кохать,
„Комашка з'працею запасъ на зіму дбать,
›Смиренію вівця, воли терпінью,
„Мій щирий песъ покорності и бдінью;
›Я вчусь на жодному шагу.
„Од'злихъ—прохірникъ я бігу...

Digitized by Google

„Ось мудрость сля не звичайна.
„В'неі ховається моя вся тайна.

XXI.

Хвортуна да пасічникъ.

Весь людъ ні одному під'слонцемъ божеству
Не воздае такіхъ колінопоклоненій,
Не возжига куреній,
Якъ хисткому тому, подобному листу
Осінному, що з'вітромъ вьється
На омани, по воздуху несеться,
Хвортуні той сліпой, дурной,
Котора з'насъ глузуе
И бідныхъ насъ чаруе
Худоби й почестей маной.—
Да вже під'часъ и ій бувае вередливо:
Вся торбами вкруги обвішана летить,
Да розсівай те диво;
А іноли сама дурнимъ вінки плете,
Дарма колибъ то справедливо.

Digitized by Google

А то-жъ дурницею—да ей же, ей!—

*

Колись от'такъ вона, працюя між людей
З'міхами золота, з'юрмою почестей,
Такъ бідная втомилась,
Що пізно на ночлігъ до пасіки добилась.—
Та пасіка стояла у яру;
Тамъ ручий пасічникъ, розкорписавъ гору,
Зробивъ собі пещерку,
До ней приділавъ дверку;
Да якъ тверезий бувъ, не тягъ чару,
За працей вікъ провадивъ,
Довольний всімъ, спокойну совість мавъ,
То з'нею смачно івъ и цупко спавъ;
Кажу, довольний всімъ, якъ царь, своей судьбою
Оте-жъ, колись ночной добою
Якъ вже вінъ повечеравъ, лігъ,
Хвортуна з'зграею приперла на ночлігъ.
—»А ну, лишъ, годі спать, товче у дверь, гукае,
„Пусти!—Хвортуна я, що цілий миръ шукае;
„Да ще я й не сама;
»Зо мною почестей, худобъ ціла юрма,
„З'міхами начинп патентивъ,
„Дипломівъ обществъ всіхъ.
»Дарма хочъ розума давъ бігъ,
»У члени, чи корреспонденти«.
—»Да се-жъ васъ цілий бісівъ тискъ.
„Тутъ ледве одному де е сховати писк.
„Геть, цуръ вамъ, пекъ! васъ цілая громада!"—
—„Да засвіти хочъ каганець,

Digitized by Google

„Ось грошей сутий скарбъ, се тілько на ралець!»—
—»Спасибі—се-жъ завада;
»За працею доволенъ я собой,
»Кажу втікай и бігъ з'тобой!
„Мні праця доля, все—здоровье и отрада.—
„В'мене одно лігво, де тебе подівать
„З'такой гурбой—и дай покій мні спать.“

4

Працюй, що дня працюй—добудешъ добру долю;
Могтимешъ збути злой лиху хвортуни волю.

Кінець четвертої і остатньої часті.

Digitized by Google

ГЛАВИЗНИ ТРЕТЬОІ ЧАСТІ.

КНИЖКА ДЕВЯТА.

ПРИКАЗКИ.

	стран.
I. Слонце да жаби - - - - -	3.
II. Война у ласиць и мишей - - - -	5.
III. Вкохавшійся левъ - - - - -	6.
IV. Муха да комашня - - - - -	8.
V. Лисиця, вовкъ да кітъ - - - -	9.
VI. Громада пацюкивъ - - - - -	11.
VII. Кітъ да старий пацюкъ - - - -	13.
VIII. Дикая коза, пацюкъ, черепаха да гракъ - -	15.
IX. Пьяниця да іого жинка - - - -	19.
X. Соловей да ластівка - - - - -	20.
XI. Втопленница - - - - - -	21
XII. Крячокъ да рибки - - - - -	23.
XIII. Запорожець-чернець да бідний чоловікъ - -	25.
XIV. Обезьяна да кітъ - - - - -	27.
XV. Вівчаръ да іого ватага - - - -	29.
XVI. Шулякъ да соловей - - - - -	30.

Digitized by Google

стран.

XVII. Оселъ да собака - - - - - 31
XVIII. Дві кухви - - - - - - - 32.
XIX. Мартишка да верцадло - - - - - 34.
XX. Мірочникъ - - - - - - - 35.
XXI. Москаль-тютюнникъ да Борей - - - 37.

КНИЖКА ДЕСЯТА.

ПРИКАЗКИ.

I. Працьовитий ведмідь - - - - - 39.
II. Грицикъ жупанъ - - - - - - 40.
III. Павукъ да мухи - - - - - - 41.
IV. Шкодливий песъ - - - - - - 42.
V. Чередникъ да кози - - - - - - 43.
VI. Вілъ, якого левъ попрохавъ з'собою на полюванье - 44.
VII. Сліпий левъ - - - - - - - 45.
VIII. Квочка да бжчола - - - - - - 47
IX. Воли, що везуть млиновиі камінья - - - 48.
X. Тяжба - - - - - - - - - 48.
XI. Верховий кінь - - - - - - - 50.
XII. Львова рада - - - - - - - 51.
XIII. Прокуратъ да два злодія - - - - - 52.
XIV. Львови побори - - - - - - - 54.
XV. Пара волівъ ручихъ, да пара ледачихъ - - - 55.
XVI. Корова да шкапа - - - - - - 56.
XVII. Добродійство - - - - - - - 57.
XVIII. Чужее лихо - - - - - - - - 58.

Digitized by Google

стран.

XIX. Вовче міркованье - - - - - - - 60.
XX. Песъ да свинья - - - - - - - 61.
XXI. Хвортуна да дурноголовий - - - - - 62.

КНИЖКА ОДИНАДЦЯТА.

ПРИКАЗКИ.

I. Правда да приказка - - - - - - 66.
II. Сова, кітъ да гусі - - - - - - 68.
III. Сорока - - - - - - - - 69.
IV. Муха - - - - - - - - - 70.
V. Чижикъ - - - - - - - - 71.
VI. Лисиця, що казанье каже - - - - - 73.
VII. Чоловікъ да кінь - - - - - - 75.
VIII. Пара коней - - - - - - - 76.
IX. Звірі везуть чинш Александру Македонскому - 77.
X. Два знахорі - - - - - - - 80.
XI. Левъ збірається на войну - - - - 83.
XII. Перунъ да орендарь - - - - - - 83.
XIII. Похорони лвиці - - - - - - 84.
XIV. Дитина на столі - - - - - - 87.
XV. Кроль, ласиця да кітъ - - - - - 88.
XVI. Рись да кітъ - - - - - - - 90.
XVII. Верблюдъ да носорігъ - - - - - 91.
XVIII Бжчола да муха - - - - - - 92.
XIX. Кизякъ - - - - - - - - 93.
XX. Кошеня да шпакъ - - - - - - 95.
XXI. Три гайдамаки - - - - - - - 96.

Digitized by Google

IV.

КНИЖКА ДВАНАДЦЯТА.

ПРИКАЗКИ.

I. Гуси - - - - - - - - - 99.
II. Голубка да ii годованка - - - - - 100.
III. Шовковичний червякъ да гусень - - - 102.
VI. Летучая рибиця - - - - - - - 103.
V. Святовидъ да Чорнобогъ - - - - - - 104
VI. Бичокъ да свистілка - - - - - 105
VII. Хмара - - - - - - - - - 106
VIII. Мудрець да старшина войсковий - - - 108
IX Гадюка да пьявка - - - - - - - 110
X. Кнуръ да пташки - - - - - - - 111.
XI. Сковорода - - - - - - - - 113
XII. Каліки - - - - - - - - - 114
XIII. Два коти - - - - - - - - - 115
XIV. Хатка - - - - - - - - - 117
XV. Дервишъ, крукъ да іого діти - - - - 119
XVI. Горностай, бобръ да кнуръ - - - - 122
XVII. Павичъ, дві качки да гусь - - - - 123
XVIII. Писанная торба - - - - - - 124
XIX. Цибуля - - - - - - - - - 126
XX. Снігіръ да крукъ - - - - - - 128.
XXI. Кроль да чирочка - - - - - - 129

Digitized by Google

ГЛАВИЗНИ ЧЕТВЕРТОІ ЧАСТІ.

КНИЖКА ТРИНАДЦЯТА.

ПРИКАЗКИ.

		стран.
I.	Кітъ да миши	3
II.	Кітъ да верцадло	5
III.	Канарка да щигликъ	7
IV.	Бжчола, вівця да вілъ	8
V.	Молодая курка да старая лисиця	10
VI.	Чабрець да береска	11
VII.	Кінь да собака	12
VIII.	Два садовничіі	13
IX.	Царь да два вивчарі	15
X.	Карась да карасчата	17
XI.	Молодая панночка да бжчола	19
XII.	Нерозчóва	20
XIII.	Дока	21
XIV.	Цуцикъ	24

Digitized by Google

	стран.
XV. Мелетні	25
XVI. Левь да леопардъ	28
XVII. Завзятий	30
XVIII. Лісничій да лісъ	32
XIX. Коханье да навіженье	33
XX. Стрілець	24

КНИЖКА ЧОТИРНАДЦЯТА.

ПРИКАЗКИ.

I. Вівчаръ да іого собака	37
II. Двіръ лева	38
III. Дурисвітъ	40
IV. Індики да лисиця	42
V. Вівчаръ да левъ	43
VI. Звада	44
VII. Молодая вдова	46
VIII. Жаба да мишъ	48
IX. Лисиця да вовкъ	50
X. Вередливая лисиця да вовкъ	52
XI. Відьми	54
XII. Згинщикъ и доля	57
XIII. Юхидна да вьюнъ	59
XIV. Крукъ	60
XV. Скорпія	61

Digitized by Google

стран.

XIV. Тріскà риба. - - - - - - 62
XVII. Рябець птиця - - - - - - 66
XVIII. Жаръ-птиця. - - - - - - 64
XIX. Горілка. - - - - - - 65
XX. Терновий кущъ. - - - - - 67

КНИЖКА ПЯТНАДЦЯТА.

ПРИКАЗКИ.

I. Горобці - - - - - - 68
II. Жаби да ужъ. - - - - - - 69
III. Лисиця да машкáра. - - - - - 70
IV. Соняшникъ. - - - - - - 71
V. Левъ да заець - - - - - - 72
VI. Дубъ да ліщина. - - - - - 73
VII. Дубъ да бабакъ. - - - - - 74
VIII. Вовкъ, коза да козеня - - - - 76
IX. Крукъ да сова - - - - - 77
X. Ворони - - - - - - 78
XI. Недоукъ - - - - - - 79
XII. Мартишка да дельхвинъ - - - 81
XIII. Вовкъ, мати да ii дитина - - - 82
XIV. Горобець да журавель - - - - 83
XV. Вихованье льва - - - - - 85
XVI. Чи гусі, чи зайці. - - - - 88

Digitized by Google

		стран.
XVII.	Дві миши да пацюкъ - - - - -	90
XVIII.	Вовкъ да різники. - - - - -	91
XIX.	Теля. - - - - - - -	93
XX.	Лисиця да гусі. - - - - - -	94

КНИЖКА ШИСТНАДЦЯТА

ПРИКАЗКИ.

I.	Каплунъ. - - - - - - -	96
II.	Ведмедиця да сова. - - - - -	98
III.	Дукачъ-злидень. - - - - - -	99
IV.	Литвинъ да іого наймитъ. - - - -	102
VII.	Слинъ да мартишка - - - - -	104
VI.	Бурсакъ да владілець сада. - - - -	106
VII.	Очеретянка да сорока. - - - -	108
VIII.	Молодая мартишка. - - - - -	109
IX.	Шуллрі да хвортуна. - - - - -	110
X.	Мудрець да сичъ. - - - - -	113
XI.	Вовкъ да горлиця. - - - - -	114
XII.	Дурень да ріка. - - - - - -	115
XIII.	Іжакъ да кролі. - - - - - -	117
XIV.	Горобиха да канарка. - - - - -	119
XV.	Виновний песъ. - - - - - -	121
XVI.	Вовкъ да Білка. - - - - - -	123
XVII.	Комета - - - - - - -	124
XVIII.	Старий вовкъ да голубъ. - - - -	125
XIX.	Білка собака да лисиця. - - - -	127
XX.	Старий панъ да хвилозопъ. - - - -	129
XXI.	Хвортуна да пасічникъ. - - - -	131

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google